

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ

ΤΣΑΚΑΛΟΓΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

**ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ
ΖΗΤΗΜΑ**

«Αναπαραστάσεις φυγής και ταξιδιού»

Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Κοινωνιολογίας
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών:
Έρευνα για την Τοπική Κοινωνική Ανάπτυξη και Συνοχή

Θέμα διπλωματικής εργασίας:

«Εγκλήματα κράτους και προσφυγικό ζήτημα: Αναπαραστάσεις φυγής και ταξιδιού»

Επιβλέπων καθηγητής: Γεωργούλας Στράτος

Τριμελή επιτροπή: Γεωργούλας Στράτος, Ναγόπουλος Νίκος, Ψημίτης Μιχάλης

Εκπόνηση διπλωματικής εργασίας: Τσακάλογλου Αναστασία

Μυτιλήνη, Ιούνιος 2018

Πηγή φωτογραφιών: Διαδικτυακή εφημερίδα Lesvos News

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους αγαπημένους μου γονείς Κωνσταντίνο και Lily Roreley Delanave Saavedra Τσακάλογλου που με στήριξαν και κατάφερα να ολοκληρώσω τις σπουδές μου. Χωρίς τη στήριξή τους το όνειρο δεν θα γινόταν πραγματικότητα.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον άντρα μου Ταξιάρχη Μαρούλη που με τη σειρά του με στήριξε και με βοήθησε με τον γιό μας, ώστε να μπορέσω να ολοκληρώσω τις σπουδές μου.

Ευχαριστώ τη φίλη μου Λίζα Μουρζίδου για τις συζητήσεις μας, αλλά και για την άψογη συνεργασία μας τόσο στο προπτυχιακό, όσο και στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, όπου η μια μάθαινε από την άλλη.

Ευχαριστώ τους φίλους Δημήτρη Παρασκευόπουλο και Χρήστο Κουρούτζα για τις πολύτιμες συμβουλές τους, αλλά και για το χρόνο που διέθεσαν για να με ακούσουν, αλλά και να συζητήσουμε διάφορες απορίες.

Ευχαριστώ πολύ τους μεταφραστές Xalaf, Sherin, Amar, οι οποίοι με βοήθησαν κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων, όπου χωρίς εκείνους οι αφηγήσεις δεν θα γινόταν πραγματικότητα. Ευχαριστώ ιδιαίτερος τον Xalaf και τον Amar που διέθεσαν χρόνο για να μου αφηγηθούν και τις δικές τους ιστορίες, αλλά και τους τρεις που περάσαμε χρόνο για να μου μιλήσουν για την πατρίδα τους.

Δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω τους αφηγητές μου που με εμπιστεύτηκαν και μου διηγήθηκαν τις ιστορίες τους. Με τις αφηγήσεις τους η εργασία πήρε ψυχή.

Ένα τεράστιο ευχαριστώ θα ήθελα να πω στον επιβλέποντα καθηγητή μου Στράτο Γεωργούλα, ο οποίος από το προπτυχιακό πρόγραμμα μου έδειξε έναν διαφορετικό δρόμο, εκείνο της κριτικής σκέψης και με οδήγησε σε μονοπάτια καινούρια, αλλά και που με στήριξε όλα αυτά τα χρόνια και έφτασα μέχρι το μεταπτυχιακό. Με στήριξε επιστημονικά, ψυχολογικά και πραγματικά και παρ' όλες τις δυσκολίες που είχα κατάφερα να ολοκληρώσω το μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Τέλος, ευχαριστώ όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος και τον καθένα ξεχωριστά για όλα αυτά που έμαθα μέσα από τα μαθήματά τους τόσο στο προπτυχιακό, όσο και στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Αφιερωμένο σε όσους στιγματίστηκαν ως «παράνομοι άνθρωποι»

«Αν ο πόνος που επιφέρει η τιμωρία ξεπεράσει την ευχαρίστηση που προκύπτει από το έγκλημα, τότε οι άνθρωποι θα επιλέξουν να μην εγκληματούν» - Vold, G., Bernard, T., & Snipes, J., Theoretical Criminology

«Η κοινωνία προετοιμάζει το έγκλημα και ένοχα είναι τα όργανα από τα οποία αυτό εκτελείται» - Quetelet

«Η εξουσία διαφθείρει και η απόλυτη εξουσία διαφθείρει απόλυτα» - Λόρδος Acton

«Κάποιος έχει περισσότερες πιθανότητες να δικαστεί για τη δολοφονία ενός ατόμου παρά 100.000 ανθρώπων» - Jose Ayala Lasso, πρώην Υπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>Εισαγωγή</u>	11
-----------------------	----

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Μεταναστευτικό & Προσφυγικό Ζήτημα

Κεφάλαιο Α: Μετανάστευση & Προσφυγιά

A.1. Ιστορική Αναδρομή Μετανάστευσης & Προσφυγιάς.....	14
--	----

A.2. Εννοιολογικές Προσεγγίσεις του Μετανάστη και του Πρόσφυγα	20
--	----

Κεφάλαιο Β: Συρία

B.1. Ιστορική Αναδρομή	23
------------------------------	----

B.2. Σύγχρονη Κατάσταση	27
-------------------------------	----

Κεφάλαιο Γ: Δίκαιο

Γ.1. Διεθνές Δίκαιο	32
---------------------------	----

Γ.1.1. Ιστορική Αναδρομή	32
--------------------------------	----

Γ.1.2. Νομικό Πλαίσιο	33
-----------------------------	----

Γ.1.3. Ο καθορισμός του καθεστώτος του Πρόσφυγα	34
---	----

Γ.1.4. Πρόσφυγας και Ορισμός σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951	34
---	----

Γ.1.5. Θεσμικό Καθεστώς Αναγνώρισης Προσφύγων	34
---	----

Γ.1.6. Κριτήρια για την αναγνώριση του Πρόσφυγα σύμφωνα με τη Συνθήκη της Γενεύης	36
---	----

Γ.1.7. Διαδικασίες Καθορισμού του Καθεστώτος του Πρόσφυγα	38
---	----

Γ.1.8. Πάυση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα	39
--	----

Γ.2. Ευρωπαϊκό Δίκαιο	40
-----------------------------	----

Γ.2.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση	40
--------------------------------	----

Γ.2.2. Το Συμβούλιο της Ευρώπης	41
---------------------------------------	----

Γ.2.3. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ	42
---	----

Γ.2.4. Πρόσβαση στο Έδαφος και στις Διαδικασίες	43
---	----

Γ.2.5. Συνθήκη Σένγκεν	44
------------------------------	----

Γ.2.6. Καθεστώς και Έγγραφα	46
-----------------------------------	----

Γ.2.7. Άσυλο και Εμπόδια	47
--------------------------------	----

Γ.2.8. Δικαιώματα Προσφύγων και Αιτούντες Άσυλο	49
---	----

Γ.2.9. Άτομα με Ιδιαίτερες Ανάγκες	50
--	----

Κεφάλαιο Δ: Ανθρώπινα Δικαιώματα	
Δ.1. Ιστορία, Συμβάσεις και Σύμφωνα	52
Δ.2. Ανθρώπινα Δικαιώματα και Προσφυγικό Ζήτημα	55
Κεφάλαιο Ε: Ελλάδα	
Ε.1. Το Κέντρο Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων στη Μόρια	57

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Εγκλήματα Κράτους

Κεφάλαιο Ζ: Εγκληματολογικές Θεωρίες	
Z.1. Συναινετικές Θεωρίες	60
Z.1.1. Σπิริτουαλιστική Προσέγγιση	60
Z.1.2. Κλασικιστική Θεωρία	61
Z.1.3. Μετάβαση στη Θετικιστική Θεωρία	62
Z.1.3.1. Guery & Quetelet	62
Z.4. Θετικιστικές Θεωρίες	63
Z.4.1. Βιολογικοί Παράγοντες	63
Z.4.2. Ψυχολογικοί Παράγοντες	65
Z.5. Έγκλημα και Οικονομικές Συνθήκες	66
Z.6. Durkheim, Ανομία και Εκσυγχρονισμός	67
Z.7. Σχολή Σικάγο	69
Z.8. Robert Merton	70
Z.9. Μαθησιακές Θεωρίες	72
Z.9.1. Albert Cohen	72
Z.9.2. Gabriel Tarde	72
Z.9.3. Edwin Sutherland	73
Z.9.4. Θεωρίες της Κουλτούρας και της Υποκουλτούρας	74
Z.10. Σύγχρονος Κλασικισμός.....	75
Z.10.1. Αποτροπή	75
Z.10.2. Ορθολογική Επιλογή και Αδικήματα	76
Z.10.3. Δραστηριότητες Ρουτίνας και Θυματοποίηση	76
Z.11. Θεωρίες Ετικέτας	77
Z.2. Συγκρουσιακές Θεωρίες	80
Z.2.1. Θεωρίες της Σύγκρουσης	80
Z.2.2. Μια Ενοποιημένη Θεωρία της Σύγκρουσης	81

Z.3. Κριτικές Θεωρίες	83
Z.3.1. Κριτική Εγκληματολογία	83
Z.3.1.1. Marx και Μαρξιστικές Θεωρίες	83
Z.3.1.2. Marx	83
Z.3.1.3. Bonger	84
Z.4. Μεταμοντέρνα Εγκληματολογία	85
Κεφάλαιο Η: Οι διαστάσεις του εγκλήματος	
H.1. Οικονομικό και Εταιρικό Έγκλημα	86
H.2. Κρατικό Έγκλημα	92
H.3. Κρατικοεπιχειρηματικό Έγκλημα	93

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Σχεδιασμός Έρευνας

Κεφάλαιο Θ: Ερευνητική Μεθοδολογία

Θ.1. Σκοπός Έρευνας	98
Θ.2. Μέθοδος Ερευνητικής Προσέγγισης	99
Θ.3. Διεξαγωγή της Έρευνας Πεδίου	99
Θ.4. Χρονοδιάγραμμα Έρευνας	104

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Ανάλυση Δεδομένων

Κεφάλαιο Ι: Προσεγγίσεις Ζητήματος

I.1. Προβολή Εγκλήματος μέσα από τις αναλύσεις εμπειριών (συνεντεύξεις)	105
I.1.1. Το Ταξίδι	105
I.1.2. Οι Διακινητές	112
I.1.3. Η Κράτηση	119
I.1.4. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)	126
I.2. Θεωρητικές Προσεγγίσεις (εγκληματολογικές θεωρίες).....	131
I.2.1. Σπριτουαλιστική Προσέγγιση	131
I.2.2. Κλασικιστική Θεωρία	132
I.2.3. Μετάβαση στη Θετικιστική Θεωρία.....	134
I.2.4. Θετικιστικές Θεωρίες	135
I.2.4.1. Βιολογικοί Παράγοντες	135

I.2.4.2. Ψυχολογικοί Παράγοντες	136
I.2.5. Έγκλημα και Οικονομικές Συνθήκες	138
I.2.6. Durkheim, Ανομία και Εκσυγχρονισμός	139
I.2.7. Σχολή Σικάγο	139
I.2.8. Robert Merton	140
I.2.9. Μαθησιακές Θεωρίες	143
I.2.9.1. Albert Cohen	143
I.2.9.2. Gabriel Tarde	143
I.2.9.3. Edwin Sutherland	145
I.2.9.4. Θεωρίες της Κουλτούρας και της Υποκουλτούρας.....	147
I.2.10. Σύγχρονος Κλασικισμός	148
I.2.10.1. Αποτροπή	148
I.2.10.2. Ορθολογική Επιλογή και Αδικήματα	150
I.2.10.3. Δραστηριότητες Ρουτίνας και Θυματοποίηση	151
I.2.11. Θεωρίες Ετικέτας	152
I.2.12. Θεωρία της Σύγκρουσης	154
I.2.12.1. Marx και Μαρξιστικές Θεωρίες	158
I.2.12.2. Marx	158
I.2.12.3. Bonger	160
I.2.13. Μεταμοντέρνα Εγκληματολογία	161
<u>ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Συμπεράσματα</u>	162
<u>ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Βιβλιογραφία</u>	165
6.1. Ελληνόγλωσση	165
6.2. Ξενόγλωσση	168
6.3. Διαδίκτυο	169

ΕΝΟΤΗΤΑ 7: Παράρτημα

I. Οδηγός Συνέντευξης.....	171
II. Πίνακας Αφηγητών.....	177
III. Απομαγνητοφωνήσεις Αφηγητών.....	178
III.1. Ενήλικες Αφηγητές	178
III.2. Ανήλικοι Αφηγητές	209
IV. Πρακτικά Συμμετοχικής Παρατήρησης	235
VI. Φωτογραφικό Υλικό (CD)	241

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στην Ελλάδα παρουσιάζεται η αύξηση ροής των sans papiers και αναδείχθηκε πως οι ολοένα αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση να ορίσει την κοινωνική πραγματικότητα ως μια κατάσταση εκτάκτου ανάγκης ή κατάσταση εξαίρεσης και να οδηγηθεί στο να πάρει συγκεκριμένα μέτρα για να αντιμετωπίσει το φαινόμενο. Τα μέτρα αφορούν συγκεκριμένες πράξεις και συγκεκριμένες παραλήψεις. Αποτελεί γεγονός ότι η εξουσία της ΕΕ ποινικοποιεί τους μετανάστες και τους πρόσφυγες και τους οδηγεί σε κέντρα κράτησης μεταναστών και προσφύγων, ενώ μένει αμέτοχη στο ταξίδι από την πατρίδα τους μέχρι την Ελλάδα.

Η παρούσα εργασία, θα εστιάσει στα εγκλήματα που διαπράττουν τα Κράτη σε σχέση με το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα, καθώς αυτή η πλευρά παραμένει αθέατη. Συγκεκριμένα, θα δοθεί έμφαση σε τέσσερις διαστάσεις, οι οποίες είναι το ταξίδι, οι διακινητές, η κράτηση και οι ΜΚΟ και από εκεί θα αναδειχθούν τα εγκλήματα που επιτελούνται, όπως είναι τα κρατικά και τα κρατικοεπιχειρηματικά εγκλήματα. Επίσης, θα παρουσιαστεί το κέντρο κράτησης μεταναστών και προσφύγων στη Μόρια ως πρακτική αντεγκληματικής πολιτικής, σε σχέση με την κατάσταση που επικρατεί εκεί μέσα. Αυτή η παρουσίαση θα είναι συνεχώς αλληλοεξαρτώμενη με τις εγκληματολογικές θεωρίες, τόσο των συναινετικών θεωριών, όσο και των συγκρουσιακών θεωριών, αλλά και της κριτικής θεωρίας.

Προτού παρουσιαστούν τα παραπάνω είναι αναγκαία η εκδίπλωση του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος και η ανάλυση των εγκληματολογικών θεωριών, ώστε να φωτιστεί και το νομικό πλαίσιο και να συγκριθεί με τις πράξεις που επιτελούνται τελικά.

Σύμφωνα, με αυτές τις περιστάσεις η παρούσα εργασία καλείται να περιγράψει αναλυτικά τα εξής συγκεκριμένα ερωτήματα: α) ποια εγκλήματα διαπράττονται από τα Κράτη, β) σε ποια κατηγορία ανήκουν τα συγκεκριμένα εγκλήματα, γ) γιατί διαπράττονται αυτά τα εγκλήματα;

Τα αναφερόμενα ερωτήματα σκιαγραφούνται από τις απαντήσεις των αφηγητών των ακόλουθων ερωτήσεων, οι οποίες περιλαμβάνονται στον οδηγό συνέντευξης: α) ποιες είναι οι συνθήκες και η κατάσταση που επικρατούν στη Συρία και οδηγούν τον κόσμο σε φυγή, β) ποια είναι η κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία, στην Ελλάδα και

στην Ευρώπη, σε σχέση με το προσφυγικό ζήτημα και συγκεκριμένα πως αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες, ποια μέτρα υπάρχουν και ποιες πολιτικές ακολουθούν, γ) πως βιώνουν οι πρόσφυγες την μετακίνηση τους από την αρχή έως τον προορισμό τους, πως βλέπουν τους διακινητές και πως αντιμετωπίζονται από αυτούς, δ) πως αντιμετωπίζονται οι πρόσφυγες και οι μετανάστες από τις ΜΚΟ, ε) ποιες είναι οι προσδοκίες των ανθρώπων σε σχέση με την Ευρώπη.

Είναι γεγονός ότι υπάρχουν διαθέσιμες εργασίες για το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα, ωστόσο είναι χρήσιμη η μελέτη της συγκεκριμένης εργασίας, διότι αποτελεί μια πρόταση, η οποία θα στρέψει την προσοχή μας στα κρατικοεπιχειρηματικά εγκλήματα, που στο σύνολό τους παραμένουν στην αφάνεια και θα μας κάνει να αναρωτηθούμε, γιατί πρακτικές που προσβάλλουν τα ανθρώπινα δικαιώματα συνολικά πραγματοποιούνται χωρίς να θεωρούνται εγκληματικές και τελικά μένουν στο απυρόβλητο;

Συγκεκριμένα, οι θεματικές ενότητες που θα αναλυθούν αποτελούνται από τις παρακάτω ενότητες: α) Μεταναστευτικό και Προσφυγικό Ζήτημα, όπου περιλαμβάνει 1) τη μετανάστευση και προσφυγιά και διακλαδώνεται στην ιστορική αναδρομή μετανάστευσης και προσφυγιάς, στις εννοιολογικές προσεγγίσεις του μετανάστη και του πρόσφυγα, 2) τη Συρία και διακλαδώνεται στην ιστορική αναδρομή και στη σύγχρονη κατάσταση, 3) στο Δίκαιο και διακλαδώνεται, στο Διεθνές Δίκαιο: ιστορική αναδρομή, νομικό πλαίσιο, ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα, πρόσφυγας και ορισμός σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951, θεσμικό καθεστώς αναγνώρισης προσφύγων, κριτήρια για την αναγνώριση του πρόσφυγα σύμφωνα με τη Συνθήκη της Γενεύης, διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα, στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο: η Ευρωπαϊκή Ένωση, το συμβούλιο της Ευρώπης, χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ, πρόσβαση στο έδαφος και στις διαδικασίες, Συνθήκη Σένγκεν, καθεστώς και έγγραφα, άσυλο και εμπόδια, δικαιώματα προσφύγων και αιτούντες άσυλο, άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες, 4) Ανθρώπινα Δικαιώματα και διακλαδώνεται στην ιστορία, συμβάσεις και σύμφωνα, στα ανθρώπινα δικαιώματα και το προσφυγικό ζήτημα, 5) Ελλάδα, όπου περιλαμβάνει το κέντρο κράτησης μεταναστών και προσφύγων στη Μόρια, β) Εγκλήματα Κράτους, όπου περιλαμβάνει 1) Εγκληματολογικές Θεωρίες και διακλαδώνεται στη σπιριτουαλιστική προσέγγιση, κλασικιστική θεωρία, μετάβαση στη θετικιστική θεωρία (Guery & Quetelet), θετικιστικές θεωρίες (βιολογικοί παράγοντες, ψυχολογικοί παράγοντες), έγκλημα και οικονομικές

συνθήκες, Durkheim, ανομία και εκσυγχρονισμός, Σχολή Σικάγο, Robert Merton, Μαθησιακές θεωρίες (Albert Cohen, Gabriel Tarde, Edwin Sutherland, θεωρίες της κουλτούρας και της υποκουλτούρας), σύγχρονος κλασικισμός (αποτροπή, ορθολογική επιλογή και αδικήματα, δραστηριότητες ρουτίνας και θυματοποίηση), θεωρίες ετικέτας, θεωρίες της σύγκρουσης (μια ενοποιημένη θεωρία της σύγκρουσης), κριτική εγκληματολογία (Marx και Μαρξιστικές θεωρίες, Marx, Bonger), Μεταμοντέρνα εγκληματολογία, γ) Οι διαστάσεις του εγκλήματος, όπου περιλαμβάνει: 1) οικονομικά και εταιρικά εγκλήματα, 2) Κρατικό έγκλημα, 3) Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα, δ) Σχεδιασμός έρευνας, όπου περιλαμβάνει την ερευνητική μεθοδολογία (σκοπός έρευνας, μέθοδος ερευνητικής προσέγγισης, διεξαγωγή της έρευνας πεδίου, χρονοδιάγραμμα έρευνας), ε) Ανάλυση δεδομένων, όπου περιλαμβάνει την προσέγγιση του ζητήματος και διακλαδώνεται 1) στην προβολή εγκλήματος μέσα από τις αναλύσεις εμπειριών (συνεντεύξεις) και 2) στις θεωρητικές προσεγγίσεις (εγκληματολογικές θεωρίες), ζ) επίλογος – συμπεράσματα, όπου συνοψίζονται οι απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα, η) Βιβλιογραφία, η οποία διακλαδώνεται σε 1) ελληνική, 2) ξενόγλωσση, 3) διαδίκτυο, θ) το Παράρτημα, όπου διακλαδώνεται 1) στον οδηγό συνέντευξης, 2) στον πίνακα των αφηγητών, 3) στις απομαγνητοφωνήσεις αφηγητών (ενήλικοι και ανήλικοι), 4) στα πρακτικά της συμμετοχικής παρατήρησης, 5) φωτογραφικό υλικό (CD).

Η μεθοδολογία της παρούσας εργασίας θα είναι τόσο περιγραφική με αναφορά στις σημαντικότερες εγκληματολογικές θεωρίες, οι οποίες αποτέλεσαν τομή με το έργο τους στο στίβο της εγκληματολογίας και των κατηγοριών των εγκλημάτων, όσο και εμπειρική μέσα από τις συνεντεύξεις και τη συμμετοχική παρατήρηση στο πεδίο, αλλά και κριτική σε σχέση με τις πρακτικές που χρησιμοποιούνται.

Κάθε θεματική ενότητα «εξυπηρετεί το σκοπό της» και συντελεί σε μια ολοκληρωμένη παρουσίαση, ενώ οι λόγοι για κάθε ενότητα αναφέρονται μέσα στην εργασία.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Μεταναστευτικό & Προσφυγικό Ζήτημα

Κεφάλαιο Α: Μετανάστευση & Προσφυγιά

Α.1. Ιστορική Αναδρομή Μετανάστευσης & Προσφυγιάς

Η μετανάστευση αποτελεί πολυεπίπεδο και πολυδιάστατο φαινόμενο της τελευταίας δεκαετίας του 20^{ου} και της πρώτης του 21^{ου} αιώνα. Αναλογιζόμενοι την δυναμική της τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο, χρήζει ενδιαφέροντος η κατανόηση των προβληματικών που θέτει η ίδια ως πραγματικότητα τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές πλαίσιο.

Η μετανάστευση είναι συνδεδεμένη με την οικονομική ανάπτυξη. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα, καθώς είναι δημιούργημα οικονομικών κατά βάση μεταναστών. Στην Ευρώπη, χώρες αποστολής μεταναστών μετατράπηκαν σε χώρες υποδοχής. Αν μάλιστα γυρίσει κανείς το χρόνο προς τα πίσω, δύναται να θυμηθεί, ότι η μετανάστευση σημάδεψε ανεξίτηλα τέσσερις διαφορετικές φάσεις στην Γηραιά Ήπειρο (Πουλοπούλου 2007: 83).

Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα αρκετές ήταν οι ευρωπαϊκές χώρες από τις οποίες μετανάστευε ο κόσμος. Όμως, η ανάπτυξη των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, τα μέτρα λιτότητας των Η.Π.Α και η μεγάλη κρίση του 1929 μείωσαν αναγκαστικά τις μετακινήσεις των ευρωπαίων. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο το κύμα μετανάστευσης είχε προορισμό τις Η.Π.Α, τον Καναδά, την Αυστραλία, ενώ πολλοί ήταν οι Εβραίοι που εγκαταστάθηκαν στην λεγόμενη σήμερα περιοχή του Ισραήλ (1947). Το χρονικό διάστημα από 1945-1960, είναι η περίοδος της ανοικοδόμησης των χωρών μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και του αποαποικισμού. Αιτία της μετανάστευσης εκείνης της περιόδου αποτέλεσε η μετακίνηση του πληθυσμού λόγω της λήξης του πολέμου, δηλαδή η επιστροφή των αποίκων. Η δεύτερη χρονική περίοδος που ακολούθησε ως το 1973 περίπου χαρακτηρίστηκε από την πληθυσμιακή μετακίνηση των νοτίων χωρών της Ευρώπης προς βορειότερα γεωγραφικά πλάτη με απώτερο σκοπό την αναζήτηση καλύτερων ευκαιριών στον επαγγελματικό τομέα. Η τρίτη περίοδος χρονολογείται από το 1974-1988 και χαρακτηρίστηκε από την κρίση του πετρελαίου και το κλείσιμο των συνόρων των χωρών της βορειοδυτικής Ευρώπης, (Γερμανία, Γαλλία) κατά την οποία ελαττώθηκαν οι μετακινήσεις των πληθυσμών. Παράλληλα όλο και περισσότερες χώρες από τα βόρεια της Ασίας

αρχίζουν να μεταναστεύουν προς τα ευρωπαϊκά εδάφη. Είναι η περίοδος, μετά τη πτώση του τείχους του Βερολίνου (1989) και την σταδιακή διάλυση των καθεστώτων της Σοβιετικής Ένωσης. Η μετανάστευση αυξήθηκε και πάλι, με τους πληθυσμούς να προέρχονται αυτή τη φορά κατά κύριο λόγο από την Μέση Ανατολή, την Αφρική προς την Δυτική, Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη. Αιτία, οι συρράξεις στον Περσικό Κόλπο το 2001, οι συγκρούσεις των Η.Π.Α με το Αφγανιστάν και το Ιράκ, 2001 και 2002 αντίστοιχα, αλλά και η γενικότερη εμπόλεμη κατάσταση που επεκτάθηκε μέχρι το Λίβανο, όπου και εξακολουθεί έως σήμερα. Υπήρξε άνοδος του μεταναστευτικού κύματος επίσης από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες (πχ. Πολωνία, Λετονία) προς τη Γερμανία για βελτίωση των όρων ζωής και εργασίας. Ένα ιδιαίτερο γεγονός είναι πως η χώρα μας αποτελεί τόπο παράλληλων πραγματικοτήτων, από χώρα αποστολής μεταναστών μεταβλήθηκε και συνεχίζει σε χώρα υποδοχής αυτών και το αντίστροφο. (Ναζάκης & Χλέτσος 2001: 20-23, Πουλοπούλου 2007: 84-87).

Ουσιαστικά, από τη Μεταπολεμική περίοδο, μπορούν να διακριθούν τέσσερις περίοδοι μετανάστευσης: α) η περίοδος 1945-1960, κατά την οποία η μετανάστευση οφείλεται στον πόλεμο και στον επαναπατρισμό (στη Βρετανία από τις Δυτικές Ινδίες, στη Γαλλία από τις αποικίες της Αφρικής, στην Ολλανδία από την Ινδονησία), β) η περίοδος 1960-1973/74, κατά την οποία η μετανάστευση οφείλεται στην ζήτηση εργατικού δυναμικού σε χώρες της ΒΔ Ευρώπης (Ισπανοί & Πορτογάλοι πήγαν στη Γαλλία, Ιταλοί πήγαν στη Γερμανία και στο Βέλγιο), γ) η περίοδος 1973-1988, κατά την οποία η μετανάστευση και η προσφυγιά οφείλεται στην επανένωση οικογενειών και στη ζήτηση ασύλου, δ) η περίοδος 1989-2006, κατά την οποία η μετανάστευση και η προσφυγιά οφείλεται στη ζήτηση ασύλου (από την Ασία, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή), στην ανεργία (από την Γερμανία στην Πολωνία), στην οικογενειακή επανένωση (χώρες ΕΕ) (Πουλοπούλου 2007: 85-87).

Αν και η ελληνική επικράτεια αποτελούσε ήδη από την αρχαιότητα πυρήνα προσέλκυσης μετοίκων, κατά τις δεκαετίες που ακολούθησαν την οθωμανική επικυριαρχία οι τάσεις εισροής αλλοεθνών προς μόνιμη εγκατάσταση στην περιφέρεια φθίνουν, ώσπου σχεδόν εκμηδενίζονται. Το γεγονός οφείλεται πιθανότατα στο κλίμα εσωτερικών αναταραχών που πυροδοτούσε το ξέσπασμα τοπικών εξεγέρσεων και στην λαϊκά ασύμφορη οικονομική πολιτική της οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οποία βάρυνε κατά πολύ όσους ανήκαν σε διαφορετικό από το κυρίαρχο θρησκευτικό δόγμα.

Επομένως, την μετανάστευση και την προσφυγιά γεύτηκε και έζησε και η Ελλάδα. Έχει καταγραφεί ότι ο απόδημος Ελληνισμός έφτασε τα 4 έως 6 εκατομμύρια, όπου βρίσκονται σε 92 χώρες ελληνικές παροικίες. Αυτό που έχει αλλάξει στην Ελλάδα είναι, σύμφωνα με τους επιστήμονες, ότι ενώ παλιά αποτελούσε χώρα όπου «έστελνε» τον πληθυσμό της στην ξενιτιά, τώρα πλέον αποτελεί χώρα υποδοχής, για μετανάστες από τα Βαλκάνια, την Αφρική και την Ασία. Αυτή η αλλαγή, χωρίς να σημαίνει ότι οι Έλληνες σταμάτησαν να μεταναστεύουν, οδήγησε στην αύξηση της εισροής μεταναστών και προσφύγων από τη δεκαετία του 1990 και μετά. Η Ελλάδα αποτελεί χώρα προέλευσης, αλλά και μεταβατική χώρα, που χρησιμοποιούν οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, μέχρι να φτάσουν στον τελικό τους προορισμό (Πουλοπούλου 2007: 93-94).

Η Ελλάδα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο αποτέλεσε σταθμό για τα κύματα των μεταναστών, καθώς είναι ιδρυτικό μέλος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης. Αυτό ισχύει με την Σύμβαση της 17 - 4 - 1952 την οποία έχει υπογράψει η Ελλάδα και στην οποία καθορίζονται οι αρμοδιότητες. Η δράση ξεκίνησε από το 1950 έως το 1970. Μετά το 1980 η Ελλάδα αποτελούσε σταθμό για τη διέλευση μεταναστών, αιτούντων άσυλο, από διάφορες χώρες, όπως από την Ανατολική Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή, την Αφρική. Από τις αρχές του 1990 αποτέλεσε χώρα για μόνιμη εγκατάσταση, από χώρες όπως η Αλβανία, αλλά και από χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (International Organization for Migration).

Κατά το 1989, από την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης κι έπειτα, το φαινόμενο της μετανάστευσης αναβιώνει σε τέτοια ένταση που είναι αμφίβολο αν είχε ξαναγνωρίσει η Ελλάδα στο παρελθόν. Η πτώση των σοσιαλιστικών πολιτειακών καθεστώτων της ανατολικής Ευρώπης δημιουργεί ένα πολυπληθές κύμα μετανάστευσης, που μεταξύ άλλων καθιερώνει ως προορισμό την χώρα μας ελπίζοντας σε διαβίωση υπό ευνοϊκότερους όρους και καλύτερες συνθήκες. Η συστηματική καταπάτηση των συνόρων με την παράτυπη εισχώρηση δεκάδων χιλιάδων μεταναστών κάθε χρόνο κυρίως από τις χώρες του ανατολικού μπλοκ φέρνει στο προσκήνιο έναν νέο πολιτικό-κοινωνικό προβληματισμό, το επονομαζόμενο «Μεταναστευτικό Ζήτημα». Η εν λόγω παράτυπη είσοδος στην χώρα συνεχίζεται αδιάκοπα μέχρι τις μέρες μας, χωρίς ωστόσο να έχει εφαρμοστεί αποτελεσματικά κάποια από τις προτάσεις επίλυσης του προβλήματος. Κάπως έτσι, από το 1990 και εξής, η Ελλάδα μετατράπηκε από χώρα αποστολής σε υποδοχέα μεταναστών. Είναι πια φανερό ότι οι

νέες συνθήκες βρήκαν την χώρα απροετοίμαστη στο πεδίο της νομοθεσίας και των υποδομών.

Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι η Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της FRONTEX, αποτελεί την *«κύρια πύλη εισόδου μεταναστών, χωρίς νόμιμα έγγραφα και αιτούντων άσυλο από την Αφρική και την Ασία»*. Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT έχει καταγραφεί ότι οι μετανάστες στην Ελλάδα φτάνουν έως 956.000, κυρίως από Τρίτες Χώρες, εκτός της ΕΕ, όπως το Αφγανιστάν και το Πακιστάν (International Organization for Migration).

Η κατάσταση που επικρατεί στον 21^ο αιώνα και οι λόγοι της αυξανόμενης ροής μεταναστών και προσφύγων γίνεται ορατή από τις εκθέσεις που καταθέτει η Ύπατη Αρμοστεία για την Ελλάδα. Συγκεκριμένα, η Παγκόσμια Στατιστική Έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για το 2013 αναφέρει ότι, μέχρι το τέλος του 2013 αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν 51,2 εκατομμύρια άνθρωποι. Δηλαδή, 6 εκατομμύρια περισσότεροι από το 2012, όπου είχαν καταγραφεί 45,2 εκατομμύρια. Η συγκεκριμένη αύξηση οφείλεται κυρίως στον πόλεμο της Συρίας. Αυτό το γεγονός οδήγησε 2,5 εκατομμύρια ανθρώπους να γίνουν πρόσφυγες και 6,5 εκατομμύρια άνθρωποι να εκτοπιστούν στο εσωτερικό της χώρας. Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν με τη συνεργασία των Κυβερνήσεων, των ΜΚΟ και της Ύπατης Αρμοστείας (UNHCR Greece, The UN Refugee Agency, Ο αναγκαστικός εκτοπισμός φτάνει στα υψηλότερα επίπεδα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, 20-7-2014).

Αξιοσημείωτο είναι ότι η έκθεση αναφέρει πως *«ο αριθμός των αναγκαστικά εκτοπισμένων στον κόσμο είναι τόσος όσος ολόκληροι πληθυσμοί μεσαίων και μεγάλων χωρών, όπως η Κολομβία, η Ισπανία, η Νότια Αφρική, η Νότια Κορέα»*. Όσον αφορά τους πρόσφυγες, ο αριθμός τους φτάνει στα 16,7 εκατομμύρια σε όλο τον κόσμο. Οι αριθμοί που καταγράφονται στην έκθεση είναι οι υψηλότεροι που έχουν καταγραφεί από το 2001. Ο πληθυσμός των προσφύγων αποτελείται από Αφγανούς, Σύριους, Σομαλούς. Όσον αφορά τους Αιτούντες Άσυλο φτάνουν στα 1,1 εκατομμύρια ανθρώπους, κυρίως σε ανεπτυγμένες χώρες, όπως η Γερμανία. Οι Αιτούντες Άσυλο αφορούν ενήλικους και ανήλικους, ενώ οι Σύριοι έχουν κάνει τις περισσότερες αιτήσεις, σε σχέση με άλλες εθνότητες, οι οποίες φτάνουν τις 64.300 (UNHCR Greece, The UN Refugee Agency, Ο αναγκαστικός εκτοπισμός φτάνει στα υψηλότερα επίπεδα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, 20-7-2014).

Από το 2000 έως σήμερα, τα στοιχεία που έχουν ενδελεχώς συλλεχθεί φανερώνουν την αύξηση του αριθμού τόσο νόμιμης όσο και παράτυπης μετανάστευσης στην χώρα μας με αποκορύφωμα να γίνονται πλέον αναφορές στην Ελλάδα ως «ευρωπαϊκή πύλη μεταναστών». Από την άλλη, η ευρωπαϊκή νομοθεσία, που προβλέπει ότι ο παράνομος μετανάστης πρέπει κατ' αρχήν να απελαύνεται πίσω στην χώρα από την οποία εισήλθε στον τόπο όπου κατέστη συλληφθείς, συνεπάγεται τον συνωστισμό μιας τεράστιας μάζας ανθρώπων που χρησιμοποιούν ετησίως την Ελλάδα ως «διαβατική χώρα». Πρόκειται ουσιαστικά για τον ευρωπαϊκό κανονισμό 343/2003 με την ονομασία «Δουβλίνο II», κατά την οποία ένας μετανάστης μπορεί να αιτηθεί ασύλου στην πρώτη ευρωπαϊκή χώρα στην οποία εισήλθε.

Η εγχώρια κρίση χρέους δεν έχει μειώσει στο ελάχιστο την ροή μεταναστών προς το εσωτερικό της χώρας. Τούτο, διότι στην συντριπτική τους πλειοψηφία οι αλλοεθνείς δεν επιθυμούν να κατοικήσουν μακροπρόθεσμα στην Ελλάδα, αλλά επιδιώκουν είτε να την διασχίσουν για να φθάσουν στον τελικό τους γεωγραφικό προορισμό, είτε να εργαστούν σε αυτήν για περιορισμένο χρονικό διάστημα έως ότου να κατορθώσουν να εξασφαλίσουν τον τρόπο μετάβασης στην χώρα του τελικού τους προορισμού. Ωστόσο, η ελλιπής εφαρμογή της ασαφούς νομοθεσίας και η σε υπερβολικό βαθμό διευρυμένη χρήση του ασύλου στην Ελλάδα έχει δώσει μεγάλη ώθηση στην προβληματική όψη του μεταναστευτικού ζητήματος. Μάλιστα, η έξαρση της παράτυπης μετανάστευσης, το προχειρότατο σύστημα ένταξης και η αυξανόμενη ανεργία τονώνουν ολοένα τις διάφορες εκφάνσεις του ρατσισμού και της προκατάληψης ανάμεσα στα μέλη της εγχώριας κοινωνίας.

Μολονότι η οικονομική κρίση χρέους της Ελλάδας θα έπρεπε να αποθαρρύνει την μετανάστευση και την εγκατάσταση σε αυτή, όπως προαναφέρθηκε, το κύμα μετοίκησης δυναμώνει και πληθαίνει. Το φαινόμενο έχουν συνδράμει κατά πολύ οι τελευταίες πολιτικές εξελίξεις στην Αίγυπτο και την Λιβύη, οι οποίες έχουν οδηγήσει στα νοτιοανατολικά σύνορα της χώρας πολλούς πρόσφυγες που αιτούνται ασύλου. Κατά συνέπεια, το κύμα μετανάστευσης προς την Ελλάδα παρουσιάζεται να κορυφώνεται κατά τις αρχές του 2011, οπότε η Frontex ισχυρίζεται ότι περίπου 113.000 μετανάστες πέρασαν τα σύνορα της Ελλάδας είτε για να κατοικήσουν μόνιμα σε αυτήν, είτε για να την διασχίσουν αφού κατευθύνονται σε αλλότριο προορισμό.

Στο σημείο αυτό, είναι χρήσιμο να αναφέρουμε πως αν και η Ελλάδα βρίσκεται συχνά ένοχη ευρείας απόδοσης του ασύλου, έχει συχνά οδηγηθεί στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο της Χάγης για λόγους που αφορούν στην καταπάτηση των Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων εκείνων που ζητούν και εν τέλει χρίζουν ασυλίας. Τέτοιες ενδείξεις καταπάτησης είναι η εξευτελιστική μεταχείριση των μεταναστών, η παράνομη κράτησή τους, η συγκέντρωσή τους σε κέντρα υποδοχής που δεν πληρούν τις πρότερες προϋποθέσεις διαμονής, οι άθλιες συνθήκες υγιεινής κ.α (Geddes 2005: 6-14).

Οι πληροφορίες που έχουμε από το γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα είναι ότι κάθε χρόνο πάνω από 100.000 άτομα προσπαθούν να μπουκ παράνομα στην ΕΕ και το ταξίδι μπορεί να είναι επικίνδυνο. Σε είκοσι χρόνια 20.000 μετανάστες πέθαναν στη θάλασσα πριν φθάσουν στις ακτές της Ευρώπης. Οι μετανάστες ακολουθούν διάφορες πορείες για να μπουκ στην ΕΕ. Η πιο σημαντική είναι η Μεσόγειος (ανατολική, κεντρική, δυτική Μεσόγειος). Άλλη μια διαδρομή είναι τα ανατολικά σύνορα της ΕΕ και τέλος υπάρχει η Βαλκανική διαδρομή. Πολλοί μετανάστες κάνουν αίτηση για άσυλο. Το 2012 έγιναν πάνω από 400.000 αιτήσεις και τις περισσότερες τις δέχτηκε η Γερμανία. Οι αιτήσεις γίνονται κυρίως από Σομαλούς, Σύριους και Αφγανούς (<https://www.facebook.com/EPHellas/videos/903636003029089/?fref=nf>).

Βέβαια, για το 2015 τα στατιστικά στοιχεία είναι ακόμα μεγαλύτερα. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της UNHCR πάνω από 500.000 μετανάστες και πρόσφυγες διέσχισαν τη Μεσόγειο. Η αυξανόμενη μαζική μετανάστευση οφείλεται στην εμπόλεμη κατάσταση της Συρίας, όπως προαναφέραμε, για αυτό και το 71% που έφτασαν στην Ελλάδα ήταν Σύριοι. Οι αυξητικές ροές συνεχίζονται και το 2016, όπου τις πρώτες έξι εβδομάδες έφτασαν πάνω από 80.000 μετανάστες και πρόσφυγες στην Ευρώπη, μέσω θάλασσας. (<https://www.unhcr.gr/nea/artikel/a5f62546adf8f6aab7e4271b7416ef12/i-ya-anisycheigmat.html?L=0prosfyga.html%3Fcid%3D724%26did%3D784%26sechash%3Dafac816>).

Μπροστά σε αυτήν την ραγδαία αυξανόμενη μεταναστευτική ροή η ΕΕ ένιωσε ότι «απειλείται» και αποφάσισε ότι η Ευρώπη βρίσκεται σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης ή σε «κατάσταση εξαίρεσης», για να δανειστούμε και τον Agamben και για αυτόν το λόγο έπρεπε να πάρει μέτρα. Η κατάσταση εξαίρεσης δεν αποτελεί νέο όρο, αντιθέτως είχε χρησιμοποιηθεί πολύ νωρίτερα, κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και στη Γερμανία του 30, κατά το Ναζιστικό Καθεστώς. Η κατάσταση εξαίρεσης που ανακήρυξε ο Χίτλερ κράτησε 12 χρόνια. Σήμερα λοιπόν η κατάσταση εξαίρεσης

αντιμετωπίζεται από την ΕΕ με διάφορους τρόπους, αλλά ο κυριότερος είναι με την δημιουργία των Κέντρων Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων.

Η μετανάστευση δεν αποτελεί ένα σύγχρονο φαινόμενο, αλλά κυρίως διαχρονικό. Μετανάστες έρχονταν, έρχονται και θα εξακολουθούν να έρχονται. Η μετανάστευση από μια χώρα ή περιοχή προς κάποια άλλη δεν είναι κάτι νέο, αντιθέτως πρόκειται για ένα διαχρονικό φαινόμενο. Τα άτομα οδηγούνται στη μετανάστευση ή στην προσφυγιά για διάφορους λόγους, όπως οικονομικοί παράγοντες, εργασιακοί, λόγω πολιτικών αλλαγών, περιβαλλοντικών αλλαγών, εκπαίδευσης, λόγω κάποιας μορφής δίωξης και κυρίως λόγω πολέμου. Οι περισσότερες χώρες έχουν εμπειρία του φαινομένου της μετανάστευσης και της προσφυγιάς, είτε αποτελούν χώρες προέλευσης, είτε χώρες υποδοχής. Το μεταναστευτικό και προσφυγικό κύμα αν εξεταστεί διαχρονικά θα διαπιστωθούν αλλαγές στον αριθμό των ατόμων, στις χώρες προέλευσης και στις χώρες υποδοχής (Πουλοπούλου 2007: 83).

A.2. Εννοιολογικές Προσεγγίσεις του Μετανάστη και του Πρόσφυγα

Καταρχήν, καλό είναι να οριοθετηθεί κατά κάποιο τρόπο αυτό που φέρεται ως μετανάστευση. Ως μετανάστευση ορίζεται κάθε μετακίνηση πληθυσμού από μία περιοχή σε μία άλλη ή από μία χώρα σε μία άλλη. Το φάσμα το οποίο καλύπτει ο όρος «μετανάστευση» είναι αρκετά ευρύ. Μετανάστευση μπορεί να υπάρξει από μια αγροτική σε μια αστική περιοχή και το αντίστροφο, από μια αστική σε μια αγροτική περιοχή. Υπάρχει εποχιακή, συνοριακή, προσωρινή, μόνιμη, νόμιμη και παράτυπη μετανάστευση ή μετανάστευση χωρίς χαρτιά κατά άλλους. Οι μετανάστες μετακινούνται ο καθένας για τους δικούς του λόγους. Άλλοι προς αναζήτηση καλύτερης εργασίας, άλλοι αναγκάζονται λόγω πολιτικών, θρησκευτικών ή και γενικότερων πεποιθήσεων, ενώ άλλοι λόγω εμπόλεμων καταστάσεων (Βεντούρα 1994: 9-11).

Σύμφωνα με το Δημογραφικό Λεξικό που εκδόθηκε από τη Διεθνή Ένωση για την Επιστημονική Μελέτη του Πληθυσμού, η μετανάστευση διακρίνεται σε εξωτερική/διεθνή και ως : *αποδημία ή εκροή μεταναστών ή μετανάστευση από τη χώρα προέλευσης (emigration), δηλαδή μετακίνηση ατόμων ή ομάδων προς την αλλοδαπή και μετανάστευση προς τη χώρα υποδοχής ή εισροή ή είσοδο μεταναστών (immigration), δηλαδή άφιξη ατόμων ή ομάδων από την αλλοδαπή για εγκατάσταση στη χώρα, η οποία αποκαλείται εισροή ή είσοδος μεταναστών όταν αφορά αλλοδαπούς,*

παλιννόστηση όταν είναι υπήκοοι της χώρας ή ομογενείς οι οποίοι με τη θέλησή τους επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής και επαναπατριsmός όταν τη μετακίνηση την πραγματοποιεί η δημόσια εξουσία. Σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης, μετανάστης ορίζεται εκείνος ο άνθρωπος που έχει αφήσει την γενέτειρα πατρίδα του οικειοθελώς με σκοπό να εγκατασταθεί σε άλλη χώρα. Τα κίνητρό του εκτείνονται από την επιθυμία του για αλλαγή ή για προσωπικούς λόγους (Πουλοπούλου 2007: σελ.50, 52). Η Σύμβαση της Γενεύης της 28^{ης} Ιουλίου του 1951 «Περί νομικής καταστάσεως των προσφύγων» περιγράφει ως πρόσφυγα εκείνο το πρόσωπο που φοβάται για την ίδια του τη ζωή, εξαιτίας φυλετικής προέλευσης, θρησκευτικών πεποιθήσεων, εθνικότητας ή βρισκόμενο σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ή γενικότερων πολιτικών απόψεων, έχει μεταβεί σε έδαφος εκτός της εδαφικής επικράτειας της χώρας του και δεν μπορεί ή δεν θέλει πλέον να είναι υπό την προστασία αυτής. Κάτι που δεν έχει καταστεί σαφές ακόμη είναι αν θα πρέπει να θεωρούνται πρόσφυγες, ώστε να έχουν τη διεθνή προστασία, οι άνθρωποι που πλήττονται από τις οικολογικές και άλλες φυσικές καταστροφές. Επομένως, μπορεί να καταλάβει κανείς ότι τα ταξίδια ή οι μετακινήσεις που αφορούν τις διακοπές σε φίλους ή συγγενείς για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα δεν συγκαταλέγονται στα όρια της μετανάστευσης (Πουλοπούλου 2007: σελ 52, 53).

Αυτοί που εξαναγκάζονται να φύγουν από την πατρίδα τους εξαιτίας εμπόλεμων καταστάσεων, εμφύλιων συγκρούσεων ή γενικά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπάγονται στην κατηγορία των προσφύγων. Οι πρόσφυγες ανήκουν στην κατηγορία των ανθρώπων που στερούνται των βασικών δικαιωμάτων τους και η προσφυγή τους σε άλλη χώρα σηματοδοτεί την ελπίδα τους ότι θα μπορέσουν να τα ανακτήσουν εκ νέου και να ζήσουν με ανθρώπινους όρους ξανά (Πουλοπούλου 2007: 79).

Πέρα από την παραπάνω εννοιολόγηση είναι ενδιαφέρον να αναφερθούμε και σε μια άλλη προσέγγιση. Στις κοινωνίες υποδοχής θα μπορούσαμε να πούμε πως υπάρχουν άνθρωποι που νοηματοδοτούν και αντιλαμβάνονται διαφορετικά το προσφυγικό. Ορισμένοι ως πρόταγμα έχουν το ανθρωπιστικό καθήκον (ανθρωπιστική διάσταση). Εκείνοι δεν διαφοροποιούν τους ανθρώπους σε πρόσφυγες και μετανάστες, τους βλέπουν ως πληθυσμούς και ροές, τους βοηθούν όλους, η ιδεολογία τους είναι φορτισμένη, καθώς το ανθρωπιστικό τους ενδιαφέρον φτάνει στα άκρα και τελούν το ανθρωπιστικό καθήκον τους το οποίο το βάζουν πάνω απ' όλα.

Υπάρχουν άνθρωποι που αντιμετωπίζουν το ζήτημα θέτοντας ως διάσταση το διεθνές δίκαιο και τα διεθνές κριτήρια (διεθνοδικαϊκή διάσταση). Εκείνοι είναι περισσότερο ρεαλιστές, δείχνουν μια ανεκτικότητα και διακρίνουν τους πρόσφυγες από τους μετανάστες, με βάση τα διεθνή κριτήρια και τους νόμους. Θεωρούν ότι το προσφυγικό ζήτημα είναι και πολιτικό ζήτημα.

Υπάρχουν άνθρωποι που αντιμετωπίζουν το ζήτημα με τη διάσταση της εσωτερικής συνοχής (εθνική διάσταση). Εκείνοι αναιρούν τον ανθρωπισμό, θέτουν ως βασικό στοιχείο τα θέματα ασφαλείας και επικρατεί ο εθνικισμός. Κυρίως δηλαδή κοιτάζουν την εσωτερική συνοχή και επικρατεί μια εσωστρέφεια (Ναγόπουλος 1025: Σημειώσεις).

Μέσα σε αυτές τις κατηγορίες είναι δυνατόν να υπάρχουν και άλλες, όπως επίσης κάποιος θα έχει στοιχεία από όλες τις κατηγορίες. Ένα βασικό στοιχείο έγκειται στο γεγονός ότι αν τους αντιμετωπίζουμε με την ανθρωπιστική σκοπιά τους «θυματοποιούμε». Είναι γεγονός ότι πρέπει να τους αντιμετωπίζουμε ανθρωπιστικά, αλλά είναι γεγονός ότι δεν πρέπει να σταματάμε μόνο εκεί. Είναι πολίτες, όπως όλοι και δεν πρέπει να τους αντιμετωπίζουμε ως μη πολίτες, ως ανθρώπους που πρέπει να εγκλωβιστούν, γιατί δεν έχουν χαρτιά. Με αυτόν τον τρόπο νομιμοποιούμε αυτό που ο Αγκάμπεν θεωρεί ως «*homo sacer*», με λίγα λόγια πρόκειται για ανθρώπους που έχουν μια ζωή γυμνή, αλλά νομιμοποιούμε και τους χώρους ανομίας, όπως είναι τα κέντρα κράτησης. Τα κράτη πρέπει να συμμαχήσουν για να βρουν άλλες πολιτικές, όσων αφορά το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα, όπου θα διακρίνονται από ισότητα, δημοκρατία και ελευθερία.

Σίγουρα μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις των ημερών μας θα είναι η μέριμνα, ώστε να μπορούν οι άνθρωποι να απολαμβάνουν σε όλα τα μέρη του κόσμου, ασφάλεια και ελευθερία. Ασφάλεια από ένοπλες συγκρούσεις, βίαιες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και φτώχεια και ελευθερία να αξιοποιούν τις προσωπικές τους δυνατότητες, να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση της χώρας τους και να εκφράζουν την ατομική και συλλογική ταυτότητα τους.

Καθώς, σκιαγραφήσαμε ιστορικά τη μετανάστευση, την προσφυγιά, τον μετανάστη, τον πρόσφυγα, θα περάσουμε στη Συρία, από την οποία ένας τεράστιος αριθμός ανθρώπων αναγκάστηκαν να γίνουν πρόσφυγες λόγω του πολέμου.

Κεφάλαιο Β: Συρία

Β.1. Ιστορική Αναδρομή

Κατά την διάρκεια του Α Παγκόσμιου πολέμου η Συρία βρισκόταν υπό την κατοχή του Οθωμανικού ζυγού από τον οποίο όμως ήθελε να απαλλαγεί, παρόλο που υπήρχε μια ειρηνική κατάσταση (Γκλας 2016: 14). Για αυτόν τον λόγο οι εθνικιστές της Συρίας συνεργάστηκαν με τη Βρετανία και την Γαλλία με αποτέλεσμα μετά την πτώση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας η Συρία να ζήσει την Γαλλική αποικιοκρατία. Έτσι ήδη από το 1920 οι Γάλλοι χώρισαν την περιοχή στα εξής έξι κρατίδια: τη Δαμασκό, το Χαλέπι, την Αλεξανδρέττα, τους Αλαουίτες, τους Δρούζους και το Λίβανο. Όμως μετά το Β Παγκόσμιο πόλεμο έγιναν αλλαγές και έτσι, εκτός από την περιοχή της Αλεξανδρέττας, η οποία προσαρτήθηκε στην Τουρκία και της περιοχής του Λιβάνου, τα υπόλοιπα κρατίδια ενώθηκαν και αποτέλεσαν το κράτος της Συρίας. Όσον αφορά το Λίβανο που ανακηρύχτηκε σε ανεξάρτητο κράτος η Συρία διαφωνούσε, καθώς θεωρούσε ότι αποτελεί τμήμα του κράτους της Συρίας. Αυτό το γεγονός οδήγησε σε εμφύλιο πόλεμο τις δυο χώρες ο οποίος κράτησε 25 χρόνια, από το 1975 έως το 1990 (<http://foreignaffairs.gr/articles/68981/markellos-linaios/pos-i-eksegersi-sti-syria-metatrepetai-se-emfylio-polemo?page=show>).

Η Συρία έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1946. Παρόλο την ανεξαρτησία της υπήρχαν προβλήματα που έκαναν το κράτος της Συρίας ασταθές, ενώ δεν έλειπαν και τα πραξικοπήματα. Κάποιοι λόγοι για τα προβλήματα ήταν ότι στη Συρία κυριαρχούσαν γαιοκτήμονες, έμποροι, αστοί, μπέηδες και πασάδες. Επίσης, το 1945 βγήκε στην επιφάνεια ένα σχέδιο για την κατασκευή μιας αραβο-αμερικανικής εταιρείας πετρελαίου και ο αγωγός θα περνούσε από τη Σαουδική Αραβία, την Ιορδανία και το Λίβανο. Όμως το κυριότερο πρόβλημα ήταν η έναρξη του πολέμου. Από την μια ήταν ο συνταγματάρχης Ζαΐμ, ο οποίος προσπαθούσε με διάφορες ενέργειες να δημιουργήσει αναταραχές και εχθρότητα, όπως με την αύξηση των φόρων και την προσπάθεια για δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες. Από την άλλη υπήρχαν οι διάφορες δολοφονίες, όπως και του Ζαΐμ. Τέλος, υπήρξε εκλογή κομμουνιστή βουλευτή για πρώτη φορά στον αραβικό κόσμο. Όλα αυτά που αναφέρθηκαν πήραν τέλος με το πραξικόπημα του Άσαντ το 1970 και επήλθε μια κατάσταση σταθερότητας μέχρι το 2011, όπου ξέσπασε εξέγερση (Γκλας 2016: 14-16).

Πριν το 2011 ξεκίνησαν επαναστάσεις στη Συρία και σε άλλα μέρη (Λίβανος, Παλαιστίνη, Ιράν), όπου νέοι άνθρωποι ήταν αντίθετοι με την διαφθορά και την υποτιθέμενη δημοκρατία που επικρατούσε, ενώ απέρριπταν την στρατικοποίηση του κόμματος του Άσαντ και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα έναν δεκαπενταετή πόλεμο. Το 2010 με 2011 έχουμε μια διαφορετική κατάσταση στη Συρία. Η χώρα πριν να ξεσπάσει ο εμφύλιος πόλεμος είχε περίπου 23 εκατ. κατοίκους, ενώ μετά το ξέσπασμα γύρω στα 5.000.000 έγιναν πρόσφυγες, ενώ γύρω στους 250.000 έχασαν τη ζωή τους (Γκλας 2016: 16 & <http://foreignaffairs.gr/articles/68981/markellos-linaios/pos-i-eksegersi-sti-syria-metatrepetai-se-emfylio-polemo?page=show>).

Ουσιαστικά, στη Συρία ξέσπασε πόλεμος το 2011 μέσα από ειρηνικές διαδηλώσεις, κατά τις οποίες ο κόσμος διαμαρτυρήθηκε για βασανιστήρια παιδιών λόγω συνθημάτων κατά της κυβέρνησης και ζητούσαν να δικαστούν οι υπεύθυνοι. Στη συνέχεια οργανώθηκαν διάφορες πορείες στη Δαμασκό, στη Χομς, στην Ιντλίμπ, κα, που χαρακτηρίστηκαν περισσότερο λαϊκό κίνημα. Η απάντηση της κυβέρνησης σε όλα αυτά ήταν πυροβολισμοί, συλλήψεις και βασανιστήρια. Τα άτομα τα οποία έλαβαν μέρος σε αυτόν τον αγώνα δεν είχαν κοινή γραμμή. Κάποιοι πίστευαν ότι την λύση θα έφερνε η συνέχιση της λαϊκής αντιπολίτευσης, γιατί με αυτόν τον τρόπο θα αυξανόταν η λαϊκή υποστήριξη, ενώ κάποιοι άλλοι πίστευαν ότι την λύση θα έφερναν τα όπλα. Το τελευταίο πιστεύω έδωσε λαβή να εμπλακούν ξένες χώρες, όπως η Σαουδική Αραβία και το Κατάρ που έγιναν προμηθευτές όπλων και χρημάτων. Το ίδιο έκανε και η Τουρκία, η οποία δεν έφερε αντίρρηση στα όπλα, στους αντάρτες και στους πρόσφυγες, αλλά και η ΗΠΑ, η Βρετανία και η Γαλλία έγιναν προμηθευτές εκπαίδευσης και υλικοτεχνικής βοήθειας και δεν έλειψε από το προσκήνιο η Ρωσία και το Ιράν που προμήθευαν όπλα. Αυτός ο διχασμός έφερε τον εμφύλιο πόλεμο (Γκλας 2016: 27-29).

Πιο συγκεκριμένα τον διχασμό έσπειραν οι διαφορετικές αντιλήψεις που επικρατούσαν για το τι σημαίνει έθνος και ποια πρέπει να είναι τα σύνορα. Για παράδειγμα μια μερίδα κατοίκων πίστευε σε ένα λιβανέζικο έθνος, το οποίο θα περιελάμβανε το Λίβανο, κάποιες παράκτιες πόλεις και την κοιλάδα Μπεκάα. Μια άλλη μερίδα κατοίκων πίστευε στη Μεγάλη Συρία, που θα περιλάμβανε όλα τα εδάφη νότια της Αντιόχειας μέχρι την Ερυθρά Θάλασσα και τα μελλοντικά μικρά ανεξάρτητα κράτη (της Συρίας, του Λιβάνου, της Παλαιστίνης, της Υπεριορδανίας). Υπήρχε και η μερίδα των Παναραβιστών που ήθελαν την ενότητα και την

ανεξαρτησία όλων των αραβόφωνων λαών από το Μαρόκο μέχρι το Ιράκ (Γκλας 2016: 33).

Το 2012 έκανε την εμφάνισή του ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός (FSA), ο οποίος κατέλαβε μικρές συριακές κομοπόλεις, αλλά και μεγάλες πόλεις. Το αρνητικό στοιχείο ήταν ότι δέχτηκαν όπλα, εκπαίδευση και καθοδήγηση από ξένες δυνάμεις (Βρετανία, Γαλλία, ΗΠΑ, Τουρκία, Σαουδική Αραβία, Κατάρ), οι οποίες είχαν τα συμφέροντα τους τα οποία απείχαν από την αναζήτηση μιας ντόπιας συριακής κυβέρνησης (Γκλας 2016: 39-40).

Τον εμφύλιο πόλεμο πυροδότησε όχι τόσο η θεοκρατική κοινωνία της Συρίας όσο η πολυσύνθετη θεοκρατία. Στη Συρία υπάρχουν σουνίτες, σίιτες, δρούζοι, χριστιανοί, αλεβίτες και συγκεκριμένα ο πληθυσμός της αποτελείται από 13% Αλαουίτες σίιτες, από 10% χριστιανούς, από 9% Κούρδους και από 3% Δρούζους. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανήκει στους σουνίτες, αλλά από τότε που ανέλαβε την εξουσία ο Χάφεζ αλ Άσαντ το 1970 επικράτησαν οι σίιτες, καθώς ο ίδιος ανήκει σε αυτήν την ομάδα. Αυτή η εγκαθίδρυση εξασφαλίζει δύναμη και συνοχή στον Άσαντ, αλλά κλιμακώνει και τον εμφύλιο πόλεμο. Η συγκεκριμένη απεικόνιση μας δίνει τη δυνατότητα να καταλάβουμε την πολυσύνθετη θρησκευτική κοινωνία της Συρίας. Όσον αφορά την εθνική σύσταση αποτελείται 90% από Άραβες, ενώ το υπόλοιπο 10% αποτελείται από άλλες εθνότητες Κούρδων και Αρμενίων. Στη χώρα ζούσαν πριν την έναρξη της κρίσης του εμφύλιου πολέμου πάνω από 460.000 Παλαιστίνιοι και Ιρακινοί πρόσφυγες, οι οποίοι κατέφυγαν στη Συρία μετά την αμερικανο – βρετανική εισβολή στο Ιράκ το 2003. Από τις διάφορες εθνοτικές ομάδες, η πιο δυναμική είναι αυτή των Κούρδων, οι οποίοι κατοικούν στα βόρεια σύνορα της χώρας με τη γειτονική Τουρκία (Γκλας 2016: 42 & <http://foreignaffairs.gr/articles/68981/markellos-linaios/pos-i-eksegersi-sti-syria-metatrepetai-se-emfylio-polemo?page=show>).

Η διάκριση μεταξύ σουνιτών και σιιτών αποτελεί πολύ σημαντικό ιστορικό στοιχείο της ισλαμικής παράδοσης. Ο όρος «σουνίτες» αποτελεί εξελιγμένη μορφή του αραβικού sunni και αναφέρετε στους al-sunna wa al-jamaa (άνθρωποι της παράδοσης και της κοινότητας). Αντίστοιχα ο όρος «σίιτες» προέρχεται από το αραβικό shia που μπορεί να μεταφραστεί ως «οπαδοί του...», «ομάδα του...», στη συγκεκριμένη περίπτωση αναφέρεται στον ξάδελφο και γαμπρό του προφήτη τον Ali ibn Abi Talid. Η πλειονότητα των μουσουλμάνων σιιτών είναι κάτοικοι στο Ιράν, το νότιο Ιράκ και στο Λίβανο (Μακρής 2004:105).

Η διάκριση αυτή βασίζεται στις διαφωνίες που αφορούν τη φύση της ίδιας της ισλαμικής πολιτικής και θρησκευτικής εξουσίας. Οι σουνίτες πιστεύουν πως ο διάδοχος του Μωάμεθ ήταν ο Abu Bakr ο πρώτος εκ των τεσσάρων «ορθά καθοδηγούμενων χαλίφηδων». Αντιθέτως για τους σίιτες ο πρώτος Ιμάμη του Ισλάμ ήταν ο Ali ο τέταρτος εκ των τεσσάρων «ορθά καθοδηγούμενων χαλίφηδων». Μετά την δολοφονία των χαλίφηδων οι σουνίτες και οι σίιτες μετατράπηκαν σταδιακά σε καλά καθορισμένες πολιτικές οντότητες με ανταγωνιστικό χαρακτήρα και διαφορετικές αρχές πολιτικής φιλοσοφίας (Μακρής 2004:105-107).

Εν συντομία, στην σουνιτική πρακτική ο χαλίφης-Ιμάμη θεωρείται ο εκλεγμένος διάδοχος του προφήτη Μωάμεθ. Έχει πολιτική και στρατιωτική εξουσία αλλά δεν είναι προφήτης. Στη σιτική πρακτική θεωρείται ότι η θρησκευτικοπολιτική αρχηγία της κοινότητας των πιστών ανήκει στον Ιμάμη ο οποίος παρόλο που δεν θεωρείται προφήτης είναι ένα πρόσωπο θεϊκά εμπνευσμένο, αναμάρτητο και αλάθητο. Με αλλά λόγια οι σίιτες πιστεύουν ότι την ισλαμική κοινότητα, την οδηγεί στην ιστορική της πορεία ένας θεϊκά καθοδηγούμενος ηγέτης. Οι σίιτες διακρίνονται και αυτοί σε τρεις υποκατηγορίες (Μακρής 2004:107-111).

Σύμφωνα με τον ανθρωπολόγο Gellner το σουνιτικό Ισλάμ αποτελεί ένα συμβιβαστικό συνδυασμό μεταξύ της εξουσίας του κείμενου του Κορανίου και των παραδόσεων του προφήτη και της ομοφωνίας των νομοδιδασκάλων, το σιτικό Ισλάμ δίνει προτεραιότητα σε σχέση με την ομοφωνία στη έννοια της ιερής ηγεσίας του Ιμάμη. Η προτεραιότητα αυτή ξεπερνά πολλές φορές την εξουσία του κειμένου. Για τους σίιτες ο Ali και ο Husayn χάθηκαν άδικα και για αυτό στο όνομα αυτών υπάρχουν εορταστικές εκδηλώσεις που δείχνουν μια πένθιμη τελετουργία για το θάνατο του Husayn που δίνει στους σίιτες την ελπίδα της αναγέννησης και της νίκης της ζωής έναντι του θανάτου. Ο μαρτυρικός θάνατος του Husayn παρομοιάζεται με αυτό του Χριστού. Με ένα τρόπο προσεγγίζει τον Χριστιανισμό καθώς στην σιτική σωτηριολογία κυριαρχούν οι έννοιες του πόνου, του ελέους, του μαρτυρίου, της θυσίας, της εξιλέωσης και της λύτρωσης (Μακρής 2004:111-114).

Το 2014 έχουμε την έντονη παρουσία του ISIS, οι οποίοι ανακηρύχθηκαν από μόνοι τους «Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας». Το ISIS δολοφονεί, αποκεφαλίζει και αιχμαλωτίζει δημοσιογράφους, εθελοντές διαφόρων οργανώσεων, άτομα που παίρνουν μέρος σε ανθρωπιστικές αποστολές και η Συρία και ο δυτικός κόσμος φαίνονται ανίσχυροι απέναντί τους και δεν μπορούν να προστατέψουν κανέναν. Μαρτυρίες από την Αποστολή Αρωγής των Ηνωμένων Εθνών στο Ιράκ (UNAMI)

και το γραφείο του Ύπατου Αρμοστή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (OHCHR) το ISIS συλλαμβάνει, βιάζει και πουλάει χιλιάδες κουρδόφωνες γυναίκες γιαζίντι (Γκλας 2016: 45-46).

Καταλήγοντας, ο Άσαντ βρέθηκε στην εξουσία με πραξικόπημα και με τη μέθοδο της καταστολής η Συρία οδηγήθηκε σε πόλεμο. Σε έναν πόλεμο με στόχο την εξουσία ανάμεσα στον Άσαντ και στους αντάρτες, οι οποίοι είναι ενάντια στο καθεστώς. Σε έναν πόλεμο εξαιτίας των πολλών θρησκευτικών ομάδων (σιιτικό Ιράν, σιιτική οργάνωση Χεζμπολά, αλεβίτες, σουνίτες, κα). Σε έναν πόλεμο με ανάμειξη εξωτερικών δυνάμεων, όπως η Ρωσία, η Τουρκία, η ΗΠΑ, οι οποίοι τους τροφοδοτούσαν με όπλα, χρήματα, τους εκπαίδευαν και συνάμα είχαν στρέψει τις ενέργειες τους για τα δικά τους συμφέροντα. Ο Άσαντ καταφέρνει και επιβιώνει όχι μόνο γιατί έχει στο πλευρό του τους σιιτες αλαουίτες, αλλά και γιατί γύρω του συσπειρώνονται διάφορε θρησκευτικές ομάδες από φόβο για τους τζιχαντιστές και με τη σκέψη ότι το καθεστώς του Άσαντ «σέβεται» τους μη μουσουλμάνους.

Γεγονός αποτελεί ότι περισσότεροι από 300.000 Σύριοι έχουν πεθάνει και άλλα 9 εκατομμύρια έχουν γίνει πρόσφυγες μέσα ή έξω από την Συρία. Πρόκειται για έναν πόλεμο που δεν επιφέρει καμία λύση, παρά μόνο θανάτους και καταστροφές κάθε είδους (Λυγερός 2016: 114-118).

B.2. Σύγχρονη Κατάσταση

Η Ελλάδα αποτελεί την «κύρια πύλη εισόδου μεταναστών, χωρίς νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα και αιτούντων άσυλο από την Αφρική και την Ασία». Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat έχει καταγραφεί ότι οι μετανάστες στην Ελλάδα φτάνουν έως 956.000, κυρίως από Τρίτες Χώρες, εκτός της ΕΕ, όπως το Αφγανιστάν και το Πακιστάν (International Organization for Migration).

Η κατάσταση που επικρατεί στον 21^ο αιώνα και οι λόγοι της αυξανόμενης ροής μεταναστών και προσφύγων γίνεται ορατή από τις εκθέσεις που καταθέτει η Ύπατη Αρμοστεία για την Ελλάδα. Συγκεκριμένα, η Παγκόσμια Στατιστική Έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για το 2013 αναφέρει ότι, μέχρι το τέλος του 2013 αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν 51,2 εκατομμύρια άνθρωποι. Η συγκεκριμένη αύξηση οφείλεται κυρίως στον πόλεμο της Συρίας.

Αυτό το γεγονός οδήγησε 2,5 εκατομμύρια ανθρώπους να γίνουν πρόσφυγες και 6,5 εκατομμύρια άνθρωποι να εκτοπιστούν στο εσωτερικό της χώρας. Τα στοιχεία

συγκεντρώθηκαν με τη συνεργασία των Κυβερνήσεων, των ΜΚΟ και της Ύπατης Αρμοστείας (UNHCR Greece, The UN Refugee Agency, Ο αναγκαστικός εκτοπισμός φτάνει στα υψηλότερα επίπεδα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, 20-7-2014).

Αξιοσημείωτο είναι ότι η έκθεση αναφέρει πως *«ο αριθμός των αναγκαστικά εκτοπισμένων στον κόσμο είναι τόσος όσος ολόκληροι πληθυσμοί μεσαίων και μεγάλων Χώρων, όπως η Κολομβία, η Ισπανία, η Νότια Αφρική, η Νότια Κορέα»*.

Όσον αφορά τους πρόσφυγες, ο αριθμός τους φτάνει στα 16,7 εκατομμύρια σε όλο τον κόσμο. Οι αριθμοί που καταγράφονται στην έκθεση είναι οι υψηλότεροι που έχουν καταγραφεί από το 2001. Ο πληθυσμός των προσφύγων αποτελείται από Αφγανούς, Σύριους, Σομαλούς.

Όσον αφορά τους Αιτούντες Άσυλο φτάνουν στα 1,1 εκατομμύρια ανθρώπους, κυρίως σε ανεπτυγμένες Χώρες, όπως η Γερμανία. Οι Αιτούντες Άσυλο αφορούν ενήλικους και ανηλίκους, ενώ οι Σύριοι έχουν κάνει τις περισσότερες αιτήσεις, σε σχέση με άλλες εθνότητες, οι οποίες φτάνουν τις 64.300 (UNHCR Greece, The UN Refugee Agency, Ο αναγκαστικός εκτοπισμός φτάνει στα υψηλότερα επίπεδα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, 20-7-2014).

Οι πληροφορίες που έχουμε από το γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα είναι ότι κάθε χρόνο πάνω από 100.000 άτομα προσπαθούν να μουν παράνομα στην ΕΕ και το ταξίδι μπορεί να είναι επικίνδυνο. Σε είκοσι χρόνια 20.000 μετανάστες πέθαναν στη θάλασσα πριν φθάσουν στις ακτές της Ευρώπης. Οι μετανάστες ακολουθούν διάφορες πορείες για να μουν στην ΕΕ. Η πιο σημαντική είναι η Μεσόγειος (ανατολική, κεντρική, δυτική Μεσόγειος). Άλλη μια διαδρομή είναι τα ανατολικά σύνορα της ΕΕ και τέλος υπάρχει η Βαλκανική διαδρομή. Πολλοί μετανάστες κάνουν αίτηση για άσυλο. Το 2012 έγιναν πάνω από 400.000 αιτήσεις και τις περισσότερες τις δέχτηκε η Γερμανία. Οι αιτήσεις γίνονται κυρίως από Σομαλούς, Σύριους και Αφγανούς (<https://www.facebook.com/EPHellas/videos/903636003029089/?fref=nf>).

Βέβαια, για το 2015 τα στατιστικά στοιχεία είναι ακόμα μεγαλύτερα. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της UNHCR πάνω από 500.000 μετανάστες και πρόσφυγες διέσχισαν τη Μεσόγειο. Η αυξανόμενη μαζική μετανάστευση οφείλεται στην εμπόλεμη κατάσταση της Συρίας, όπως προαναφέραμε, για αυτό και το 71% που έφτασαν στην Ελλάδα ήταν Σύριοι. Οι αυξητικές ροές συνεχίζονται και το 2016, όπου τις πρώτες έξι εβδομάδες έφτασαν πάνω από 80.000 μετανάστες και πρόσφυγες στην Ευρώπη, μέσω θάλασσας

<https://www.unhcr.gr/nea/artikel/a5f62546adf8f6aab7e4271b7416ef12/i-ya-anisycyheigiat.html?L=0prosfyga.html%3Fcid%3D724%26did%3D784%26sechash%3Dafac816>).

Φτάνοντας στο 2017 οι ροές των μεταναστών και προσφύγων δεν σταματάνε. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) 2.876 μετανάστες και πρόσφυγες κατέφθασαν στην Ευρώπη το πρώτο δεκαπενθήμερο στην Ελλάδα και στην Ιταλία.

<https://greece.iom.int/el/news/%CE%B4%CE%BF%CE%BC-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-2876-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%8D%CE%B3%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B5%CF%83%CF%8C%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF-2017>).

Ένας ενδεικτικός πίνακας για τις αφίξεις μεταναστών και προσφύγων για τα έτη 2016 – 2017 είναι ο παρακάτω:

ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΔΙΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΙ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ 2016-2017

1. Πίνακας Πρόσφυγες και Μετανάστες που διέσχισαν την θάλασσα το 2016
1-14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016

Χώρα άφιξης	Αφίξεις	Θάνατοι
Ιταλία	362	9 (κεντρική δίοδος Μεσογείου)
Ελλάδα	23.302	77 (ανατολική δίοδος Μεσογείου)
Κύπρος		
Ισπανία		5 (δυτική δίοδος Μεσογείου)
Εκτιμώμενο σύνολο	23.664	91

2. Πίνακας Πρόσφυγες και Μετανάστες που διέσχισαν την θάλασσα το 2017
1-15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2017

Χώρα άφιξης	Αφίξεις	Θάνατοι
Ιταλία	2.185	207 (κεντρική δίοδος Μεσογείου)
Ελλάδα	691	0 (ανατολική δίοδος Μεσογείου)
Κύπρος		
Ισπανία		12 (δυτική δίοδος Μεσογείου)
Εκτιμώμενο σύνολο	2.876	219

Πηγή: Στατιστικά δεδομένα της ΔΟΜ (17-6-2017)

Πρέπει να αναφερθεί ότι η Ευρώπη αρχικά θεωρούσε πρόσφυγες όλους όσους ερχόντουσαν από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράν. Όμως από το 2015 και μετά που είχαμε μεγάλη αύξηση ροών υπήρξαν αλλαγές στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος. Συγκεκριμένα υπήρξε εξαίρεση για τους Ιρακινούς και τους Αφγανούς, εξαιτίας του ότι σε αυτές τις χώρες οι εμπόλεμες συγκρούσεις δεν είναι συνολικές, αλλά συμβαίνουν σε συγκεκριμένες περιοχές (Λυγερός 2016: 68).

Κρίνεται απαραίτητο να αναφέρουμε ότι το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα είναι νομικό, αλλά και πολιτικό ζήτημα, όσον αφορά τις χώρες υποδοχής. Αυτό που συμβαίνει στην ουσία είναι ότι αποφασίζουν οι κυβερνήσεις όταν υπάρχει σύγκρουση ανάμεσα στο διεθνές δίκαιο και το εθνικό συμφέρον. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα ποσοστά των μεταναστών και των προσφύγων είναι διαφορετικά σε κάθε χώρα (Λυγερός 2016: 66).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπάρχει και η άποψη ότι εδώ και 15 χρόνια ο πόλεμος της Συρίας έχει βασιστεί σε πολλά ψέματα που εξυπηρετούν τις μεγάλες δυνάμεις, οι οποίες έχουν συμφέροντα. Στο μυαλό μας υπερισχύει ότι ο πόλεμος

γίνεται είτε λόγω εμφύλιας διαμάχης, είτε λόγω εξεγέρσεων ντόπιων σεκταριστικών ομάδων. Οι μεγάλες δυνάμεις δαιμονοποιούν την κυβέρνηση της Συρίας και μετά εμφανίζονται ως οι σωτήρες της (Anderson 2016:10-11).

Γενικότερα, υπάρχει μια προπαγάνδα πολέμου, η οποία στηρίζεται σε έναν χείμαρρο από κτηνώδεις ιστορίες, όπως βαρέλια με βόμβες, χημικά όπλα, βιομηχανικοί θάνατοι, νεκρά παιδιά, κα, και όλες αυτές οι ιστορίες παρουσιάζουν τον πρόεδρο της Συρίας και τον Συριακό στρατό ως τέρατα που σφάζουν τους πολίτες. Ίσως να πρόκειται για προκατειλημμένα άτομα, προκατειλημμένες πηγές, που μας παραπλανούν (Anderson 2016:37).

Αυτές οι απόψεις αποτελούν έναν λόγο για μια νέα έρευνα, η οποία θα πρέπει να στηριχτεί σε πηγές, από όπου θα συλλεχτούν στοιχεία, που έχουν αγνοηθεί για κάποιους λόγους, ενώ η έρευνα θα πρέπει να έχει αναφορές σε ανεξάρτητα στοιχεία και όχι σε ισχυρισμούς που σχετίζονται με ιδιοτελή συμφέροντα (Anderson 2016).

Μετά την απόδοση της κατάστασης της Συρίας ιστορικά θα περάσουμε στο Δίκαιο για να εντοπίσουμε τα δικαιώματα των προσφύγων.

Κεφάλαιο Γ: Δίκαιο

Γ.1. Διεθνές Δίκαιο

Γ.1.1. Ιστορική Αναδρομή

Η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. αποτελεί «την μοναδική διεθνή οργάνωση με εντολή την προστασία των προσφύγων σε παγκόσμιο επίπεδο» και διασφαλίζει το ότι οι κυβερνήσεις των κρατών τηρούν τις διαδικασίες για την προστασία των προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και τους πρόσφυγες εντολής.

Πριν όμως δημιουργηθεί η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. ήταν η Κοινωνία των Εθνών, όπου ως διεθνής οργανισμός ανέλαβε πρωτοβουλίες, ώστε να προστατέψει τους πρόσφυγες στην Ευρώπη. Στις αρχές του Α΄ ΠΠ, το 1921, δημιουργήθηκε το «Γραφείο του Υπατού Αρμοστή για τους Ρώσους Πρόσφυγες» υπό την προεδρία του Nansen. Ο Nansen αφού προσπάθησε για ένα ξεκάθαρο νομικό καθεστώς χορήγησε στους πρόσφυγες ταυτότητες και ταξιδιωτικά έγγραφα, προσπάθησε να τους εξασφαλίσει δυνατότητα εργασίας και έφτιαξε πρόγραμμα επαναπατρισμού, για τους πρόσφυγες λόγω της Ρωσικής Επανάστασης, ενώ ασχολήθηκε και με την ανθρωπιστική βοήθεια για τον πληθυσμό που εκτοπίστηκε λόγω της διάλυσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Το 1930, μετά το θάνατό του, δημιουργήθηκε το «Διεθνές Γραφείο Nansen για τους Πρόσφυγες» και το 1933 διορίστηκε Ύπατος Αρμοστής για τους Γερμανούς Πρόσφυγες, οι οποίοι εγκατέλειπαν τη Χιτλερική Γερμανία, υπό την προεδρία του McDonald. Το 1938, μετά την κατάργηση του Υπατού Αρμοστή για τους Γερμανούς Πρόσφυγες, διορίστηκε «Υπατος Αρμοστής για τους Πρόσφυγες» και «Διακυβερνητική Επιτροπή για τους Πρόσφυγες», όπου ασχολήθηκε με την μετανάστευση από την Γερμανία και την Αυστρία, στη συνέχεια και με άλλους πρόσφυγες στην Ευρώπη κατά τον 2^ο ΠΠ. Κατά τον 2^ο ΠΠ η Κοινωνία των Εθνών διαλύθηκε και δημιουργήθηκε από τους Σύμμαχους το 1944 ο «Οργανισμός Αρωγής και Αποκατάστασης των Ηνωμένων Εθνών», ο οποίος δραστηριοποιήθηκε για την ανθρωπιστική βοήθεια στα εκατομμύρια ανθρώπων που εκτοπίστηκαν λόγω πολέμου. Το 1947 δημιουργήθηκε ο «Διεθνής Οργανισμός Προσφύγων», από τα Ηνωμένα Έθνη, ο οποίος ασχολήθηκε με το καθεστώς του πρόσφυγα, με την καταγραφή, τον επαναπατρισμό, τη μετεγκατάσταση. Ο συγκεκριμένος οργανισμός διαλύθηκε το

1951. Το 1949 δημιουργήθηκε η «*Υπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες - UNHCR*», για την οποία πάρθηκε απόφαση από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. Βέβαια, κάποια κράτη διαφώνησαν με την ύπαρξη ενός μόνου οργάνου. Το έργο της UNHCR αποτυπώθηκε σε καταστατικό και υιοθετήθηκε το 1950, όπου αναφερόταν στη διεθνή προστασία των προσφύγων, αλλά εξαιρέθηκαν όσοι δεχόντουσαν τη βοήθεια από άλλα όργανα του Ο.Η.Ε. Η διεθνής προστασία ορίζεται ως εξής: «*Το σύνολο των ενεργειών που στοχεύουν στην εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης και της απόλαυσης των δικαιωμάτων των υπαγόμενων στην εντολή της UNHCR γυναικών, ανδρών, κοριτσιών και αγοριών σύμφωνα με οριζόμενα στα σχετικά νομικά κείμενα*», όπως το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το διεθνές προσφυγικό δίκαιο. Η UNHCR βοηθάει και προστατεύει τους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, τους επαναπατριζόμενους, τους ανιθαγενείς, τους εκτοπισμένους στο εσωτερικό μιας χώρας και δίνει ανθρωπιστική βοήθεια. Πέρα από την UNHCR υπάρχει η Σύμβαση του 1951, όπου περιλαμβάνει το καθεστώς των προσφύγων, την έννοια του πρόσφυγα και τα κριτήρια για την μεταχείριση των προσφύγων και την έχουν υιοθετήσει διάφορα κράτη (UNHCR 2005: 5-10).

Γ.1.2. Νομικό Πλαίσιο

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των ανθρώπων περιλαμβάνει «*συνθήκες*», οι οποίες είναι νομικά δεσμευτικές για τα κράτη που την έχουν υπογράψει, «*διεθνές εθιμικό δίκαιο*», το οποίο περιλαμβάνει κανόνες οι οποίοι είναι νομικά δεσμευτικοί από τα κράτη, «*γενικές αρχές του δικαίου*», όπου περιλαμβάνει αρχές οι οποίες είναι κοινές στα νομικά συστήματα του κόσμου, «*δικαστικές αποφάσεις*», που παίρνονται από τα ανώτατα δικαστήρια των κρατών, «*γνωμοδοτήσεις έγκριτων ακαδημαϊκών*», για την ερμηνεία του διεθνούς δικαίου. Υπάρχουν δυο διεθνείς συνθήκες που ορίζουν το ειδικό νομικό καθεστώς όσων χρειάζονται διεθνή προστασία, η «*Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων*» και το «*Πρωτόκολλο του 1967*» (UNHCR 2005: 25).

Γ.1.3. Ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα

Ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα έχει νομική βάση και τα άτομα τα οποία υπόκεινται σε αυτόν τον καθορισμό καλύπτονται από το νομικό καθεστώς που τους αφορά και απολαμβάνουν δικαιώματα, οφέλη, προστασία, βοήθεια, τα οποία όλα μαζί αποτελούν τη «διεθνή προστασία των προσφύγων». Βέβαια, οι πρόσφυγες έχουν και υποχρεώσεις απέναντι στη χώρα που τους υποδέχεται. Ο έλεγχος για το ποιος είναι πρόσφυγας απαιτεί μια διαδικασία και γίνεται από κυβερνητικές αρχές ή από την UNHCR (UNHCR 2005: 4).

Γ.1.4. Πρόσφυγας και Ορισμός σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951

Πριν από τον 2^ο ΠΠ τα άτομα που θεωρούνται πρόσφυγες είχαν να κάνουν με την εθνική καταγωγή τους. Όμως μετά τον πόλεμο η κοινωνία των Εθνών υιοθέτησε έναν ορισμό για τους πρόσφυγες, ο οποίος γράφτηκε στο καταστατικό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ των προσφύγων το 1950, στη σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων το 1951, στο σχετικό πρωτόκολλο του 1967. Με την συμφωνία της Γενεύης το 1951 οριστικοποιήθηκε ο ορισμός του πρόσφυγα και αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για το διεθνές προσφυγικό δίκαιο. Τα κράτη που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Γενεύης πρέπει να εφαρμόζουν τα κριτήρια που απαιτούνται.

Συγκεκριμένα, η Συνθήκη ορίζει ότι *«Πρόσφυγας είναι το άτομο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του... Έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων και εξαιτίας αυτού του φόβου δίωξης αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία αυτής της χώρας ή την επιστροφή σε αυτήν»*. Ο συγκεκριμένος ορισμός είναι οικουμενικός, ωστόσο υπάρχουν και πρόσθετα περιφερειακά κείμενα του προσφυγικού δικαίου για ειδικές περιπτώσεις (UNHCR 2005: 4-9 & Σημειώσεις Τρουμπέτα 2013).

Γ.1.5. Θεσμικό Καθεστώς Αναγνώρισης Προσφύγων

Όπως προαναφέρθηκε ο έλεγχος για το ποιος είναι πρόσφυγας απαιτεί μια διαδικασία και γίνεται από κυβερνητικές αρχές και από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους

πρόσφυγες. Τα κράτη που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 δεσμεύονται να παρέχουν προστασία σε ανθρώπους που υποβάλλουν αίτημα ασύλου, αφού έχουν ελέγξει με την κατάλληλη διαδικασία αν τελικά είναι πρόσφυγες. Η σημαντικότερη προστασία αφορά την μη επαναπροώθηση των ανθρώπων στη χώρα από την οποία έφυγαν και απειλούνται για αυτά που αναφέρει ο ορισμός του πρόσφυγα στη Συνθήκη της Γενεύης. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ έχει την δικαιοδοσία να επιβλέπει αν τα κράτη εφαρμόζουν τις απαραίτητες διατάξεις. Επιπλέον, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ μπορεί να συμμετέχει στις διαδικασίες των κρατών για την προετοιμασία μιας υπόθεσης, όσον αφορά το αν κάποιος είναι πρόσφυγας, στην ψηφοφορία για την αίτηση ασύλου, στην ψηφοφορία επανεξέτασης για την αίτηση ασύλου, στην επανεξέταση ενός αιτήματος όταν έχει απορριφτεί, ενώ κρίνεται ότι το άτομο απειλείται (UNHCR 2005: 9-11).

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ αποτελεί διεθνή οργανισμό με σκοπό την προστασία των προσφύγων παγκοσμίως, δηλ. έχει σκοπό τη διεθνή προστασία των προσφύγων και προσπαθεί να βρει λύσεις στα προβλήματά τους. Οι πρόσφυγες που δικαιούνται προστασία χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες, όπως α) «*πρόσφυγες εντολής*», αναγνωρίζονται από την Ύπατη Αρμοστεία και έχουν μόνιμη προστασία, β) «*πρόσφυγες σύμβασης*», αναγνωρίζονται από ένα κράτος που έχει υπογράψει τη Σύμβαση της Γενεύης και έχουν μόνιμη προστασία, γ) «*επί τόπου πρόσφυγες*», όταν ζουν σε άλλη χώρα από την χώρα προέλευσής τους και δεν μπορούν να επιστρέψουν σε αυτήν, δ) «*ανθρωπιστικό καθεστώς*», δεν αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες, αλλά πρόκειται για καθεστώς «*ανοχής και προσωρινότητας*». Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ επεμβαίνει στη διαδικασία των κρατών, όσον αφορά τη διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων, αν πρόκειται για κράτη που δεν έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Γενεύης ή το Πρωτόκολλο του 1967, αν πρόκειται για κράτη που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Γενεύης ή το Πρωτόκολλο του 1967, αλλά δεν έχουν ακόμα υιοθετήσει τη διαδικασία για την αναγνώριση, αν πρόκειται για κράτη που εφαρμόζουν εθνική διαδικασία για την αναγνώριση που θεωρείται ότι είναι ακατάλληλη ή πρόκειται για μια λάθος ερμηνεία της Συνθήκης της Γενεύης. Η βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ αφορά την έκδοση πιστοποιητικού το οποίο αποδεικνύει ότι κάποιος είναι πρόσφυγας, συνένωση οικογενειών, υλική βοήθεια, κα (UNHCR 2005: 11-12 & Σημειώσεις Τρουμπέτα 2013).

Η αναγνώριση των προσφύγων είναι δυνατόν να γίνεται είτε εξατομικευμένα, είτε ομαδικά. Στην πρώτη περίπτωση συμπεριλαμβάνονται ειδικές περιπτώσεις που

σχετίζονται με την αίτηση ασύλου. Στην δεύτερη περίπτωση έχουμε μαζική εισροή προσφύγων μεγάλου πληθυσμού και το κριτήριο έγκειται στην κατάσταση που επικρατεί στη χώρα τους, π.χ. πόλεμος.

Τα οφέλη όταν κάποιος άνθρωπος αναγνωριστεί ότι είναι πρόσφυγας είναι τα εξής: α) προστασία από την επαναπροώθηση, από αυτήν την προστασία εξαιρούνται τα άτομα που αποτελούν κίνδυνο για τη χώρα υποδοχής, όπως είναι η «*συνταγματική τάξη*» της χώρας, αν έχει καταδικαστεί για σοβαρά αδικήματα, όπως δολοφονία, βιασμός, ένοπλη ληστεία, β) την προστασία της σωματικής τους ακεραιότητας, από βία λόγω ρατσισμού και ξενοφοβίας, από βασανιστήρια, από εξευτελιστική μεταχείριση, γ) προσβασιμότητα στα δικαστήρια, δ) σίτιση, ένδυση, στέγη, δυνατότητα εργασίας, ε) ελεύθερη κυκλοφορία, ζ) δυνατότητα εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας, η) την οικογενειακή ένωση, θ) προστασία ευάλωτων ομάδων, όπως άρρωστοι, ψυχικά ασθενείς, ηλικιωμένοι, γυναίκες, παιδιά, ι) ταξιδιωτικά έγγραφα, κ) λύσεις για την κατάστασή τους, όπως «*εθελοντικός επαναπατρισμός*», «*ένταξη στη χώρα ασύλου*», «*μετεγκατάσταση*» (UNHCR 2005: 12-16).

Γ.1.6. Κριτήρια για την αναγνώριση του πρόσφυγα σύμφωνα με τη Συνθήκη της Γενεύης

Η αναγνώριση ενός αιτούντα άσυλο ως πρόσφυγα υπόκειται στον ορισμό του πρόσφυγα της Συνθήκης της Γενεύης, αλλά τα στοιχεία εξετάζονται ειδικότερα. Ένα άτομα για να θεωρηθεί πρόσφυγας θα πρέπει: α) Να βρίσκεται εκτός της χώρας της υπηκοότητάς του ή εκτός της χώρας όπου διέμενε τελευταία αν πρόκειται για ανιθαγενή ή εκτός των διάφορων χωρών που διέμεναν αν πρόκειται για άτομα με πολλαπλή ιθαγένεια. Αυτό αποδεικνύεται με συγκεκριμένα έγγραφα. Ο λόγος που τα άτομα θα βρίσκονται εκτός της χώρας διαμονής τους, ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν, θα πρέπει να είναι εξαιτίας φόβου δίωξης, χωρίς όμως αυτό να είναι υποχρεωτικό. Είναι δυνατόν να μην έφυγε κάποιος από τη χώρα που διέμενε ως πρόσφυγας, αλλά να έγινε στη συνέχεια στη χώρα υποδοχής, δηλ. να είναι «*επί τόπου πρόσφυγας*», β) Να υπάρχει «*βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος*», μπορεί να υπάρχει υποκειμενικός φόβος, όπου το άτομο αρνείται να επιστρέψει στη χώρα του, γιατί υπάρχει ο φόβος της δίωξης, μπορεί να υπάρχει αντικειμενικός φόβος, όπου έχει να κάνει με την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα του και ο φόβος μπορεί να είναι του παρόντος ή του μέλλοντος, πρέπει να εξεταστούν όλα τα στοιχεία από τους

υπεύθυνους, ώστε να μην υπάρχει περίπτωση φόβου, αλλά να μπορεί η χώρα του να τον προστατέψει ή να έχουν αλλάξει οι συνθήκες στη χώρα και δεν συντρέχει κάποιος κίνδυνος, γ) Να υπάρχει φόβος δίωξης, όπου αναφέρεται στη απειλή της ζωής ενός ανθρώπου, στην απειλή της προσωπικής ελευθερίας, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων (το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην προστασία από βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη, εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, το δικαίωμα στην ελευθερία από την ειλωτεία και τη δουλεία, το δικαίωμα αναγνώρισης ενώπιων του νόμου, το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης, της Θρησκείας) (UNHCR 2005: 28-35).

Πέρα αυτών των φόβων υπάρχουν και οι φόβοι που αναφέρονται στη Σύμβαση της Γενεύης: Δίωξη λόγω α) Φυλής, όπου είναι δυνατόν να απειλούνται άλλες φορές οι μειονοτικές ομάδες και άλλες φορές η πλειοψηφία (π.χ. καθεστώς απαρτχάιντ Νότια Αφρική). Σε αυτήν την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται άντρες και γυναίκες μεικτών γάμων με διαφορετικά εθνοτικά και φυλετικά στοιχεία, η άρνηση της ιθαγένειας, όπου με αυτήν την άρνηση το άτομο χάνει και τα αντίστοιχα δικαιώματα, β) Θρησκείας, όπου συμπεριλαμβάνεται η απαγόρευση σε κάποιον να ανήκει σε συγκεκριμένη «θρησκευτική ενότητα» ή απαγόρευση «θρησκευτικής κατήχησης», διακρίσεις στο άτομο λόγω της συμμετοχής του σε συγκεκριμένη θρησκευτική κοινότητα ή λόγω θρησκευτικών πρακτικών, αλλαγή θρησκείας με εξαναγκασμό, γ) Εθνικότητας, όπου συμπεριλαμβάνεται τόσο η ιθαγένεια, όσο και η πραγματική ή αποδοσμένη εθνότητα, θρησκεία, γλώσσα, τον αποδοσμένο πολιτισμό, δ) Συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, είτε γιατί η ομάδα χρησιμοποιεί τα χαρακτηριστικά της ως ταυτότητα αναγνώρισης, είτε γιατί τα διακρίνουν οι διώκτες, όπως είναι το φύλλο, η φυλή, κάστα, οι δεσμοί αίματος, η γλώσσα, η σεξουαλική προτίμηση, το παρελθόν κάποιου, για π.χ. αν ήταν στρατιωτικός, συνδικαλιστής, κτηματίας και στοιχεία που δεν μπορούν να αλλάξουν, όπως η ταυτότητα κάποιου, η συνείδηση, η άσκηση των δικαιωμάτων, ε) Πολιτικών πεποιθήσεων, όπου συμπεριλαμβάνονται η κλίση προς συγκεκριμένο πολιτικό κόμμα, η υιοθέτηση συγκεκριμένης ιδεολογίας, η άποψη για τον ρόλο των δυο φύλων, η άρνηση εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας. Κρίνεται απαραίτητο να τονιστεί ότι η διαφορετική πολιτική άποψη από μόνη της δεν συνιστά φόβο δίωξης (UNHCR 2005: 35-38).

Τέλος, υπάρχουν οι φόβοι που αναφέρονται σε ειδικά θέματα: Φόβος δίωξης λόγω α) Γένους. Το γένος έχει να κάνει με τις ταυτότητες των ανθρώπων και πιο συγκεκριμένα αναφέρεται σε καθεστώτα, ρόλους, ευθύνες, συμπεριφορές, τα οποία

είναι προκαθορισμένα από την κοινωνία, από τον πολιτισμό και σχετίζονται με το φύλο. Η δίωξη αφορά και άντρες και γυναίκες. Παραδείγματα τέτοιας μορφής δίωξης αποτελούν η σεξουαλική βία, ο βιασμός, αναγκαστικοί γάμοι, γυναικεία κλειτοριδεκτομή, εμπορία για πορνεία, προίκια. Παραδείγματα λόγων τέτοιας μορφής δίωξης αποτελούν οι διακρίσεις των σεξουαλικών προτιμήσεων (π.χ. ομοφυλόφιλος), η μη συμμόρφωση μιας γυναίκας στους κώδικες συμπεριφοράς που επιτάσσει το φύλο της, β) Μη εκπλήρωση στρατιωτικών υποχρεώσεων, είτε γιατί το άτομο έφυγε και έμεινε στο εξωτερικό για να μην τον καλέσουν να εκπληρώσει τη θητεία του, ή τον έχουν καλέσει αλλά δεν θέλει να παρουσιαστεί, π.χ. γιατί λιποτάκτησε, γ) Αντιρρησίες συνείδησης, όπου αναφέρεται σε άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας, είτε λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων, είτε πολιτικών αντιθέσεων σε σχέση με τον πόλεμο, είτε της μορφής του πολέμου, δ) Αναχώρησης από την χώρα που έμενε το άτομο, για λόγους που δεν οφείλονται στο ίδιο το άτομο, όπως πόλεμος, πραξικόπημα, κα και για ενέργειες που οφείλονται στο ίδιο το άτομο, όπως διαδηλώσεις κατά της κυβέρνησης, δημοσιεύσεις άρθρων, αλλαγή θρησκείας, παραμονή στο εξωτερικό, συγκεκριμένες πεποιθήσεις, ε) Αποφυγής ένοπλων συγκρούσεων, λόγω εθνότητας, θρησκείας, πολιτικής, όπου απειλούνται συγκεκριμένες ομάδες ή όλως ο πληθυσμός (UNHCR 2005: 41-46).

Γ.1.7. Διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα

Το ποιος είναι πρόσφυγας και η διεθνής προστασία του διέπονται από τη Σύμβαση της Γενεύης (1951) και από το Πρωτόκολλο του 1967 και είναι μεγίστης σημασίας οι διαδικασίες να είναι δίκαιες, γιατί από το αποτέλεσμα κρίνεται η ζωή του καθενός. Η Εκτελεστική επιτροπή της UNHCR έχει θεσπίσει σε κείμενα συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα διεθνή κριτήρια που κάθε χώρα πρέπει να εφαρμόζει (UNHCR 2005: 114).

Γενικά, όταν κάποιο άτομο εξετάζεται για το αν είναι πρόσφυγας και κατά συνέπεια αν δικαιούται άσυλο το αποτέλεσμα βασίζεται στα γεγονότα που θα εξιστορήσει το άτομο και στα στοιχεία που θα επιδείξει, όπως κάποια έγγραφα, αν αυτό είναι δυνατόν. Επιπλέον, οι εξεταστές πρέπει να γνωρίζουν την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα του και ειδικότερα τις συνθήκες και οι περιπτώσεις να εξετάζονται εξατομικευμένα (UNHCR 2005: 114-115).

Για να υπάρξει σωστό και δίκαιο αποτέλεσμα είναι απαραίτητο να ισχύουν συγκεκριμένα στοιχεία, σύμφωνα με τα κριτήρια της διεθνούς προστασίας: α) τα αποτελέσματα των αιτημάτων πρέπει να στηρίζονται στις θεσμοθετημένες διαδικασίες, β) οι αποφάσεις να παίρνονται από τα κεντρικά, από μια αρχή, οι οποίοι θα έχουν ειδικευμένες γνώσεις, γ) να γίνεται δεκτό κάθε άτομο να κάνει αίτηση ασύλου και στη συνέχεια να εξετάζεται η κάθε περίπτωση, δ) δυνατότητα να ενημερώνονται από διερμηνείς στη γλώσσα τους για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, δυνατότητα παροχής συμβουλών και επαφή με δικηγόρους, ε) εξατομικευμένη εξέταση, ζ) οι πληροφορίες που δίνουν οι αιτούντες άσυλο πρέπει να παραμένουν εμπιστευτικές, η) δικαίωμα επανεξέτασης αν απορριφθεί το αίτημα του και δικαίωμα να παραμένει στη χώρα μέχρι να βγει η νέα απόφαση, θ) γρήγορες διαδικασίες σε ειδικές περιπτώσεις, όπως όταν κάποιος ζητά άσυλο για περίπτωση η οποία δεν υπόκειται στη Σύμβαση της Γενεύης, όταν κάποιος ζητά άσυλο ενώ δεν χρειάζεται διεθνή προστασία, όταν κάποιος ζητά άσυλο στο αεροδρόμιο, όταν πρόκειται για γυναίκες που ζητάνε άσυλο, όταν πρόκειται για ασυνόδευτα παιδιά, όταν πρόκειται για ηλικιωμένους, για πνευματικά διαταγμένους (UNHCR 2005: 116-125).

Γ.1.8. Παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα

Η Συνθήκη της Γενεύης προβλέπει και την παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα, για το οποίο πρέπει να βγει ειδική απόφαση, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Οι περιπτώσεις για τις οποίες προβλέπεται παύση είναι α) όταν το θέλει το ίδιο το άτομο, γιατί θέλουν να επιστρέψουν στη χώρα τους οικιοθελώς, γιατί ζήτησαν προστασία από τη χώρα τους, γιατί ανέκτησαν την υπηκοότητα τους, γιατί απέκτησαν νέα υπηκοότητα και προστατεύονται από τη νέα χώρα, β) όταν αλλάζουν οι συνθήκες στη χώρα τους προς το καλύτερο, π.χ. λήξη πολέμου.

Η συγκεκριμένη παύση αναφέρεται σε άτομα που ήδη έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες και δεν σχετίζεται με την ακύρωση της αίτησης επειδή δεν πληρεί τις προϋποθέσεις, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Γενεύης (UNHCR 2005: 102-105).

Γ.2. Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Γ.2.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Η νομοθεσία της ΕΕ απαρτίζεται από συνθήκες, όπως η συνθήκη για την ΕΕ και η συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ και πρόκειται για το λεγόμενο «*πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ*» και από κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις της ΕΕ και πρόκειται για το λεγόμενο «*παράγωγο δίκαιο της ΕΕ*».

Βασικό της στοιχείο της ΕΕ αποτελεί η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Η ΕΕ περιλαμβάνει νομοθεσίες σε σχέση με τη μεταφορά δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνικής πρόνοιας, υγειονομική περίθαλψη, για τους πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ, αλλά και για πολίτες από χώρες εκτός της ΕΕ.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1993 και αναφέρεται στην ιθαγένεια δίνει τη δυνατότητα να τη χρησιμοποιήσουν πολίτες για να ενισχύσουν την ελεύθερη κυκλοφορία τους οποιασδήποτε εθνικότητας.

Η συμφωνία του Σένγκεν υπογράφηκε το 1985 και κατήργησε τον έλεγχο στα εσωτερικά σύνορα όσων συμμετείχαν στα κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ το 1997 η συμφωνία του Σένγκεν είχε γίνει διακρατική, ενώ στη συνέχεια μετατράπηκε σε «*Κώδικα Συνόρων Σένγκεν*» και αφορά τη διαχείριση των συνόρων. Μαζί με αυτόν τον κώδικα δημιουργήθηκε το 2004 και ο οργανισμός Frontex της ΕΕ, ο οποίος συμβάλει στον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Η Συνθήκη της Ρώμης του 1957 με διάφορες τροποποιήσεις έδωσε περισσότερες δυνατότητες στην ΕΕ σε σχέση με τη μετανάστευση. Επίσης, η συνθήκη του Άμστερνταμ έδωσε περισσότερες δυνατότητες όσων αφορά αρμοδιότητες για τη μετανάστευση, τα σύνορα, το άσυλο, τις θεωρήσεις και τις επιστροφές. Με τη συνθήκη της Λισαβόνας δόθηκαν στην ΕΕ περισσότερες αρμοδιότητες όσων αφορά αρμοδιότητες για την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Τα θεμέλια του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος έχουν ως στόχο της Ένωσης να είναι «*μία διαρκώς στενότερη ένωση των λαών της Ευρώπης, στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται όσον το δυνατόν πιο ανοικτά και όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες*». Επιπλέον, θεμέλιο της ΕΕ αποτελούν οι πολίτες, για τους οποίους αναγνωρίζονται προσωπικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, πολιτικά δικαιώματα (Παπαγιάννης 2007:54-55). Φορείς των ατομικών δικαιωμάτων εκτός από τους πολίτες της ΕΕ είναι και

πολίτες τρίτων χωρών όταν γίνεται λόγος για «γνήσια ατομικά δικαιώματα» που αφορούν τον άνθρωπο και όχι απλά έναν πολίτη της ΕΕ (Παπαγιάννης 2007:64).

Γ.2.2. Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Ιδρύθηκε μετά το τέλος του Β Παγκόσμιου πολέμου με τη Συνθήκη του Λονδίνου και το 1950 υιοθέτησε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) ιδρύθηκε με σκοπό να εξασφαλίζει την τήρηση των υποχρεώσεων των κρατών μελών σε σχέση με τη σύμβαση. Όποιος κάνει προσφυγή στο ΕΔΔΑ δεν είναι απαραίτητο να είναι μέλος ή να μένει νόμιμα σε κάποιο από τα κράτη μέλη της ΕΕ και επίσης στο ΕΔΔΑ εξετάζονται και διακρατικές προσφυγές μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ. Στο ΕΔΔΑ έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν προσφυγή φυσικά πρόσωπα, ομάδες προσώπων, μη κυβερνητικές οργανώσεις, νομικά πρόσωπα.

Στην ΕΣΔΑ περιλαμβάνονται διατάξεις για αλλοδαπούς και για τη μετανάστευση. Συγκεκριμένα το άρθρο 13 αναφέρει ότι τα κράτη απαιτείται «να παρέχουν τη δυνατότητα προσφυγής ενόπιον εθνικής αρχής για υποβολή προσφύγων δυνάμει της σύμβασης» ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Τα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η «Επιτροπή Υπουργών», όπου αποτελείται από τους υπουργούς εξωτερικών των κρατών μελών και εκδίδει αποφάσεις με πλειοψηφία για τα κράτη μέλη και η «Συμβουλευτική Συνέλευση», όπου αποτελείται από 318 μέλη, τα οποία έχουν επιλεγεί από τα εθνικά νομοθετικά σώματα και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και εκδίδει πράξεις με πλειοψηφία που απευθύνονται στην Επιτροπή Υπουργών. Επίσης, έχει αρμοδιότητες ελέγχου, όσων αφορά τη συμμόρφωση των κρατών μελών ως προς τα δικαιώματα του ανθρώπου και μειονοτήτων. Στο Συμβούλιο της Ευρώπης υπάρχουν και άλλα όργανα για τα δικαιώματα του ανθρώπου και μειονοτήτων, όπως είναι ο «Επίτροπος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», η «Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας», η «Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων», η «Συμβουλευτική Επιτροπή για τις εθνικές μειονότητες», η «Επιτροπή για τη Δημοκρατία», η «Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων», κα (Περράκης 2013:31-33).

Γ.2.3. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Το Δικαστήριο της ΕΕ οδηγήθηκε σε διαδικασίες προκειμένου να προστατεύει φυσικά πρόσωπα και τα θεμελιώδη δικαιώματα τους σύμφωνα με τις γενικές αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου. Οι γενικές αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι αυτές που αναφέρονται στα εθνικά συντάγματα και στις συνθήκες περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έτσι η ΕΕ υιοθέτησε τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων το 2000, ο οποίος περιλαμβάνει έναν κατάλογο από ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία είναι κατοχυρωμένα στα συντάγματα των κρατών μελών της ΕΕ, στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και στις διεθνείς συνθήκες περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού) ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded el.pdf](#)).

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε *«Καθιερώνει στη νομοθεσία της ΕΕ μία σειρά προσωπικών, αστικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών και μόνιμων κατοίκων της ΕΕ»* (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A133501>).

Τα δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζει ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων είναι τα εξής:

- Αξιοπρέπεια
- Ελευθερία
- Ισότητα
- Αλληλεγγύη
- Ιθαγένεια
- Δικαιοσύνη
- Γενικές Διατάξεις

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αποτελεί το πρώτο κείμενο της ΕΕ που έχει διακηρυκτικό χαρακτήρα και αναφέρεται σε ατομικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Όμως νομικά δεσμευτικός έγινε με την συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία ξεκίνησε να ισχύει την 1/12/2009, όπου τα κράτη μέλη υποχρεούνται να τηρούν ότι αναφέρεται στο Χάρτη. Αυτό αναφέρεται στο άρθρο 51 του Χάρτη. Πέρα από αυτά τα δικαιώματα υπάρχουν και κάποια άλλα, όπως το

άσυλο, δικαιώματα τρίτης γενιάς και μειονότητες. Αυτά τα δικαιώματα δεν είναι καταγεγραμμένα στο «*διεθνές συμβατικό δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου*».

Ουσιαστικά, το 2000 η ΕΕ συνέταξε και υιοθέτησε τον Χάρτη Θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ στον οποίο συναντάμε τα πρώτα ψήγματα για το δικαίωμα στο άσυλο.

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 18 αναφέρεται στο δικαίωμα ασύλου, χωρίς αυτό να είναι εύκολο, πράγμα που πολλές φορές τα άτομα αναγκάζονται να περνούν τα σύνορα παράτυπα. Το άρθρο 19 αναφέρεται στην απαγόρευση επιστροφής, στην μη επαναπροώθηση ενός ατόμου, ο οποίος έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης ή κίνδυνο να υποβληθεί σε βασανιστήρια, απάνθρωπη και εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση. Το άρθρο 47 αναφέρεται στο αυτοτελές δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και κατοχυρώνεται η εξέταση από δικαστήριο. Το άρθρο 78 αναφέρεται στη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης του 1951. Στη σύμβαση της Γενεύης υπάρχει το άρθρο 33 που αναφέρεται στη μη επαναπροώθηση των ατόμων. Γενικά, η μετανάστευση προς, αλλά και μέσα στην Ευρώπη οριοθετείται από ρυθμίσεις του εθνικού δικαίου, του δικαίου της ΕΕ, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και άλλων διεθνών υποχρεώσεων των ευρωπαϊκών κρατών ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#) & [HYPERLINK "file:///C:/Users/user/Desktop/ΕΔ/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf%20&%20Περράκης%202013:147" HYPERLINK "file:///C:/Users/user/Desktop/ΕΔ/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf%20&%20Περράκης%202013:147"Περράκης HYPERLINK "file:///C:/Users/user/Desktop/ΕΔ/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf%20&%20Περράκης%202013:147" 2013:147](#)).

Γ.2.4. Πρόσβαση στο Έδαφος και στις Διαδικασίες

Παρόλο που τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα άσκησης της εθνικής κυριαρχίας υπάρχουν ορισμένα όρια, όπως το ότι «*απαγορεύεται η άρνηση εισόδου σε άτομα τα οποία διατρέχουν κίνδυνο δίωξης ή άλλης σοβαρής βλάβης*», πρόκειται για την αρχή της μη επαναπροώθησης.

Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ ισχύουν για τα κράτη μέλη κανόνες για την είσοδο στο έδαφός τους, τον έλεγχο και την επιτήρηση των συνόρων, την πρόληψη της

παράτυπης εισόδου. Αυτούς τους ελέγχους έρχεται να ενισχύσει ο ευρωπαϊκός οργανισμός Frontex, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2004 και ελέγχει τα θαλάσσια σύνορα, αλλά και τα χερσαία και εναέρια σύνορα.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν την είσοδο, τη διαμονή και την απέλαση μη υπηκόων ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0005%2F2000-01-01-EN-000-1-1-1)).

Γ.2.5. Συνθήκη Σένγκεν

Ο κώδικας συνόρων Σένγκεν τροποποιήθηκε με έναν κανονισμό με τον οποίο απαγορεύθηκαν οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα. Σύμφωνα με το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ο έλεγχος στα εσωτερικά σύνορα και ο έλεγχος με ηλεκτρονικά μέσα είναι δυνατόν να επιτευχθεί μόνο όταν υπάρχουν αποδείξεις για «*διαμονή χωρίς νόμιμο καθεστώς παραμονής*».

Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ υπάρχουν οδηγίες οι οποίες προβλέπουν κυρώσεις για όποιους μεταφέρουν μετανάστες χωρίς νόμιμα έγγραφα, δηλ. παράτυπη είσοδο, διέλευση και διαμονή. Υπάρχει εξαίρεση όταν πρόκειται για ανθρωπιστική βοήθεια, χωρίς αυτό να είναι δεσμευτικό.

Όσον αφορά την είσοδο απαγορεύεται σε φυσικά πρόσωπα να πάνε σε κράτος από το οποίο έχουν απελαθεί, για συγκεκριμένους λόγους και σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ τα άτομα καταχωρούνται σε μια βάση δεδομένων στην οποία έχουν πρόσβαση όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται ότι ένας υπήκοος τρίτης χώρας δεν θα περάσει στο κράτος που έχει απελαθεί από άλλο κράτος της ΕΕ. Όμως είναι δυνατόν να γίνει ένσταση από κάποιον για την καταχώρηση αναφερόμενος στην παραβίαση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Με τα Πληροφοριακά Συστήματα Σένγκεν γίνεται δυνατόν να χρησιμοποιηθούν βιομετρικά δεδομένα και να υποβληθούν συγκεκριμένα ερωτήματα. Βεβαίως, υπάρχει η δυνατότητα τα φυσικά πρόσωπα να προσβάλλουν την απαγόρευση εισόδου. Η απαγόρευση εισόδου στο συγκεκριμένο κράτος πρέπει να αποσυρθεί μετά τα πέντε έτη, για να δοθεί σε κάποιο πρόσωπο να πάει σε άλλη χώρα της ΕΕ για συγκεκριμένους λόγους, όπως είναι η οικογενειακή επανένωση.

Όσον αφορά τους ελέγχους των συνόρων πρέπει να γίνονται με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Δεν πρέπει να υπάρχουν διακρίσεις των προσώπων εξαιτίας

φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού (Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf).

Όσον αφορά τους «συννοριακούς ελέγχους» όλα τα πρόσωπα πρέπει να έρχονται και να φεύγουν από μια χώρα μόνο από συγκεκριμένα σημεία εισόδου και εξόδου, ενώ για τους πολίτες τρίτων χωρών χρειάζεται έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο, θεώρηση, δήλωση για το σκοπό εισόδου, επαρκή μέσα διαβίωσης, μη διακινδύνευση της δημόσιας τάξης και εθνικής ασφάλειας.

Όσον αφορά το «άσυλο» μόνο ένα κράτος είναι αρμόδιο και πρέπει να αποφασίσει αν θα χορηγήσει ή όχι το άσυλο. Με τις αποφάσεις που εκδίδει το κράτος ελέγχει την μεγάλη εισροή κυρίως οικονομικών μεταναστών, οι οποίοι αναζητούν εργασία και θα μπορούσαν να διαιωνίζουν την κατάσταση. Για τους πολίτες τρίτων χωρών ισχύει και ο Κανονισμός 2725/2000, ο οποίος αναφέρεται στο Eurodac που πρόκειται για ένα αρχείο δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Όσον αφορά τη «μετανάστευση» προβλέπονται με σχετικά άρθρα για πολίτες τρίτων χωρών ζητήματα εισόδου, διαμονής, επανένωση οικογενειών, παράνομη μετανάστευση, παράνομη διαμονή, επαναπατρισμό παράνομων διαμενόντων (Παπαγιάννης 2007:492-495).

Όσον αφορά την «αναγκαστική επαναπροώθηση στη θάλασσα» κατά την επιτήρηση των συνόρων στη θάλασσα πρέπει να υπάρχει σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του δικαίου των προσφύγων και συμμόρφωση προς το διεθνές δίκαιο της θάλασσας. Οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στη θάλασσα υπόκεινται στη Σύμβαση του ΟΗΕ, όσον αφορά το δίκαιο της θάλασσας και επίσης υπόκεινται στις συμβάσεις για την ασφάλεια της ζωής στη θάλασσα και της αναζήτησης και διάσωσης. Σύμφωνα με όλα αυτά τα μέτρα πρέπει να βοηθούνται τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο στη θάλασσα.

Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ και με άρθρα του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν πρέπει όταν γίνονται δραστηριότητες στα σύνορα να υπάρχει σεβασμός της αρχής της μη επαναπροώθησης. Τα δικαιώματα των μεταναστών που θέλουν να φτάσουν σε κράτος της Ευρώπης και τα καθήκοντα των κρατών είναι καθορισμένα (Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf).

Όσον αφορά τις «δυνατότητες προσφυγής» σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ προβλέπεται η δυνατότητα προσφυγής για κάθε φυσικό πρόσωπο που υπήρξε θύμα παραβίασης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Τα άτομα πρέπει να έχουν την

δυνατότητα «πραγματικής προσφυγής» και «πραγματική δικαστική προστασία», όταν κάποιο κράτος αρνείται την είσοδο στο έδαφος ή αρνείται σχετικές διαδικασίες ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Στον Κανονισμό του Δουβλίνου αναφέρεται ότι ένα κράτος μέλος πρέπει να εξετάζει το αίτημα για διεθνή προστασία από υπήκοο τρίτης χώρας ή από ανιθαγενή. Το άρθρο που αναφέρεται στο άσυλο αναφέρει ότι τα κράτη πρέπει να καταχωρούν την κάθε αίτηση μέσα σε τρεις ημέρες ή μέσα σε έξι ημέρες. Επίσης, σε άρθρο που αφορά τις διαδικασίες στα σύνορα αναφέρεται ότι πρέπει να γίνονται μέσα σε τέσσερις εβδομάδες, αλλιώς θα πρέπει να επιτρέπει στον αιτούντα άσυλο να εισέλθει στο κράτος.

Για αιτούντες που έχουν υποστεί βιασμό ή άλλες μορφές βίας είναι δυνατόν τα κράτη να μην εφαρμόζουν τις διαδικασίες, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν.

Γενικά, απαγορεύεται κάποιο πρόσωπο να το απομακρύνουν από ένα κράτος όταν κινδυνεύει να υποπέσει σε βασανιστήρια, απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση και αυτό υπόκειται στη διασφάλιση στο δικαίωμα της ζωής ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Γ.2.6. Καθεστώς και Έγγραφο

Όσων αφορά τους «Αιτούντες Άσυλο» σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ τα φυσικά πρόσωπα που κάνουν αίτηση ασύλου ζητάνε προστασία, διότι δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους με δικαιολογημένο φόβο δίωξης ή κινδύνου να τους κακομεταχειριστούν ή να πάθουν σοβαρή βλάβη, έτσι αναφέρονται ως «*αιτούντες διεθνούς προστασίας*».

Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ το άτομο που έχει καταθέσει αίτηση ασύλου απαγορεύεται να τον απομακρύνουν μέχρι να βγει η απόφαση της αίτησής του, ενώ σχετικό άρθρο καθιστά νόμιμη την παρουσία του ατόμου σε κράτος της ΕΕ.

Σύμφωνα με την οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής πρέπει μέσα σε τρεις ημέρες να δοθεί έγγραφο στο πρόσωπο που να βεβαιώνει το καθεστώς τους ως «*αιτούντα άσυλο*» από το κράτος της ΕΕ ή να δοθεί βεβαίωση που να αναφέρει ότι το άτομο μπορεί να παραμείνει στο κράτος μέχρι να εξεταστεί η αίτησή του. Βέβαια αυτό το δικαίωμα αίρεται από το κράτος αν το πρόσωπο είναι υπό κράτηση ή είναι στα σύνορα ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Όσον αφορά την «Επικουρική Προστασία Προσφύγων & Διεθνής Προστασία»: Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ όποια φυσικά πρόσωπα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να πάρουν άσυλο, αλλά έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας είναι δυνατόν να μπουν υπό το καθεστώς επικουρικής προστασίας.

Σε περίπτωση που η κατάσταση στη χώρα καταγωγής του ατόμου βελτιωθεί είναι δυνατόν να μην του παρασχεθεί διεθνείς προστασία. Τα πρόσωπα για τα οποία αναγνωρίζεται η παροχή διεθνής προστασίας δικαιούνται να πάρουν έγγραφα και συγκεκριμένα άδεια διαμονής. Όσον αφορά τους πρόσφυγες δικαιούνται τρία έτη και όσον αφορά τους πρόσφυγες για επικουρική προστασία δικαιούνται ένα χρόνο, ενώ υπάρχουν και περιπτώσεις για πρόσφυγες και δικαιούχων επικουρικής προστασίας να πάρουν ταξιδιωτικά έγγραφα ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Γ.2.7. Άσυλο και Εμπόδια

Όσον αφορά το «δικαίωμα Ασύλου και την αρχή της μη Επαναπροώθησης» σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ τα κράτη μέλη της πρέπει να έχουν πολιτική για το άσυλο, την επικουρική προστασία, την προσωρινή προστασία και να εξασφαλίζουν την αρχή της μη επαναπροώθησης. Όλα τα παραπάνω εναπόκεινται στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και στο Πρωτόκολλο του 1967, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων και βάνανσης, απάνθρωπης, εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και κάποια άλλα σύμφωνα ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Όσον αφορά την «Ασφάλεια σε άλλη χώρα» σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ ένα κράτος μέλος της ΕΕ μπορεί να στείλει ένα πρόσωπο, ο οποίος είναι αιτούντος άσυλο, σε άλλη χώρα της ΕΕ για να εξεταστεί η αίτησή του για λόγους διεθνής προστασίας. Για να το κάνει όμως αυτό πρέπει η άλλη χώρα να είναι ασφαλής.

Το πότε μια χώρα θεωρείται ασφαλής αναφέρεται στην Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου. Το σημαντικό είναι να μην υπάρξει κίνδυνος όπου το πρόσωπο θα κινδυνεύσει να επαναπροωθηθεί σε μη ασφαλή χώρα. Βεβαίως, για να μεταβεί σε άλλη χώρα πρέπει να γίνει δεκτός από τη χώρα, να ζητήσει προστασία και αν η χώρα κρίνει ότι χρειάζεται διεθνή προστασία να ακολουθήσει τα βήματα σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951.

Επίσης, το πότε μια χώρα θεωρείται ασφαλής αναφέρεται στον Κανονισμό του Δουβλίνου για συγκεκριμένες χώρες. Θεωρείται ότι τα κράτη που εφαρμόζουν τον Κανονισμό του Δουβλίνου είναι ασφαλή και υιοθετούν τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Οι διαδικασίες που ακολουθούνται όταν ένα πρόσωπο μεταβαίνει σε χώρα της ΕΕ αναφέρονται στον Κανονισμό του Δουβλίνου και κατά την είσοδό του στη χώρα του παίρνουν τα δακτυλικά αποτυπώματα και μπαίνουν σε μια βάση δεδομένων (το λεγόμενο Eurodac), στην οποία έχουν πρόσβαση όλα τα κράτη μέλη που υιοθετούν τον Κανονισμό του Δουβλίνου ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](file:///F:/Διπλωματική%20Τσακάλογλου%202017/Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf)).

Όσων αφορά τον «Αποκλεισμό από τη διεθνή προστασία» σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ η Οδηγία περί Αναγνώρισης αναφέρεται σε διατάξεις που ορίζουν ποια άτομα αποκλείονται από τη διεθνή προστασία. Αυτά τα πρόσωπα έχουν διαπράξει κάποιες ή κάποια από τις ακόλουθες πράξεις:

- *Έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας*
- *Σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της χώρας ασύλου πριν γίνει δεκτός ως πρόσφυγας*
- *Πράξη που αντιβαίνει προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών*

([Ευρωπαϊκό HYPERLINK](file:///F:/Διπλωματική%20Τσακάλογλου%202017/Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf)
[%20 HYPERLINK](file:///F:/Διπλωματική%20Τσακάλογλου%202017/Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf)
["file:///F:/Διπλωματική%20Τσακάλογλου%202017/Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf"Δίκαιο HYPERLINK](file:///F:/Διπλωματική%20Τσακάλογλου%202017/Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf)
["file:///F:/Διπλωματική%20Τσακάλογλου%202017/Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf"/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](file:///F:/Διπλωματική%20Τσακάλογλου%202017/Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf))

Όσων αφορά την «Παύση της διεθνούς προστασίας» σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ προβλέπεται η παύση της διεθνούς προστασίας όταν η κατάσταση στη χώρα του προσώπου έχει βελτιωθεί και δεν υπάρχει κίνδυνος. Αν όμως το άτομο έχει προηγουμένως υποστεί σοβαρή βλάβη δεν παύει να ισχύει το καθεστώς του πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας.

Για να αξιολογηθεί η κατάσταση το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου λαμβάνει υπόψη του κυβερνητικές εκθέσεις, πληροφορίες από την

UNHCR, διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις (Παρατηρητήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Διεθνής Αμνηστία) ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Γ.2.8. Δικαιώματα προσφύγων και αιτούντες άσυλο

Σύμφωνα με την Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υποχρέωση να δίνουν στους αιτούντες άσυλο πρόσβαση στην αγορά εργασίας αν δεν έχει βγει απόφαση πρώτου βαθμού μέσα σε εννιά μήνες από την στιγμή που έκανε την αίτηση, όταν για την καθυστέρηση δεν ιθύνεται το άτομο. Δικαίωμα στην εργασία έχουν και οι πρόσφυγες και τα άτομα που διέπονται υπό επικουρική προστασία.

Επίσης, πρέπει να δίνεται στα άτομα η δυνατότητα να αναγνωρίζονται οι τίτλοι σπουδών τους, όπως γίνεται με τους ημεδαπούς, αλλά και αξιολόγηση της μάθησής τους, όταν τα άτομα δεν έχουν κάποιο χαρτί για να αποδεικνύεται ο τίτλος σπουδών τους. Ενώ, έχουν το δικαίωμα πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΕ.

Δικαίωμα στην εκπαίδευση έχουν και τα παιδιά σύμφωνα με διεθνή κείμενα για τα δικαιώματα του ανθρώπου και σύμφωνα με συμβάσεις για τα δικαιώματα του παιδιού, το διεθνές σύμφωνο για τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα και τη διεθνή σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικής διάκρισης. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση καλύπτεται και από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με το Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα έχουν δικαίωμα για στέγαση, ώστε να έχουν ένα καλό επίπεδο διαβίωσης. Επίσης, σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αναφέρεται στο δικαίωμα στέγασης, κάτι που μπορεί να διασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και το δικαίωμα στην κοινωνική αρωγή.

Το δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη δεν προβλέπεται ρητά κάπου, ωστόσο σε κάποιες περιπτώσεις τα κράτη μέλη έχουν αυτήν την ευθύνη όταν έχει αποδειχτεί ότι θέτουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη ζωή με την άρνησή τους στην παροχή υγειονομικής περίθαλψης. Το συγκεκριμένο δικαίωμα εναπόκειται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σύμφωνα με το δικαίωμα στην προστασία της ανθρώπινης

αξιοπρέπειας, το δικαίωμα στη σωματική ακεραιότητα και στο δικαίωμα πρόσβασης όσων αφορά την υγεία και την ιατρική περίθαλψη.

Σύμφωνα με την Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής δικαίωμα στην ιατρο-φαρμακευτική περίθαλψη έχουν οι αιτούντες άσυλο, όπου περιλαμβάνονται οι πρώτες βοήθειες, η θεραπεία ασθένειας και η παροχή βοήθειας προσώπων που έχουν ανάγκη. Τα πρόσωπα που έχουν αναγνωρισθεί ως πρόσφυγες ή τους παρέχεται επικουρική προστασία έχουν δικαίωμα στην ιατρική περίθαλψη, όπως συμβαίνει με τους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΕ.

Τέλος, σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ γίνονται δυο διακρίσεις παροχών α) για υπηκόους τρίτων χωρών που μετακινούνται μέσα στην ΕΕ και β) για υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι ανήκουν σε ειδικές κατηγορίες, ανεξάρτητα από το αν μετακινούνται ή όχι μέσα στην ΕΕ. Εμάς μας απασχολεί η δεύτερη περίπτωση, όπου αναφέρεται στους αιτούντες άσυλο και σύμφωνα με την Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής υπάρχουν άρθρα όπου αναφέρονται οι παροχές υλικών συνθηκών υποδοχής και ο τρόπος που προσδιορίζεται το ποσό οικονομικού βοηθήματος.

Τα πρόσωπα που έχουν αναγνωρισθεί ως πρόσφυγες ή απολαμβάνουν την επικουρική προστασία έχουν δικαίωμα στην κοινωνική αρωγή, όπως συμβαίνει με τους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΕ ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)).

Γ.2.9 Άτομα με ιδιαίτερες ανάγκες

Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ υπάρχουν ομάδες προσώπων που χαρακτηρίζονται ευάλωτες και ως τέτοιες αναφέρονται οι ανήλικοι, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, άτομα με ειδικές ανάγκες, ηλικιωμένοι, εγκυμονούσες, μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, μονογονεϊκές οικογένειες με πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό, ψυχολογική, φυσική, σεξουαλική βία, κα. Όλες οι παραπάνω περιπτώσεις, καθώς και άλλες αναφέρονται στην Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής και στην Οδηγία περί Επιστροφής. Τα κράτη μέλη της ΕΕ απαιτείται να ελέγχουν για κάθε άτομο που κάνει αίτηση ασύλου αν emπίπτουν σε κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες, κάτι που αναφέρεται και στην Οδηγία περί Διαδικασιών Ασύλου.

Για την παρούσα εργασία θα αναφερθούμε στην ομάδα των ασυνόδευτων ανήλικων, οι οποίοι ανήκουν στην ηλικία κάτω των 18 ετών και έρχονται σε χώρες της ΕΕ χωρίς ενήλικα συνοδό.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να φροντίζουν αυτά τα παιδιά και να μην τα εγκαταλείπουν ακόμα και μετά την ολοκλήρωση της κράτησής τους και οι αποφάσεις εμπίπτουν στο σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού σύμφωνα με την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών. Η συγκεκριμένη σύμβαση καθορίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών και είναι ανεξάρτητα από το καθεστώς μετανάστευσης στο οποίο ανήκει κάθε παιδί. Και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης αναφέρεται στα ασυνόδευτα παιδιά που έχουν χωριστεί από τους γονείς τους, ενώ αναφορά κάνει και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Όπως ορίζει ο Κανονισμός του Δουβλίνου, όταν κατατίθεται αίτηση ασύλου από ασυνόδευτο ανήλικο η αίτηση πρέπει να εξετάζεται από το κράτος στο οποίο βρίσκεται νόμιμα κάποιο μέλος του ανήλικου. Ωστόσο, αν το ασυνόδευτο ανήλικο δεν έχει κάποιο συγγενή σε άλλο κράτος, τότε η αίτηση εξετάζεται από το κράτος που την δέχτηκε, πάντα σύμφωνα προς το συμφέρον του ανήλικου. Σύμφωνα με τη νομοθεσία υπάρχει δυνατότητα να οριστεί εκπρόσωπος για ασυνόδευτο ανήλικο.

Σύμφωνα με την Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής καθορίζεται το είδος της φιλοξενίας που πρέπει να παράσχετε στους ασυνόδευτους ανήλικους, ενώ η κράτηση σε σωφρονιστικό κατάστημα απαγορεύεται. Η φιλοξενία μπορεί να προσφέρεται από ενήλικα συγγενή, από ανάδοχη οικογένεια, από κέντρα φιλοξενίας, από ειδικά καταλύματα. Τα κράτη που δέχονται τις αιτήσεις ασύλου από ασυνόδευτους ανήλικους έχουν υποχρέωση να βρίσκουν το συντομότερο δυνατόν την οικογένεια των παιδιών για την ασφάλειά τους και επίσης, κατά την απομάκρυνση των παιδιών πρέπει το υπεύθυνο κράτος να έχει διασφαλίσει το που πηγαίνει και σε ποιους πηγαίνει.

Σύμφωνα με την Οδηγία περί Διαδικασιών Ασύλου τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να βρίσκουν με ιατρικές εξετάσεις την ηλικία των παιδιών όταν υπάρχουν αμφιβολίες, γιατί η ηλικία λαμβάνεται υπόψη στην εξέταση του ασύλου. Βεβαίως για αυτές τις εξετάσεις οι ανήλικοι πρέπει να ενημερώνονται και να συναινούν.

Είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι δεν υπαγορεύονται συγκεκριμένες και κατάλληλες εξετάσεις για τη μέθοδο εύρεσης της ηλικίας και λόγω αυτής της κατάστασης κάθε κράτος μέλος της ΕΕ χρησιμοποιεί διαφορετικές τακτικές ([Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0004(01)&id=1)).

Κεφάλαιο Δ: Ανθρώπινα Δικαιώματα

Δ.1. Ιστορία, Συμβάσεις και Σύμφωνα

Στις 10 Δεκεμβρίου 1948 υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αυτή η διεθνής κατοχύρωση αποτελεί προϋπόθεση για την διεθνή ειρήνη και πρόοδο, ενώ αναγνωρίζεται διεθνώς ο σεβασμός για τα αναφαίρετα δικαιώματα του ανθρώπου, όπου αποτελεί τη βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο. Η ελευθερία, τα φυσικά δικαιώματα, που δεν πρέπει να παραβιάζονται από καμία αρχή και τα δικαιώματα που πρέπει οι αρχές να εξασφαλίζουν στους πολίτες είναι ενσωματωμένα στα Συντάγματα και στο νομικό σύστημα των περισσότερων χωρών. Οι διεθνείς συμβάσεις που θα οδηγούσαν στην δέσμευση όλων των κρατών συνειδητοποιήθηκε από τον κόσμο μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

Χωρίς τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι δυνατόν να ζούμε ως ανθρώπινα όντα, γιατί αυτά «είναι σύμφυτα με την ανθρώπινη ύπαρξη», αλλά συνδέονται και με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας 1987:11-12).

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποτελείται από 30 άρθρα και αναφέρεται στα εξής δικαιώματα:

- *Ελευθερία και ισότητα στα δικαιώματα*
- *Το δικαίωμα για δίκαιη και ίση μεταχείριση*
- *Το δικαίωμα στη ζωή*
- *Απαγόρευση στη δουλεία*
- *Απαγόρευση των βασανιστηρίων*
- *Το δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας*
- *Το δικαίωμα της ισότητας απέναντι στο νόμο*
- *Το δικαίωμα της νομικής προστασίας*
- *Το δικαίωμα στην προσωπική ασφάλεια*
- *Το δικαίωμα για τίμια δίκη*
- *Εξασφάλιση αμερόληπτης δικαστικής κρίσης*
- *Το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής*
- *Το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης και εγκατάστασης*
- *Το δικαίωμα του πολιτικού ασύλου*
- *Το δικαίωμα της ιθαγένειας*

- *Το δικαίωμα του γάμου*
- *Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας*
- *Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της έκφρασης*
- *Το δικαίωμα των ειρηνικών συγκεντρώσεων και του συνεταιρισμού*
- *Το δικαίωμα της συμμετοχής στα δημόσια πράγματα*
- *Το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση*
- *Το δικαίωμα στην εργασία*
- *Το δικαίωμα στην ανάπαυση*
- *Το δικαίωμα για επαρκές βιοτικό επίπεδο*
- *Το δικαίωμα στην εκπαίδευση*
- *Το δικαίωμα στον πολιτισμό*
- *Το δικαίωμα της προστασίας των δικαιωμάτων*
- *Καθήκοντα προς την κοινότητα και σεβασμό των δικαιωμάτων*
- *Επαγρύπνηση για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων*

Η Οικουμενική Διακήρυξη είναι μια εξαγγελία αρχών και η συμμετοχή ενός κράτους στα Ηνωμένα Έθνη αποτελεί σιωπηρή αποδοχή των αρχών της Διακήρυξης (Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας 1987:13-14).

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών μετά από την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης ζήτησε από την επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να φτιάξει και ένα σχέδιο συμφώνου, αλλά και μέτρα της εφαρμογής. Για αυτόν το λόγο δημιουργήθηκαν δυο σύμφωνα. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα. Αυτά τα Διεθνές Σύμφωνα και ένα Προαιρετικό πρωτόκολλο αποτελούν τον Διεθνή Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τα δυο Σύμφωνα εξασφαλίζουν ίσα δικαιώματα για τους άνδρες και τις γυναίκες, έχουν ασφαλιστικές ρήτρες, ώστε να εξασφαλίζονται τα δικαιώματα και εγγυώνται ότι καμία διάταξη άρθρου δεν μπορεί να καταλύσει ή να περιορίσει κάποια από τα δικαιώματα που υπάρχουν στα άλλα άρθρα. Τα δυο Σύμφωνα ορίζουν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης (Άρθρο 1), ενώ περιέχουν την εγγύηση εναντίον των διακρίσεων (Άρθρο 2). Καμία διαφορά φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, γνώμης, καταγωγής, περιουσίας, γέννησης, κάποιας άλλης κατάστασης δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον περιορισμό δικαιωμάτων τα οποία εξασφαλίζονται από τα Σύμφωνα για όλους (Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας 1987:15-16).

Όλα τα Διεθνή Σύμφωνα είναι εξίσου σημαντικά, αλλά στην παρούσα εργασία θα αναφερθούμε σε μερικά. Για παράδειγμα, στο Διεθνές σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα αναφέρεται: Το Άρθρο 2 «*Καμία Διάκριση – Ικανοποιητική Αποκατάσταση*». Καθίσταται σαφές ότι δεν πρέπει να υπάρχει καμία διάκριση, όπως προαναφέρθηκε, φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικής τοποθέτησης, εθνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης, οποιασδήποτε άλλης κατάστασης. Το Άρθρο 5 «*Κανένας Περιορισμός στα Δικαιώματα του Συμφώνου*». Καθίσταται σαφές ότι δεν πρέπει καμία διάταξη να χρησιμοποιηθεί από ένα κράτος ως άρνηση ή ως περιορισμό ενός άλλου δικαιώματος. Το Άρθρο 6 «*Το Δικαίωμα στη Ζωή*». Καθίσταται σαφές ότι αποτελεί το υπέρτατο δικαίωμα σε κάθε περίπτωση και θεωρείται ότι τα κράτη πρέπει να εμποδίζουν πολέμους, γενοκτονίες, μαζική βία, που αφαιρούν τη ζωή των ανθρώπων. Το Άρθρο 7 «*Απαγόρευση των Βασανιστηρίων*». Καθίσταται σαφές ότι πρέπει να προστατεύεται η ακεραιότητα και η αξιοπρέπεια του ατόμου και τα κράτη πρέπει να προστατεύουν τα άτομα από τα βασανιστήρια. Το Άρθρο 9 «*Ελευθερία και Ασφάλεια του Ατόμου*». Καθίσταται σαφές ότι απαγορεύεται η αυθαίρετη σύλληψη για κάθε περίπτωση, όπως π.χ. έλεγχος εισόδου μεταναστών. Το Άρθρο 10 «*Ανθρωπιστική Μεταχείριση των Κρατουμένων*». Καθίσταται σαφές ότι ισχύει για κάθε είδος κρατούμενο και πρέπει να γίνεται διαχωρισμός ενήλικων και ανήλικων κρατουμένων. Το Άρθρο 12 «*Ελευθερία Μετακίνησης και Διαμονής*». Καθίσταται σαφές ότι ο κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να επιλέγει σε ποια χώρα θα μείνει, να κυκλοφορεί ελεύθερα, να φεύγει από μια χώρα, ακόμα και από την δική του. Βέβαια, σε αυτό το άρθρο έγκειται η νομιμότητα παραμονής του ατόμου. Το Άρθρο 13 «*Προστασία Αλλοδαπών από Αυθαίρετη Απέλαση*». Καθίσταται σαφές ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα ισχύουν και για τους ντόπιους και για τους αλλοδαπούς, ανεξάρτητα από το αν οι αλλοδαποί έχουν εθνικότητα ή είναι απάτριδες. Το Άρθρο 20 «*Απαγόρευση Προπαγάνδας για Πόλεμο, Μίσος και Διακρίσεις*». Καθίσταται σαφές ότι δεν πρέπει να γίνεται προπαγάνδα για επιθετικές πράξεις ή διατάραξη της ειρήνης, τα οποία είναι αντίθετα προς τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Τα Άρθρα 23 & 24 «*Προστασία της Οικογένειας, Ελευθερία του Γάμου, Προστασία των Παιδιών*». Καθίσταται σαφές ότι η προστασία της οικογένειας είναι βασικό καθήκον της κοινωνίας στα περισσότερα Συντάγματα και η προστασία των παιδιών απαιτεί ιδιαίτερη φροντίδα. Το Άρθρο 27 «*Δικαιώματα των Μειονοτήτων*». Καθίσταται σαφές ότι οι μειονότητες πρέπει να ασκούν όλα τους τα δικαιώματα, όπως παιδεία, θρησκεία, γλώσσα (Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας 1987:19-32).

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι τα δικαιώματα του ανθρώπου όταν υπάρχουν ένοπλες συρράξεις προστατεύονται και από το Διεθνές Δίκαιο. Συγκεκριμένα, μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, όπου έγιναν εμφανείς οι παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων οι διατάξεις που υπήρχαν επιβεβαιώθηκαν και αναλύθηκαν περισσότερο, όπως η Σύμβαση της Γενεύης του 1864, οι Συμβάσεις της Χάγης του 1906 και 1929. Σχεδόν όλες οι χώρες έχουν υιοθετήσει τις Συμβάσεις για το «Δίκαιο της Γενεύης», το «Δίκαιο της Χάγης» και τα πρόσθετα Πρωτόκολλα του 1977 των Συμβάσεων της Γενεύης. Το ένα πρόσθετο Πρωτόκολλο αναφέρεται στην προστασία των πολιτών και την ιδιοκτησία όταν υπάρχουν διεθνείς ένοπλες συρράξεις, ενώ το δεύτερο πρόσθετο Πρωτόκολλο αναφέρεται στην προστασία των πολιτών και την ιδιοκτησία όταν δεν υπάρχουν διεθνείς ένοπλες συρράξεις (Νάσκου-Περράκη 2013: 158-160).

Δ.2. Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Προσφυγικό Ζήτημα

Το ζήτημα των ανθρώπινων δικαιωμάτων καταλαμβάνει μια προέχουσα θέση στη διεθνή ημερήσια διάταξη από τότε που η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ εξέδωσε, το 1948, την οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η παραβίαση ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι μια από τις σημαντικότερες αιτίες των μαζικών εκτοπίσεων. Τα τελευταία χρόνια, έχει γίνει κοινός τόπος για πολιτικούς, για τα ΜΜΕ ακόμα και τους ανθρωπιστικούς οργανισμούς να θεωρούν τους ξεριζωμένους θύματα ένοπλων συγκρούσεων και να τους χαρακτηρίζουν μάλιστα ως «πρόσφυγες πολέμου». Οι πρόσφυγες θα ήταν ορθότερο να χαρακτηριστούν ως άτομα των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα καταπάτιούνται, έχουν παραβιαστεί ή απειληθεί σοβαρά (ΟΗΕ 1996: 77-79).

Σύμφωνα με την οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948, όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα ζωής, ελευθερίας και προσωπικής ασφάλειας. Δικαιούνται να μη βασανίζονται, να μην υποδουλώνονται ή να εξορίζονται αυθαίρετα, όπως έχουν και το δικαίωμα να διατηρούν στην κατοχή τους παρουσιαστικά στοιχεία, να μετακινούνται ελεύθερα μέσα στα σύνορα της χώρας τους και να προστατεύονται από αυθαίρετες παρεμβάσεις στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή (ΟΗΕ 1996: 77-79).

Οι πόλεμοι, η ανέχεια και οι ευκαιρίες για ένα καλύτερο αύριο αποτελούν λόγους μετανάστευσης και όπως αναφέρει η Χάνα Άρεντ «*επιτείνεται η συμφορά των απάτριδων*» (Ishay 2008:388).

Όσων αφορά την ιδιότητα του πολίτη υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις και αυτό συμβαίνει, διότι υπάρχουν αντιφατικές στάσεις λόγω πολιτιστικών προκαταλήψεων. Αυτές οι στάσεις προσδιορίζουν και τα δικαιώματα των μεταναστών: Α) «*Τονίζει τη σημασία του θεμελίου της εθνοτικής καταγωγής, καθώς η συγγένεια αίματος, γλώσσας, εθίμου, διαμορφώνει τους πρωταρχικούς δεσμούς που προσδιορίζουν μια κοινωνία και τη διακρίνουν από μια άλλη*», όπως αναφέρει ο ανθρωπολόγος Κλίφορντ Γκιρτζ. Β) Η ιδιότητα του πολίτη «*οφείλει το χαρακτήρα της σε όλα όσα μοιράζονται τα μέλη που τη συνιστούν, όπως οι καθολικές νομικές διαδικασίες, το κοινό έργο και ένα κοινό αίσθημα συλλογικών αξιών*», όπως αναφέρει ο θεωρητικός Μπέντζαμιν Μπάρμπερ. Γ) Η πολυπολιτισμική προσέγγιση αναφέρει ότι «*δεν υπάρχει κάποια αναγκαία διάσταση ανάμεσα στις μη εδαφικές κοινότητες συμφερόντων και την εθνική ενότητα*», όπως αναφέρει ο φιλόσοφος Γουίλ Κίμλικα (Ishay 2008:391-393).

Καταλήγοντας, ο θεωρητικός Γιούργκεν Χάμπερμας υποστηρίζει ότι «*μόνο η Δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη μπορεί να προετοιμάσει την πορεία προς μια κατάσταση παγκόσμιας ιδιότητας του πολίτη, η οποία δεν θα περιχαρακώνεται σε συγκεκριμένες προκαταλήψεις και θα αποδέχεται μια παγκόσμια δομή πολιτικής επικοινωνίας*» (Ishay 2008:393).

Η χαρτογράφηση των δικαιωμάτων μας δίνει τη δυνατότητα σύγκρισης με την πραγματικότητα. Έτσι λοιπόν, θα περάσουμε στην περιγραφή του Κέντρου Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων, όπου υπάρχει η δυνατότητα διάκρισης ψηγμάτων του τι ισχύει και τι όχι.

Κεφάλαιο Ε: Ελλάδα

Ε.1. Το Κέντρο Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων στη Μόρια

Ο νόμος 3907, (ΦΕΚ 7, αρ. 13, 26-1-2011) ορίζει ότι «Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που συλλαμβάνονται να εισέρχονται παράνομα στη Χώρα οδηγούνται άμεσα με ευθύνη της αρχής που διενέργησε τη σύλληψη στο Κέντρο ή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής στα όρια της τοπικής αρμοδιότητας των οποίων συνελήφθησαν». Στο συγκεκριμένο νόμο στηρίζονται οι αρχές, οι οποίες οδηγούνται στη σύλληψη μεταναστών και προσφύγων, που εισέρχονται στη χώρα μας χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα και τοποθετούνται στα κατάλληλα κέντρα. Στη Μυτιλήνη της Λέσβου υπάρχουν κέντρα για το συγκεκριμένο σκοπό. Πρόκειται για το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής, το οποίο ξεκίνησε να λειτουργεί στις 25/11/2013 και το Κέντρο Κράτησης στη Μόρια, το οποίο ξεκίνησε να λειτουργεί στο τέλος του 2014. Κυρίως μεταφέρονται Σύριοι, Αφγανοί, Σομαλοί, κα. Πρόκειται για ανθρώπους οι οποίοι είτε είναι πρόσφυγες πολέμου, είτε ζουν στη φτώχεια και στην εξαθλίωση και έρχονται για ένα καλύτερο μέλλον. Ο προορισμός τους δεν είναι η Μυτιλήνη, αλλά πρόκειται για τη γέφυρα που θα τους οδηγήσει στον τελικό τους προορισμό.

Η μεταφορά των μεταναστών και των προσφύγων στα κέντρα ακολουθεί μια συγκεκριμένη διαδικασία. Οι Λιμενικές αρχές συλλαμβάνουν τους μετανάστες και τους πρόσφυγες είτε στη θάλασσα, είτε στις ακτές. Και στις δυο περιπτώσεις, τη στιγμή που βρίσκονται στη στεριά, γίνεται μια πρώτη καταμέτρηση, όπου εκτός από τον αριθμό των ατόμων, καταγράφονται τα ονόματα, οι ηλικίες και το φύλο.

Στη συνέχεια τους μεταφέρουν στο κέντρο κράτησης στη Μόρια. Στο κέντρο της Μόριας πραγματοποιείται λεπτομερέστερη καταμέτρηση, παίρνονται δακτυλικά αποτυπώματα, καταγράφεται η ίριδα του ματιού, παίρνεται συνέντευξη από τον καθένα ξεχωριστά και γίνονται κάποιες υποτυπώδης ιατρικές εξετάσεις. Η συνέντευξη έχει σκοπό να μάθουν περισσότερες λεπτομέρειες για το λόγο και το σκοπό της μετανάστευσης. Όλα τα παραπάνω γίνονται από ένα μηχανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη FRONTEX. Επίσης, όλα τα στοιχεία που συλλέγονται περνάνε σε μια κεντρική βάση, στην οποία έχουν πρόσβαση τα κράτη – μέλη της ΕΕ. Πρόκειται για μια ταυτοποίηση πού τους συνοδεύει όπου και αν βρίσκονται.

Στο κέντρο υποδοχής τα άτομα παραμένουν για 25 ημέρες και απαιτείται σε 30 ημέρες να εγκαταλείψουν τη χώρα. Ενώ στο κέντρο κράτησης παραμένουν μέχρι και

18 μήνες, αλλά και περισσότερο. Δικαιούνται να κάνουν αίτηση ασύλου, αλλά αυτό συνεπάγεται τη διαμονή τους αρκετούς μήνες. Βέβαια, το 2016 οι διαδικασίες επιταχύνθηκαν, λόγω της μεγάλης αύξησης μεταναστών, με αποτέλεσμα η καταγραφή να γίνεται γρηγορότερα και οι μετανάστες να φεύγουν από το νησί σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Η αρχιτεκτονική κατασκευή του κέντρου κράτησης είναι η παρακάτω:

Πρόκειται για ένα χώρο όπου υπάρχουν σκηνές, η μια δίπλα στην άλλη και μέσα σε αυτές υπάρχουν μόνο κρεβάτια ή στρώματα. Οι ευάλωτες οικογένειες ή τα ευάλωτα άτομα μένουν σε κοντέινερ. Επίσης, υπάρχει ένας μικρός προαύλιος χώρος. Κατά μήκος όλου του χώρου υπάρχουν σύρματα που περικυκλώνουν το χώρο, καθώς και συρματοπλέγματα ύψους 2,5 μέτρα. Υπάρχουν πύργοι φρουράς μέσα στο χώρο, με ένοπλους φύλακες, οι οποίοι κάνουν βάρδιες 24 ώρες. Οι φρουροί είναι είτε αστυνομικοί, είτε security. Επιπλέον υπάρχουν κάμερες γύρω γύρω, μέσα στο χώρο.

Κάθε μέρα πραγματοποιείται καταμέτρηση των ατόμων μια ή δυο φορές το 24ωρο. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη ώρα για την καταμέτρηση, γίνεται οποιαδήποτε ώρα. Μέσα στον περικλειστο χώρο, όπου βρίσκονται οι σκηνές και τα κοντέινερ, δεν υπάρχουν χώροι για δραστηριότητες, παρά μόνο για μια βόλτα σε έναν στενό διάδρομο. Σε κάθε σκηνή ή κοντέινερ, λόγω στενότητας χώρου και αύξησης ροής των μεταναστών, τα άτομα είναι υπερπλήρης. Στα κοντέινερ μένουν χωριστά οι άνδρες από τις γυναίκες, εκτός αν πρόκειται για οικογένειες.

Στο κέντρο κράτησης πρόσφατα τοποθετήθηκε πράσινο δίκτυο και με αυτόν τον τρόπο δεν μπορεί κάποιος να δει μέσα, αλλά ούτε οι διαμένοντες να δουν έξω. Συνεπώς, δεν υπάρχει επαφή ανάμεσα στον έξω και στον μέσα κόσμο. Επίσης, δεν επιτρέπεται η πρόσβαση σε οποιονδήποτε, παρά μόνο αν ανήκει σε κάποια ΜΚΟ ή σε εθελοντικό φορέα. Επίσης, θα πρέπει τα άτομα που εισέρχονται στο χώρο να φοράνε καρτελάκι με το ονοματεπώνυμο, την ιδιότητα και τον φορέα στον οποίο ανήκουν.

Η διαδικασία που περιγράφηκε παραπάνω με τη μετάβαση των μεταναστών στο κέντρο κράτησης, τον έλεγχο, την καταγραφή, όπου υπάρχουν τα συστήματα ασφαλείας, πραγματοποιείται για την ασφάλεια των ντόπιων πολιτών, την τήρηση της τάξης, αλλά και την αποτροπή δραπέτευσης από το κέντρο.

Είναι δυνατόν να παρομοιάσουμε το κέντρο κράτησης μεταναστών με ένα σωφρονιστικό κατάστημα, όπου ισχύει το Πανοπτικό μοντέλο, με τη διαφορά ότι εδώ δεν υπάρχει ένας μεγάλος πύργος στο κέντρο, αλλά πολλές κάμερες που ελέγχουν τον εξωτερικό χώρο.

Στη συνέχεια θα αναλύσουμε την επιλογή της δημιουργίας Κέντρων Κράτησης της ΕΕ, με την οποία αντιμετωπίζει την έλευση των μεταναστών και προσφύγων, μέσα από εγκληματολογικές θεωρίες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Εγκλήματα Κράτους

Κεφάλαιο Ζ: Εγκληματολογικές Θεωρίες

Οι διάφορες φιλοσοφικές αντιλήψεις και οι διάφορες κοσμοθεωρίες για τον άνθρωπο και την κοινωνία δημιούργησαν αντιθέσεις και συγκρούσεις για το έγκλημα, τον εγκληματία και την εγκληματολογία γενικότερα. Αυτές οι διαφορές οδήγησαν σε φιλοσοφικά ρεύματα και σχολές οι οποίες χωρίζονται ως εξής: α) Η Κλασσική Σχολή που επηρεάστηκε από τον Διαφωτισμό και τον Ωφελιμισμό, β) Ο Θετικισμός και οι σχολές που αναπτύχθηκαν σε αυτό το πλαίσιο (Ιταλική Θετική Σχολή, Βιολογικός Θετικισμός, Σχολή του Σικάγου, Πρώιμη Μαρξιστική Θεωρία, Ψυχολογικές θεωρίες, Θεωρίες της Έντασης, Θεωρίες της Κοινωνικής Μάθησης, κα), όπου επηρεάστηκαν από την Αιτιοκρατία, γ) Οι Θεωρίες της Ετικέτας και της Κοινωνικής Αντίδρασης, οι οποίες επηρεάστηκαν από τη Συμβολική Αλληλεπίδραση, δ) Η Κριτική Εγκληματολογία που επηρεάστηκε από τον Μαρξισμό και την Κριτική θεωρία (Βιδάλη 2013:10-11).

Η κάθε θεωρία διακρίνεται από μια βεβαιότητα ότι το έγκλημα είναι δυνατόν να εξαλειφθεί, παρόλα αυτά όμως σε κάθε θεωρία ξεχωριστά ασκήθηκε κριτική για τα αρνητικά στοιχεία που περιείχε.

Το έγκλημα δεν είναι ένας στατικός ορισμός, αντιθέτως υπάρχουν πλήθος θεωριών που το συνοδεύουν, όπως προαναφέρθηκε. Το έγκλημα αποτυπώνει συγκεκριμένες συμπεριφορές των ανθρώπων, οι οποίες ορίζονται ως εγκληματικές ή παρεκκλίνουσες από το κράτος, από συγκεκριμένους φορείς που πιστοποιεί ένα οργανωμένο κράτος. Το τι ορίζεται έγκλημα σχετίζεται με την κοινωνική πραγματικότητα που ενυπάρχει κάθε φορά, δηλ. αφορά την κοινωνία, την εποχή, τα πιστεύω, την θρησκεία, κα. Οπότε, γίνεται αντιληπτό ότι οι εγκληματικές πράξεις αλλάζουν, κάποιες παύουν να είναι εγκληματικές, ενώ νέες δημιουργούνται.

Αυτό συμβαίνει, γιατί οι διάφορες θεωρίες για το έγκλημα και την εγκληματικότητα είχαν πάντα συνάφεια με την κοινωνική πραγματικότητα και την ιστορική συγκυρία από όπου και επηρεάζονταν, τόσο όσον αφορά τα διάφορα ερωτήματα που απασχολούσαν τις θεωρίες, όσο και τα μέτρα που πρότειναν (Βιδάλη 2013: 16).

Το ζήτημα που δημιουργείται είναι πως και γιατί κάθε φορά ορίζεται κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά ως έγκλημα. Η επιστήμη της εγκληματολογίας (αφορά συγκεκριμένες θέσεις και τοποθετήσεις) έρχεται να μας απαντήσει λέγοντας ότι εξαρτάται από το ποιοι έχουν τα ηνία, δηλ. εξαρτάται από τους ανθρώπους που έχουν πρόσβαση στη νομοθεσία και με αυτόν τον τρόπο εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους.

Σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι διάφορες μεταβλητές, όπως για π.χ. το φύλο, η ηλικία, η εθνικότητα, ο αγροτικός χώρος, ο αστικός χώρος, αποτελούν στοιχεία που δίνουν μια εικόνα της εγκληματικότητας, αλλά δεν εξηγείται, γιατί επιλέγεται να συλλεχτούν τα συγκεκριμένα στοιχεία και όχι άλλα, ποιος αποφασίζει τι πρέπει να παρατηρηθεί και να καταγραφεί και τι όχι, κάτω από ποιες συνθήκες και για ποιους λόγους (Βιδάλη 2013: 37).

Στη συνέχεια θα αναφερθεί ένα σημαντικό πλήθος θεωριών, που θα μας βοηθήσουν στη συνέχεια να αναλύσουμε κάποιες πρακτικές σε σχέση με το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα.

Z.1. Σπριτουαλιστική Προσέγγιση

Πολύ νωρίτερα από την Κλασική εγκληματολογία επικρατούσε η πνευματική εξήγηση του εγκλήματος, η οποία ήταν και η βάση για τις πολιτικές ποινικής δικαιοσύνης στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης. Μια από τις σημαντικότερες πηγές για τις πνευματικές εξηγήσεις του εγκλήματος αποτελεί η θεολογία του Thomas Aquinas, ο οποίος υποστήριζε ότι υπήρχε ένας «φυσικός νόμος» δοσμένος από τον Θεό, ο οποίος αποκαλύφθηκε μέσω της παρατήρησης, μέσα από τα μάτια της πίστης. Επίσης, ο Thomas Aquinas θεωρούσε ότι η τάση των ανθρώπων είναι να πράττουν το καλό έναντι του κακού και ότι το δίκαιο ήταν βασισμένο πάνω σε αυτό και αντικατόπτριζε το «φυσικό δίκαιο». Ουσιαστικά, η πνευματική εξήγηση του εγκλήματος ταύτιζε το έγκλημα με την αμαρτία, δηλ. οι άνθρωποι που εγκληματούσαν σήμαινε ότι αμάρταναν. Μια αμαρτία που έβλαπτε και τους ίδιους και τους άλλους, κάτι που έδινε το δικαίωμα στην πολιτεία να κατέχει την ηθική εξουσία και να χρησιμοποιεί φρικτά και αποτρόπαια βασανιστήρια στους

εγκληματίες, καθώς στην τιμωρία του εγκλήματος η πολιτεία έπαιζε το ρόλο του Θεού. Επρόκειτο για μια πρακτική που έβρισκε σύμφωνες τις ισχυρές πολιτικές ομάδες, οι οποίες εξουσίαζαν τις διάφορες πολιτείες στην Ευρώπη (Vold et al 2002: 14-17).

Η Σπιριτουαλιστική προσέγγιση δέχτηκε κριτική, γιατί σύμφωνα με αυτήν, τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης επέβαλλαν υπερβολικές και απάνθρωπες τιμωρίες στους εγκληματίες (Vold et al 2002: 16).

Z.2. Κλασικιστική Θεωρία

Μετά την εποχή της θεοκρατίας έχουμε το πέρασμα στον Κλασικισμό, όπου εδώ παύει να αποφασίζει ο Θεός για τις ζωές και τις τύχες των ανθρώπων. Στον Κλασικισμό έχουμε το νομοθέτη που αποφασίζει.

Το δρόμο για τον Κλασικισμό άνοιξε σε ένα πρώιμο στάδιο ο Thomas Hobbes, ο οποίος από τη μια θεωρούσε ότι οι άνθρωποι επιδιώκουν τα δικά τους συμφέροντα, δίχως να νοιάζονται για το αν βλάπτουν τους άλλους με αποτέλεσμα έναν πόλεμο μεταξύ τους και από την άλλη θεωρούσε ότι οι άνθρωποι είναι αρκετά λογικοί, ώστε να συνειδητοποιήσουν ότι η κατάσταση αυτή δεν ωφελεί κανέναν. Με αυτόν τον τρόπο οι περισσότεροι άνθρωποι συμφωνούν να παραιτηθούν από την εγωιστική τους συμπεριφορά εφόσον και όλοι οι υπόλοιποι πράξουν το ίδιο πράγμα ταυτόχρονα. Αυτή την «σύμβαση», ο Hobbes την ονόμασε «κοινωνικό συμβόλαιο», με το οποίο οι περισσότεροι, αν όχι όλοι συμφωνούν, καθώς όλοι έχουν εξαντληθεί από τον πόλεμο του καθενός έναντι όλων. Παράλληλα με το κοινωνικό συμβόλαιο υπάρχει ένας μηχανισμός επιβολής από την πολιτεία, η οποία έχει το δικαίωμα να κάνει χρήση βίας προκειμένου να διατηρήσει το συμβόλαιο.

Τον Κλασικισμό έρχεται να σφραγίσει ο Cesare Beccaria με το δοκίμιο «Περί Εγκλημάτων και Ποινών» το οποίο δημοσιεύθηκε το 1764 και περιλάμβανε 9 αρχές, οι οποίες μπορούσαν να καταστήσουν το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης αμερόληπτο και αποτελεσματικό. Οι ιδέες του Beccaria ήταν ριζοσπαστικές και οι μεταρρυθμίσεις που πρότεινε είχαν σαν βάση τη λογική και την ορθολογική, όπου υποστήριζε ότι η ποινή σε κάθε περίπτωση δεν θα έπρεπε να είναι μια πράξη βίας ενός ή πολλών εναντίον ενός ιδιώτη πολίτη, ότι πρέπει να είναι δημόσια, έγκαιρη, απαραίτητη, η ελάχιστη δυνατή δεδομένης της περιστάσεως, ανάλογη του εγκλήματος και να διέπεται από τους νόμους.

Το αρνητικό στοιχείο στον Κλασικισμό, εξαιτίας του οποίου δέχτηκε κριτική, είναι το ότι ο κώδικας αντιμετώπιζε τους πάντες με τον ίδιο τρόπο, εφόσον μόνο η πράξη και όχι η πρόθεση λαμβάνονταν υπόψη για τον προσδιορισμό της ποινής (Vold et al 2002: 17-20).

Z.3. Μετάβαση στη Θετικιστική Θεωρία

Μετά από τον Κλασικισμό που αντιπροσωπεύεται από το νομοθέτη και τους νόμους έχουμε το πέρασμα στο Θετικισμό, όπου δίνεται έμφαση στα ατομικά χαρακτηριστικά.

Συγκεκριμένα, μετά την αποτυχία των κλασικών πολιτικών επιβολής ποινών και των στατιστικών εγκληματικότητας που έδειξαν ότι άλλοι κοινωνικοί παράγοντες ενδέχεται να επηρεάσουν τα ποσοστά του εγκλήματος στην κοινωνία έχουμε το πέρασμα στο Θετικισμό με κύριους εκπροσώπους τους Andre-Michel Guerry, Adolphe Quetelet και Cesare Lombroso.

Z.3.1. Guerry & Quetelet

Οι μελέτες των Guerry και Quetelet είχαν βάση στατιστικές μετρήσεις, όπου συνδυάζονταν εγκληματολογικά ποσοστά και κοινωνικοί παράγοντες. Ο Guerry μετά την έρευνα για τη σύνδεση εγκλήματος και φτώχειας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ίδια η φτώχεια δεν οδηγεί σε εγκλήματα, όπως επίσης, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η έλλειψη παιδείας δεν σχετίζεται με το έγκλημα.

Ο Quetelet διαπίστωσε ότι κάποιοι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να διαπράξουν κάποιο έγκλημα σε σχέση με άλλους. Επίσης, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η τάση εμπλοκής στο έγκλημα είναι στην πραγματικότητα μια αντανάκλαση του ηθικού χαρακτήρα και ότι το έγκλημα και η τιμωρία έτειναν να είναι σταθερά σε μια κοινωνία. Προς το τέλος ο Quetelet υποστήριξε ότι η ελαττωματική ηθική αποκαλύφθηκε σε βιολογικά χαρακτηριστικά, ιδιαίτως στην εμφάνιση του προσώπου και της κεφαλής.

Και ο Guerry και ο Quetelet βρήκαν ότι υπάρχει συσχετισμός μεταξύ των ευκαιριών και του εγκλήματος. Επίσης, βρήκαν ότι η αύξηση της παιδείας δεν μειώνει την εγκληματικότητα (Vold et al 2002: 20-26).

Στον Quetelet ασκήθηκε κριτική για μια ντετερμινιστική και απαισιόδοξη θεωρία, ωστόσο ο ίδιος θεωρούσε ότι η θεωρία του ήταν αισιόδοξη, γιατί υποδείκνυε ότι υπήρχε περιορισμένος αριθμός όσον αφορά τα αίτια του εγκλήματος (Vold et al 2002: 24-265)

Z.4. Θετικιστικές Θεωρίες

Τον Θετικισμό διαδέχονται οι βιολογικές θεωρίες, με έμφαση στα καθαρά βιολογικά χαρακτηριστικά με έναν ντετερμινιστικό χαρακτήρα.

Z.4.1. Βιολογικοί παράγοντες

Οι συγκεκριμένες θεωρίες υποστηρίζουν έναν βιολογικό ντετερμινισμό, όπου βιολογικά χαρακτηριστικά σχετίζονται με αυξημένο κίνδυνο εμπλοκής σε εγκληματική συμπεριφορά ή υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ βιολογικών χαρακτηριστικών και κοινωνικού περιβάλλοντος.

Τέτοια παραδείγματα αποτελούν: **i) Κληρονομικοί παράγοντες:** α) η εξωτερική εμφάνιση – ελαττωματικότητα, με την οποία ασχολήθηκαν ο Αριστοτέλης, ο Lavater, ο Gall, ο Spurzheim, ο Goring, αλλά πρωτοστάτησε ο Lombroso, ο οποίος ήταν ο πατέρας του βιολογικού θετικισμού και απέδωσε το έγκλημα στον αταβισμό, δηλαδή στην επανεμφάνιση κληρονομικών χαρακτηριστικών προγόνου μετά από απουσία αρκετών γενιών. Συγκεκριμένα, θεώρησε πως ο αταβιστικός άνθρωπος θα μπορούσε να αναγνωριστεί από μια σειρά σωματικών στιγμάτων, όπως για παράδειγμα αποκλίσεις στο σχήμα και το μέγεθος της κεφαλής, ασυμμετρία στο πρόσωπο, μεγάλα σαγόνια και ζυγωματικά, σαρκώδη χείλη, δύσμορφα δόντια, τραβηγμένα προς τα πίσω σαγόνια, υπερβολική τριχοφυΐα ή ρυτίδες, μακριά χέρια, επιπλέον δάκτυλα χεριών ή ποδιών ή ασυμμετρία στον εγκέφαλο, β) εξωτερική εμφάνιση – σωματότυπος, όπου σύμφωνα με τον William Sheldon τα άτομα χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: i) ενδόμορφοι, οι οποίοι έχουν απαλό στρογγυλό σχήμα σε διάφορες περιοχές του σώματος, απαλά αλλοιωμένα άκρα, μικρά οστά, απαλό, λείο, μεταξένιο δέρμα και πρόκειται για άτομα κοινωνικά, άνετα, τους αρέσει η πολυτέλεια, είναι ήπια, αλλά εξωστρεφείς, ii) μεσόμορφοι, οι οποίοι έχουν μεγάλο κορμό, βαρύ στήθος, μεγάλους καρπούς και χέρια και πρόκειται για άτομα ενεργά, δυναμικά που μιλάνε, κάνουν χειρονομίες και συμπεριφέρονται επιθετικά, iii) εξώμορφοι, οι οποίοι είναι

αδύνατοι, εύθραυστοι, έχουν λεπτεπίλεπτο σώμα και οστά, πεσμένους ώμους, μικρά πρόσωπα, αιχμηρή μύτη, ωραία μαλλιά και πρόκειται για άτομα εσωστρεφή, γεμάτα από παράπονα, αλλεργίες, δερματικά προβλήματα, χρόνια κόπωση, αϋπνίες, ευαισθησίες στο θόρυβο και περισπασμούς, αποτραβηγμένα από τα πλήθη. Τα ίδια βήματα ακολούθησαν και οι Gluecks, γ) οικογενειακές μελέτες, με τις οποίες ασχολήθηκαν οι Galtion και οι μαθητές του, ειδικά ο Pearson, και ο Goring και υποστήριζαν ότι τα τέκνα τείνουν να μοιάζουν με τους γονείς τους στην εμφάνιση, τους τρόπους, την προδιάθεση και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το έγκλημα κληρονομείται με τον ίδιο τρόπο όπως και τα φυσικά γνωρίσματα και χαρακτηριστικά. Σε αυτές περιλαμβάνονται και οι μελέτες σχετικά με τα δίδυμα με τις οποίες ασχολήθηκαν ο Christiansen, ο Lange, ο Grove και τις υιοθεσίες, με τις οποίες ασχολήθηκαν οι Hutching, Mednick, Walters. Παρόλο που κατέληγαν στο ότι υπάρχουν στοιχεία για την κληρονομική βάση της εγκληματικότητας το αποτέλεσμα ήταν ότι είναι αδύνατη η απεμπλοκή των αποτελεσμάτων της φύσης (γονίδια) από εκείνης της ανατροφής (περιβάλλον), ii) **Κληρονομικοί παράγοντες που ενδέχεται να αλλάξουν με το πέρασμα του χρόνου εξαιτίας περιβαλλοντολογικών επιρροών:** δ) νευροδιαβιβαστές, όπου ασχολήθηκαν οι Scebro και Raine. Οι νευροδιαβιβαστές είναι χημικές ουσίες και θεωρούνται θεμέλιος λίθος για κάθε τύπο συμπεριφοράς. Θεωρείται ότι είναι σημαντικό να πραγματοποιείται έλεγχος για κατάχρηση αλκοόλ όταν εξετάζονται οι επιδράσεις των νευροδιαβιβαστών και ότι παρόλο που καθορίζονται αρχικά από τη γενετική είναι πιθανό να χειραγωγηθούν με φάρμακα, ενώ επηρεάζονται από αλλαγές στο περιβάλλον και τη διατροφή, ε) ορμόνες, με τις οποίες ασχολήθηκε ο Raine, ο Booth, ο Osgood. Θεωρείται ότι τα ορμονικά επίπεδα επιδρούν στην ανθρώπινη συμπεριφορά, αλλά οι ορμόνες και η συμπεριφορά σχετίζονται και με κοινωνικές μεταβλητές, ζ) κεντρικό νευρικό σύστημα, με έμφαση στο μετωπιαίο και κροταφικό λοβό οι οποίοι εμπλέκονται στη συμπεριφορά που προσανατολίζεται στους στόχους, στις παρορμήσεις, στα συναισθήματα και στον κροταφικό λοβό που σχετίζεται με συναισθηματικές συμπεριφορές. Τα παραπάνω ελέγχονται με ηλεκτροεγκεφαλογράφημα, αξονική και μαγνητική τομογραφία, η) αυτόνομο νευρικό σύστημα, με το οποίο ασχολήθηκε ο Mednick. Το ANΣ ελέγχει πολλές από τις ακούσιες σωματικές λειτουργίες και είναι ιδιαίτερος δραστήριο σε μια κατάσταση «πάλης για τη ζωή», ενώ επιδρά και στην κοινωνικοποίηση των παιδιών. Μπορεί να γίνει έλεγχος με ανιχνευτές ψεύδους, iii) **Βιολογικοί παράγοντες προερχόμενοι από το περιβάλλον:** θ) περιβαλλοντολογικά επαγόμενα βιολογικά

στοιχεία της συμπεριφοράς, με τα οποία ασχολήθηκαν οι Kanarek, Mednick, Dorothy Lewis, Raine. Σε αυτήν την κατηγορία η εγκληματική συμπεριφορά δεν έχει καμία σχέση με την κληρονομική ή τη γενετική σύσταση του ανθρώπου. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν την κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών και αλκοόλ, πρόσληψη τροφής και τοξίνες, τραυματισμός κεφαλής και εγκυμοσύνη με επιπλοκές στον τοκετό. Τέτοιοι παράγοντες μπορούν να επιδράσουν στη συμπεριφορά, βιολογικοί, ψυχο-κοινωνικοί, κοινωνικοί, πολιτισμικοί, οικονομικοί (Vold et al 2002: 31-53).

Το αρνητικό στοιχείο στον βιολογικό ντετερμινισμό, εξαιτίας του οποίου δέχτηκε κριτική, είναι το ότι εξέταζαν ξεχωριστά τα βιολογικά φαινόμενα και αρνούσαν να αναγνωρίσουν τους κοινωνικούς παράγοντες.

Z.4.2. Ψυχολογικοί παράγοντες

Μετά την εστίαση στο βιολογισμό περνάμε στους ψυχολογικούς παράγοντες που παρουσιάζονται ως μια θετική παράμετρος, καθώς μπορούν να επηρεάσουν διάφορους παράγοντες, αλλά ταυτόχρονα ελλιπής και προβληματικοί.

Η συσχέτιση της εγκληματικότητας και της παραβατικότητας με τον δείκτη IQ έχει να κάνει με την άποψη του τι αποδέχεται κάποιος ότι μετράει το IQ. Έτσι έχουμε προσεγγίσεις όπου θεωρείται ότι το IQ σχετίζεται α) με την κληρονομικότητα και μετράει κάποια μορφή αφηρημένης συλλογιστικής μεθόδου ή την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων (Gordon, Hirschi & Hindelang προς την ίδια κατεύθυνση, αλλά με την προσθήκη της επίδρασης στην σχολική απόδοση, Gottfredson, Wilson, Herrnstein), β) με την κυρίαρχη κουλτούρα και μετράει τις αρετές (Jane Mercer), όπου μεγάλο ρόλο παίζει η πολιτιστική προκατάληψη, γ) με γενικότερες ικανότητες, οι οποίες σχετίζονται με το περιβάλλον του ατόμου, π.χ. ακαδημαϊκές ικανότητες (Simons). Βέβαια, τα τελευταία χρόνια συνδυάζουν τον δείκτη IQ με κάποιους ενδιάμεσους παράγοντες, π.χ. αναποτελεσματικές πρακτικές ανατροφής των παιδιών από γονείς με χαμηλό IQ. Άλλες έρευνες συσχέτισαν την εγκληματική συμπεριφορά με την προσωπικότητα, δηλ. με συναισθηματικά και συμπεριφοριστικά γνωρίσματα τα οποία τείνουν να παραμένουν σχετικά αμετάβλητα, καθώς το άτομο μετακινείται από κατάσταση σε κατάσταση και αυτά τα μετρούσαν με διάφορα ψυχολογικά τεστ, όπως συνέβαινε και με τα τεστ IQ (Gluecks, Waldo, Dinitz). Σε αυτήν την κατηγορία ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αντικοινωνική διαταραχή προσωπικότητας, όπου

πρόκειται για «ένα διάχυτο μοτίβο περιφρόνησης και παραβίασης των δικαιωμάτων των άλλων, η οποία ξεκινάει από την παιδική ηλικία ή την πρώιμη εφηβική ηλικία και εισέρχεται στην εφηβεία». Για αυτήν τη διάγνωση απαιτούνται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (Cleckley, Yablonsky, McCord, Walters). Στις έρευνες για τους ψυχολογικούς παράγοντες έχει συμπεριληφθεί και η ψυχιατρική πρόβλεψη της μέλλουσας επικινδυνότητας, όπου οι ψυχίατροι υποστηρίζουν ότι με ψυχιατρικά μέσα μπορούν να προβλέψουν τους παραβάτες ή την πιθανότητα μιας βίαιης πράξης. Όμως ερευνητές που ασχολήθηκαν με αυτό το θέμα κατάληξαν ότι υπάρχει μόνο πιθανότητα να διαπιστωθεί κάτι τέτοιο και υπό συγκεκριμένες συνθήκες (Kozol, Morris, Monahan). Τέλος, οι ψυχολογικές έρευνες για την εγκληματικότητα επικεντρώθηκαν και στα πρώιμα προγνωστικά στην παιδική ηλικία που μπορούν να οδηγήσουν σε μεταγενέστερη εγκληματικότητα και παραβατικότητα, θεωρώντας ότι μπορούν να επηρεάσουν παράγοντες, ώστε να αποτρέψουν τέτοιες συμπεριφορές (Garbarian, Loeber, Farrington). Σε αυτήν την κατηγορία ανήκει η παρορμητικότητα, η οποία σχετίζεται με τις εσωτερικές αναστολές (συνείδηση) που αναπτύσσονται στην πρώιμη παιδική ηλικία (Wilson, Hernstein, Walters) (Vold et al 2002: 55-81). Το αρνητικό στοιχείο στις ψυχολογικές θεωρίας, εξαιτίας του οποίου δέχτηκε κριτική, είναι το ότι δεν είναι ξεκάθαρο πόσο μεγάλο ρόλο παίζει π.χ. η προσωπικότητα ή η νοημοσύνη, στην εξήγηση του εγκλήματος. Αυτό που μπορεί να υποστηριχτεί είναι ότι κάποια άτομα είναι περισσότερο πιθανόν να διαπράξουν κάποιο έγκλημα άσχετα από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται, ενώ κάποιες καταστάσεις είναι περισσότερο πιθανόν να συσχετιστούν με το έγκλημα, άσχετα από το ποιοι άνθρωποι υπάρχουν σε αυτές. Το καλύτερο είναι να αναλυθούν οι καταστάσεις στις οποίες βρίσκονται τα άτομα παρά τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους (Vold et al 2002: 82-83).

Z.5. Έγκλημα και Οικονομικές Συνθήκες

Μετά την εξήγηση του εγκλήματος με βάση τα χαρακτηριστικά του ατόμου τα οποία σχετίζονται είτε με τη βιολογική, είτε με την ψυχολογική σύνθεση, περνάμε στις θεωρίες με βάση τις οικονομικές διαφορές και επιρροές.

Έρευνες που συσχετίζουν το έγκλημα με τις οικονομικές συνθήκες είχαν γίνει από τον Guerry και τον Quetelet (θετικισμός), όπου και βρέθηκε ότι η φτώχεια από μόνη της δεν οδηγεί στην αύξηση του εγκλήματος, αλλά ο παράγοντας που συμβάλει είναι

η ευκαιρία. Οι έρευνες συνεχίστηκαν και τα αποτελέσματα ήταν πολύ αντιφατικά. Όμως, το αποτέλεσμα ήταν ότι η οικονομική ευημερία δεν σχετίζεται απαραίτητως με τη μείωση του εγκλήματος. Για παράδειγμα υπήρξαν εποχές στις ΗΠΑ, όπου μεγάλη οικονομική ανάπτυξη οδήγησε σε αύξηση της εγκληματικότητας και της παραβατικότητας, αλλά και εποχές όπου μεγάλη οικονομική ανάπτυξη οδήγησε σε μείωση της εγκληματικότητας και της παραβατικότητας. Επίσης, έρευνες που χρησιμοποίησαν για τις μετρήσεις τον δείκτη της «δομικής φτώχειας» απέδειξαν ότι υπάρχουν διαφορετικές σχέσεις μεταξύ φτώχειας – εγκλήματος σε διαφορετικές περιοχές της χώρας. Έρευνες εγκλήματος και οικονομικών συνθηκών έκαναν οι Cho, Facobs, Ehrlich, Loftin και Hill, Lee, Parker και Pruit. Το ίδιο αντιφατικά είναι και τα αποτελέσματα των ερευνών που συσχετίζουν το έγκλημα με την ανεργία. Κάποιοι ερευνητές βρήκαν θετική σχέση και κάποιοι το αντίθετο, ενώ άλλοι βρήκαν σχέση άνευ σημασίας. Έρευνες εγκλήματος και ανεργίας έκαναν οι Glaser & Rice, Danser & Laub, Ehrlich, Calvin, Berk, Chiricos, Land, Cantor, Russell, White, Shihadeh & Qusey. Όλες οι παραπάνω έρευνες δημιουργούν διάφορα προβλήματα στην ερμηνεία των ερευνών (Vold et al 2002: 84-98).

Συγκεκριμένα τα αρνητικά στοιχεία στην παραπάνω θεωρία, εξαιτίας των οποίων δέχτηκε κριτική, είναι το ότι *«η φτώχεια από μόνη της δεν προκαλεί άμεσα το έγκλημα, διότι τα ποσοστά εγκλημάτων δεν αυξάνονται ή μειώνονται με συνέπεια καθώς ο αριθμός των φτωχών ανθρώπων αυξάνεται και μειώνεται»*. Επίσης, η ανεργία αποτελεί μια έννοια που χαρακτηρίζεται από ασάφεια, καθώς *«τα επίσημα ποσοστά ανεργίας μετράνε μόνο τους ανθρώπους που είναι ικανοί και διαθέσιμοι για δουλειά»* (Vold et al 2002: 98-99).

Z.6. Durkheim, Ανομία και Εκσυγχρονισμός

Μετά από τις θεωρίες όπου το έγκλημα σχετιζόταν με την οικονομική ανισότητα έρχεται η θεωρία του Durkheim, όπου θεωρεί την ανισότητα ως μια φυσική και αναπόφευκτη ανθρώπινη κατάσταση η οποία δεν σχετίζεται με τα δεινά της κοινωνίας, εκτός και αν υπάρχει επίσης κατάρρευση των κοινωνικών προτύπων και κανόνων. Αυτήν την κατάρρευση ονομάζει ανομία και είναι αποτέλεσμα των ραγδαίων κοινωνικών αλλαγών που συνοδεύουν την διαδικασία του εκσυγχρονισμού. Κάτι τέτοιο είχε συμβεί και είχε βιώσει ο Durkheim στην εποχή του, όπου ήταν μια

εποχή μεγάλης αναταραχής, λόγω της Γαλλικής Επανάστασης το 1789 και της ραγδαίας βιομηχανοποίησης της Γαλλικής κοινωνίας.

Ο Durkheim επικεντρώθηκε στην κοινωνία όσον αφορά την οργάνωση και την ανάπτυξη της και διάκρινε δυο τύπους, οι οποίοι σχετίζονται με τον εκσυγχρονισμό. Ο πρώτος τύπος είναι η μηχανική μορφή της κοινωνίας, όπου κάθε κοινωνική ομάδα εντός της κοινωνίας είναι σχετικά απομονωμένη από τις άλλες κοινωνικές ομάδες και είναι βασικά αυτάρκης. Εντός αυτών των κοινωνικών ομάδων, τα άτομα ζουν σε μεγάλο βαθμό κάτω από πανομοιότυπους όρους, κάνουν πανομοιότυπες εργασίες και χαρακτηρίζονται από πανομοιότυπες αξίες. Υπάρχει μικρός εργασιακός διαχωρισμός και μόνο μερικά άτομα στη φατρία ή το χωριό διαθέτουν εξειδικευμένες λειτουργίες. Συνεπώς, η αλληλεγγύη της κοινωνίας βασίζεται στην ομοιομορφία των μελών της. Ο δεύτερος τύπος είναι η οργανική κοινωνία, στην οποία τα διαφορετικά τμήματα της κοινωνίας εξαρτώνται το ένα από το άλλο με έναν εκτεταμένο διαχωρισμό εργασίας. Συνεπώς, η κοινωνική αλληλεγγύη βασίζεται στην ποικιλομορφία των λειτουργιών που εκτελεί το κάθε μέρος της κοινωνίας. Παρά τον διαχωρισμό ο Durkheim θεωρούσε ότι όλες οι κοινωνίες βρίσκονται σε κάποιο μεταβατικό στάδιο μεταξύ των μηχανικών και οργανικών δομών, με καμία κοινωνία να μην ανήκει εξολοκλήρου στον έναν ή τον άλλον τύπο.

Στον πρώτο τύπο της κοινωνίας, ο Durkheim, θεωρεί το έγκλημα ως φυσιολογικό, διότι μια κοινωνία δίχως έγκλημα είναι κάτι αδύνατο. Αν όλες οι συμπεριφορές που ορίζονταν ως εγκληματικές σταματούσαν να υφίστανται, νέες συμπεριφορές θα τοποθετούνταν στην εγκληματική κατηγορία. Τότε το έγκλημα καθίσταται αναπόφευκτο, διότι υπάρχει μια αναπόφευκτη ποικιλομορφία συμπεριφορών εντός της κοινωνίας. Στην αντίθετη περίπτωση η κοινωνία θα ήταν αφύσικη ή παθολογική, γιατί μια κοινωνία η οποία δεν θα είχε καθόλου έγκλημα θα ήταν αυτή στην οποία οι φραγμοί της συλλογικής συνείδησης θα ήταν τόσο άκαμπτοι που κανένας δεν θα μπορούσε να αντιταχθεί. Σε μια τέτοια κατάσταση το έγκλημα θα μπορούσε να εξαλειφθεί, αλλά το ίδιο θα συνέβαινε και με την πιθανότητα της προοδευτικής κοινωνικής αλλαγής, γιατί *«το έγκλημα είναι το τμήμα που πληρώνει η κοινωνία για την πιθανότητα της προόδου»*. Στον δεύτερο τύπο της κοινωνίας, ο Durkheim, θεωρεί το έγκλημα ανομία (απελευθέρωση των ορέξεων). Στους ανθρώπους, η ικανοποίηση κάποιων επιθυμιών και αναγκών τείνει να ξυπνά νέες επιθυμίες και ανάγκες έτσι ώστε *«όσα και να έχει κάποιος, τόσο περισσότερα θα αποζητά»*. Οι ανθρώπινες ορέξεις είναι φυσικά απεριόριστες.

Η οπτική του Durkheim είναι αυτή της συνοχής της κοινωνίας και ο κοινωνικός καταμερισμός εργασίας είναι η βάση της οργανικής αλληλεγγύης στις βιομηχανικές κοινωνίες (Vold et al 2002: 100-116).

Η θεωρία του Durkheim δέχτηκε κριτική για το γεγονός του ότι ο εκσυγχρονισμός δεν φαίνεται να σχετίζεται με τα υψηλότερα ποσοστά των εγκλημάτων περί ιδιοκτησίας, αλλά τα αυξημένα εγκλήματα περί ιδιοκτησίας δεν φαίνεται να σχετίζονται με τη ραγδαία κοινωνική αλλαγή. Μάλλον, σε αυτό «πιθανόν να εμπλέκονται οι κοινωνικές αλλαγές που έχουν σαν αποτέλεσμα την ύπαρξη περισσότερων ευκαιριών για τους νέους ανθρώπους προκειμένου να διαπράξουν κάποιο έγκλημα» (Vold et al 2002: 115-116).

Z.7. Σχολή Σικάγο

Η σχολή του Σικάγο χρησιμοποίησε και την ιδέα του Durkheim περί της συσχέτισης της αύξησης του εγκλήματος με τη ραγδαία κοινωνική αλλαγή, εξαιτίας της κατάρρευσης των κοινωνικών ελέγχων. Η διαφορά ήταν ότι αντί να επικεντρωθεί στη ραγδαία αλλαγή σε ολόκληρες τις κοινωνίες, εστίασε στη ραγδαία αλλαγή στις γειτονιές.

Η Σχολή Ανθρώπινης Οικολογίας με κύριο εκπρόσωπο τον Robert Park έχει σαν βάση δυο έννοιες: α) Συμβιωτικές αμοιβαίες σχέσεις, όπου θεωρεί την πόλη σαν ένα είδος υπέρ-οργανισμού που έχει οργανική ενότητα και έχει προέλθει από τους ανθρώπους που ζούσαν εκεί. Στον υπέρ-οργανισμό υπάρχουν διάφορες φυσικές περιοχές, όπου ζουν διαφορετικοί τύποι ανθρώπων, β) Εισβολή – Επικράτηση – Διαδοχή, όπου σε μια πόλη μια πολιτισμική ή εθνική ομάδα μπορεί να πάρει τον έλεγχο μιας ολόκληρης γειτονιάς από κάποια άλλη ομάδα, ενώ οι επιχειρήσεις και οι βιομηχανίες ενδέχεται να μετακινηθούν και να πάρουν τον έλεγχο μιας γειτονιάς που ήταν κατοικημένη προηγουμένως. Η δεύτερη έννοια ερευνήθηκε και από τον Ernest Burgess που περιέγραψε τους ομόκεντρους κύκλους ή ζώνες, επισημαίνοντας ότι οι πόλεις δεν αναπτύσσονται απλώς και μόνο στα άκρα τους, αλλά έχουν την τάση να επεκτείνονται ακτινωτά από το κέντρο τους σε διάταξη ομόκεντρων κύκλων που ο καθένας μετακινείται σταδιακά προς τα έξω. Στην ουσία αυτό που ερευνάται είναι οι διαδικασίες μέσω των οποίων η βιοτική και κοινωνική ισορροπία διατηρούνται άπαξ και αποκτηθούν και οι διαδικασίες μέσω των οποίων όταν η βιοτική και κοινωνική

ισορροπία διαταραχθεί η μετάβαση συμβαίνει από μια σχετικά σταθερή σειρά σε κάποια άλλη.

Ο Shaw χρησιμοποίησε τη θεωρία της ανθρώπινης οικολογίας και θεωρώντας τους παραβάτες ως φυσιολογικά ανθρώπινα όντα πίστευε ότι οι παράνομες δραστηριότητές τους ήταν κατά κάποιο τρόπο αλληλένδετες με το περιβάλλον τους. Συνέταξε εκτεταμένες βιογραφίες από μεμονωμένους εγκληματίες και μαζί με τον McKay κατέληξαν σε διάφορα συμπεράσματα, όπου τελικά συσχέτιζαν τα υψηλά ποσοστά παραβατικότητας με τις φυσικές περιοχές μετάβασης, δηλ. τις περιοχές που υποβάλλονταν στη διαδικασία της εισβολής, της κυριαρχίας και της κληρονομικής διαδοχής. Έκαναν λόγο για την «κοινωνική αποδιοργάνωση», η οποία συσχετιζόταν με ένα σύνολο αξιών και πολιτισμικών προτύπων υποστήριξης της εγκληματικότητας, όπου κρινόταν απαραίτητη η κοινωνική μεταρρύθμιση σε αυτές τις μεταβατικές αστικές ζώνες (Vold et al 2002: 117-129).

Στη θεωρία της Σχολής του Σικάγο ασκήθηκε κριτική, γιατί κάνει λόγο για ίσες ευκαιρίες, κάτι που δεν ισχύει για τα κατώτερα στρώματα. Ενώ αν το άτομο ανήκει σε ανώτερη τάξη μπορεί να κάνει έγκλημα, να το καλύψει και να μη δεχτεί κυρώσεις (Taylor et al 2009).

Z.8. Robert Merton

Η θεωρία του Merton παρουσιάζει ομοιότητες και διαφορές με τη θεωρία του Durkheim και με τη Σχολή του Σικάγο. Ενώ ο Durkheim έδινε έμφαση στην ραγδαία κοινωνική αλλαγή της κοινωνίας, ο Merton θεωρούσε ότι υπήρχαν σχετικά σταθερές κοινωνικές συνθήκες, οι οποίες σχετίζονταν με τα υψηλότερα συνολικά ποσοστά εγκληματικότητας στην κοινωνία (συγκεκριμένα της Αμερικής), όπως επίσης και με τα υψηλότερα ποσοστά εγκλημάτων στις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις. Και οι δυο έκαναν λόγο για «Ανομία». Ο μεν πρώτος θεωρούσε ανομία την κατάρρευση των κοινωνικών προτύπων και κανόνων, η οποία είναι αποτέλεσμα των ραγδαίων κοινωνικών αλλαγών που συνοδεύουν την διαδικασία του εκσυγχρονισμού, ο μεν δεύτερος θεωρούσε ανομία την αντιφατικότητα μεταξύ κουλτούρας (η κουλτούρα δίνει δυσανάλογη έμφαση στην επίτευξη του στόχου της συσσώρευσης του πλούτου) και κοινωνικής δομής (περιορίζει αποτελεσματικά τις πιθανότητες των ατόμων να πετύχουν το στόχο μέσω των θεσμοθετημένων μέσων). Η Σχολή του Σικάγο από την

άλλη που διατήρησε το επιχείρημα της ραγδαίας κοινωνικής αλλαγής με έμφαση στις γειτονιές μίλησε για τη «μαθησιακή δομή» στις περιοχές εγκληματικότητας.

Ο Merton θεωρεί ότι ο κάθε άνθρωπος λειτουργεί με δυο έννοιες: α) Σύμφωνα με τις αξίες, δηλ. σύμφωνα με τους σκοπούς, με τους στόχους που του καθορίζουν (που πηγάζουν π.χ. από την κουλτούρα της κοινωνίας στην οποία ζει) και β) Σύμφωνα με τα μέσα που του προσφέρουν για να πετύχει τους σκοπούς του (θεσμοποιημένα μέσα). Σε μια κοινωνία για να υπάρχει αρμονία πρέπει τα μέλη της να αποδέχονται τόσο τους στόχους, όσο και τα μέσα. Αλλά θα πρέπει και τα δυο να είναι διαθέσιμα σε ολόκληρο τον πληθυσμό. Σε αυτήν την περίπτωση θα έχουμε μια αρμονική ενσωμάτωση. Αν όμως, υπάρχει δυσαναλογία ανάμεσα στους στόχους και τα μέσα θα έχουμε εσφαλμένη ενσωμάτωση. Αυτό συμβαίνει όταν α) μια κοινωνία δίνει έμφαση στους στόχους και ενδιαφέρεται λιγότερο για τα μέσα, β) όταν οι αρχικοί στόχοι είναι ξεχασμένοι και δίνεται έμφαση στα μέσα. Ο Merton στην προσπάθειά του να περιγράψει την επιλογή των συμπεριφορών ενός ατόμου ως απάντηση στην ένταση της ανομίας δημιούργησε πέντε ιδεατούς τύπους (τυπολογίες): α) Κομορμιστές: Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν τα άτομα τα οποία συμμορφώνονται και αποδέχονται τους στόχους και τα μέσα. Δεν αντιδρούν και αποδέχονται την κατάσταση ως έχει, β) Καινοτόμοι: Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν τα άτομα τα οποία αποδέχονται τους στόχους, αλλά επειδή δεν έχουν τη δυνατότητα να πετύχουν σε αυτούς μέσω των θεσμοθετημένων μέσων, ανακαλύπτουν νέες μεθόδους, γ) Τυπολάτρες: Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν τα άτομα τα οποία αποδέχονται τα μέσα, «παίζουν εκ του ασφαλούς», ενώ έχουν εγκαταλείψει τις αξίες, δ) Αναχωριτές: Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν τα άτομα τα οποία εγκαταλείπουν ολικά. Δεν επιδιώκουν ποτέ να πετύχουν τους στόχους, ούτε συμπεριφέρονται σύμφωνα με τα μέσα (Vold et al 2002: 135-152).

Ωστόσο, η Μερτονική θεωρία, η οποία εξηγεί το πέρασμα στην πράξη, δέχτηκε κριτική, διότι α) θεωρεί ότι όλοι δεχόμαστε τις κυρίαρχες αξίες, ενώ δεν ισχύει κάτι τέτοιο, β) δεν παίρνει υπόψη της την ιστορικότητα, η οποία αποτελεί σημαντικό στοιχείο για να κατανοήσουμε και να νοηματοδοτήσουμε τις πράξεις που λαμβάνουν χώρα, γ) θεωρεί ότι όσοι υιοθετούν τις κυρίαρχες αξίες και έχουν τα μέσα δεν γίνονται εγκληματίες, αλλά αυτό δεν ισχύει και το βλέπουμε για παράδειγμα με τα εγκλήματα λευκού κολάρου (Taylor et al 2009).

Z.9. Μαθησιακές Θεωρίες

Μετά τις θεωρίες της έντασης περνάμε στις θεωρίες της μάθησης που μπορούμε να πούμε ότι είναι αλληλοσυμπληρωματικές. Αυτές οι θεωρίες επικεντρώνονται στην ίδια τη μάθηση, παρά στις υποκείμενες διαρθρωτικές συνθήκες.

Z.9.1. Albert Cohen

Ο Cohen δούλεψε με ανήλικους και διαπίστωσε ότι το μεγαλύτερο μέρος των εγκληματικών συμπεριφορών συνέβαινε εντός συμμοριών παρά σε ατομικό επίπεδο και τις περισσότερες φορές ήταν μη-ωφελμιστικό, κακόβουλο και χαρακτηριζόταν από αρνητισμό. Αυτός ο τύπος εγκληματικότητας δε φαινόταν να εξυπηρετεί κάποιο χρήσιμο σκοπό. Ωστόσο, ο Cohen πίστευε ότι αυτές οι πράξεις αποτελούσαν μεθόδους απόκτησης κύρους ανάμεσα σε συνομηλικούς εγκληματίες, διεκδίκηση κύρους (Vold et al 2002: 135-152).

Ο Cohen χρησιμοποίησε τις θεωρίες της έντασης του Merton, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Ο Merton έδινε έμφαση στην ωφελμιστική φύση του εγκλήματος εστιάζοντας στην καινοτομία (απάντηση στις διαρθρωτικές κοινωνικές πιέσεις), ενώ ο Cohen έδινε έμφαση στον μη-ωφελμιστικό χαρακτήρα της εγκληματικότητας. Ο Merton απεικόνισε την επιλογή της προσαρμογής σαν μια μεμονωμένη απάντηση, ενώ ο Cohen θεώρησε ότι η επιλογή της επανάστασης σχετίζεται με τις επιλογές των άλλων μελών της ομάδας. Και οι δυο χρησιμοποιούν την επανάσταση, αλλά ο Cohen θεωρεί ότι καθορίζεται από μια αντίδραση εναντίων των αξιών της μεσαίας τάξης, ενώ ο Merton θεωρεί ότι η επανάσταση μπορεί να πάρει πολλές και διάφορες μορφές.

Z.9.2. Gabriel Tarde

Η θεωρία του Tarde βασίζεται στη μάθηση, καθώς θεωρεί ότι το έγκλημα πρόκειται για μια συμπεριφορά που μαθαίνεται. Πιστεύει ότι οι εγκληματίες ήταν κανονικοί άνθρωποι, αλλά από μια ατυχή γέννα ανατράφηκαν σε μια ατμόσφαιρα στην οποία έμαθαν το έγκλημα ως τρόπο ζωής. Η θεωρία του εμπεριέχεται πάνω σε τρεις νόμους, οι οποίοι βασίζονται στους νόμους της μίμησης: α) Οι άνθρωποι μιμούνται ο ένας τον

άλλον αναλογικά με το πόσο στενή επαφή έχουν μεταξύ τους. Η μίμηση είναι πιο συχνή και οι αλλαγές πιο ραγδαίες σε μια πόλη, από ότι είναι σε αγροτικές περιοχές και περιγράφεται στην πρώτη περίπτωση ως μόδα, ενώ στη δεύτερη περίπτωση ως συνήθεια, β) Οι κατώτεροι άνθρωποι συνήθως μιμούνται τους ανώτερους. Για παράδειγμα, εγκλήματα που κάποτε γινόντουσαν από ανώτερες τάξεις στη συνέχεια έγιναν αντικείμενο μίμησης από όλες τις κοινωνικές τάξεις. Επίσης, τα εγκλήματα προέρχονταν από τις μεγάλες πόλεις και στη συνέχεια έγιναν αντικείμενο μίμησης στις αγροτικές περιοχές, γ) Οι νεότερες μόδες αντικαθιστούν τις παλαιότερες (π.χ. ο φόνος με μαχαίρωμα μειώνεται και αυξάνεται ο φόνος με πυροβολισμό) (Vold et al 2002: 157-158).

Z.9.3. Edwin Sutherland

Το 1947 ο Sutherland παρουσίασε στο βιβλίο του «Εγκληματολογία» (4^η έκδοση) εννέα σημεία που αφορούν τη θεωρία του περί εγκληματικής συμπεριφοράς. Η θεωρία του Sutherland διαφέρει με τη θεωρία του Tarde στο ότι ο Sutherland αναφέρεται σε ομάδα, ενώ ο Tarde όχι. Επίσης η θεωρία του Sutherland έχει ομοιότητα με τη θεωρία της Σχολής Σικάγο, ιδιαίτερα όσον αφορά το διαφορικό συγχρωτισμό (κοινωνική αποδιοργάνωση), ενώ έχει επηρεαστεί και από τη θεωρία του Mead, της Συμβολικής Διαντίδρασης (Vold et al 2002: 158-162).

Τα 9 σημεία της θεωρίας του είναι τα εξής: α) Η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται, β) Η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται κατά την αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους σε μια διαδικασία επικοινωνίας, γ) Το πρωταρχικό τμήμα μάθησης της εγκληματικής συμπεριφοράς λαμβάνει χώρα μέσα σε προσωπικές ομάδες που χαρακτηριστικό τους είναι η οικειότητα, δ) Όταν η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται, η μάθηση περιλαμβάνει α) τις τεχνικές διάπραξης του εγκλήματος, οι οποίες μερικές φορές είναι εξαιρετικά πολύπλοκες, μερικές φορές πολύ απλές, β) τη συγκεκριμένη κατεύθυνση των κινήτρων, ορμών, ορθολογικών εξηγήσεων και συμπεριφορών, ε) Οι συγκεκριμένες κατευθύνσεις των κινήτρων και των ορμών μαθαίνονται από ορισμούς του νομικού κώδικα ως ευνοϊκές ή δυσμενείς, ζ) Ένα άτομο καθίσταται εγκληματίας εξαιτίας της υπερβολής των ευνοϊκών ορισμών στην παραβίαση του νόμου έναντι των δυσμενών ορισμών στην παραβίαση του νόμου, η) Οι διαφορικές συσχετίσεις ενδέχεται να ποικίλλουν σε συχνότητα, διάρκεια, προτεραιότητα και ένταση, θ) Η διαδικασία μάθησης της εγκληματικής

συμπεριφοράς από συσχετισμό με εγκληματικά και αντεγκληματικά μοτίβα περιλαμβάνει όλους τους μηχανισμούς που εμπλέκονται σε οποιαδήποτε άλλη μάθηση, ι) Ενώ η εγκληματική συμπεριφορά είναι μια έκφραση των γενικών αναγκών και αξιών, αυτή δεν εξηγείται μέσω εκείνων των γενικών αναγκών και αξιών, εφόσον η μη-εγκληματική συμπεριφορά αποτελεί έκφραση των ίδιων αναγκών και αξιών. Η θεωρία που αναλύθηκε έχει τουλάχιστον ορισμένη, αν όχι συνολική, υπόσταση και σύμφωνα με τον Matsueda αυτό που έχει μεγάλη σημασία με τις αυξημένες τάσεις εμπλοκής σε εγκληματική και παραβατική συμπεριφορά είναι το περιεχόμενο των ευνοϊκών ορισμών προς την παραβίαση του νόμου.

Z.9.4. Θεωρίες της Κουλτούρας και της Υποκουλτούρας

Μετά τον Sutherland περνάμε στις θεωρίες της κουλτούρας και της υποκουλτούρας, οι οποίες βασίζονται στα επιχειρήματά του. Δηλ. βασίζονται στην κανονιστική σύγκρουση και επικεντρώνονται στα προϊόντα μάθησης.

Οι θεωρίες της κουλτούρας και της υποκουλτούρας εστιάζουν στον ρόλο που παίζουν οι ιδέες στην πρόκληση των εγκληματικών συμπεριφορών. Επίσης, ενδέχεται να εξερευνούν τις πηγές από όπου προέρχονται εκείνες οι ιδέες στις γενικότερες κοινωνικές συνθήκες, αλλά και να αναγνωρίζουν ότι οι ίδιες οι ιδέες προκαλούν άμεσα την εγκληματική συμπεριφορά, παρά οι κοινωνικές συνθήκες. Με αυτές τις θεωρίες ασχολήθηκαν οι Walter Miller, ο οποίος παρουσίασε μια πολιτισμική θεωρία εστιάζοντας στην ερμηνεία της εγκληματικότητας σε συμμορίες, Wolfgang & Ferracuti, οι οποίοι παρουσίασαν μια γενική θεωρία της εγκληματικής συμπεριφοράς ονόματι «η υποκουλτούρα της βίας», Elijah Anderson ο οποίος παρουσίασε μια θεωρία υποκουλτούρας της βίας μεταξύ των Αφροαμερικάνων, η οποία βασίστηκε στον «κώδικα του δρόμου», ο Matsueda, ο οποίος έχει προαναφερθεί, ο Akers ο οποίος εξέλιξε την θεωρία του Sutherland και έκανε λόγο για τη θεωρία της «κοινωνικής μάθησης» (Vold et al 2002: 164-171).

Οι υποκουλτούρες έχουν συγκεκριμένες ιδέες και για να αλλάξουν τα πράγματα, ώστε να διαλυθούν οι υποκουλτούρες πρέπει να παρθούν δραστικά και νέα μέτρα.

Σύμφωνα με τον Matsueda, θα πρέπει όλες οι θεωρίες της υποκουλτούρας να περιλαμβάνουν μια αναφορά στις διαρθρωτικές συνθήκες, οι οποίες οδηγούν σε αυτές. Διότι, *«η ανάδειξη των αξιών, είτε αυτές ανήκουν στην κουλτούρα, είτε στην*

υποκοουλτούρα, είναι ένας σημαντικός σύνδεσμος μεταξύ της κοινωνικής δομής και της ατομικής συμπεριφοράς...».

Συμπερασματικά, οι θεωρίες της υποκοουλτούρας δέχτηκαν κριτική, διότι υπάρχει μια άνομη δομική ευκαιρία ανάμεσα στις γειτονίες. Η θεωρία του διαφορικού συγχρωτισμού επίσης δέχτηκε κριτική, διότι διάφορα είδη εγκληματικής συμπεριφοράς παραμένουν ανεξήγητα.

Z.10. Σύγχρονος Κλασικισμός

Μετά την αποτυχία του Κλασικισμού, παρότι αποτέλεσε τη βάση για όλα τα μοντέρνα ποινικά συστήματα δικαιοσύνης, που δεν επέφερε την αναμενόμενη μείωση της εγκληματικότητας και μετά την αποτυχία του Θετικισμού, που είχε αποτύχει επίσης να μειώσει την εγκληματικότητα, εμφανίστηκε στο προσκήνιο ο Σύγχρονος Κλασικισμός, που είχε βάση στην Κλασική εγκληματολογία. Διάφοροι ερευνητές ασχολήθηκαν με τον Σύγχρονο Κλασικισμό, όπως οι Cohen & Felson, Clarke & Cornish, Gibbs, Tittle, Chiricos & Waldo, Glaser & Zeigler.

Z.10.1. Αποτροπή

Τα τρία είδη έρευνας περί αποτροπής έδωσαν τα αντίστοιχα συμπεράσματά τους. Ο πρώτος τύπος της έρευνας εξέταζε τα αποτελέσματα συγκεκριμένων πολιτικών ποινικής δικαιοσύνης τα οποία στοχοποιούσαν συγκεκριμένους τύπους εγκλημάτων και πραγματοποιήθηκαν από τον Nagin. Το συμπέρασμα ήταν ότι σε γενικές γραμμές, οι πολιτικές αυτές κατορθώνουν ένα αρχικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα, αλλά αυτό το αποτέλεσμα έχει την τάση να φθίνει σχετικά γρήγορα παρόλο που η καταστολή βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη και ταυτόχρονα, ένα μικρό αποτέλεσμα συχνά επιμένει και μετά το πέρας της καταστολής. Ο Sherman για την εξήγηση αυτών των αποτελεσμάτων χρησιμοποίησε τους όρους «παρακμή αρχικής αποτροπής» και «υπολειπόμενη αποτροπή».

Ο δεύτερος τύπος της έρευνας περιλάμβαναν ερευνητικά αποτελέσματα στα οποία οι άνθρωποι ερωτώντων για τις αντιλήψεις τους σχετικά με τους κινδύνους να τιμωρηθούν για συγκεκριμένα αδικήματα και σχετικά με το αν έχουν στην πραγματικότητα διαπράξει ή σκοπεύουν να διαπράξουν τα αδικήματα αυτά. Και

αυτές οι έρευνες ταυτοποιήθηκαν από τις παρατηρήσεις του Nagin. Το συμπέρασμα ήταν ότι διαπιστώθηκαν αρκετά σταθεροί συσχετισμοί μεταξύ παράβασης και των αντιλήψεων για τη βεβαιότητα των τιμωριών, αλλά λιγότεροι σταθεροί συσχετισμοί μεταξύ της παράβασης και των αντιλήψεων περί αυστηρότητας. Βέβαια, άλλες έρευνες θεώρησαν ότι οι αντιλήψεις κινδύνου εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις εκάστοτε περιπτώσεις και για αυτό θα έπρεπε οι αντιλήψεις κινδύνου να μετριοούνται κοντά στο χρόνο των αποφάσεων για διάπραξη παράβασης.

Ο τρίτος τύπος της έρευνας, επίσης ταυτοποιήθηκε από τις παρατηρήσεις του Nagin, στις πολιτικές ποινικής δικαιοσύνης σε διαφορετικές περιοχές δικαιοδοσίας και στα ποσοστά εγκληματικότητας που σχετίζονται με εκείνες τις πολιτικές για να διαπιστωθεί η ύπαρξη κάποιας αποτρεπτικής επίδρασης (Vold et al 2002: 199-203).

Όλες οι παραπάνω έρευνες θεωρούνται προβληματικές, διότι πάντα υπάρχουν δυο κατευθύνσεις αιτιότητας (Vold et al 2002: 202-203).

Z.10.2. Ορθολογική Επιλογή και Αδικήματα

Κατά το κλασσικό μοντέλο της ανθρώπινης επιλογής θεωρείται ότι οι παραβάτες υπολογίζουν ορθολογικά το κόστος και τα οφέλη από τη διάπραξη ενός εγκλήματος. Νεότερες θεωρίες αναφέρονται στις καταστάσεις και τις συνθήκες στις οποίες οι εν δυνάμει παραβάτες εμπλέκονται και στις ευκαιρίες που έχουν για να διαπράξουν το έγκλημα (Vold et al 2002: 203-205).

Βλέπουμε τη μεγάλη συμβολή του Beccaria, όπου οι θεωρίες της ορθολογικής επιλογής έχουν αναπτυχθεί εκτενώς στο αρχικό του μοντέλο.

Z.10.3. Δραστηριότητες ρουτίνας και Θυματοποίηση

Οι συγκεκριμένες θεωρίες ερμηνεύουν τις διαφορές των ποσοστών στα οποία οι ομάδες θυματοποιούνται. Ο Hindelang και οι συνεργάτες τους θεωρούν ότι οι διαφορές στους κινδύνους θυματοποίησης σχετίζονται με τις διαφορές στον τρόπο ζωής, τις λεγόμενες καθημερινές δραστηριότητες ρουτίνας, τις επαγγελματικές και του ελεύθερου χρόνου.

Οι Cohen και Felson θεωρούν ότι οι συγκεκριμένες αλλαγές στο σύγχρονο κόσμο έχουν δημιουργήσει στους υποκειμένους παραβάτες ένα σημαντικό αυξημένο εύρος ευκαιριών, προκειμένου να διαπράξουν κάποιο έγκλημα, όπου σημαντικό στοιχείο

είναι η χρονική και χωρική σύγκλιση του υποκινημένου παραβάτη και του στόχου. Επίσης, υποστηρίζουν ότι οι αλλαγές στα ποσοστά της εγκληματικότητας μπορούν να ερμηνευτούν και από την άποψη αλλαγών στη διαθεσιμότητα των στόχων και στην απουσία ικανού φύλακα (Vold et al 2002: 205-206).

Z.11. Θεωρίες Ετικέτας

Μετά την κατανόηση των σκοπών του παραβάτη που διαπράττει το αδίκημα, μέσα από το απλό μοντέλο της ανθρώπινης επιλογής από την κλασσική εγκληματολογία του Beccaria, περνάμε στην κατανόηση των ανθρώπινων πράξεων από την άποψη του νοήματος, μέσα από τη θεωρία της διαφορικής συσχέτισεως του Sutherland. Η θεωρία της συμβολικής διαντίδρασης δίνει τη δυνατότητα να ερευνηθούν οι σκοποί και τα νοήματα βαθύτερα, σε σχέση με το απλό κλασσικό πλαίσιο. Έτσι, οι εγκληματολόγοι εστιάζοντας στους ανθρώπινους σκοπούς και τα νοήματα ως το μυστικό στην κατανόηση του φαινομένου της εγκληματικότητας δημιούργησαν τέσσερις γενικές περιοχές.

α) Θεωρία της Επισήμανσης (το νόημα του εγκλήματος προς το εγώ): Στη συγκεκριμένη θεωρία το σημαντικό στοιχείο είναι το νόημα που δίνουν οι άνθρωποι στους εαυτούς τους, δηλαδή, η αυτοεικόνα τους. Ο Frank Tannenbaum μίλησε για τη «θεωρία της επισήμανσης», η οποία προκύπτει από τις διενέξεις των νέων με τους ενήλικες σε αστικές γειτονιές. Στην αρχή οι ενήλικες ορίζουν την κατάσταση ως «καλά παιδιά που κάνουν κακές πράξεις. Στη συνέχεια οι ενήλικες ορίζουν τους ίδιους τους νέους ως κακούς. Τότε, οι νέοι ξεκινούν να ταυτίζονται με αυτούς τους ορισμούς, να θεωρούν τους εαυτούς τους κακούς και ξεκινούν να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο. Άρα, το άτομο γίνεται αυτό που το περιγράφουν ότι είναι. Ο Lemert υποστήριξε ότι οι εγκληματικές και παρεκκλίνουσες συμπεριφορές προέρχονται από βιολογικούς, ψυχολογικούς ή κοινωνικούς παράγοντες στη ζωή του ατόμου και τους αποκαλεί ως «πρωταρχικά διεστραμμένους». Οι άνθρωποι που δεν είναι πρόθυμοι ή ικανοί να σταματήσουν την παραβατική συμπεριφορά αναδιοργανώνουν την αυτοεικόνα τους και ενσωματώνουν τους νέους αρνητικούς ορισμούς του εγώ του, ως μια κίνηση αυτοπροστασίας και τους αποκαλεί ως «δευτερεύοντα αποκλίνων». Ο Becker υποστήριξε ότι μόλις εφαρμοστεί σε κάποιον η ετικέτα του εγκληματία, αυτή υπερισχύει των άλλων ετικετών και έτσι οι άλλοι άνθρωποι αντιμετωπίζουν αυτό το

άτομο πρωταρχικά ως εγκληματία και το άτομο μπορεί έπειτα να εξαναγκαστεί σε εγκληματικούς ρόλους εξαιτίας των κοινών στερεότυπων. Ο Matsueda πρότεινε τη θεωρία επισήμανσης της εγκληματικότητας, η οποία επικεντρώνεται στις ετικέτες που τοποθετούνται από τους γονείς, παρά από τις υπηρεσίες ποινικής δικαιοσύνης. Βέβαια υπάρχει και η περίπτωση που υποστήριξαν οι Sykes και Matza ότι οι περισσότεροι ανήλικοι εγκληματίες δεν θεωρούν τον εαυτό τους ως εγκληματία και χρησιμοποιούν πέντε τεχνικές εξουδετέρωσης για να υποστηρίξουν τη θέση τους (Vold et al 2002: 210-216).

Στη θεωρία της επισήμανσης ασκήθηκε κριτική για τρεις λόγους: 1) Οι θεωρητικοί της επισήμανσης «δίνουν υπέρμετρη έμφαση στη σημασία που έχει η διαδικασία της επισήμανσης», 2) Η θεωρία γενικά «απεικονίζει τον παρεκκλίνοντα ως άτομο που αντιστέκεται στην παρεκκλίνουσα ετικέτα και την αποδέχεται μόνο όταν δεν μπορεί πλέον να την αποφύγει», 3) Θεωρεί «πρωταρχική τεχνική κοινωνικού ελέγχου της επισήμανσης το ποινικό δικαστήριο».

β) Το νόημα του εγκλήματος προς τον εγκληματία – Οι πειρασμοί του εγκλήματος από τον Katz: Ο Katz υποστηρίζει ότι το σημαντικότερο στοιχείο στο έγκλημα είναι η κατανόηση της μεταβλητής «προσκήνιο» σχετικά με την αίσθηση της διάπραξης ενός εγκλήματος τη στιγμή που διαπράττεται. Με λίγα λόγια επικεντρώνεται στο νόημα που έχει το έγκλημα για τον εγκληματία. Εξετάζοντας βιογραφίες, αυτοβιογραφίες εγκληματιών, δημοσιογραφικές αναφορές και μελέτες παρατήρησης, έβγαλε πέντε τύπους εγκλημάτων (εγκλήματα πάθους, εγκλήματα από νέους κατά ιδιοκτησία, βία από συμμορίες, ληστεία κατ' εξακολούθηση και εν ψυχρό δολοφονία), βγάζοντας το συμπέρασμα ότι σε κάθε περίπτωση ο εγκληματίας εμπλέκεται σε ένα «έργο», δηλ. ο εγκληματίας προσπαθεί να φέρει εις πέρας κάτι όταν διαπράττει το έγκλημα. Το έργο αυτό είναι πρωταρχικά ηθικό. Ο Tittle θεωρεί ότι όλα τα εγκλήματα φαίνεται να εμπεριέχουν προσπάθειες αποφυγής του ελέγχου που γίνονται από άλλους ή επιβάλλονται από τις καταστάσεις και όλα φαίνεται να εκφράζουν τις προσπάθειες επιβολής ελέγχου στους πλησιέστερους ανθρώπους και καταστάσεις. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το θεμελιώδες νόημα του εγκλήματος για τον εγκληματία έγκειται στην αποφυγή άσκησης ελέγχου από άλλους και στην επιβολή ελέγχου σε κάποιους άλλους (Vold et al 2002: 216-218).

Ο Katz και ο Tittle ακολούθησαν τα χνάρια του Shaw, του Becker και άλλων που έψαχναν για το νόημα του εγκλήματος στους εγκληματίες.

γ) Παρέκκλιση και Κοινωνική Αντίδραση (το νόημα του εγκλήματος στην ευρύτερη κοινωνία): Στη συγκεκριμένη θεωρία υποστηρίζεται ότι οι κοινωνίες «δημιουργούν» το έγκλημα θεσπίζοντας νόμους. Οι κοινωνίες με τη θέσπιση ποινικών νόμων μπορούν να δημιουργήσουν τάξεις εγκλημάτων οι οποίες δεν υφίστατο προηγουμένως και ανακαλώντας νόμους μπορούν να εξαφανίσουν ολόκληρες κατηγορίες εγκλημάτων. Οι κοινωνίες ορίζουν την παρέκκλιση ανακηρύσσοντας, είτε επίσημα, είτε ανεπίσημα, κάποιες ανθρώπινες συμπεριφορές ότι είναι «κακές» και στη συνέχεια επιχειρούν να ελαχιστοποιήσουν ή να εξαλείψουν τις συμπεριφορές αυτές. Αυτή η διαδικασία λειτουργεί απλοποιώντας τα προβλήματα του καλού και του κακού για το μέσο μέλος της κοινωνίας και η καταπολέμηση του κακού και της παρέκκλισης συνενώνει τα άτομα σε μια σφιχτά δεμένη ομάδα. Το κριτήριο που χρησιμοποιείται για να επιλεγούν εκείνοι που ορίζονται ως παρεκκλίνοντες εντός της κοινωνίας είναι η συμπεριφορά του ατόμου (Vold et al 2002: 219-222).

Όταν η κοινωνία ορίζει τους παρεκκλίνοντες ως κακούς και κατώτερους υπονοείται ότι τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας είναι καλοί και ανώτεροι. Άρα δίνεται το μήνυμα ότι πρέπει να καταπολεμηθεί το κακό, η παρέκκλιση, κάτι που συνενώνει τα άτομα και καθιστά εφικτό να χρησιμοποιήσουν όλοι ακόμα και άτιμες μεθόδους, χωρίς να αντιμετωπίζουν προβλήματα ηθικής επιλογής, γιατί ακολουθούν ένα μονοπάτι που έχει χαράξει η ίδια η κοινωνία.

δ) Ελεγχιμότητα (Κρατική εξουσία και το νόημα του εγκλήματος): Η συγκεκριμένη θεωρία επικεντρώθηκε στην εξήγηση της κοινωνικής αντίδρασης προς την παρέκκλιση και στη δύναμη των αντιδραστικών ομάδων προκειμένου να καταστήσουν τους ορισμούς της παρέκκλισης ανθεκτικούς. Μια άλλη ομάδα εστίασε συνολικά την προσοχή της στις ομάδες που όριζαν τους άλλους ανθρώπους ως παρεκκλίνοντες και έκαναν λόγο για ένα ευρύτερο φάσμα μηχανισμών επιβολής κοινωνικού ελέγχου. Με αφετηρία τον Foucault κάποιοι θεωρητικοί έχουν επικεντρωθεί πολύ έντονα στη σημασία που έχουν οι εγκληματίες και οι παρεκκλίνοντες για τις κυρίαρχες ομάδες που ασκούν κρατικό έλεγχο σε αυτούς και στη σημασία αυτών των διάφορων πράξεων που κάνουν αυτές οι κυρίαρχες ομάδες προκειμένου να ελέγξουν αυτούς τους προβληματικούς ανθρώπους (Vold et al 2002: 222-225).

Z.12. Θεωρίες της Σύγκρουσης

Στις ανθρώπινες κοινωνίες υπάρχουν δυο αντικρουόμενες απόψεις: Οι θεωρητικοί της συναίνεσης θέτουν στο επίκεντρο των ανθρώπινων κοινωνιών μια γενική συναίνεση αξιών, δηλ. κοινά πιστεύω σχετικά με το τι είναι καλό, σωστό, δίκαιο, σημαντικό ή τουλάχιστον δικαιολογημένο. Αυτοί οι θεωρητικοί γνωρίζουν ότι θα υπάρξουν κάποιες συγκρούσεις αξιών ανάμεσα στα διάφορα άτομα και ομάδες σε κάθε ανθρώπινη κοινωνία. Επιπλέον, είναι αναπόφευκτο ότι θα υπάρξει σύγκρουση συμφερόντων, καθώς τα άτομα και οι ομάδες αναζητούν το προσωπικό τους όφελος, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τι είναι καλό, σωστό, δίκαιο, πρέπον, δικαιολογημένο. Όμως θεωρούν ότι ο ρόλος του οργανωμένου κράτους είναι να μεσολαβήσει σε αυτές τις συγκρούσεις και να απεικονίζει τις κοινές αξίες και τα κοινά οφέλη της κοινωνίας συνολικά. Τέλος, θεωρούν ότι οι αξίες ουσιαστικά καθορίζουν τα συμφέροντα, εφόσον είναι προς όφελος του καθενός να υπάρχουν κοινωνίες που διοικούνται σύμφωνα με την αρετή, την ηθική και τη δικαιοσύνη.

Οι θεωρητικοί της σύγκρουσης θέτουν στο επίκεντρο των ανθρώπινων κοινωνιών τη σύγκρουση συμφερόντων, δηλ. τον ανταγωνισμό για απόκτηση χρημάτων, κύρους και εξουσίας. Αυτοί οι θεωρητικοί υποστηρίζουν ότι τα συμφέροντα ουσιαστικά καθορίζουν τις αξίες. Οι πεποιθήσεις σχετικά με την αρετή, την ηθική και τη δικαιοσύνη τείνουν να είναι σαν λεπτές μεμβράνες που συγκαλύπτουν τα προσωπικά κέρδη και απώλειες, τα προσωπικά κόστη και οφέλη. Θεωρούν ότι το οργανωμένο κράτος δεν εκπροσωπεί τα κοινά συμφέροντα, αλλά αντιθέτως εκπροσωπεί τα συμφέροντα εκείνων που διαθέτουν επαρκή εξουσία προκειμένου να ελέγξουν τη λειτουργία του. Επομένως, οι πιο ισχυροί άνθρωποι είναι νομικώς πιο ελεύθεροι να επιδιώξουν τα προσωπικά συμφέροντά τους, ενώ οι πιο αδύναμοι άνθρωποι οι οποίοι επιδιώκουν τα προσωπικά τους συμφέροντα είναι πιο πιθανό να οριστούν επισήμως και να κλητευθούν ως εγκληματίες. Το αποτέλεσμα είναι μια αντίστροφη σχέση μεταξύ της εξουσίας και των επίσημων ποσοστών εγκληματικότητας.

Αυτές οι αντικρουόμενες απόψεις έχουν πολύ διαφορετικές υποκειμενικές συνέπειες για τον ρόλο του οργανωμένου κράτους και συνεπώς για τη φύση του εγκλήματος και τις λειτουργίες της ποινικής δικαιοσύνης (Vold et al 2002: 227-228).

Z.12.1. Μια Ενοποιημένη Θεωρία της Σύγκρουσης

Η συγκεκριμένη θεωρία περιλαμβάνει τις βασικότερες ιδέες που προκύπτουν από τις διάφορες θεωρίες της σύγκρουσης και προέρχονται κατά κύριο λόγο από τις θεωρίες των Vold, Quinney, Chambliss και Seidman. Αυτές περιλαμβάνουν α) αξίες και συμφέροντα σε σύνθετες κοινωνίες, β) μοτίβα ατομικής δράσης, γ) θέσπιση των ποινικών νόμων, δ) επιβολή των ποινικών νόμων, ε) κατανομή των επίσημων ποσοστών εγκληματικότητας. Πρόκειται για τα παρακάτω (Vold et al 2002: 240-242):

- Οι αξίες ενός ατόμου και τα συμφέροντα διαμορφώνονται γενικά από τις συνθήκες στις οποίες ζει το άτομο.
- Οι σύνθετες, άκρως διαφοροποιημένες κοινωνίες αποτελούνται από ανθρώπους οι οποίοι ζούνε κάτω από εντελώς διαφορετικές συνθήκες.
- Όσο πιο σύνθετη και διαφοροποιημένη είναι μια κοινωνία, τόσο οι άνθρωποι εντός της κοινωνίας αυτής διαθέτουν διαφορετικές και αντικρουόμενες αξίες και συμφέροντα.
- Οι άνθρωποι τείνουν να ενεργούν κατά τρόπους που συνάδουν με τις αξίες και τα συμφέροντά τους. Αυτοί έχουν επίσης την τάση να ενεργούν κατά τρόπους που επωφελούνται σε προσωπικό επίπεδο.
- Όταν οι αξίες με τα συμφέροντα συγκρούονται, τότε οι άνθρωποι τείνουν να προσαρμόσουν τις αξίες τους προκειμένου να εναρμονιστούν με τα συμφέροντά τους. Με την πάροδο του χρόνου, οι άνθρωποι τείνουν να πιστέψουν ότι οι πράξεις από τις οποίες επωφελούνται προσωπικά είναι στ' αλήθεια καλές, σωστές και δίκαιες ή τουλάχιστον δικαιολογημένες.
- Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι συνθήκες ζωής ενός ατόμου (και συνεπώς οι αξίες και τα συμφέροντα ενός ατόμου) τείνουν να είναι σχετικά σταθερά με την πάροδο του χρόνου, οι άνθρωποι έχουν τη τάση να αναπτύσσουν σχετικά σταθερά μοτίβα δράσης από τα οποία επωφελούνται προσωπικά και τα οποία πιστεύουν ότι είναι καλά, σωστά και δίκαια ή τουλάχιστον δικαιολογημένα.
- Η θέσπιση των ποινικών νόμων συνιστά μέρος μιας γενικότερης νομοθετικής διαδικασίας της σύγκρουσης και του συμβιβασμού κατά την οποία οργανωμένες ομάδες επιχειρούν να προάγουν και να υπερασπιστούν τις αξίες και τα συμφέροντά τους.

- Συγκεκριμένοι ποινικοί νόμοι συνήθως αντιπροσωπεύουν έναν συνδυασμό από αξίες και συμφέροντα πολλών διαφορετικών ομάδων παρά τις αξίες και τα συμφέροντα μιας ιδιαίτερης ομάδας. Ωστόσο, όσο μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική εξουσία διαθέτει μια ομάδα, τόσο περισσότερη είναι η τάση του ποινικού δικαίου να αντιπροσωπεύει τις αξίες και τα συμφέροντα της ομάδας αυτής.
- Συνεπώς, σε γενικές γραμμές, όσο μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική εξουσία διαθέτει μια ομάδα, τόσο πιο απίθανο είναι τα σχετικά σταθερά μοτίβα δράσης της ομάδας αυτής να παραβιάσουν ποινικούς νόμους και το αντίθετο.
- Σε γενικές γραμμές, όσο μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική εξουσία διαθέτει μια ομάδα, τόσο πιο δύσκολο είναι να γίνει κλήτευσή της από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και όσο λιγότερη πολιτική και οικονομική εξουσία διαθέτει μια ομάδα, τόσο πιο εύκολη είναι η κλήτευσή της από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, όταν η συμπεριφορά της παραβιάζει το ποινικό δίκαιο.
- Ως γραφειοκρατικές υπηρεσίες, οι οργανισμοί επιβολής του νόμου τείνουν να επεξεργάζονται τις ευκολότερες παρά τις δυσκολότερες υποθέσεις.
- Σε γενικές γραμμές, οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου τείνουν να καλούν στο δικαστήριο άτομα με λιγότερη παρά με περισσότερη πολιτική και οικονομική εξουσία.
- Εξαιτίας των διαδικασιών εφαρμογής της ποινικής δικαιοσύνης που περιγράφηκαν παραπάνω, η κατανομή των επίσημων ποσοστών εγκληματικότητας σε κάθε κοινωνία (δηλαδή συλλήψεις, καταδίκες, φυλακίσεις και εκτελέσεις) θα τείνει να είναι αντίστροφη της κατανομής της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας στην κοινωνία αυτή, ανεξάρτητα από οποιουσδήποτε άλλους παράγοντες (π.χ κοινωνικούς, ψυχολογικούς ή βιολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά των παραβατών) ή τη συμπεριφορά των αντιπροσώπων της ποινικής δικαιοσύνης.

Z.13. Κριτική Εγκληματολογία

Z.13.1. Marx και Μαρξιστικές Θεωρίες

Οι Μαρξιστικές θεωρίες έχουν κοινό στοιχείο με τις συγκρουσιακές θεωρίες το ότι η ανισότητα στην εξουσία σχετίζεται με το πρόβλημα της εγκληματικότητας συμπτωματικά. Η διαφορά τους έγκειται στο σημείο του ότι οι συγκρουσιακές θεωρίες αγνοούν τις πηγές ή τις ρίζες της εξουσίας, ενώ οι κρίσιμες αντιλήψεις παράγουν συγκεκριμένα επιχειρήματα σχετικά με αυτό το ζήτημα. Οι Μαρξιστικές θεωρίες εντοπίζουν γενικώς την εξουσία στην ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής. Η Μαρξιστική θεωρία έχει δυο προοπτικές: α) το Λούμπεν Προλεταριάτο και β) τη Διαδικασία Ποινικοποίησης (Vold et al 2002: 248-250).

Z.13.2. Marx

Ο Marx θεωρούσε ότι ήταν πολύ σημαντικό οι άνθρωποι να είναι παραγωγικοί στη ζωή και στην εργασία τους. Αλλά στις βιομηχανικές καπιταλιστικές κοινωνίες, οι μεγάλοι αριθμοί των ανέργων και των υποαπασχολούμενων ανθρώπων καθίστανται μη-παραγωγικοί και αποθαρρύνονται. Συνεπώς, υπόκεινται σε όλες τις μορφές εγκληματικότητας και εξαχρείωσης. Ο Marx αποκάλεσε αυτούς τους εξαχρειωμένους ανθρώπους λούμπεν προλεταριάτο. Επίσης, λόγω της άνισης κατανομής του πλούτου εντός της κοινωνίας δημιουργήθηκε μια άνιση κατανομή της εξουσίας και για αυτόν το λόγο θεωρούσε ότι εκείνοι που δεν διαθέτουν πλούτο, δεν διαθέτουν εξουσία στο σχηματισμό του κοινωνικού συμβολαίου, ενώ εκείνοι που διαθέτουν πολλά πλούτη μπορούν να ελέγξουν την εξουσία, ώστε να εκπροσωπεί τα δικά τους συμφέροντα. Συνεπώς, ο Marx δεν αντιμετώπιζε το έγκλημα ως μια ηθελημένη παραβίαση του κοινού καλού, αλλά ως «την πάλη των απομονωμένων ατόμων ενάντια στις κυρίαρχες συνθήκες», όπου με αυτό εννοούσε την πρωτόγονη επαναστατική θέση του (Vold et al 2002: 251-253).

Z.13.3. Bonger

Ο Bonger θεωρεί ότι ο καπιταλισμός δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε ο άνθρωπος να αποκτήσει εγκληματική σκέψη. Τέτοιες συνθήκες είναι α) η έλλειψη ηθικής κατάρτισης, η ηθική κατάρτιση δεν υπάρχει στα διάφορα κοινωνικά στρώματα, γιατί μέσα σε μια κοινωνία όπου κυριαρχεί η ανισότητα, η κεφαλαιοκρατία και η κτηνώδης συμπεριφορά προτεραιότητα έχει η επιβίωση και όχι η εκπαίδευση, β) ο εγωισμός, πρόκειται για κυρίαρχο συστατικό του καπιταλισμού, όπου ο καθένας ενδιαφέρεται μόνο για τον εαυτό του, ανταγωνίζεται το συνάνθρωπό του και δεν υπάρχει αλληλοβοήθεια, γ) απληστία, εξαιτίας της αύξησης της παραγωγής, όπου το άτομο θέλει να παράγει περισσότερα από όσα χρειάζεται και παρόλη την περίσσεια δε δίνει στους συνανθρώπους του. Μέσα από αυτές τις συνθήκες το άτομο οδηγείται σε διάφορα εγκλήματα, όπως οικονομικά (απάτη), σεξουαλικά (βιασμός), πολιτικά, παθολογικά. Αυτό που τονίζει ο Bonger είναι ότι τα εγκλήματα συνδέονται αιτιακά με το περιβάλλον που ενθαρρύνει την εγωιστική δράση. Δηλ. κάνει λόγο για μια περιβαλλοντική αιτιοκρατία. Επίσης, αναφέρει ότι τα οικονομικά εγκλήματα έχουν αιτία την απληστία των ανθρώπων, οι οποίοι θέλουν να έχουν περισσότερα (Vold et al 2002: 253-255).

Οι Μαρξιστικές θεωρίες δέχτηκαν κριτική, διότι θεωρήθηκε ότι «οι απλοποιημένες απόψεις σχετικά με την εγκληματικότητα και την ποινική δικαιοσύνη αποτελούσαν παρερμηνεία των ιδεών του Μαρξ» (Vold et al 2002: 254-255).

Z.14. Μεταμοντέρνα Εγκληματολογία

Ο Μεταμοντερνισμός αποτελεί μια διαφορετική θεωρία, όπου θεωρεί ότι η γλώσσα αποτελεί το μέσο διαμεσολάβησης για το σύνολο της σκέψης και της γνώσης και ότι η γλώσσα δεν είναι ποτέ ένα ουδέτερο εκφραστικό μέσο. Η γλώσσα πάντα ευνοεί μερικά σημεία, ενώ υποτιμά κάποια άλλα, είτε οι άνθρωποι το γνωρίζουν, είτε όχι. Στόχος του Μεταμοντερνισμού είναι να φτάσουμε σε μια κατάσταση όπου διαφορετικές γραμματικές θα μπορούν να θεωρούνται ταυτοχρόνως έγκυρες, έτσι ώστε να υπάρχει μια αίσθηση ποικιλομορφίας των απόψεων, χωρίς να υποθέτουμε ότι η μια είναι ανώτερη και οι άλλες κατώτερες.

Οι Μεταμοντέρνοι εγκληματολόγοι επισημαίνουν ότι μόλις οι άνθρωποι αναλάβουν μια από αυτές τις «συλλογιστικές θέσεις του υποκειμένου», τότε οι λέξεις που αρθρώνουν, πλέον δεν εκφράζουν πλήρως τις αλήθειες, αλλά ως ένα σημείο εκφράζουν τις αλήθειες των μεγαλύτερων θεσμών και οργανισμών. Οι άνθρωποι δεν είναι ποτέ απόλυτοι για αυτό που περιγράφουν οι λέξεις τους και πάντοτε τείνουν κατά κάποιο τρόπο να είναι αυτό που τα γλωσσικά τους συστήματα αναμένουν ή απαιτούν.

Οι Μεταμοντέρνοι θεωρούν ότι όταν οι εγκληματολόγοι και το κοινό εγκαταλείψουν την πεποίθησή τους στην αποτελεσματικότητα και την καταλληλότητα της βίας, θα μπορέσουμε εμείς λογικά να περιμένουμε από τους εγκληματίες να πράξουν αναλόγως (Vold et al 2002: 259-264).

Η Μεταμοντέρνα εγκληματολογία έχει ομοιότητες με τη Μαρξιστική εγκληματολογία, αλλά στρέφει την προσοχή της από την οικονομική στη γλωσσική παραγωγή. Στη συγκεκριμένη θεωρία μπορούμε να εστιάσουμε στη βία που χρησιμοποιείται από τις πολιτικές της ποινικής δικαιοσύνης. Η βία τις περισσότερες φορές δεν είναι αποτελεσματική, αντιθέτως η χρήση της βίας μπορεί να επιφέρει μεγαλύτερη βία ή απλά να μην αλλάξει τίποτα.

Η κριτική της Μεταμοντέρνας εγκληματολογίας αναφέρεται στο ότι «αντιμετωπίζει τον επιστημονικό λόγο σαν να μην έχει παραπάνω εγκυρότητα από οποιαδήποτε άλλη γλώσσα». Μια τέτοια θέση είναι υπερβολική για τους περισσότερους εγκληματολόγους, οι οποίοι «στηρίζουν την εγκυρότητα της βασικής επιστημονικής διαδικασίας παρά το σύνολο των πρακτικών δυσκολιών της» (Vold et al 2002: 265-266).

Κεφάλαιο Η: Οι Διαστάσεις του Εγκλήματος

Η.1. Οικονομικό και Εταιρικό Έγκλημα

Θεωρείται ότι το οικονομικό έγκλημα είναι διάσπαρτο, καθώς σε πολλές χώρες δημοσιεύτηκαν σοβαρές υποθέσεις οικονομικού εγκλήματος, όπου οι παραβάτες ήταν πολιτικά πρόσωπα και διευθυντικά στελέχη πολυεθνικών εταιριών. Όμως, τι είναι το οικονομικό έγκλημα; (Erp et al 2015: 1).

Ο όρος «οικονομικό έγκλημα» επινοήθηκε από τον εγκληματολόγο Sutherland και για αυτό έκανε λόγο σε μια ομιλία του στην Αμερικανική Κοινωνιολογική Ένωση το 1939. Έτσι οι περισσότεροι Ευρωπαίοι χρησιμοποιούν το έργο του ως αφετηρία του οικονομικού εγκλήματος. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές διαφορές στα νομικά και διοικητικά θέματα με αποτέλεσμα να υπάρχουν διάφοροι ορισμοί, διάφορα συστήματα καταγραφής και μέτρησης, ανάλογα με την χώρα κάθε φορά (Erp et al 2015: 2).

Ο ορισμός που έδωσε ο Sutherland για το οικονομικό έγκλημα είναι ότι πρόκειται για *«παραβιάσεις του κανονικού ποινικού κώδικα ή κανονισμοί για ειδικευμένο εμπόριο και οι νόμοι σχεδιάστηκαν για να ρυθμίζουν επαγγελματικές δραστηριότητες»*. Το οικονομικό έγκλημα μπορεί να αναφερθεί και ως «λευκό κολάρο» ή «λευκός γιακάς» και έχει να κάνει με την ενδυμασία ανώτερων διευθυντικών στελεχών, όσων αφορά τον 20^ο αιώνα. Ακόμα μπορεί να αναφερθεί και ως «έγκλημα από γούνινο γιακά» και έχει να κάνει με τους ευγενείς του μεσαίωνα, οι οποίοι αποσπούσαν χρήματα από τους χωρικούς (Erp et al 2015: 2-3). Ουσιαστικά, ο Sutherland θεωρούσε ότι η έννοια του οικονομικού εγκλήματος έχει σαν σκοπό να αναμορφώσει την εγκληματολογική θεωρία και όχι να ερμηνεύσει το έγκλημα με επίκεντρο την ατομική ή κοινωνική παθολογία (Erp et al 2015: 220).

Το οικονομικό έγκλημα είναι τόσο αρχαίο όσο και η ανθρωπότητα και τόσο παλιό όσο το εμπόριο. Αν κάνουμε μια ιστορική αναδρομή για το οικονομικό έγκλημα θα δούμε ότι υπήρχε ρύθμιση του εμπορίου και των επαγγελμάτων για τις άδικες και επιζήμιες πρακτικές εμπορίου στις περισσότερες εποχές και χώρες της Ευρώπης. Το οικονομικό έγκλημα λαμβάνει χώρα από την αρχαιότητα, όπου υπάρχουν καταγραφές για απάτες και ποινές σε διάφορες εμπορικές συναλλαγές. Στον Ιουδαίο – Χριστιανικό κόσμο είχαν συσχετίσει το εμπόριο με την απάτη και την φιλαργυρία και θεωρούσαν ότι αυτές οι πράξεις αποτελούσαν *«δύνητική πηγή ηθικής διαφθοράς και*

σήψης». Ήδη από την αρχαία Ελλάδα υπάρχουν παραδείγματα για δόλιες πράξεις σε εμπορικές συναλλαγές. Για την αρχαία Ρώμη υπάρχουν παραδείγματα για πλαστές Ρωμαϊκές σφραγίδες σε αμφορείς που περιείχαν νοθευμένο ελαιόλαδο και κρασί. Στη Ρώμη υπήρχαν διατάξεις και κανονισμοί για τις άδικες πράξεις του εμπορίου και τα σύγχρονα νομικά συστήματα σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες βασίζονται σε νόμους που δημιουργήθηκαν στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, οι οποίοι κωδικοποιήθηκαν το 529 μ.Χ από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό, καθώς η έννοια της απάτης αναπτύχθηκε στο Ρωμαϊκό δίκαιο. Στην Ολλανδία και τη Βρετανία είχαν δημιουργηθεί εμπορικές εταιρίες με σκοπό το κέρδος, οι οποίες είχαν χρηματοδότηση από ιδιωτικά κεφάλαια, σε εμπορεύσιμες μετοχές. Αυτές οι εταιρίες εισήγαγαν καρυκεύματα από την Νοτιανατολική Ασία και απέκτησαν μεγάλο πλούτο και ισχύ. Τέτοιες εταιρίες έκαναν απάτες και διαφθορές. Οι μετοχές είχαν σαν αποτέλεσμα την κερδοσκοπία, τις φούσκες, τα κραχ, τις ασφαλιστικές απάτες και πρόκειται για πράγματα που υπάρχουν και στις σημερινές αγορές. Κατά την βιομηχανική επανάσταση, από τον 19^ο αιώνα, υπήρξε αύξηση των εγκλημάτων τα οποία είχαν να κάνουν με παιδική εργασία, εργασία σε συνθήκες δουλείας, επικίνδυνο εργασιακό περιβάλλον. Αυτές οι συνθήκες οδήγησαν σε τραυματισμούς και θανάτους. Στην Βικτοριανή Αγγλία υπήρξαν εταιρίες φούσκες χωρίς περιουσιακά στοιχεία και οδήγησαν την αγορά σε χρεοκοπία. Ουσιαστικά, υπήρχε «οικονομική ανεντιμότητα» από διευθυντές επιχειρήσεων οι οποίοι έκαναν εγκληματικές πράξεις (Eyr et al 2015: 3-4).

Στη σύγχρονη Ευρώπη το οικονομικό έγκλημα έχει ομοιότητες με τα Αγγλικό και Αμερικάνικο (δωροδοκίες σε μεγάλες εταιρίες), καθώς τα Ευρωπαϊκά εταιρικά εγκλήματα αφορούν παραβιάσεις νόμων σε σχέση με τη ρύπανση του περιβάλλοντος, την υγεία και την ασφάλεια στον εργασιακό χώρο, υγεία και ασφάλεια των καταναλωτών, οικονομικός ανταγωνισμός, χρηματοοικονομική διαχείριση, φορολογία, κ.α. Επίσης, υπάρχουν οικονομικά εγκλήματα σε σχέση με λογιστικές απάτες. Επίσης, υπάρχουν οικονομικά εγκλήματα σε σχέση με επιδοτήσεις της ΕΕ, εξαπάτηση όσον αφορά το ΦΠΑ, απάτες σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ (Eyr et al 2015: 4).

Στο οικονομικό έγκλημα είχε αναφερθεί και ο Beccaria ήδη από το 1764, όπου ανέφερε ότι «οι μεγάλοι και πλούσιοι διέπραξαν πράξεις που προξένησαν τεράστια δημόσια ζημιά και έπρεπε να ελεγχτούν από το νόμο». Αναφορά είχε κάνει και ο Bonger για το οικονομικό έγκλημα ή αλλιώς εγκλήματα αστικής τάξης. Ο Bonger είναι οπαδός των Μαρξιστικών υποθέσεων και ισχυρίζεται ότι η μεγάλη αιτία του

εγκλήματος είναι το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα και οι οικονομικές συνθήκες. Δηλαδή, θεωρούσε ότι η καπιταλιστική κοινωνία μαθαίνει στους ανθρώπους να έχουν αυτοσκοπό στη ζωή τους τον πλουτισμό και συνεπώς οι επιχειρηματίες της αστικής τάξης στοχεύουν στο να κερδοσκοπούν ακόμα και αν πρόκειται αυτό να βλάψει τα άτομα που εμπλέκονται στις επιχειρηματικές δραστηριότητες (Erp et al 2015: 7-8). Για το οικονομικό έγκλημα έχει κάνει λόγο και ο κοινωνιολόγος Aubert, ο οποίος αναφέρει ότι *«Για τους σκοπούς της θεωρητικής ανάλυσης, είναι πρωταρχικής σημασίας να αναπτύξουμε και να εφαρμόσουμε τις ιδέες που διαφυλάσσουν και δίνουν έμφαση στη διαφορούμενη φύση των εγκλημάτων οικονομικής φύσης και όχι να επιλύσουμε το πρόβλημα κατηγοριοποιώντας αυτά είτε σαν εγκλήματα είτε ως μη εγκλήματα...»*. Ο Aubert θεωρεί ότι η «*δифορούμενη στάση*» που έχει σχέση με τα οικονομικά εγκλήματα αποτελεί τη βάση για τις συγκρούσεις και τις αλλαγές. Τέλος, αναφέρει ότι η *«ενοχοποίηση του οικονομικού εγκλήματος επιτελεί μια κοινωνική λειτουργία διασφαλίζοντας τα συμφέροντα εκείνων οι οποίοι ασκούν την εν λόγω εξουσία διότι τα ποινικά αδικήματα δεν διαπράττονται στην πραγματικότητα»* (Erp et al 2015: 8).

Ο Ruggiero συνδέει το εταιρικό έγκλημα με το οργανωμένο έγκλημα, γιατί αναφέρει ότι αμφότερα χρησιμοποιούν τις ίδιες τεχνικές, όπως είναι η διαφθορά, η κατάχρηση / υπεξαίρεση χρημάτων και η παραποίηση. Αναλύει ότι η υψηλή θέση και το κοινωνικό υπόβαθρο των ατόμων που κάνουν τις παραβιάσεις μας δυσκολεύει να καταλάβουμε τις πράξεις και τις τεχνικές που χρησιμοποιούν (Erp et al 2015: 9)

Όσον αφορά την Κριτική Εγκληματολογία το οικονομικό και το εταιρικό έγκλημα υπάρχει ως αποτέλεσμα της καπιταλιστικής οικονομίας και της άνιση κατανομής πλούτου, αλλά και τη συγκέντρωση της εξουσίας στις μεγάλες επιχειρήσεις. Συγκριτικά με τις θετικιστικές ερμηνείες, όπου το ερώτημα είναι *«γιατί οι άνθρωποι ή οι επιχειρήσεις διαπράττουν πράξεις οι οποίες θεωρούνται ποινικά κολάσιμες από το νόμο;»* η Κριτική εγκληματολογία θέτει το ερώτημα *«για ποιο λόγο οι επιχειρήσεις και οι παραβάτες που ανήκουν σε ανώτερα κοινωνικά στρώματα είναι σε θέση να διαφύγουν την ποινικοποίηση για τη ζημιογόνα διαγωγή τους;»* (Erp et al 2015: 13-14).

Οι αιτίες όπου τα οικονομικά και εταιρικά εγκλήματα ανθίζουν είναι οι μεγάλοι προϋπολογισμοί και τα κονδύλια από την ΕΕ, οι πολλές και διάφορες επιδοτήσεις, αλλά και από την έλλειψη ελέγχου και τους ασαφείς κανονισμούς. Το ίδιο συμβαίνει και για χώρες οι οποίες πέρασαν από τον κουμμουνισμό στη δημοκρατία, όπου υπάρχει η ελεύθερη αγορά (Erp et al 2015: 14).

Η ρύθμιση του οικονομικού και εταιρικού εγκλήματος σε κάθε χώρα διαφέρει και αυτό έχει να κάνει, με τις διαφορές στα νομικά συστήματα, τις νομικές κουλτούρες, τις πολιτικές διαφορές, τους θεσμούς της οικονομίας, τις κοινωνικοπολιτισμικές διαφορές και τέλος στο αν το έγκλημα αντιμετωπίζεται ποινικά ή διοικητικά. Συγκεκριμένα, υπάρχουν παραπτώματα που αντιμετωπίζονται ποινικά, όπου πρόκειται για κάποιες ρυθμιστικές αρχές, για π.χ. αρχές ανταγωνισμού, αρχές χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, αρχές προστασίας του καταναλωτή και κάποιες αρχές επιθεώρησης, για π.χ. επιθεωρήσεις περιβάλλοντος, επιθεωρήσεις υγείας, επιθεωρήσεις ασφάλειας. Ενώ υπάρχουν παραπτώματα που αντιμετωπίζονται διοικητικά, όπου πρόκειται για διοικητικά πρόστιμα και ποινές για την άδεια λειτουργίας τους (Erg et al 2015: 14-15).

Η αντιμετώπιση του οικονομικού και εταιρικού εγκλήματος εξαιτίας των διαφορών στις χώρες δεν μας επιτρέπει να έχουμε μια κοινή γραμμή αντιμετώπισης τους, ωστόσο παρατηρείται ότι συγκλίνουν περισσότερο στη συμμόρφωση παρά στις κυρώσεις. Καταλήγοντας, τα εταιρικά εγκλήματα αναφέρονται σε αδικήματα που διαπράττουν οι υπάλληλοι για το συμφέρον της εταιρίας (Erg et al 2015: 168). Πιο συγκεκριμένα το οικονομικό έγκλημα είναι *«αδικήματα που διαπράττονται από ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων και υπαλλήλους εκ μέρους και για λογαριασμό μιας νόμιμης επιχείρησης»* (Erg et al 2015: 25). Η έννοια του οικονομικού εγκλήματος έχει διττό χαρακτήρα, γιατί *«από τη μια πλευρά καταδεικνύει τον παραβάτη ως άτομο αξιολογούμενο και με υψηλή κοινωνική θέση στο πλαίσιο του επαγγέλματος του και από την άλλη πλευρά αναφέρεται στους οργανισμούς οι οποίοι είναι ο τόπος τέλεσης του οικονομικού εγκλήματος»*. Η οικονομική δύναμη μιας εταιρίας εκφράζεται με τις οικονομικές και κοινωνικές βλάβες που είναι δυνατόν να προξενήσει (Erg et al 2015: 168) και χωρίς αμφισβήτηση το εταιρικό έγκλημα υπάρχει σε όλους τους τύπους βιομηχανιών και επιχειρήσεων σε διάφορες μορφές, όπως φοροδιαφυγή, λογιστική απάτη, παραβιάσεις περιβαλλοντικών κανονισμών, παραβιάσεις κανόνων ασφαλείας, παραβιάσεις αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, δωροδοκία, παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κα. (Erg et al 2015: 25-26). Στο εξωτερικό πιστεύουν ότι η δωροδοκία συμβαίνει σε όλους τους επιχειρηματικούς τομείς και ιδιαίτερα στα δημόσια έργα και στον κατασκευαστικό κλάδο (Erg et al 2015: 34).

Το εταιρικό έγκλημα θα μπορούσε να αποτραπεί μόνο από τις αξίες και τις στάσεις του ατόμου, αφού το σύστημα ελέγχου για αυτά τα εγκλήματα είναι ελλιπές και ανεπαρκές (Erg et al 2015: 171).

Την διάπραξη εταιρικών εγκλημάτων την προάγουν οι εσωτερικές δομές μιας εταιρίας και έχει να κάνει με τα εξής: α) αν μια εταιρία βασίζεται σε πολιτικές επιχορηγήσεις, γιατί αν αλλάξουν τα πολιτικά προγράμματα μπορεί να είναι εις βάρος της εταιρίας, β) όταν οι ποινικές αποφάσεις είναι πολιτικές, νομικές, ρυθμιστικές, κοινωνικές, γ) όταν η εταιρεία είναι προβληματική και υπάρχουν εξωτερικές πιέσεις, όπως κρίση ρευστότητας (Erg et al 2015: 173-174).

Μεγάλο ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός ότι τα θύματα από τα οικονομικά και εταιρικά εγκλήματα δεν αποτελούν σημαντική κατηγορία, κυρίως λόγω άγνοιας. Ο Sutherland και ο Ross συνδέουν την άγνοια με την αδιαφορία της κοινής γνώμης για το οικονομικό έγκλημα. Πιο συγκεκριμένα αναφέρουν ότι το «εγκληματικό στοιχείο» ξεφεύγει και παραβιάζει τους νόμους, γιατί η κοινωνία δέχεται τα αμαρτήματα και τις πράξεις που επιφέρουν ζημιά από ισχυρά άτομα και ισχυρούς οργανισμούς (Erg et al 2015: 11).

Ουσιαστικά, όταν διαπράττεται εταιρικό έγκλημα δεν υπάρχει άμεσο θύμα, το οποίο θα καταλάβει την θυματοποίηση ή το θύμα δεν ανακαλύπτει αμέσως το αδίκημα, γιατί ο ορισμός του εταιρικού εγκλήματος είναι διφορούμενος ή γιατί το θύμα δεν θέλει να πάει στην αστυνομία. Για παράδειγμα, όταν πρόκειται για περιβαλλοντικά εγκλήματα, φορολογικές απάτες, παράβαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας δεν υπάρχει άμεσο θύμα. Όταν πρόκειται για εξαπάτηση καταναλωτών το θύμα δεν ανακαλύπτει αμέσως το αδίκημα. Όταν πρόκειται για θύμα που το εκμεταλλεύτηκαν, αλλά φοβάται να χάσει την δουλειά του δεν θέλει να πάει στην αστυνομία. Όσο για τον διφορούμενο ορισμό του εταιρικού εγκλήματος έχει να κάνει με την κατάχρηση εμπιστοσύνης, με την αμέλεια, κα. (Erg et al 2015: 26-27).

Όσον αφορά τα συστήματα μέτρησης του οικονομικού εγκλήματος είναι πολύ δύσκολο να έχουμε σωστά στοιχεία, γιατί τα οικονομικά εγκλήματα γίνονται με μυστικότητα, δεν καταγράφεται κάτι, ούτε συζητούνται και ούτε δίνονται συνεντεύξεις από τα άτομα που εμπλέκονται. Επιπλέον, για την μέτρηση του οικονομικού εγκλήματος μεγάλο ρόλο παίζει από τον έλεγχο που ασκεί η ίδια η εταιρία και από την έρευνα του διοικητικού στελέχους. Όμως, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η εκμετάλλευση θυμάτων από μια εταιρία μπορεί να δυσφημήσει μια εταιρία, μια επιχείρηση, οπότε είναι δύσκολο να αντληθούν πληροφορίες για τέτοιες καταστάσεις (Erg et al 2015: 32-33). Ωστόσο, τα Ευρωπαϊκά κράτη δέχονται πιέσεις να αντιδρούν σε οικονομικά και εταιρικά εγκλήματα, για αυτό υπάρχουν πρότυπα, κανόνες και συμβάσεις, όπου αποτελούν ηθική και πολιτική υποχρέωση να τα υπογράψουν και να

τα εφαρμόσουν και γίνονται περιοδικές αξιολογήσεις. Οι πιέσεις ασκούνται από μη-κυβερνητικές οργανώσεις, όπως είναι η «Παγκόσμια διαφάνεια», ο «Παγκόσμιος μάρτυρας & Χρηματοοικονομική Ακεραιότητα», από υπερεθνικούς τοπικούς οργανισμούς, όπως είναι η «Ευρωπαϊκή Ένωση», το «Ευρωπαϊκό συμβούλιο», από διεθνείς ενδοκυβερνητικούς οργανισμούς, όπως είναι τα «Ηνωμένα Έθνη», ο οργανισμός για την «Οικονομική συνεργασία και ανάπτυξη» ((Erg et al 2015: 39). Παρόλα αυτά υπάρχει η σκοτεινή μορφή του εγκλήματος στα οικονομικά και εταιρικά εγκλήματα. Συγκεκριμένα, υπάρχουν πράξεις τις οποίες αν τις γνωρίζαμε θα τις κατηγοριοποιούσαμε στα εγκλήματα, αλλά υπάρχουν και πράξεις για τις οποίες το κοινό και οι δικηγόροι διαφωνούν για το αν είναι εγκληματικές ή όχι (Erg et al 2015: 42).

Τα συστήματα καταγραφής και μέτρησης του οικονομικού και εταιρικού εγκλήματος είναι πολύ δύσκολο να εκτιμήσουν την έκταση των εγκλημάτων, γιατί είναι δύσκολο να διαπιστωθεί ποιος είναι νομικά υπεύθυνος για τέτοιες συμπεριφορές, γιατί υπάρχει ελλιπής γνώση, ελλιπείς στατιστικές, ελλιπείς θεωρία, έρευνα και έλεγχος, γιατί υπάρχουν θύματα και βλάβες που αποκρύπτονται, γιατί υπάρχουν προβλήματα εξουσίας που αντιμετωπίζει το Κράτος (Erg et al 2015: 42).

Τελικά, τα οικονομικά και εταιρικά εγκλήματα δεν είναι μια ομογενής ομάδα, αλλά διαφέρουν στη φύση τους, στην οργάνωσή τους, στην πρόθεση, στον σκοπό τους, στην έκτασή τους. Όμως, η διαφθορά επηρεάζει όλα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ, γιατί υπάρχει καταπάτηση σωστής διακυβέρνησης, της σωστής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος και τις ανταγωνιστικές αγορές (Erg et al 2015: 42).

Η.2. Κρατικό Έγκλημα

Οι εμπορικές εταιρίες εκτός από τα οικονομικά και εταιρικά εγκλήματα διαπράττουν και Κρατικά εγκλήματα. Αυτό συμβαίνει γιατί αυτές οι εταιρίες ασκούν κρατικές εξουσίες, όπως είναι η διεξαγωγή πολέμων. Ενέργειες που οδηγούν στο Κρατικό έγκλημα έχουν να κάνουν με παραβίαση του διεθνούς ποινικού δικαίου, όπως αποτελούν τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τα εγκλήματα πολέμου (Erp et al 2015: 4). Συγκεκριμένα παραδείγματα έχουμε από την εταιρία VOC, η οποία το 1621 αφάνισε πολύ μεγάλο μέρος από τον γηγενή πληθυσμό των Νήσων Banda για να εγκαταστήσει ένα νέο σύστημα φυτείας που θα ήταν πιο κερδοφόρο. Επίσης, τα κράτη της Ολλανδίας (1795) και της Βρετανίας (1858) μετά την χρεοκοπία τους κατάσχισαν τα περιουσιακά στοιχεία εμπορικών εταιριών. Ακόμα ένα παράδειγμα αποτελεί το Ελεύθερο Κράτος του Κονγκό, όπου από το 1885 έως το 1908 υπηρετούσαν τον Βέλγο Βασιλιά Λεοπόλδο Β, ώστε να πλουτίζει. Υπήρχε εκμετάλλευση ελεφαντόδοντου και καουτσούκ από εμπορικές επιχειρήσεις. Ουσιαστικά, πρόκειται για εγκλήματα αποικιακών κρατών οι οποίες είναι εγκληματικές, καθώς πραγματοποιήθηκαν σφαγές, απαγωγές, βιασμοί, θάνατοι από αστία, σωματική βία, τρόμος και βαρβαρότητα στους εργαζόμενους (Erp et al 2015: 4-5). Περνώντας στον 20^ο αιώνα βρίσκουμε εταιρίες όπου διέπρατταν εγκλήματα για οικονομικά οφέλη και σε αυτό συνέβαλε ο Α και Β παγκόσμιος πόλεμος. Μεγάλες Αμερικανικές και Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις κέρδισαν οικονομικά πουλώντας προϊόντα κατώτερης ποιότητας και βάζοντας υπέρογκες τιμές, επειδή υπήρχε μεγάλη ζήτηση λόγω πολέμου. Επίσης, κάποιες εταιρίες συνεργαστήκαν για να καθορίσουν τις τιμές και για το κράτος τους, αλλά και για τα αντίπαλα κράτη. Ακόμα πολλές επιχειρήσεις κέρδισαν οικονομικά από πολεμικές επιχειρήσεις. Δηλαδή, διάφορες εταιρίες παραβίασαν ανθρώπινα δικαιώματα, όπως για παράδειγμα Γερμανικές βιομηχανίες υπό το καθεστώς των Ναζί. Γενικά, εταιρίες κατά τη διάρκεια του Α και Β παγκόσμιου πολέμου διέπραξαν θηριωδίες που επρόκειτο για εγκλήματα πολέμου, όπως γενοκτονίες, ολοκαύτωμα, κτλ (Erp et al 2015: 5).

Η.3. Κρατικοεπιχειρηματικό Έγκλημα

Η έννοια του Κρατικοεπιχειρηματικού Εγκλήματος μας δίνει μια νέα πρόταση, μια νέα οπτική, για τα οικονομικά και πολιτικά εγκλήματα, τα οποία αν διασταυρωθούν μπορούμε να καταλάβουμε πως προκύπτουν και τι κοινωνική ζημιά προκαλούν. Τέτοια εγκλήματα στα οποία ενώνεται η οικονομική και η πολιτική εξουσία δεν άπτονται σε παραβιάσεις του ποινικού δικαίου, αλλά κυρίως πρόκειται για παραβιάσεις του ρυθμιστικού πλαισίου (Michalowski & Kramer 2006: 3-4).

Όμως, οι παραβιάσεις του ρυθμιστικού πλαισίου θεωρείται ότι δεν αποτελούν εγκλήματα και απλά διευθετούν τις παραβιάσεις, αντιμετωπίζουν τις βλάβες, οι οποίες πραγματοποιούνται από τις εταιρικές και κυβερνητικές ελίτ. Με λίγα λόγια, τα περισσότερα εγκλήματα της ελίτ τα ονομάζουν «ρυθμιστικές παραβιάσεις» και αυτή η έννοια τα κάνει λιγότερο σοβαρά εγκλήματα σε σχέση με τα εγκλήματα του δρόμου. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν ισχύει, διότι δημιουργούν μεγαλύτερη ζημιά σε σχέση με τη φυσική και οικονομική ζημιά που δημιουργείται από τα εγκλήματα του δρόμου (Michalowski & Kramer 2006: 4).

Υπάρχουν θεωρητικοί που ασχολήθηκαν με τα εγκλήματα των ισχυρών και χάρη σε εκείνους δημιουργήθηκε μια κοινωνιολογική κατανόηση, ακόμα πριν τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Πρόκειται για τον Ross, ο οποίος εξέτασε την «εγκληματογόνο φύση» τέτοιων εγκλημάτων, για τον Sutherland, από τον οποίο «κληρονομήσαμε» την έννοια του οικονομικού εγκλήματος, ο οποίος πρότεινε για πρώτη φορά να συμπεριληφθεί το οικονομικό έγκλημα στην εγκληματολογία, καθώς θεωρούσε ότι το οικονομικό έγκλημα είναι πραγματικό έγκλημα. Φυσικά, υπήρξε και η αντίθετη άποψη, για αυτό και ασκήθηκε κριτική στον Sutherland. Ο Ray πρότεινε να επισημανθούν οι βλάβες που επέρχονται από τις αλληλεπιδράσεις επιχειρήσεων και Κράτους (Michalowski & Kramer 2006: 1,12,14).

Οι διαφορετικές πεποιθήσεις οδήγησαν σε ερωτήματα, όπως «Είναι δυνατόν οι πράξεις που απαγορεύονται από το ρυθμιστικό δίκαιο να θεωρούνται εγκλήματα και να άπτονται στο πεδίο της εγκληματολογίας;» και όπως «Είναι δυνατόν πράξεις που μελλοντικά θα μπορούσαν να είναι αξιόποινες από το νόμο, χωρίς να τους έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, να θεωρηθούν εύκολος στόχος για την εγκληματολογία;» (Michalowski & Kramer 2006: 12).

Οι Kauzlarich & Kramer και Chambliss θεωρούσαν ότι η εγκληματολογική έρευνα θα πρέπει να ξεπερνάει τους εθνικούς νόμους και να φτάνει μέχρι τις παραβιάσεις του

διεθνούς δικαίου. Κάτι τέτοιο μπορεί να οδηγήσει, σύμφωνα με τις γνώσεις που υπάρχουν για το οικονομικό και πολιτικό έγκλημα, στην πλαισίωση της έννοιας «Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα», με δυνατότητα να εξεταστούν και ρυθμιστικές παραβιάσεις και κοινωνικές βλάβες, οι οποίες δημιουργούνται από οικονομικές και πολιτικές εξουσίες (Michalowski & Kramer 2006: 13).

Η μεγάλη προσπάθεια για το Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα έγινε το 1990 στη συνάντηση της Αμερικανικής Εγκληματολογικής Εταιρίας με την εργασία «Προς μια Ενοποιημένη Θεωρία Κρατικοεπιχειρηματικού Εγκλήματος» (Michalowski & Kramer 2006: 14).

Τι είναι όμως το Κρατικοεπιχειρηματικό Έγκλημα;

Η έννοια του Κρατικοεπιχειρηματικού Εγκλήματος περιλαμβάνει *«μορφές οργανωτικής παρέκκλισης που δημιουργούνται ή διευκολύνονται από τη διασταύρωση των πολιτικών και οικονομικών θεσμών»*. Συνεπώς, πρόκειται για δυο διαφορετικές μορφές, όπου οι αλληλεπιδράσεις των οικονομικών και πολιτικών θεσμών μπορούν να δημιουργήσουν αποκλίνοντα οργανωτικά αποτελέσματα, μέσα από ευνοϊκές προϋποθέσεις. Ουσιαστικά, το σημαντικότερο σημείο είναι να συνδυάσουμε το εταιρικό έγκλημα και την κυβερνητική παρέκκλιση και να δούμε με ποιο τρόπο η αλληλεπίδραση μεταξύ των οργανωτικών μονάδων συμβάλει στην δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων, ώστε να δημιουργηθούν *«επιζήμιες οργανωτικές δράσεις»* (Michalowski & Kramer 2006: 18-19).

Ο Quinney, ο οποίος έχει συνεισφέρει στην ανάπτυξη της ιδέας για το Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα αναφέρει ότι πρόκειται για *«εγκληματικές πράξεις που προκύπτουν όταν μια ή περισσότερες εταιρίες της κρατικής διακυβέρνησης ακολουθούν ως σκοπό τη συνεργασία με έναν ή περισσότερους οργανισμούς οικονομικής παραγωγής και διανομής»*.

Συνεπώς, το Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα χαρακτηρίζεται από μια ιδέα και από μια παράλειψη. Η κεντρική ιδέα είναι ότι το εταιρικό έγκλημα είναι μια μορφή οργανωτικής παρέκκλισης. Η παράλειψη είναι ότι υπάρχει περιορισμένη προσοχή, όσων αφορά την αλληλεξάρτηση μεταξύ των εταιριών και της κυβέρνησης. Αυτό δεν αποτελεί τωρινό φαινόμενο, αλλά συμβαίνει ήδη από τον 19^ο αιώνα, όπου οι εταιρίες αποτελούσαν βασική μονάδα οικονομικής δραστηριότητας ιδιωτικής παραγωγής. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι εταιρίες δεν θα μπορούσαν να αναπτυχθούν, ούτε θα μπορούσαν να λειτουργήσουν χωρίς νομική, οικονομική και πολιτική βάση, η οποία παρέχεται από την κυβέρνηση. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι οι κυβερνήσεις έχουν

μια εξάρτηση από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, γιατί έτσι είναι περισσότερο εφικτό να διευκολύνουν την «κρατική νομιμότητα» και την «οικονομική σταθερότητα». Με αυτόν τον τρόπο οι κυβερνήσεις ωφελούνται από την παροχή αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίες είναι αναγκαίες για τις δραστηριότητες της κυβέρνησης και καρπώνονται φορολογικά έσοδα (Michalowski & Kramer 2006: 20). Αποτελεί γεγονός ότι τα εταιρικά εγκλήματα και τα εγκλήματα και οι παρανομίες του Κράτους εξετάζονται χωριστά. Όμως το καλύτερο θα ήταν να εξετάζονται παράλληλα, γιατί η διασταύρωσή τους οδηγεί στο Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα. Καταλήγοντας, τα Κρατικοεπιχειρηματικά εγκλήματα είναι «παράνομες και κοινωνικά επιζήμιες πράξεις, οι οποίες απορρέουν από μια αμοιβαία ενισχυμένη αλληλεπίδραση μεταξύ πολιτικών και πρακτικών προς επίδιωξη των στόχων ενός ή περισσότερων θεσμών πολιτικής διακυβέρνησης και πολιτικών και πρακτικών προς επίδιωξη των στόχων ενός ή περισσότερων ιδρυμάτων παραγωγής και διανομής οικονομικής φύσεως» (Michalowski & Kramer 2006: 20).

Πιο αναλυτικά, οι οργανισμοί που έχουν παρεκκλίνουσες σχέσεις και οδηγούνται σε Κρατικοεπιχειρηματικά εγκλήματα μπορεί να γίνει με δυο τρόπους. Ο ένας τρόπος είναι το εταιρικό έγκλημα να ξεκινάει από το Κράτος και ο άλλος τρόπος είναι το εταιρικό έγκλημα να διευκολύνεται από το Κράτος. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε επιχειρήσεις που προσλαμβάνονται από το Κράτος και πορεύονται προς αυτήν την κατεύθυνση με την σιωπηρή έγκριση της Κυβέρνησης. Στη δεύτερη περίπτωση έχουμε κυβερνητικούς θεσμούς κοινωνικού ελέγχου που δεν έχουν καταφέρει ή δε θέλουν να καταφέρουν να δημιουργήσουν ρυθμιστικά όργανα τα οποία θα είναι σε θέση να περιορίζουν παρεκκλίνουσες δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Το «δεν θέλουν» έγκειται σε ενέργειες μεταξύ επιχειρήσεων και Κυβέρνησης οι οποίες αποβλέπουν σε συγκεκριμένους και κοινούς στόχους Michalowski & Kramer 2006: 21).

Όσον αφορά το θεωρητικό πλαίσιο για το Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα ως οργανωτική παρέκκλιση υπάρχουν τρεις προσεγγίσεις: α) Η θεωρία του διαφορικού συγχρωτισμού του Sutherland: η συγκεκριμένη προσέγγιση ασχολείται με το ατομικό επίπεδο δράσης, β) η οργανωτική θεωρία, η οποία υποστηρίζει ότι οι οργανισμοί μπορεί να είναι εγκληματογόνοι λόγω της έμφασης που δίνουν στην εκπλήρωση των στόχων τους ή λόγω των ελαττωματικών προτύπων που έχουν για τη δράση τους: η συγκεκριμένη προσέγγιση ασχολείται με θεσμικούς παράγοντες που βοηθούν ή αποτρέπουν το εταιρικό έγκλημα, γ) η πολιτικο – οικονομική δομή της κοινωνίας: η

συγκεκριμένη προσέγγιση ασχολείται με τα προϋπάρχοντα κοινωνικά χαρακτηριστικά που αλληλεπιδρούν με τα ατομικά και οργανωτικά επίπεδα δράσης (Michalowski & Kramer 2006: 21).

Στη θεωρία του Sutherland ασκήθηκε κριτική, διότι προσανατολίζεται στις διεργασίες ατομικής μάθησης που οδηγούν σε παρεκκλίνουσες δραστηριότητες και δεν συμπεριλαμβάνει τα «*θεσμικά επίπεδα ανάλυσης*». Όμως έτσι είναι δυνατόν να υποτιμηθούν οι πιέσεις που υπάρχουν από την κοινωνία και από την οργανωτική δομή. Η οργανωτική θεωρία από την άλλη θεωρεί ότι «*υπάρχει ενσωματωμένη βαθιά στην ίδια τη δομή των οργανισμών ένα έμφυτο κίνητρο για τον ίδιο τον οργανισμό να εμπλακεί στο έγκλημα*». Επίσης, σύμφωνα με τον Merton, τον Cloward και τον Olin, όσων αφορά το οργανωτικό κομμάτι, υποστηρίζεται ότι οι οργανισμοί παραβιάζουν τον νόμο όταν δεν έχουν πρόσβαση σε έννομα μέσα για να επιτύχουν τους οργανωτικούς στόχους. Η μη πρόσβαση σε έννομα μέσα μπορεί να επέλθει από προβλήματα στην εσωτερική διάρθρωση του οργανισμού, π.χ. ελαττωματικές λειτουργικές διαδικασίες. Όσων αφορά την πολιτικο – οικονομική θεωρία υποστηρίζεται ότι οι εταιρείες για να επιτύχουν τους στόχους τους, που είναι τα κέρδη, την ανάπτυξή τους και ένα μεγάλο μερίδιο της αγοράς, παραβιάζουν τους περιορισμούς που προέρχονται από τις αγορές και από το Κράτος (Michalowski & Kramer 2006: 22).

Το κοινό σημείο στην παρέκκλιση των οικονομικών οργανισμών και των πολιτικών είναι ότι πρόκειται για εγκλήματα του κεφαλαίου. Με λίγα λόγια γίνεται λόγος για «*κοινωνικά επιζήμιες ενέργειες οι οποίες προκύπτουν από την ιδιοκτησία ή τη διαχείριση του κεφαλαίου ή από την κατάληψη των θέσεων εμπιστοσύνης σε θεσμούς που έχουν σχεδιαστεί για να διευκολύνουν τη συσσώρευση κεφαλαίου*» (Michalowski, R. & Kramer, R. 2006: 23).

Όσων αφορά το διαφορικό συγχρωτισμό, τις οργανωτικές και πολιτικο-οικονομικές οπτικές για το εταιρικό και κυβερνητικό έγκλημα θα μπορούσαν να συνδυαστούν και να αποτελέσουν ένα ενοποιημένο θεωρητικό μοντέλο. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε, σε σχέση με τις πολιτικο-οικονομικές διευθετήσεις, να διαμορφωθούν οι στόχοι και τα μέσα των οικονομικών και πολιτικών θεσμών και των περιορισμών (Michalowski & Kramer 2006: 23).

Καταλήγοντας, η εγκληματική ή παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, σε σχέση με το οργανωτικό πλαίσιο, δημιουργείται από την πίεση που υπάρχει για την «*επίτευξη στόχων*», την «*διαθεσιμότητα*» και την «*υποκειμενική ελκυστικότητα*» των παράνομων

μέσων, αλλά και την απουσία αποτελεσματικού κοινωνικού ελέγχου (Michalowski & Kramer 2006: 24).

Όσον αφορά την επίτευξη στόχων έχει να κάνει με τα άτομα τα οποία εργάζονται και αποβλέπουν στους στόχους, γιατί η οργάνωση στην οποία ανήκουν τους αξιολογεί με βάση την επίτευξη στόχων. Σε αυτό βοηθάει το πολιτικό και θεσμικό πλαίσιο της κοινωνίας. Όσον αφορά τη διαθεσιμότητα έχει να κάνει με τα έννομα μέσα όταν αυτά είναι σπάνια σε σχέση με τους στόχους. Όσον αφορά την υποκειμενική ελκυστικότητα έχει να κάνει με τα άτομα που νιώθουν αποκλεισμένα από έννομα μέσα, οπότε στρέφονται σε παρεκκλίνουσες συμπεριφορές. Όσον αφορά τον κοινωνικό έλεγχο έχει να κάνει με όλα τα παραπάνω και θα περιορίζει την οργανωτική παρέκκλιση, διότι θα βάζει τα απαιτούμενα πλαίσια στα κοινωνικά, οργανωτικά και προσωπικά επίπεδα. Όταν ο κοινωνικός έλεγχος είναι μεγάλος και αποτελεσματικός θεωρείται πιθανό να δημιουργούνται οργανισμοί με επιχειρηματικές κουλτούρες που τείνουν προς τη συμμόρφωση, αλλά οδηγούν και τα άτομα προς μια προσωπική ηθική που θα εμπλέκονται λιγότερο σε οργανωτικές παρεκκλίσεις (Michalowski & Kramer 2006: 24).

Μέσα από την ανάλυση των εγκληματολογικών θεωριών, αλλά και τις διαστάσεις του εγκλήματος είναι δυνατόν να συνδυάσουμε το θεωρητικό πλαίσιο με τις πρακτικές για το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα, αλλά και με τις αφηγήσεις και τη συμμετοχική παρατήρηση, έτσι ώστε να οδηγηθούμε στο τι πραγματικά συμβαίνει.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Σχεδιασμός Έρευνας

Κεφάλαιο Θ: Ερευνητική Μεθοδολογία

Θ.1. Σκοπός Έρευνας

Οι πολεμικές συρράξεις κυρίως στην Συρία εξανάγκασαν εκατοντάδες ανθρώπους να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να φύγουν στις χώρες της Ευρώπης. Μετά την Τουρκία η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα στην οποία και γίνεται η ταυτοποίηση των ανθρώπων αυτών είναι η Ελλάδα και συγκεκριμένα τα νησιά του ανατολικού και Βορείου Αιγαίου. Η Λέσβος όπως και τα άλλα μικρότερα νησιά του ανατολικού αιγαίου είναι η πρώτη πύλη και είσοδος για τους μετανάστες και πρόσφυγες. Η πλειονότητα των μεταναστών και προσφύγων προέρχεται από την Μέση ανατολή και από την Βόρεια Αφρική. Στις χώρες προέλευσης των μεταναστών και προσφύγων συγκαταλέγονται η Συρία, η Λιβύη, η Σομαλία, η Αιθιοπία, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Ιράν, το Ιράκ κλπ. Το γεγονός αυτό έχει επηρεάσει ιδιαίτερα το νησί της Λέσβου, διότι συνέβη για πρώτη φορά κάτι αντίστοιχο και σημαντικό μετά την Μικρασιατική καταστροφή.

Στην παρούσα εργασία ο σκοπός αφορά την διερεύνηση του προσφυγικού ζητήματος από την πλευρά των ίδιων των προσφύγων και συγκεκριμένα σε σχέση με την πολιτική που εφαρμόζεται στους ίδιους.

Ένας σημαντικός λόγος που αναδεικνύει την σπουδαιότητα της έρευνας είναι η εξέταση των εμπειριών από τους ίδιους τους πρόσφυγες που διέσχισαν την θάλασσα του αιγαίου φτάνοντας από την Τουρκία στην Λέσβο και διαμένουν προσωρινά στο νησί, στο κέντρο κράτησης μεταναστών και προσφύγων στη Μόρια και στη συνέχεια σε κάποιο σπίτι που χρηματοδοτείται από τον ΟΗΕ. Η καλύτερη πρόσβαση στα κέντρα κράτησης μεταναστών και προσφύγων δεν είναι παρά η προσέγγιση των ανθρώπων που βίωσαν αυτήν την κατάσταση και έχουν να μας πουν κάτι ως προς αυτό.

Διατύπωση συγκεκριμένων ερωτημάτων:

- α) ποια εγκλήματα διαπράττονται από τα Κράτη;
- β) σε ποια κατηγορία ανήκουν τα συγκεκριμένα εγκλήματα;
- γ) γιατί διαπράττονται αυτά τα εγκλήματα;

Θ.2. Μέθοδος Ερευνητικής Προσέγγισης

Για την ερευνητική προσέγγιση της παρούσας έρευνας υιοθετήθηκε η ποιοτική κοινωνική έρευνα, διότι η φύση του ζητήματος απαιτεί μια σε βάθος διερεύνηση που μόνο οι μέθοδοι και οι τεχνικές της ποιοτικής έρευνας μπορούν να συμβάλουν ως προς αυτό. Σε αντίθεση με την ποιοτική που βασίζεται στην γλωσσική ανάλυση η ποσοτική έρευνα δεν μας βοηθάει και πολύ για το θέμα που μελετάμε, διότι σχετίζεται με την ανάλυση μεταβλητών, δηλαδή με μια πολιτικοποιημένη και στατιστικά αποτυπώσιμη ανάγνωση των κοινωνικών συνθηκών και προτάσσει τις κοινωνικές νομοτέλειες ως αποκλειστικά καθεστάτα αλήθειας, αποκλείοντας συνιστώσες του ανθρώπινου πολιτισμού (Σαββάκης 2013: 49-58 και Κάλλας 2014: 63-64).

Ένα βήμα πριν τη σύνταξη του οδηγού συνέντευξης αποτέλεσε η ελεύθερη συζήτηση με μετανάστες και πρόσφυγες από τη Συρία, όπου κατά τις αφηγήσεις τους συνειδητοποίησα ότι όλοι είχαν κοινά σημεία αναφοράς. Με λίγα λόγια μου ανέλυαν τις προσωπικές τους ιστορίες ακλουθώντας την ίδια διαδρομή. Αυτός ήταν και ο λόγος που συντάχτηκε ο συγκεκριμένος οδηγός συνέντευξης.

Θ.3. Διεξαγωγή της έρευνας πεδίου

Στην παρούσα εργασία, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, υιοθετήθηκε η ποιοτική έρευνα και έγινε μια προσπάθεια κατανόησης και ερμηνείας φαινομένων, σχέσεων, αιτιών, αντιδράσεων, δράσεων και οτιδήποτε αποτελεί σημαντικό «κλειδί» για την διερεύνηση του ζητήματος που μελετήθηκε. Η συλλογή των εμπειρικών μέσω της έρευνας πεδίου πραγματοποιήθηκε από τις 4 Δεκεμβρίου του 2016 έως τις 20 Ιανουαρίου του 2018 σταδιακά.

Η πολυπλοκότητα του φαινομένου, το οποίο διερευνείται, οδήγησε την έρευνα στον πλουραλισμό στις μεθόδους συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων. Συγκεκριμένα, τα ερευνητικά εργαλεία της έρευνας που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η συμμετοχική παρατήρηση, η ημιδομημένη συνέντευξη και το φωτογραφικό υλικό. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι μεθοδολογικές τεχνικές μέσα από τις οποίες συγκεντρώνεται και αναλύεται το πραγματολογικό υλικό (Σαββάκης 2013: 54).

Αν το σκεφτεί κανείς, η παρατήρηση χρησιμοποιείται από όλους ενστικτωδώς. Καθημερινά μαθαίνουμε τον κόσμο γύρω μας κοιτάζοντας το χώρο που μας

περιβάλλει και ερμηνεύοντας τις παρατηρήσεις μας. Αυτή τη δεξιότητα της παρατήρησης μπορεί κανείς να την επισημοποιήσει και να την αξιοποιήσει στην έρευνα είτε σαν αυτόνομη μέθοδο, είτε συνοδευτικά με άλλες μεθόδους. Η παρατήρηση είναι μια αρκετά χρήσιμη μέθοδος στην εγκληματολογία, επειδή συχνά σχετίζεται με την κατανόηση συμπεριφορών, αλληλεπιδράσεων και διαδικασιών που οδηγούν στην εγκληματική συμπεριφορά, ενώ περισσότερα συμπεράσματα μπορούν να βγουν παρατηρώντας τις ενέργειες ενός ατόμου ή μιας ομάδας για το πώς νιώθουν οι άνθρωποι, παρά ζητώντας τους να εξηγήσουν (Crow & Semmens 2008: 100) .

Με την παρατήρηση είναι δυνατόν να εντοπίσει ο ερευνητής σημεία και να δει πράγματα που με κάθε άλλη μέθοδο δεν θα αναδεικνύονταν, είτε γιατί πρόκειται για εμπειρίες अपαρατήρητες για τα άτομα, είτε για εμπειρίες μη οικείες για τα άτομα που δεν μπορούν να τις εκφράσουν, είτε για εμπειρίες που δεν θέλουν να αναφέρουν. Με λίγα λόγια η συμμετοχική παρατήρηση δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να αντλήσει υλικό μέσα από το βλέμμα τους και να το αξιοποιήσει σε σχέση με τα ζητήματα που ερευνά, όταν τα λόγια και οι λέξεις είναι ελλιπείς. Το σημαντικό έγκειται στο γεγονός ότι ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να παρατηρήσει τα χαρακτηριστικά μιας αντικειμενικής κατάστασης ενός ατόμου και να τα συνδυάσει με αυτά τα οποία λέει το άτομο (Καλφόπουλος 2003:166-169).

Ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα της παρατήρησης γενικά είναι ότι δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να καταγράφει αυθόρμητες συμπεριφορές και επιπλέον να παρατηρεί δράσεις που ενώ για τα άτομα που μελετά είναι συνηθισμένες και δεδομένες και δεν τις σκέφτονται καν, ο ερευνητής βρίσκεται μπροστά σε ιδιότητες ενός συμβάντος που έχουν μεγάλη αξία (Φίλιας 1998: 97-99).

Η συμμετοχική παρατήρηση επίσης προστατεύει τον ερευνητή από «μυθολογίες» που κάποιος μπορεί να εκφράσει για ένα γεγονός, για ένα συμβάν, όχι επίτηδες, αλλά εξαιτίας του τρόπου με τον οποίο αντιλήφθηκε και ερμήνευσε το γεγονός. Με λίγα λόγια ο συνδυασμός των πράξεων και των λέξεων που παρατηρεί ο ερευνητής δίνει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα των γεγονότων που έλαβαν χώρα, με ελάχιστες, αν όχι καθόλου, «παραμορφώσεις» ή αποπροσανατολισμούς (Καλφόπουλος 2003:170-171).

Υπάρχουν τρία είδη συμμετοχικής παρατήρησης. Η πρώτη είναι «ο Συμμετέχων πλήρως» - κρυφή παρατήρηση, όπου υπάρχει απόκρυψη του ρόλου, η δεύτερη είναι «ο Συμμετέχων ως παρατηρητής – φανερός παρατηρητής, όπου υπάρχει ανακοίνωση της ιδιότητας του και η τρίτη αφορά τον «περιθωριακό παρατηρητή» που δεν

συμμετέχει, είναι παθητικός αλλά πλήρως αποδεκτός συμμετέχων (Robson 2007: 374-378).

Στην παρούσα εργασία ως προς τους πρόσφυγες και τους μετανάστες υιοθετήθηκε η δεύτερη παρατήρηση και αποκάλυψε τον ρόλο μου. Συγκεκριμένα έγινε παρατήρηση στο κέντρο κράτησης προσφύγων και μεταναστών στη Μόρια.

Ο συμμετέχων παρατηρητής γνωστοποιεί από την αρχή ότι είναι παρατηρητής και στη συνέχεια προσπαθεί να θεμελιώσει στενές σχέσεις με τα μέλη της ομάδας. Αυτός ανακοινώνει από την πρώτη στιγμή την ιδιότητα του και καταγράφει τις παρατηρήσεις του. Πρέπει να αποκτήσει την εμπιστοσύνη των μελών κλειδιών της ομάδας. Η αποδοχή του θα εξαρτηθεί από τη φύση της ομάδας και την αλληλεπίδραση των χαρακτηριστικών του με την ομάδα. Σημαντικό ρόλο παίζουν η ηλικία, η τάξη, το φύλο και το εθνικό υπόβαθρο. Επίσης μπορεί ο ερευνητής σε αυτή την περίπτωση να ζητήσει από τα μέλη της ομάδας που μελετά να του επιτρέψουν να μπει στο χώρο τους και να τον αφήσουν να ζήσει μαζί τους για να μελετήσει τον πολιτισμό τους. Επομένως ο ερευνητής που θέλει να γνωρίσει σε βάθος τα υποκείμενα θα πρέπει να μπει στη ζωή τους, δηλαδή να εισχωρήσει στον «κόσμο των άλλων». Ωστόσο, υπάρχει περίπτωση η εμπλοκή του στην ομάδα να τον αποπροσανατολίσει από τον σκοπό του και να ταυτιστεί με τα υποκείμενα που μελετάει. Απαιτείται μεγάλη προσοχή για να αποφύγει την ταύτιση. Το να ζει κάποιος με την ομάδα που μελετάει μπορεί να τον απομακρύνει από το ρόλο του (Robson 2007: 374-378).

Ως προς τους αστυνομικούς και τους security υιοθετήθηκε η πρώτη παρατήρηση, όπου απέκρυψε τον ρόλο μου. Κάτι τέτοιο ήταν εφικτό λόγω της θέσης μου. Επειδή δουλεύω σε μια εταιρία ως Κοινωνιολόγος πέρασα μέσα στο κέντρο κράτησης ως συνοδός των ωφελούμενων. Φυσικά πήρα άδεια από τους «φύλακες», καθώς το όνομα μου βρισκόταν στη λίστα που είχε παραδώσει η εταιρεία και επιτρεπόταν να μπω μέσα στο κέντρο. Ουσιαστικά, επέλεξα την συγκαλλημένη έρευνα. Αυτό κάποιες φορές μου δημιούργησε άγχος. Ωστόσο, πρόκειται για μια προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί από την εγκληματολογική έρευνα (Crow & Semmens 2008: 100) .

Η καταγραφή των παρατηρήσεων μου έγινε κατά την διάρκεια της παρατήρησης και ορισμένες καθαρογράφηκαν σε χρόνο μεταγενέστερο, επίσης χρησιμοποιήθηκαν και άλλα βοηθήματα, όπως η φωτογράφιση. Συγκεκριμένα κράτησα σημειώσεις στο «εδώ και τώρα», δηλαδή τη στιγμή που συνέβαιναν κάποια γεγονότα στο χώρο που

βρισκόμουν. Με αυτόν τον τρόπο δεν ξεχάστηκαν λεπτομέρειες, ούτε διαστρεβλώθηκε κάτι.

Η γλώσσα στην οποία καταγράφηκαν τα γεγονότα ήταν πολύ απλή και καθημερινή. Ειπώθηκαν τα γεγονότα έτσι όπως ακριβώς συνέβησαν με ακρίβεια και με πολλές λεπτομέρειες, ίσως και ασήμαντες, αλλά σίγουρα σημαντικές. Επιπλέον, πριν ξεκινήσει η κάθε παρατήρηση καταγράφηκαν σημειώσεις που αφορούσαν μια γενικότερη κατάσταση, όπως ο καιρός, οι φωτισμοί, η γενική αίσθηση του αέρα κ.λπ. Επίσης, δεν υπάρχει κάποια κριτική στις παρατηρήσεις, απλά καταγράφηκαν τα γεγονότα όπως συνέβησαν. Οι ακριβείς σημειώσεις είναι σαν ένα φιλμ καλής ποιότητας. Φυσικά είναι απίθανο να καταγράφουν τα πάντα. Επίσης, δεδομένου του γεγονότος ότι υπάρχουν ερωτήσεις του τι και του γιατί κατά την διάρκεια της παρατήρησης φαίνεται ότι οι δεύτερες είναι πιο προκλητικές για αυτό απαιτείται ο ερευνητής να εξάγει συμπεράσματα εκείνη τη στιγμή (Hammersley & Atkinson 1983: 146).

Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκε φωτογραφικό υλικό ως μέθοδος για την ενίσχυση της συμμετοχικής παρατήρησης.

Η δεύτερη μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη. Η ημιδομημένη συνέντευξη έχει προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά η διάταξη τους μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με την αντίληψη του αφηγητή σχετικά με το τι φαίνεται το καταλληλότερο. Επίσης, μπορούν να παραληφθούν ή να προστεθούν ερωτήσεις. Η συνέντευξη λειτούργησε συμπληρωματικά στην παρατήρηση και για να φωτίσει πλευρές για τις οποίες δεν έχει δοθεί ιδιαίτερο βάθος προς διερεύνηση. Η ημιδομημένη συνέντευξη στην παρούσα έρευνα άφησε περιθώρια ευελιξίας απαντήσεων, γεγονός που επέτρεψε να αναδειχτούν στην έρευνα δεδομένα που δεν είχαν προβλεφτεί και έδωσε την δυνατότητα διευκρινήσεων ασαφών απαντήσεων (Robson 2007: 319-321).

Η συνέντευξη είναι η καταλληλότερη τεχνική για να διερευνηθεί αυτό το ζήτημα, καθώς βλέπει τους ανθρώπους σαν θεματοφύλακες της γνώσης, απόψεων, σκέψεων και στάσεων. Η συνέντευξη είναι η πιο διαδεδομένη μέθοδος συλλογής δεδομένων και από τις πιο πολύτιμες, καθώς αξιοποιεί μια βασική ανάγκη του ανθρώπου, την επικοινωνία. Μέσα από την συνέντευξη αναπτύσσεται ένα ιδιαίτερο είδος επικοινωνίας μεταξύ των ερευνητών και των αφηγητών, με απώτερο σκοπό να εκμαιεύσουμε τις αντιλήψεις τους για το θέμα που μελετάτε. Γίνεται μια προσπάθεια να δοθεί «φωνή» στους αφηγητές και στην συνέχεια μέσα από έμμεσες ερωτήσεις

ξεγυμνώνονται οι στάσεις, οι αναμνήσεις, τα αισθήματα, οι ιδέες, οι αντιλήψεις, τα ερμηνευτικά σχήματα και οι εμπειρίες τους (Mason 2002: 71-110).

Ανάμεσα σε όλες τις τεχνικές η συνέντευξη έχει κυρίαρχο ρόλο ως μια ευκαιρία για διάλογο και επικοινωνία ανάμεσα στον κοινωνιολόγο και στους βióκοσμους των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η συνέντευξη αποτελεί μια σύνθετη και εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία έκθεσης και περιδιάβασης στον κόσμο του άλλου, αλλά και μια προνομιακή διαδικασία αναστοχασμού σχετικά με τον εαυτό. Η συνέντευξη εμβαθύνει σε ζητήματα, που μπορεί να περάσουν απαρατήρητα σε ένα ερωτηματολόγιο ή σε μια συμμετοχική παρατήρηση. Ακόμη, δύναται η δυνατότητα νέων στοιχείων. Με αυτόν τον τρόπο, σε ανοιχτές τύπου συνεντεύξεις μπορεί να καταγραφούν ενδιαφέρουσες απόψεις που ίσως δεν είχαμε υπολογίσει στις ερευνητικές επιλογές μας, όπως μπορεί να αποτυπωθούν στοιχεία που δύσκολα καταγράφει μια εικόνα ή περνούν απαρατήρητα, όπως συναισθήματα και στάσεις (Σαββάκης 2013: 54 και Φίλιας 1998).

Το μεθοδολογικό εργαλείο της ημιδομημένης συνέντευξης είναι ευέλικτο, μη τυποποιημένο και επιδέχεται ανοιχτού τύπου απαντήσεις. Μας παρέχει έτσι μια πολύ χρήσιμη δυνατότητα, ειδικά στις συνεντεύξεις με τους πρόσφυγες αν ληφθεί υπόψη ότι δεν κατέχουν την Ελληνική γλώσσα και θα χρησιμοποιηθεί διερμηνέας ή οι συνεντεύξεις θα πραγματοποιηθούν στην Αγγλική γλώσσα.

Πιο συγκεκριμένα στην έρευνα μας έγιναν 8 συνεντεύξεις που αφορούσαν τους Σύριους πρόσφυγες (7 ενήλικες, 1 ανήλικη). Το δείγμα έγινε σύμφωνα με τους όρους της τυχαίας δειγματοληψίας. Οι συνεντεύξεις διήρκεσαν περίπου από 30 έως 60 λεπτά και με ορισμένα υποκείμενα ακολούθησε και μια επιπρόσθετη συζήτηση για σχετικά θέματα και μετά την ολοκλήρωση των ερωτήσεων.

Κατ' αρχήν υπήρξε μια σχετική ενημέρωση των υποκείμενων σχετικά με την έρευνα που διεξάγεται και τους σκοπούς της. Κατά δεύτερον σε κάποιες περιπτώσεις ακολούθησε μια σύντομη συζήτηση με το κάθε υποκείμενο για θέματα γενικού ενδιαφέροντος, έτσι ώστε να δημιουργηθούν στοιχειώδης συνθήκες εξοικείωσης μεταξύ ερευνητών και αφηγητών, αλλά σε κάποιες άλλες ξεκινήσαμε κατευθείαν με τις ερωτήσεις λόγω περιορισμένου χρόνου. Επίσης, όλες οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν με την συναίνεση των υποκείμενων και με την διαβεβαίωση ότι θα υπάρξει εχεμύθεια. Σχεδόν όλοι αποκάλυψαν τα βασικά δημογραφικά τους στοιχεία (ονοματεπώνυμο, ηλικία, επάγγελμα) και μάλιστα κάποιοι ενδιαφερόθηκαν για την έρευνα και τους διαβεβαίωσα ότι θα ενημερωθούν για τα αποτελέσματα.

Για να διασφαλιστεί η ανωνυμία των υποκειμένων της έρευνας αναφέρονται μόνο τα μικρά ονόματα αυτών.

Θ.4. Χρονοδιάγραμμα Έρευνας

Οκτώβριος 2016 – Μάρτιος 2017: Αναζήτηση βιβλιογραφίας (state of the art), συγγραφή αρχικού θεωρητικού πλαισίου, σχεδιασμός έρευνας και διεξαγωγή ποιοτικής εμπειρικής έρευνας.

Απρίλιος 2017 – Δεκέμβριος 2017 : Συγγραφή θεωρητικού μέρους, διεξαγωγή έρευνας πεδίου και συνεντεύξεις.

Οκτώβριος 2017 – Απρίλιος 2018: Αναπροσαρμογή θεωρητικού μέρους, Ανάλυση δεδομένων, διεξαγωγή συμπερασμάτων και ολοκλήρωση συγγραφής.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Ανάλυση Δεδομένων

Κεφάλαιο I: Προσεγγίσεις Ζητήματος

I.1. Προβολή Εγκλήματος μέσα από τις αναλύσεις εμπειριών (συνεντεύξεις)

I.1.1. Το ταξίδι

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των αφηγητών μας τρέπονται σε φυγή για να σωθούν από τον πόλεμο εκείνοι και οι οικογένειές τους. Διανύουν ένα δύσκολο ταξίδι περνώντας από διάφορες πόλεις με στόχο να φτάσουν στην Ελλάδα και από εκεί να περάσουν σε άλλες πόλεις της Ευρώπης. Για το ταξίδι που αναγκάζονται να ακολουθήσουν κανείς δεν μπορεί να τους εγγυηθεί για κάτι, ενώ οι άνθρωποι ρισκάρουν. Αν μείνουν στη χώρα τους θα πεθάνουν από τις βόμβες, αν φύγουν μπορεί να σωθούν και να βρουν μια καλύτερη ζωή. Αν δεν σωθούν τουλάχιστον θα έχουν προσπαθήσει.

Απαντώντας μας στην ερώτηση «Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας» δύναται να καταλάβουμε την αναγκαιότητα αυτού του ταξιδιού. Χαρακτηριστικά, ο Mohamen μας είπε ότι *«Εγώ έζησα στον πόλεμο δυο χρόνια. Φοβόμουν και κάθε μέρα αλλάζαμε σπίτι. Εδώ έχει πρόβλημα, πόλεμος, κάθε μέρα βόμβες. Πέφτανε βροχή. Στον πόλεμο ούτε δουλειά, ούτε σχολείο μπορούμε να πηγαίνουμε. Ζούσαμε στο σπίτι με τον φόβο»*. Ο Al Gabery αναφέρει ότι *«Ήταν πολύ δύσκολη η κατάσταση στην πόλη μου. Ήρθαν πρώτα αντάρτες, μετά ήρθαν τζιχαντιστές (ISIS) από την Ράκα, από το Ιράκ μπήκαν στην Ράκα (η πόλη μου). Σκοτώσανε τον κόσμο στο δρόμο. Οι τζιχαντιστές κοιτάνε έτσι τον άνθρωπο (στα μάτια), αν δεν του αρέσουν τον σκοτώνουν, χωρίς λόγο. Και εγώ έχω συναντήσει πολλές φορές τέτοιο πράγμα. Μετά έπρεπε να φύγω από εκεί, να πάω Τουρκία. Εμείς έχουμε δυο προβλήματα. Έχουμε πρόβλημα ότι η κυβέρνηση (Άσαντ) χτυπάει αεροπλάνα, χτυπάει τζιχαντιστές. Όταν χτυπάει αεροπλάνα πάνε στον κόσμο, πεθαίνουν παιδιά, γυναίκες, πολλοί. Έφυγα με την οικογένεια μου, την γυναίκα μου και τα παιδιά μου»*. Ο Azdashir μας λέει ότι *«Συνέχεια μάχες, βόμβες. Ήμουν με μαμά και μπαμπά, με την οικογένειά μου. Όλοι φοβόμασταν...»*. Ο Jabr μας είπε *«Ήταν πολύ τρομερό, πολύ δύσκολο. Εγώ αυτά που έζησα, αυτά που είδα δεν ήταν όπως την αρχή. Δεν είχε ασφάλεια. Δεν πολεμούσαν μέτωπο με μέτωπο, αλλά δεν ήξερες που θα σκοτωθείς. Έχουν βάλει βόμβες στα αυτοκίνητα, παντού. Ήταν επικίνδυνα, κινδύνευε η ζωή μας.*

Στην αρχή που ξεκίνησε ο πόλεμος, στη Χουμ, η πόλη το 2011, ένα μήνα περίπου δεν έβγαινα από το σπίτι, δεν μπορούσα να κυκλοφορήσω. Δεν πήγαινα πουθενά. Τα σχολεία είχαν κλείσει». Ο ανώνυμος αφηγητής μας ανέφερε ότι «Πολύ δύσκολα. Εκεί που ήμασταν είχε πολύ αστυνομία. Από τις ταυτότητες μπορούσαν να σε πιάσουν και να σε πάνε να πολεμήσεις. Εγώ πάντα ήμουν με τους γονείς μου και γλύτωσα. Για αυτόν το λόγο έφυγα από την χώρα μου. Αλλάζαμε σπίτι λόγω ασφάλειας». Η Islam μας είπε «Σταμάτησα το σχολείο, πήγα σε άλλο σπίτι, κάθε μέρα αλλάζαμε σπίτι. Η γιαγιά μου πέθανε. Πολλά άτομα από την οικογένεια μου από τον φόβο έχουν ψυχολογικά προβλήματα. Εγώ που ήμουν στη Συρία από το φόβο έχω ψυχολογικά».

Οι μεγάλες δυνάμεις, όπως π.χ. η Η.Π.Α και η Ρωσία στο όνομα της ασφάλειας και του κοινού καλού ξεκίνησαν έναν πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας και των Τζιχαντιστών και για αυτόν το λόγο η ζωή των ανθρώπων στη Συρία έγινε διαφορετική. Για εκείνους τους ανθρώπους οι καθημερινές δραστηριότητες είναι οι βόμβες, οι απώλειες ζωών, η πείνα, ο πόλεμος. Όσοι μπορούν, ουσιαστικά όσοι έχουν πολλά χρήματα καταφέρνουν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους για να σωθούν. Από την άλλη πλευρά οι μεγάλες δυνάμεις βρίσκουν την ευκαιρία να επιτεθούν, καθώς θεωρούν ότι η Συρία δεν μπορεί να τους εμποδίσει. Συνεπώς, εκτός του ότι εξωθούν τους ανθρώπους να πάρουν τον δρόμο της προσφυγιάς, τους αναγκάζουν να ζήσουν δυσμενείς καταστάσεις.

Η παραπάνω οπτική, γίνεται εμφανή και στα λόγια των ανθρώπων απαντώντας μας στην ερώτηση «Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;». Ο Mohamen μας απαντάει «Δεν είχα δουλειά, σχολεία δεν είχε, βόμβες, βόμβες κάθε μέρα πάνω μας. Ήμουν στη Δαμασκό, μετά πήγα Χαλέπι. Μετά από το Χαλέπι πήγα σε άλλη πόλη Μπέμβιτς, είναι πόλη στη Συρία. Όλη μέρα και βράδυ είχε πολεμικά αεροπλάνα και δεν είχα ασφάλεια για τα παιδιά μου και έπρεπε να φύγω». Ο Al Gabery μας απαντάει «Ήμουν Ράκα, μετά πήγα Χαλέπι και μετά Τουρκία. Ήταν δύσκολα. Ο δρόμος που πήρα, το ταξίδι ήταν δύσκολα. Παράνομα. Από το Χαλέπι περπατήσαμε περίπου οκτώ ώρες. Η γυναίκα μου η Γιασμίν κράταγε την μικρή και εγώ κράταγα το αγόρι και 2 βαλίτσες. Περπατήσαμε από 5 η ώρα μέχρι 12. Μας κράτησαν στα σύνορα μια εβδομάδα, δεν μπορούσαμε να περάσουμε». Ο Azdashir μας είπε «Επειδή είδα ότι δεν μπορούσα να συνεχίσω το σχολείο, επειδή με τον πόλεμο σταμάτησε, σκέφτηκα να πάω στην Τουρκία να δουλέψω και να βοηθήσω την οικογένειά μου, μίλησα με ένα φίλο μου που δούλευε στο λιμάνι για να πάω Τουρκία και με πήγε στο λιμάνι. Περιμέναμε δυο ώρες και πήγα παράνομα,

επειδή το λιμάνι είχε κλείσει και δεν μπορούσαμε να βγούμε από τη Συρία. Ο φίλος μου το έκανε παράνομα. Όλοι πήγαν στην Τουρκία παράνομα με τα πόδια». Ο ανώνυμος μας είπε «Οι γονείς μου δεν με αφήνανε να φύγω εκτός Συρίας για να τελειώσω το σχολείο και αυτό μου ήταν σαν να είμαι φυλακισμένος και δεν μπορούσα να βλέπω τη ζωή μου όπως την ήξερα, από όλες τις πλευρές. Σκέφτηκα να φύγω για αυτόν το λόγο, να ζήσω σε μια χώρα που να έχει ασφάλεια και να μην κινδυνεύει η ζωή μου. Επειδή δεν μπορούσα να φύγω χωρίς να ενημερώσω το μπαμπά και τη μαμά μου. Ακόμα και για μισή ώρα να έφευγα έπρεπε να τους ενημερώσω, πότε θα φύγω και για ποιο λόγο θα πάω έξω. Πριν κλείσουν τα σύνορα, πριν γίνει ο χαμός έφυγα από τη Συρία στο Λίβανο και από το Λίβανο πήγα Τουρκία με βίζα, κανονικά. Πήγα στο αεροδρόμιο της Συρίας προς Λίβανο και από Λίβανο Τουρκία». Η Islam μας αφηγήθηκε ότι «Ήταν πάρα πολύ δύσκολο το ταξίδι. Από την Συρία πήγα στην Τουρκία. Μίλησα με τα άτομα αυτά που τα κάνουν κρυφά. Πλήρωσα λεφτά για να φύγω. Πιο πριν έφυγε η θεία μου και ήξερα ότι αυτός ο άνθρωπος παίρνει λεφτά στα κρυφά και μπορεί να μας βοηθάει και εμείς πήραμε το κινητό του και κανονίσαμε μαζί του γιατί θέλαμε να φύγουμε. Αυτός μας έστειλε από τη Δαμασκό μέχρι το Καρμεσλί και από εκεί και πέρα δώσαμε τα λεφτά και ξεκινήσαμε να ξέρουμε όλη την ομάδα, πως δουλεύουν, κρυφά». Ο Jabr μας είπε «Οι γονείς μου είχαν κανονίσει. Μας είπαν ότι επειδή έχουν κάποιους συγγενείς στη Μάλτα, είχαν πει στον πατέρα μου να μας στείλεις τα παιδιά. Από την πόλη Χουμς μετακινηθήκαμε και πήγαμε στη Λιβύη, σύνορα με Τουρκία, άμα βλέπεις το χάρτη. Εκεί προσπαθούσαμε δυο τρεις φορές. Πάντα υπάρχουν οι Τούρκοι, μας πυροβολήσανε με όπλα για να μην μπορούμε να περάσουμε τα σύνορα. Τα έζησα αυτά με φόβο, απλά ο στόχος μας ήταν να περάσουμε τα σύνορα».

Αυτό που συμβαίνει με τον πόλεμο στη Συρία έχει να κάνει με τη σύγκρουση συμφερόντων, δηλ. τον ανταγωνισμό για απόκτηση χρημάτων, κύρους και εξουσίας. Ουσιαστικά, τα συμφέροντα καθορίζουν τις αξίες. Οι πεποιθήσεις σχετικά με την αρετή, την ηθική και τη δικαιοσύνη τείνουν να είναι σαν λεπτές μεμβράνες που συγκαλύπτουν τα προσωπικά κέρδη και απώλειες, τα προσωπικά κόστη και οφέλη. Οι πιο ισχυροί άνθρωποι είναι νομικώς πιο ελεύθεροι να επιδιώξουν τα προσωπικά συμφέροντά τους, ενώ οι πιο αδύναμοι άνθρωποι οι οποίοι επιδιώκουν τα προσωπικά τους συμφέροντα είναι πιο πιθανό να οριστούν επισήμως και να κλητευθούν ως εγκληματίες. Αυτό διαφαίνεται και μέσα από τα έγγραφα των μεταναστών και προσφύγων, τα οποία εκδίδονται από το Easo στη Μόρια, όπου αναγράφεται «απόφαση πρώην κρατούμενου».

Αλλά και απαντώντας μας στην ερώτηση «Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας», βλέπουμε ότι για τα συμφέροντα τους τα μεγάλα Κράτη αδιαφορούν για τα πιο ανίσχυρα Κράτη και τον άμαχο πληθυσμό, τους «αναγκάζουν» να γίνουν πρόσφυγες και να αντιμετωπίσουν δυσάρεστες καταστάσεις. Για παράδειγμα ο Mohamen μας ανέφερε ότι *«Με το ζόρι μπήκαμε στην Τουρκία, στα σύνορα Συρία – Τουρκία. Δεν ήταν εύκολο. Η αστυνομία στην Τουρκία δεν αφήνουν να περνάμε και πόλεμος από την άλλη μεριά. Με το ζόρι, με τα πόδια. Περπατήσαμε και πήγαμε μέσα στην Τουρκία παράνομα, γιατί όποιος δεν έχει χαρτιά και διαβατήριό δεν μπορεί να μπει μέσα. Περπατήσαμε μιάμιση ώρα»*. Ο Al Gabery μας ανέφερε *«Είπανε ψέματα η αστυνομία στα σύνορα. Πήρανε λεφτά, η αστυνομία και μαζί οι δουλέμποροι. Η αστυνομία έστειλε τους δουλεμπόρους να πάρουνε λεφτά. Εμείς όταν ήρθαμε ήμασταν μεγάλο γκρουπ, οι μισοί γυρίσανε πίσω στη Συρία. Από την αστυνομία χάθηκαν λεφτά και κινητά τηλέφωνα και τσάντες. Έδωσα 400 ευρώ για όλη την οικογένεια στους δουλεμπόρους. Αν είχα πιο πολλά θα τα έπαιρναν. Μας κράτησαν μια εβδομάδα και μέναμε σε ένα χωριό, εκεί στα σύνορα, σε σκηνές»*. Ο Azdashir μας είπε *«Είμαι Κούρδος από τη Συρία. Ξέρεις τι γίνεται με Τούρκους και Κούρδους, δεν μου αρέσουν αυτοί και δεν μου αρέσουν αυτοί, έχει φασαρία. Όταν έφτασα είχε αστυνομία και έπρεπε να προσέχω, είχε πολύ κόσμος. Στην Τουρκία πήγα σε ένα μαγαζί και πήρα εισιτήριο για Ινσταμπούλ και περίμενα τρεις ώρες μέχρι να έρθει το λεωφορείο να με πάρει. Όταν περνάς παράνομα στην Τουρκία από το λιμάνι μπαίνεις σε κάτι χωριά και είσαι εντάξει, δεν σε πιάνει η αστυνομία. Αλλά στο λιμάνι πρέπει να προσέχεις, γιατί αν σε πιάσουν μπορεί να σε πάνε φυλακή»*. Ο ανώνυμος μας είπε *«Τις πρώτες τρεις μέρες που έφτασα στην Τουρκία ήμουνα χαρούμενος, γιατί είδα άλλη μια χώρα, άλλο κόσμο. Μετά από τρεις μέρες αισθανόμουν μόνος και δεν ήμουν τόσο χαρούμενος»*. Η Islam μας είπε *«Καταρχήν, εγώ ήμουνα το μόνο κοριτσάκι μέσα σε επτά άτομα, άντρες και άλλοι πέντε ακόμα. Εγώ ήμουνα με τον αδερφό μου και ξέρεις οι Ταλιμπάν... επειδή ήμουνα μόνο εγώ κορίτσι του είπα περιμένετε λίγο, όταν φτάσουμε. Στα σύνορα ήταν 12 άντρες και όλοι με κοίταζαν και ήθελαν να με βιάσουν. Και τους είπα περιμένετε λίγο θα το κάνω, περιμένετε. Από το φόβο το είπα. Στο δρόμο έστειλα μήνυμα στον μεγάλο άνθρωπο που μας έφερε και του είπα τι μου ζητούσαν και αυτός ήταν καλός μαζί μου. Από εκεί και πέρα μίλησε αυτός ο μεγάλος με τα παιδιά που ήρθαν μαζί και τους είπε να προσέχετε ή κάτι τους είπε και είπε να στείλουν αυτά τα παιδιά σε ένα σπιτάκι μεγάλο. Πήγαν όλοι για να πάνε σε αυτό το σπιτάκι και εγώ είπα δεν θα μπω μέσα μαζί σας. Έμεινα έξω και μετά ο μεγάλος τους έπαιρνε τηλέφωνο και τους είπε ότι θα στείλει*

αυτοκίνητο να πάρει εμένα, το κορίτσι. Όλο αυτό που έγινε δεν το είχε καταλάβει ο αδερφός μου, τι ήτανε και τι είχα. Εγώ φοβόμουνά πάρα πολύ μέσα μου και δεν μπορούσα να το πω στον αδερφό μου, γιατί αν θα ήξερε κάτι ο αδερφός μου θα είχε πεθάνει, θα γινόταν πόλεμος με τα αγόρια». Ο Jabr αφηγήθηκε «Μόλις φτάσαμε εκεί μας βάλανε σε ένα σπίτι, ίδιο με αυτό (σε αυτό που μένουμε τώρα), ήμασταν πολλά άτομα, μαζέψαμε κάποια χρήματα, για μένα και την αδερφή μου 200 δολάρια πήρανε για να μας μετακινήσουνε κάπου αλλού. Εκτός από τα 100 δολάρια που έδωσε ο καθένας είχαμε δώσει και πριν, για να περάσουμε τα σύνορα, να μας βάλουν στην Τουρκία. Μας σταματήσανε κάπου πριν. Φτάσαμε σε ένα σπίτι για να μείνουμε και μας είπαν αν δεν πληρώσετε δεν θα μείνετε σε ένα σπίτι. Εκεί πληρώσαμε αναγκαστικά για να μείνουμε κάπου».

Οι πρακτικές των μεγάλων δυνάμεων με τις οποίες εξωθούν τον κόσμο στην προσφυγιά οδηγούν στη ραγδαία ανάπτυξη του μεταναστευτικού και προσφυγικού ρεύματος. Μέσα από την παραπάνω ανάλυση καθίσταται σαφές ότι οι μεγάλες δυνάμεις που διαθέτουν οικονομική και πολιτική δύναμη, είναι κυρίαρχες ομάδες που εξυπηρετούν τις αξίες και τα συμφέροντά τους και μάλιστα οι αξίες τους καθοδηγούνται από τα συμφέροντά τους, παρόλο που κάθε δράση τους, κάθε πρακτική τους γίνεται εις το όνομα του κοινού καλού, π.χ. για να αφανίσουν τους τρομοκράτες, τους τζιχαντιστές, κτλ.

Η συγκεκριμένη κατάσταση, του εξαναγκασμού, κάνει εμφανή την βιοπολιτική, δηλαδή, «την κλιμακούμενη ενσωμάτωση και υπαγωγή της φυσικής ζωής του ανθρώπου στους μηχανισμούς, στους υπολογισμούς και στα σχέδια της εξουσίας». Με λίγα λόγια στην εποχή μας το διακύβευμα της πολιτικής είναι η ίδια η ζωή, γιατί τελικά ο άνθρωπος είναι ένα ζώο «στην πολιτική του οποίου η ζωή του ως έμβιου όντος καθίσταται αντικείμενο διερώτησης» (Agamben 2005:189).

Συνεπώς, όπως είπε ο Karl Lowith, πρόκειται για μια «πολιτικοποίηση της ζωής» και έτσι συγγενεύει η δημοκρατία με τον ολοκληρωτισμό. Άρα, πρόκειται για μια βιοπολιτική που «σέρνει μαζί της τη ζωή του *homo sacer*», το πολιτικοποιεί και κάθε πολιτικό συμβάν έχει δυο πλευρές. Η μια πλευρά αναφέρεται στους χώρους, στις ελευθερίες, στα δικαιώματα των ανθρώπων και η άλλη πλευρά αναφέρεται στις κεντρικές εξουσίες με τις οποίες τα άτομα συγκρούονται και από τις οποίες τελικά δεν απελευθερώνονται. Μια βιοπολιτική που ζητά μια αποτελεσματική οργάνωση για να προστατέψει την υγεία, τον έλεγχο και την απόλαυση της γυμνής ζωής (Agamben 2005:191 - 193).

Η βιοπολιτική έχει στο κέντρο της το σώμα, ως υποκείμενο της πολιτικής και οι πρόσφυγες και οι μετανάστες δραπετεύουν από τη χώρα τους και αποτελούν μια γυμνή ζωή. Γυμνή ζωή στη χώρα τους και γυμνή ζωή στην Ελλάδα ή σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Η γυμνή ζωή είναι η ρίζα της βιοπολιτικής, όπου *«συνθλίβει την ιερή ζωή και τη διασπείρει σε κάθε ατομικό σώμα, μετατρέποντάς την σε διακύβευα της πολιτικής σύγκρουσης»* (Agamben 2005:195 - 197).

Βλέπουμε ότι η Συρία οδηγήθηκε σε έναν πόλεμο με στόχο την εξουσία ανάμεσα στον Άσαντ και στους αντάρτες, οι οποίοι είναι ενάντια στο καθεστώς. Σε έναν πόλεμο εξαιτίας των πολλών θρησκευτικών ομάδων (σιιτικό Ιράν, σιιτική οργάνωση Χεζμπολά, αλεβίτες, σουνίτες, κ.α). Σε έναν πόλεμο με ανάμειξη εξωτερικών δυνάμεων, όπως η Ρωσία, η Τουρκία, η ΗΠΑ, οι οποίοι τους τροφοδοτούσαν με όπλα, χρήματα, τους εκπαίδευαν και συνάμα είχαν στρέψει τις ενέργειες τους για τα δικά τους συμφέροντα. Ο Άσαντ καταφέρνει και επιβιώνει όχι μόνο γιατί έχει στο πλευρό του τους σιιτες αλαουίτες, αλλά και γιατί γύρω του συσπειρώνονται διάφορες θρησκευτικές ομάδες από φόβο για τους τζιχαντιστές και με τη σκέψη ότι το καθεστώς του Άσαντ «σέβεται» τους μη μουσουλμάνους. Γεγονός αποτελεί ότι περισσότεροι από 300.000 Σύριοι έχουν πεθάνει και άλλα 9 εκατομμύρια έχουν γίνει πρόσφυγες μέσα ή έξω από την Συρία. Πρόκειται για έναν πόλεμο που δεν επιφέρει καμία λύση, παρά μόνο θανάτους και καταστροφές κάθε είδους (Λυγερός 2016: 114-118).

Μέσα από την ανάλυση για το αναγκαστικό ταξίδι οδηγούμαστε στη σκέψη ότι πρόκειται για έγκλημα κρατών. Πιο συγκριμένα, υπάρχουν εμπορικές εταιρίες οι οποίες διαπράττουν Κρατικά εγκλήματα. Αυτό συμβαίνει γιατί αυτές οι εταιρίες ασκούν κρατικές εξουσίες, όπως είναι η διεξαγωγή πολέμων. Ενέργειες που οδηγούν στο Κρατικό έγκλημα έχουν να κάνουν με παραβίαση του διεθνούς ποινικού δικαίου, όπως αποτελούν τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τα εγκλήματα πολέμου. Εκτός από τα εγκλήματα των εταιριών, το ίδιο το ταξίδι αποτελεί έγκλημα, διότι όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες αφήνουν τους ανθρώπους, αν μπορέσουν, να γλυτώσουν με τη βοήθεια κάποιων επιτήδειων και να περάσουν μέσα από τις θάλασσες με τις χειρότερες καιρικές συνθήκες, με αποτέλεσμα να έχουμε θανάτους εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων και ακόμα πιο λυπηρό να έχουμε θανάτους παιδιών. Ενώ υπάρχει η δυνατότητα να βοηθήσουν τους ανθρώπους βάζοντάς τους σε πλοία της γραμμής, χωρίς κόστος (χρηματικό και ζωών), να ταξιδέψουν με ασφάλεια και να τους σώσουν όλους.

Συνεπώς, γίνεται λόγος για διάπραξη εγκλήματος από την ΕΕ (ποινικοποίηση μεταναστών χωρίς επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα), γιατί λόγω της εξουσίας που έχουν (οικονομική, πολιτική) μπορούν να το κάνουν, κάτι που εναπόκειται στην άνιση κατανομή της εξουσίας. Αλλά αυτό που συμβαίνει πραγματικά με την διαδικασία της ποινικοποίησης είναι ότι ποινικοποιήσαν κεκτημένα δικαιώματα των ανθρώπων και ξαφνικά τα έχασαν. Ο λόγος γίνεται για τα δικαιώματα της διεθνούς προστασίας των προσφύγων και μεταναστών (ευθύνη παροχής διεθνούς προστασίας από τα Κράτη και την UNHCR, διεθνή προστασία προσφύγων που αιτούνται άσυλο, κα), δικαιώματα για τα οποία υπάρχει νομικό πλαίσιο. Αυτό που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι η οικονομική βάση του καπιταλισμού έχει εδραιωθεί από μια κλοπή στη μεγαλύτερη έκταση που μπορεί να φανταστεί κάποιος. Μια κλοπή που πραγματοποιήθηκε δια μέσω της καταναγκαστικής εξουσίας του ποινικού δικαίου.

Η βιοπολιτική που ασκείται, εξαιτίας μιας κατάστασης εξαίρεσης, μετατρέπεται σε θανατοπολιτική, όπου η γυμνή ζωή να είναι αντικείμενο της κυριαρχίας. Οι άνθρωποι πεθαίνουν, γιατί το επιτρέπουν οι μεγάλες δυνάμεις, σαν να επρόκειτο «για ζώες ανάξιες να βιωθούν». Βλέπουμε τη φονευσιμότητα των σωμάτων και το νέο πολιτικό σώμα της Δύσης «συγκροτείται από τα απολύτως φονεύσιμα σώματα των υπηκόων» (Agamben 2005:194 & 199).

Η θανατοπολιτική απαντάται στην ερώτηση «Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;». Ο Mohamen απαντάει «Όχι. Οι διακινητές δεν μπήκαν στη βάρκα μαζί μας και μας άφησαν ή να φτάσουμε ή να πεθάνουμε». Ο Al Gabery απαντάει «Όχι, τίποτα ασφάλεια». Ο Xalaf μας απαντάει «Όχι, τίποτα. Μόνο στο τηλέφωνο, θα κάνεις αυτό, αυτό. Μόνο στο τηλέφωνο. Βρήκα ταξί, πήρα ταξί, πήγα στο ξενοδοχείο. Μου είπε εμένα, αν σε πιάσουν και βρήκαν το πλαστό βιβλιάριο μην λες το όνομά μου». Ο Amar μας απάντησε «Όχι, δεν ενδιαφέρθηκαν καθόλου. Ήμασταν 45 άτομα καθόμασταν έτσι κολλητά στο ταχύπλοο, ήταν μικρό για πιο λίγα άτομα. Και όταν φτάσαμε είχε σκιστεί πίσω το δέρμα μου. Χτυπιόταν με τα κύματα, ήταν πλαστικό και είχαμε πολύ φόβο». Ο ανώνυμος απάντησε «Στην βάρκα έπρεπε να ήταν 30 άτομα, όπως μας είχαν πει, αλλά έβαλαν 70 άτομα και δεν μας δώσανε σωσίβια, εμείς αγοράσαμε».

Οι παραπάνω αφηγήσεις αν και ποτέ δεν θα μπορούσαμε να τις παρατηρήσουμε φτάνει το βλέμμα των αφηγητών μας όταν μας εξιστορούν τα γεγονότα. Καταλαβαίνουμε περισσότερα από όσο μας λένε και χαιρόμαστε που τα κατάφεραν.

Βρισκόμαστε μπροστά στο «κατώφλι της βιολογικής νεωτερικότητας» και έχουμε μια κοινωνία όπου το αντικείμενο της διακύβευσης της είναι το ανθρώπινο είδος και πάνω του εφαρμόζει τις πολιτικές στρατηγικές του (Foucault 2011: 167). Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες εμπίπτουν στην εξουσία των μεγάλων δυνάμεων από τις οποίες θα αποφασιστεί αν θα ζήσουν ή αν θα πεθάνουν, σαν να μην πρόκειται να είναι η ζωή και ο θάνατος δικαίωμά τους. Η κυρίαρχη εξουσία της ΕΕ έχει τελικά το δικαίωμα να χαρίσει σε κάποιους τη ζωή και να τους αφήσει να πεθάνουν (Foucault 2002: 294 – 295).

Καταλήγοντας, το όραμα προς την Ευρώπη, το όνειρο για μια καλύτερη και ασφαλέστερη ζωή, πολλές φορές καταλήγει με τα χειρότερα αποτελέσματα. Οι άνθρωποι που δίνουν μάχη με τα κύματα για να φτάσουν σε έναν επίγειο παράδεισο, πολλές φορές το πληρώνουν με το χειρότερο νόμισμα, το πληρώνουν με την ίδια τους τη ζωή. Η θάλασσα ξεβράζει πρόσφυγες και όταν κάτι δεν πάει καλά... πτώματα.

I.1.2. Οι Διακινητές

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των αφηγητών μας οι διακινητές πρόκειται για άτομα, όπου το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι τα χρήματα και αδιαφορούν για την ασφάλεια των ανθρώπων. Ψεύδονται πάντα για τον αριθμό των ατόμων που θα έχει η βάρκα με αποτέλεσμα το ταξίδι να γίνεται περισσότερο επικίνδυνο, καθώς μια βάρκα μπορεί να παίρνει 25-30 άτομα και εκείνοι βάζουν 70 άτομα. Τους διαβεβαιώνουν ότι θα φτάσουν με ασφάλεια στην Ελλάδα, αλλά αυτό δεν ισχύει πάντα.

Απαντώντας μας στην ερώτηση «Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;», οι αφηγητές μας τους αποκάλεσαν «μαφία» και μας είπαν ότι αν κάνεις συμφωνία μαζί τους πρέπει να κάνεις το ταξίδι, ανεξάρτητα αν μετάνιωσες ή αν έχει κακοκαιρία. Χαρακτηριστικά ο Xalaf μας είπε *«Μαφία. Γιατί είναι ψεύτες, κλέφτες. Μας λένε ψέματα, παίρνουν πολλά λεφτά και λένε θα πάρουμε 1.000 και μετά όταν δεν είναι καλά δρόμος πρέπει να πληρώσεις περισσότερο. Μπορεί να δώσεις λεφτά και μετά να σου ζητήσουν περισσότερα. Αν δεν έχεις δεν δίνουν τα 1.000 πίσω και σε αφήνουν εκεί. Λένε ψέματα, λένε η Ελλάδα έχει πολύ δουλειά, ήρθα και δεν είχε τίποτα»*. Ο Mohamen μας είπε *«Μαφία, γιατί είμαστε άνθρωποι και δεν τους νοιάζει αν θα φτάσουμε, αν θα πάθουμε κακό. Δεν δίνουν σημασία»*. Ο Al Gabery μας είπε *«Πως είναι αυτοί που έχουν πολλά λεφτά και πουλάνε άτομα με λεφτά.... Σαν ζώα. Σαν να είμαστε ζώα και μας πουλάνε. Κάνουν εμπόριο, λαθρέμποροι. Όταν βλέπεις έτσι....*

βάζουν 80 άτομα μέσα και θα ζούνε, δεν ζούνε, τι θέλεις να τα πω τέτοια άτομα....; (μπαζάρ). Ο Ερντογάν τους πουλάει. Ή να δίνετε λεφτά ή να ανοίξετε σύνορα». Ο Amar μας είπε «Είναι πάρα πολύ άσχημοι άνθρωποι, γιατί ενδιαφέρονται μόνο και μόνο, όχι για τον πόνο των άλλων, μόνο λεφτά, να κάνουν μόνο λεφτά. Αν είχα άλλη επιλογή δεν θα έβαζα τον εαυτό μου να κάνω τέτοιο». Ο Azdashir μας είπε «Είναι μαφία. Είναι περίεργοι άνθρωποι. Δεν είναι ακριβώς μαφία. Είναι δουλειά. Και στην Τουρκία και στη Συρία και εδώ είναι ίδιοι. Η μαφία είναι κάτι διαφορετικό. Κάνουν τι δουλειά τους. Αν συγκρίνεις τη δουλειά με τη μαφία είναι διαφορετικά, γιατί η μαφία κάνουν πολλές δουλειές παράνομα, δεν είναι σωστό. Και οι διακινητές είναι παράνομοι, αλλά είναι διαφορετικά από τη μαφία». Ο ανώνυμος μας είπε «Τους βλέπω ψεύτες, που σου λένε κάτι και δεν το κάνουν, για παράδειγμα σου λένε θα σε πάνε κάπου και πριν μας βάλουν στη βάρκα θα σας ταΐζουμε, θα σας φροντίζουμε και τίποτα δεν γίνετε». Η Islam μας είπε «Πεινάνε για λεφτά. Είναι μαφία. Όλοι πεινάνε για λεφτά. Είναι μερικοί που είναι καλοί από μέσα τους, αλλά θέλουν λεφτά και κάνουν αυτήν τη δουλειά. Όλοι για λεφτά. Μπορούν να βρουν άλλη δουλειά για να μαζέψουν λεφτά, αλλά εδώ βγάζουν πιο πολλά». Ο Jabr είπε «Τους χαρακτηρίζω σαν μαφία. Δεν τους νοιάζει τίποτα, οι ζωές των ανθρώπων, να σκοτωθείς, μόνο και μόνο για να πάρει χρήματα. Να πληρώσεις τη ζωή σου για το στόχο που έχει, τα λεφτά».

Οι διακινητές διαπράττουν το έγκλημα λόγω της ευκαιρίας που έχουν, ώστε να το διαπράξουν. Με λίγα λόγια η ευκαιρία συμβάλλει για να διαπραχτεί το συγκεκριμένο έγκλημα (Vold et al 2002: 84-98). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, λόγω πολέμου, οι άνθρωποι ψάχνουν τρόπο διαφυγής και οι διακινητές «προσφέρονται» με μεγάλο αντίτιμο και όχι πάντα μόνο οικονομικό.

Και σε αυτήν την περίπτωση οι διακινητές, οι παραβάτες υπολογίζουν ορθολογικά το κόστος και τα οφέλη από τη διάπραξη ενός εγκλήματος. Επίσης, η διάπραξη του εγκλήματος έχει να κάνει με τις καταστάσεις και τις συνθήκες στις οποίες οι εν δυνάμει παραβάτες εμπλέκονται και στις ευκαιρίες που έχουν για να διαπράξουν το έγκλημα (Vold et al 2002: 203-205), όσο και σε σχέση με τις «δραστηριότητες ρουτίνας και θυματοποίησης», κατά την οποία οι αλλαγές στα ποσοστά της εγκληματικότητας μπορούν να ερμηνευτούν και από την άποψη αλλαγών στη διαθεσιμότητα των στόχων και στην απουσία ικανού φύλακα (Vold et al 2002: 205-206). Οι πρόσφυγες θυματοποιούνται, γιατί ο τρόπος ζωής τους έγινε διαφορετικός. Για εκείνους τους ανθρώπους οι καθημερινές δραστηριότητες ρουτίνας είναι οι βόμβες, οι απώλειες ζώων, η πείνα, ο πόλεμος. Όσοι μπορούν, ουσιαστικά όσοι έχουν

πολλά χρήματα καταφέρνουν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους για να σωθούν. Επίσης, υπάρχει αυξημένος κίνδυνος περιουσιακής θυματοποίησης από τους διακινητές.

Η παραπάνω οπτική γίνεται εμφανή και στα λόγια των ανθρώπων απαντώντας μας στην ερώτηση «Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας». Ο Chalaf μας αφηγείται «Ψέματα έλεγε πολλά. Πολλά ψέματα. Στη Συρία έλεγε ψέματα. Έκανα Ελλάδα όνειρα. Όλα είναι λεφτά, θα βρεις λεφτά, ου, γυναίκες, πολλά πράγματα. Πολλά λεφτά, πολλά. Ήρθα εδώ, όλα ψέματα. Είπε θα μείνεις μόνος σου στο σπίτι, θα δώσω σπίτι για σένα, θα μείνεις μόνος σου και ήρθα και βρήκα 12 άτομα μέσα. Βρήκα 12 άτομα, λέω παιδιά τι κάνετε εδώ; Λέει ήρθαμε πριν λίγες μέρες. Ποιος σας έφερε; Αυτός ο γνωστός σου, ο ίδιος. Ακόμα είναι εδώ, στην Αθήνα, δουλεύει, την ίδια δουλειά κάνει». Ο Mohamen μας αναφέρει «Στην αρχή μιλάνε καλά, πολύ καλά. Όταν πάμε στη βάρκα, μακριά από την πόλη φωνάζουν και κάνουν φασαρία. Μιλάνε πολύ σκληρά. Ας πούμε στην πόλη είναι πολύ καλά, όταν πηγαίνουμε στην παραλία απέναντι είναι κακά. Ενώ μιλάνε από την αρχή καλά, μας λένε ότι θα βάλουν λίγα άτομα στη βάρκα, θα είσαστε ασφαλής. Όταν πάμε κοντά στην βάρκα, ας πούμε ότι έχουμε κάνει συμφωνία 40 άτομα και βάζουν 80 και ο κόσμος βουλιάζει. Φοβούνται. Έχουν όπλα, αλλά εγώ δεν είδα. Όποιος δεν μπαίνει στη βάρκα θα γυρίσει πίσω, αλλά δεν έχει λεφτά. Ξέρω άλλο κόσμο που τους έβγαλαν όπλο». Ο Al Gabery μας λέει «Ήταν πολύ δύσκολα. Είπαν ψέματα. Μετά όταν ήρθαμε στη βάρκα ήτανε πολλά ψέματα εκεί. Αλλάζανε και βγάλανε όπλα. Είπαν 35 - 40 άτομα και όταν φτάσαμε εκεί ήταν 80 άτομα, ήταν μικρή η βάρκα. Κάποια άτομα είπαν δεν γίνεται είναι πολλά άτομα και βγάλανε όπλα για να μπουν με το ζόρι». Ο Amar μας είπε «Δεν τους βλέπαμε. Είχαν δικούς τους ανθρώπους οι οποίοι καθόντουσαν μέσα στο ξενοδοχείο. Δηλαδή, ο τύπος που καθόταν μέσα στο ξενοδοχείο συνενωνόταν μαζί τους. Ένας μας έβαλε στη βάρκα και έφυγε. Αυτοί που οδηγούσαν, δυο, ήταν Έλληνες. Μας έκαναν με το χέρι νοήματα, δεν μιλούσαν, δεν φώναζαν. Αυτοί που μας κανόνιζαν με τους διακινητές μας φερθήκαν άσχημα. Μας έλεγαν δεν πρέπει να μιλάμε και τέτοια». Η Islam μας αφηγήθηκε «Οι διακινητές μιλούσαν δυο γλώσσες, Αραβικά και Κουρδικά. Όταν θέλουν να πουν κάτι μεταξύ τους μιλάνε Κουρδικά για να μην καταλαβαίνουμε εμείς. Εγώ τους είδα καταρχήν ότι είναι για να τρώνε λεφτά και μια στιγμή τους είδα ότι μας κοιτούσαν με καλό μάτι, «κρίμα αυτά τα παιδιά, γιατί είναι μικρά». Στην αρχή είναι καλοί για να μας τραβάνε. Μετά ξεκίνησαν στο δρόμο που περπατούσαμε με κοιτούσαν πολύ άγρια και φοβήθηκα». Ο Jabr είπε «Ήταν διαφορετικοί διακινητές. Από τη Συρία

ήταν νορμάλ άνθρωποι, είχαν ανάγκη για κάποια χρήματα, εντάξει δεν μας πείραζαν. Στην Τουρκία άλλαξε η κατάσταση. Τα μάτια τους ήταν στα λεφτά, να πάρουνε λεφτά».

Οι πρακτικές των διακινητών μπορούν να χαρακτηριστούν ως Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα, όχι με τη στενή έννοια της επιχείρησης, αφού πρόκειται για μεμονωμένα άτομα, τα οποία όμως δημιουργούν έναν κύκλωμα και συνεργάζονται, ώστε να διεκπεραιώσουν τα ταξίδια.

Πιο αναλυτικά, οι διακινητές έχουν παρεκκλίνουσες σχέσεις και οδηγούνται σε Κρατικοεπιχειρηματικά εγκλήματα και κάτι τέτοιο μπορεί να πραγματοποιηθεί με δυο τρόπους. Ο ένας τρόπος είναι το έγκλημα των διακινητών να ξεκινάει από το Κράτος και ο άλλος τρόπος είναι το έγκλημα των διακινητών να διευκολύνεται από το Κράτος. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε διακινητές που εφαρμόζουν συγκεκριμένες πρακτικές και το Κράτος τους επιτρέπει να πορεύονται προς αυτήν την κατεύθυνση με την σιωπηρή έγκριση της Κυβέρνησης. Στη δεύτερη περίπτωση έχουμε κυβερνητικούς θεσμούς κοινωνικού ελέγχου που δεν έχουν καταφέρει ή δε θέλουν να καταφέρουν να δημιουργήσουν ρυθμιστικά όργανα τα οποία θα είναι σε θέση να περιορίζουν παρεκκλίνουσες δραστηριότητες των ατόμων. Το «δεν θέλουν» έγκειται σε ενέργειες μεταξύ επιχειρήσεων και Κυβέρνησης οι οποίες αποβλέπουν σε συγκεκριμένους και κοινούς στόχους, π.χ. οικονομικά οφέλη.

Τα συγκεκριμένα άτομα λειτουργούν σύμφωνα με τα μέσα που τους προσφέρουν για να πετύχουν τους σκοπούς τους, εννοώντας τους οικονομικούς σκοπούς. Η συγκεκριμένη συμπεριφορά έχει να κάνει με την κοινωνική δομή, όπου οι στόχοι και τα μέσα δεν είναι διαθέσιμα σε ολόκληρο τον πληθυσμό. Με λίγα λόγια υπάρχει δυσαναλογία ανάμεσα στους στόχους και τα μέσα και έχουμε εσφαλμένη ενσωμάτωση. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι διακινητές είναι Καινοτόμοι, οι οποίοι αποδέχονται τους στόχους, αλλά επειδή δεν έχουν τη δυνατότητα να πετύχουν σε αυτούς μέσω των θεσμοθετημένων μέσων, ανακαλύπτουν νέες μεθόδους.

Τα παραπάνω διαφαίνονται μέσα από τις απαντήσεις της ερώτησης «Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;». Ο Χαλαφ μας απάντησε *«Με τον γνωστό μου που ήταν δουλέμπορος. Δεν ξέρω άλλα. Μου λέει θα βοηθήσουμε. Πήρε 3.000 ευρώ μπροστά. Μιλάει μαζί μου, θα κάνεις αυτό, αυτό, αλλά εγώ που κατάλαβα, που κανόνισα μαζί του ότι βοηθάει για μένα, ότι θα μου βρει δουλειά. Όταν έφτασα μετά Ελλάδα κατάλαβα ότι αυτός κάνει αυτή την δουλειά».* Ο Mohamen μας είπε *«Από την Συρία ήρθαν στην Τουρκία μόνοι τους, κάτσαμε στην*

Τουρκία τρία χρόνια. Ήρθαμε ελεύθερα, με αυτοκίνητο κοντά στα σύνορα και μετά περπατήσαμε, περπατήσαμε μιάμιση ώρα, μετά πήγαμε στη Σμύρνη. Εκεί έχει πολλούς Άραβες και πολύ δουλεύουν έτσι (δουλέμποροι). Έχει και Τούρκους και Άραβες και από διάφορες χώρες, έχει πολλούς. Άκουσα από τον κόσμο για τους διακινητές. Αν φτάσεις στη Σμύρνη και δουν ότι είσαι καινούριος Σύριος εδώ έρχονται και ρωτάνε «Που θέλεις να πας;». Έχει πούλμαν, έρχονται αφήνουν τον κόσμο και εκεί περιμένουν και άλλοι και τους ρωτάνε «Που θέλετε να πάτε; Ελλάδα; Αθήνα:». Πληρώσαμε 3.500 χιλιάδες ευρώ, για οκτώ άτομα». Ο Al Gabery μας αφηγήθηκε «Όταν έφτασα στη Σμύρνη είχε πολλούς δουλεμπόρους στο δρόμο. Όταν έφτασα στην πλατεία με το πούλμαν (σταθμός πούλμαν) περίμεναν όλοι οι δουλέμποροι. Όταν κατεβήκαμε «έλα εδώ, που θέλεις να πας;». Τους πληρώσαμε. Κάθε άτομο 800 ευρώ, κάθε παιδί 400 ευρώ. Αλλά εγώ δεν είχα λεφτά, πήρα δάνειο. Δάνειο πήρα από τρεις φίλους μου που είναι στη Γερμανία και από φίλους από το Κατάρ. Τα πήρε μέσω ενός φίλου στο χέρι». Ο Amar μας είπε «Τους βρήκα στα ξενοδοχεία. Ερχόταν και εκεί και στα καφεενεία που καθόσονται και πετάγονταν με τα Αραβικά. Ρε φίλε άμα θέλεις να φύγεις έλα... Την πρώτη φορά πλήρωσα 3.500 ευρώ για να φύγω από Τουρκία και να πάω Ελλάδα. Πολλά λεφτά για να μην περάσεις από τα νησιά». Ο Azdashir μας είπε «Ο φίλος μου με βοήθησε να έρθω στην Ελλάδα. Πήγα στην Τουρκία και είδα τον φίλο μου. Πλήρωσα 500 δολάρια. Είναι παραπάνω, αλλά επειδή είμαστε φίλοι πλήρωσα τόσα». Ο ανώνυμος μας είπε: «Για να φύγω από την Τουρκία είχαν ζητήσει 500 δολάρια και εγώ δεν τα έδωσα αυτά τα χρήματα στο χέρι. Τα έδωσα σε ένα τρίτο πρόσωπο που ήταν φίλος μου και τους είπα αν δεν φτάσω στην Ελλάδα, αν δεν με πάτε εκεί που πρέπει δεν θα πληρωθείτε. Τα λεφτά τα κράταγε ο φίλος του και όταν έφτασε στην Ελλάδα πήρε τηλέφωνο τον φίλο του και τους έδωσε τα λεφτά. Δίπλα στον ξενώνα που έμενα ήταν ένα μαγαζί, μια ταβέρνα, που το είχε Σύριος και οι διακινητές πήγαιναν εκεί και τρώγανε, πίνανε και έτσι τους γνώρισα». Η Islam μας είπε «Η θεία μου με βοήθησε. Όταν έκανα δυο βήματα κάποιος ήρθε και μου είπε δώσε χρήματα. Για ένα άτομο ζήτησαν 700 δολάρια για να πάω στα σύνορα της Τουρκίας και μετά πλήρωσα άλλα 100 δολάρια για μεταφορικά που μας πήγανε, αλλά πλήρωσα και στη Συρία πριν να φύγω πολλά, γιατί από τη Δαμασκό μέχρι το Κάμεσλη έφυγα με αεροπλάνο, 2.000 ευρώ έδωσα για αεροπλάνο και διακινητές. Αυτά πριν φτάσω στην Τουρκία. Μετά έδωσα τα άλλα 800 ευρώ». Ο Jabr μας είπε: «Το κανόνισε η μαμά μου και δώσαμε στην αρχή 100 δολάρια και μετά άλλα 100 για να μας πάνε σε αυτό το μέρος, στο σπίτι στην Τουρκία».

Οι διακινητές μπορούμε να πούμε ότι έχουν κάποια κοινά σημεία. Για παράδειγμα, έμαθαν την εγκληματική συμπεριφορά και την έμαθαν κατά την αλληλεπίδρασή τους με άλλους ανθρώπους σε μια διαδικασία επικοινωνίας. Η εγκληματική συμπεριφορά λαμβάνει χώρα μέσα σε προσωπικές ομάδες που χαρακτηριστικό τους είναι η οικειότητα. Όταν η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται, η μάθηση περιλαμβάνει: α) τις τεχνικές διάπραξης του εγκλήματος, οι οποίες μερικές φορές είναι εξαιρετικά πολύπλοκες, μερικές φορές πολύ απλές, β) τη συγκεκριμένη κατεύθυνση των κινήτρων, ορμών, ορθολογικών εξηγήσεων και συμπεριφορών. Οι συγκεκριμένες κατευθύνσεις των κινήτρων και των ορμών μαθαίνονται από ορισμούς του νομικού κώδικα ως ευνοϊκές ή δυσμενείς. Ένα άτομο καθίσταται εγκληματίας εξαιτίας της υπερβολής των ευνοϊκών ορισμών στην παραβίαση του νόμου έναντι των δυσμενών ορισμών στην παραβίαση του νόμου. Οι διαφορικές συσχετίσεις ενδέχεται να ποικίλλουν σε συχνότητα, διάρκεια, προτεραιότητα και ένταση. Η διαδικασία μάθησης της εγκληματικής συμπεριφοράς από συσχετισμό με εγκληματικά και αντεγκληματικά μοτίβα περιλαμβάνει όλους τους μηχανισμούς που εμπλέκονται σε οποιαδήποτε άλλη μάθηση. Η εγκληματική συμπεριφορά είναι μια έκφραση των γενικών αναγκών και αξιών.

Τα κοινά σημεία διαφαίνονται και από τις απαντήσεις της ερώτησης «Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε». Ο Xalaf μας απάντησε «Δεν έγινε, μου έλεγε ψέματα». Ο Mohamen μας απάντησε «Όχι, Λένε πολλά ψέματα. Μας είπαν λίγα άτομα, έβαλαν πιο πολλούς. Είπαν η βάρκα θα είναι πολύ ωραία, θα έχει μηχανή, σε μια ώρα θα είσαστε στη Χίο. Φτάσαμε σε έξι ώρες. Η μηχανή της βάρκας ήταν χαλασμένη, παλιό μοντέλο». Ο Al Gabery μας είπε «Δεν έκαναν τίποτα από αυτά που υποσχέθηκαν. Τίποτα, ψέματα. Είπαν θα βάλουμε λίγα άτομα, θα είσαστε ασφαλείς και όταν πήγαμε ήταν όλα ψέματα». Ο ανώνυμος μας απάντησε «Όχι». Η Islam μας είπε «Δεν μας υποσχέθηκαν τίποτα». Ομοίως και ο Amar μας είπε «Δεν μας υποσχέθηκαν τίποτα. Αυτοί φαινόταν ότι ήταν σε πολύ υψηλό χάρη λάιτ. Δηλαδή, αν έλεγες «εγώ δεν πάω μαζί σου» θα σου έλεγε φύγε». Ο Jabr είπε «Όχι, δεν ήταν, καμία σχέση με αυτά που είπανε. Για παράδειγμα, είχαμε πάνω μας κάποια διαβατήρια, εγώ και η αδερφή μου και μας είπανε αν δουν αυτά τα διαβατήρια οι έλληνες θα σας χτυπήσουνε και δεν ήταν έτσι».

Καταλήγοντας, βλέπουμε ένα Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα, όπου από τη μια οι διακινητές επιλέγουν τη συγκεκριμένη οδό για να βγάλουν χρήματα, γιατί είναι εύκολη και χωρίς κινδύνους και από την άλλη οι Τούρκοι συνοριοφύλακες έκαναν τα στραβά μάτια επειδή δωροδοκούνταν από τους διακινητές (Λυγερός 2016: 51), όπως μας αναφέρει και ο Al Gabery *«Είπανε ψέματα η αστυνομία στα σύνορα. Πήρανε λεφτά, η αστυνομία και μαζί οι δουλεμπόροι. Η αστυνομία έστειλε τους δουλεμπόρους να πάρουνε λεφτά. Εμείς όταν ήρθαμε ήμασταν μεγάλο γκρουπ, οι μισοί γυρίσανε πίσω στη Συρία. Από την αστυνομία χάθηκαν λεφτά και κινητά τηλέφωνα και τσάντες. Έδωσα 400 ευρώ για όλη την οικογένεια στους δουλεμπόρους. Αν είχα πιο πολλά θα τα έπαιρναν. Μας κράτησαν μια εβδομάδα και μέναμε σε ένα χωριό, εκεί στα σύνορα, σε σκηνές». Ο Amar μας είπε «.....Συνεννοηθήκαμε με κάποιους να μας περάσουν στην Αθήνα. Τους βρήκα στα ξενοδοχεία στη Σμύρνη, γιατί υπήρξαν κάποιιοι εκεί, Αραβικά μιλούσαν. Φαινόταν ότι έμεναν χρόνια στην Τουρκία και είχαμε σχέση με κάποιους είτε μπάτσοι Τούρκοι, είτε Έλληνες, δηλαδή, μαζικοί κύκλοι, Αυτοί που μεταφέρουν κόσμο τα βρίσκουν με την αστυνομία..... Αυτοί που μεταφέρουν δίνουν λεφτά στην αστυνομία για να τους δώσουν το πράσινο φως. Θυμάμαι μια εικόνα. Είχαμε φτάσει στην περιοχή που είναι όλο βράχους, έξω από τη Σμύρνη, επειδή είχαμε ξεκινήσει από το ξενοδοχείο στην εξοχή για να πάμε στο μέρος που ξεκινάει, ένας από αυτούς που μας οδήγησε σε αυτήν την περιοχή κρατούσε ένα φακό, οπότε απέναντι είχε παρκάρει το ταχύπλοο και με συνεννόηση, με σήματα μορς μεταξύ τους, εκεί ήρθε και έλεγε να είμαστε γρήγοροι. Σε πέντε δευτερόλεπτα 45 άτομα είχαμε μπει μέσα και ξεκινήσαμε. Είχε και αστυνομία που πηγαινοερχόταν εκεί. Το είχα δει».*

Είναι εμφανές τα παράνομα κυκλώματα που με διάφορους τρόπους κερδίζουν πολλά από τη μετανάστευση και *«ανθεί μια ολόκληρη βιομηχανία γύρω από την παράνομη μετανάστευση».* Αυτά τα κυκλώματα περιλαμβάνουν διακινητές, δικηγόρους, αστυνομικούς, αρμόδιους δημόσιους υπάλληλους, εργοδότες, οι οποίοι *«βγάζουν γερό χαρτζιλίκι»* (Λυγερός 2016: 52 – 53).

I.1.3. Η Κράτηση

Η Διοικητική Κράτηση είναι ένα μέτρο στερητικό της ελευθερίας, το οποίο επιβάλλεται χωρίς δικαστική απόφαση, αλλά με απλή απόφαση της διοίκησης στα πλαίσια της διακριτικής τους ευχέρειας. Πρόκειται για κράτηση που επιβάλλεται σε ανθρώπους οι οποίοι δεν έχουν διαπράξει κάποιο αδίκημα που να έχει κριθεί ή να είναι υπό την κρίση δικαστηρίου (η διέλευση των συνόρων χωρίς τα έγγραφα που απαιτούνται είναι αδίκημα για το Ελληνικό Δίκαιο, σε ελάχιστες όμως περιπτώσεις ασκείται δίωξη από τον εισαγγελέα). Στην συντριπτική πλειοψηφία ο εισαγγελέας απέχει από την ποινική δίωξη και συνεπώς αυτοί οι άνθρωποι κρατούνται διοικητικά για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου σκοπού. Στην περίπτωση των παράτυπων εισερχόμενων αλλοδαπών που δεν είναι αιτούντες άσυλο, ο μόνος νόμιμος λόγος κράτησης είναι η απομάκρυνση έξω από την Ελλάδα, δηλ. η απέλαση ή η αναγκαστική επιστροφή τους. Για την περίπτωση των αιτούντων άσυλο ο Νόμος απαιτεί να εξετάζονται εναλλακτικά τα μέτρα κράτησης και θέτει μια πολύ συγκεκριμένη σειρά μέτρων από προϋποθέσεις, οι οποίες επίσης στην πράξη δεν ελέγχονται ουσιαστικά, ούτε από τις Αστυνομικές αρχές, αλλά ούτε από την Υπηρεσία Ασύλου, η οποία είναι φορτισμένη να εισηγείται υπέρ ή κατά της κράτησης κάποιων αιτούντων.

Η Ελληνική πολιτεία μέχρι σήμερα επιλέγει να εγκλείει, να κρατά ανθρώπους επικαλούμενη τυπικά την απέλασή τους, ενώ γνωρίζει ότι αυτή είναι εντελώς αδύνατη, επί των παρουσών συγκυριών και τελικά παραβιάζει η ίδια το Νομοθετικό πλαίσιο που έχει θέσει. Πρόκειται δηλ. για κράτηση που επιβάλλεται χωρίς να ερευνώνται οι συντρέχον λόγοι για τους οποίους προβλέπεται από το Νόμο.

Η κράτηση εκτός από μια πρακτική από την οποία προκύπτουν σοβαρές παραβιάσεις είναι και μια εξαιρετικά πολυδάπανη πρακτική. Και αυτό τη στιγμή που δεν υπάρχουν δημόσιοι πόροι και κοινωνική πρόνοια, αλλά ταυτόχρονα εξοικονομούνται δαπάνες υπέρ μιας σκληρής και απάνθρωπης πολιτικής. Όλα αυτά στα πλαίσια μιας γενικότερης έξαρσης των μέτρων εγκλεισμού και καταστολής. Η κράτηση γίνεται μια πολιτική επιλογή.

Επιπλέον, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα¹ σε γραπτή έκθεση που δημοσίευσαν το 2014 παρουσιάζουν τα ευρήματά τους, μετά από έλεγχο κατά τη διάρκεια του 2013 – 2014 σε Κέντρα Κράτησης μεταναστών και προσφύγων και κάνουν αναφορά για τις απαράδεκτες συνθήκες κράτησης. Αναφέρουν ότι οι συνθήκες κράτησης έχουν επιπτώσεις στην υγεία και τη ζωή των μεταναστών και των προσφύγων, ενώ έχουν εκφράσει τις ανησυχίες τους στις αρμόδιες αρχές της Ελλάδας και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Αθέατος Πόνος, Πρόγραμμα των MSF σε Κέντρα Κράτησης Μεταναστών στην Ελλάδα 2008-2014, σσ 5).

Τα προαναφερόμενα άπτονται στον «Σύγχρονο Κλασικισμό» και συγκεκριμένα στην «Αποτροπή» (Vold et al 2002: 199-203), κατά την οποία η ΕΕ λειτουργεί Νεοκλασικιστικά όσον αφορά την Αντεγκληματική πολιτική και για αυτό άλλαξε την πολιτική της. Θεωρώντας ότι βρισκόμαστε σε μια κατάσταση εκτάκτου ανάγκης παίρνει μέτρα, βασιζόμενη στον Κλασικισμό και οδηγείται στην αυστηρικοποίηση. Η αποτροπή γίνεται φανερή από τα μέτρα της αντεγκληματικής πολιτικής που χρησιμοποιεί και εφαρμόζει η ΕΕ, όπως είναι τα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων, όπου οι άνθρωποι εγκλωβίζονται εκεί σε άθλιες συνθήκες, με παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παραβίαση του δικαιώματος στο άσυλο, κα.

Οι παραπάνω οπτικές γίνονται εμφανής και στα λόγια ανθρώπων τόσο για την κράτηση, όσο και για τις συνθήκες διαβίωσης. Στην ερώτηση «Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο», διαχέεται το αίσθημα της φυλάκισης, καθώς και οι άθλιες συνθήκες του κέντρου.

Για παράδειγμα, ο αφηγητής AI Gabery μας αναφέρει «*Στην παραλία ήρθαν 2 -3 οργανώσεις, ΜΚΟ. Είχε και δημοσιογράφους με κάμερα. Τα ρούχα μας ήταν πολύ βρεγμένα και μας δώσανε ρούχα και παπούτσια και χυμό και φαγητό. Μετά ήρθανε λεωφορεία και μας πήραν. Μας πήγαν στη Μόρια. Εκεί ο Ερυθρός Σταυρός μας έδωσε βραχιολάκια. Πήγαμε μέσα και φώναζαν από το μικρόφωνο «όποιος έχει χαρτιά να έρθει κάτω πριν από αυτούς που ήρθαν με λεωφορείο». Πήγαμε πρώτη μέρα στη Μόρια και την δεύτερη γράψανε τα ονόματά μας. Όταν πήγαμε είχε άλλα άτομα μέσα, άλλος*

¹MédecinsSansFrontières (MSF) – Είναι μια διεθνής, ανεξάρτητη, ιατρική ανθρωπιστική οργάνωση, που παρέχει επείγουσα βοήθεια σε άτομα που έχουν πληγεί από ένοπλες συγκρούσεις, φυσικές καταστροφές, επιδημίες και αποκλεισμό από την παροχή ιατρικής φροντίδας. Από το 2008 οι MSF έχουν ανταποκριθεί σε επείγουσες ιατρικές και ανθρωπιστικές ανάγκες των υπό διοικητική κράτηση μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Προσφέρουν ιατρική και ανθρωπιστική βοήθεια.

κόσμος και είχαν χαρτιά και για να μην μπερδευτούν η αστυνομία μας είπε να έρθουμε άκρη και φώναζαν στο μικρόφωνο. Την δεύτερη μέρα μας πήραν δακτυλικά αποτυπώματα. Το καμπ ήταν κλειστό. Αυτοί που ζουν στη Μόρια να μην βγουν έξω. Μας βγάλανε φωτογραφίες. Ρώτησαν ποιος έχει χαρτιά από Συρία μαζί του σαν ταυτότητα, σαν διαβατήριο και κοίταζαν στο σώμα μας αν έχουμε κάποιο τατουάζ, αν κάποιος είναι άρρωστος και μετά ήρθε η αστυνομία. Μέσα στη Μόρια είναι σαν στρατόπεδα, κλειστό. Μας έβαλαν εκεί. Δεν μπορούμε να βγούμε έξω καθόλου. Και έβαλαν αστυνομία. Δεν μας δώσανε μπουκάλια νερό, πίνουμε από τη βρύση της τουαλέτας. Δεν έχει καπνό να καπνίσουμε. Αν θέλουμε να αγοράσουμε κάτι να φάμε δεν έχει, ούτε πατάτες, ούτε τίποτα. Μοιράζανε κάτι να φάμε. Κάναμε απεργία πείνας μια μέρα. Μετά άνοιξαν την πόρτα για να κάνουμε βόλτα στη Μόρια μόνο. Και μετά εγώ όταν έψαχνα δικηγόρο στη Μόρια βρήκα και ρώτησα για αυτούς που ήρθαν πριν 21 και αυτούς που ήρθαν μετά 21 Μαρτίου 2016 και είπαν αν κάποιος ήρθε πριν 20 Μαρτίου θα ζητήσει άσυλο στην Ελλάδα. Ήρθαμε 19 Μαρτίου. Μείναμε στη Μόρια 15 ημέρες. Ήταν πολύ δύσκολα». Ο ανώνυμος μας ανέφερε «Μας βάλανε σε βαν και μας πήγαν στη Μόρια. Κάποια πράγματα ήταν καλά, γιατί ήμασταν ανήλικοι. Μας φροντίσανε, φαί μας δώσανε. Ήταν δύσκολα, γιατί μόλις φτάσαμε εκεί μας κλειδώσανε μέσα και δεν μπορούσαμε να είμαστε ελεύθεροι. Είχε μια φορά την εβδομάδα βόλτα, σαν εκδρομή. Είχαμε κάποια επεισόδια με τους Πακιστανούς. Τσακωθήκαμε και πλακωθήκαμε με Πακιστανούς, ήταν πολλά άτομα αυτοί». Ο Azdashir μας ανέφερε «Μας πήγαν στη Μόρια και έκατσα δυόμιση μήνες και μετά πήγα στην Ηλιακτίδα. Την πρώτη μέρα ο υπεύθυνος του καμπ μας είπε ότι πρέπει να μείνουμε εκεί, γιατί κανείς δεν μπορεί να σε προστατέψει και μετά από 50 ημέρες, ένα μήνα ή δυο μήνες, όταν βρούμε μια οργάνωση θα σε πάμε σε σπίτι. Και μας πήγαν στη Ηλιακτίδα. Στη Μόρια ήταν δύσκολη κατάσταση. Μόνο φαγητό και μετά έπρεπε να πλένεις τα ρούχα σου μόνος». Η Islam μας αναφέρει «Στη Μόρια. Μόλις φτάσαμε κοιμηθήκαμε. Φτάσαμε 2:00 η ώρα τη νύχτα. Ήταν φυλακή. Από την κούραση κοιμηθήκαμε στο πάτωμα και μετά που σηκωθήκαμε ήρθαν άλλοι από τη Συρία και μας είπαν ελάτε να κοιμηθείτε μέσα στη σκηνή. Όταν έφτασα εγώ δεν ήταν πολλοί κόσμος, έφτασα 29 Μαρτίου».

Μπροστά σε αυτήν την ραγδαία αυξανόμενη μεταναστευτική ροή η ΕΕ ένιωσε ότι απειλείται και αποφάσισε ότι η Ευρώπη βρίσκεται σε «κατάσταση εκτάκτου ανάγκης» ή σε «κατάσταση εξαίρεσης» και για αυτόν το λόγο έπρεπε να πάρει μέτρα. Η κατάσταση εξαίρεσης δεν αποτελεί νέο όρο, αντιθέτως είχε χρησιμοποιηθεί πολύ νωρίτερα, κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και στη Γερμανία του 30, κατά το

Ναζιστικό καθεστώς. Η κατάσταση εξαίρεσης που ανακήρυξε ο Χίτλερ κράτησε 12 χρόνια. Σήμερα λοιπόν η κατάσταση εξαίρεσης αντιμετωπίζεται από την ΕΕ με διάφορους τρόπους και ένας από αυτούς είναι με την δημιουργία των Κέντρων Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων.

Αυτά τα «στρατόπεδα» συγκέντρωσης δημιουργήθηκαν εξαιτίας της κατάστασης εξαίρεσης ως ένα προληπτικό αστυνομικό μέτρο για να «τεθούν υπό φύλαξη» άτομα και συγκεκριμένα μετανάστες και πρόσφυγες για να αποτρέψουν οποιονδήποτε κίνδυνο με σκοπό την ασφάλεια του Κράτους. Θα μπορούσαμε να τα χαρακτηρίσουμε όπως άλλοτε, στρατόπεδα συγκέντρωσης για αλλοδαπούς, χωρίς να εννοούμε ότι αναμένεται η εξόντωση τους. Όμως, όπως έχει γίνει αντιληπτό αυτή η κατάσταση εξαίρεσης οδηγείται σε μια ταύτιση με τον ίδιο τον κανόνα, καθώς η προσωρινή της κατάσταση δεν ισχύει (Agamben 2005: 257, 259).

Συνεπώς, τα Κέντρα Κράτησης ή τα Στρατόπεδα συγκέντρωσης κατά άλλους απομακρύνονται από την κατάσταση εξαίρεσης και γίνονται κανόνας και αυτή η κατάσταση αποκτά μια «μόνιμη χωρική δομή», η οποία βρίσκεται εκτός της κοινωνικής τάξης (Agamben 2005: 260).

Φτάνουμε στο σημείο να πούμε ότι οι άνθρωποι που κατοικούν σε αυτά τα κέντρα «απογυμνώνονται από κάθε πολιτική υπόσταση και ανάγονται καθ' ολοκληρίαν σε γυμνή ζωή», ενώ τα κέντρα αποτελούν τον «πλέον απόλυτο βιοπολιτικό χώρο». Με λίγα λόγια τα κέντρα αποτελούν πολιτικούς χώρους, όπου η πολιτική μετατρέπεται σε βιοπολιτική. Σε αυτά τα κέντρα οι άνθρωποι στερούνται δικαιώματα και προνόμια, ενώ διαπράττονται εις βάρος τους διάφορα πράγματα από την εξουσία, χωρίς να θεωρούνται εγκλήματα (Agamben 2005: 263).

Έχουμε μπροστά μας ένα «βιοπολιτικό σώμα», το οποίο βρίσκεται σε έναν τόπο μιας κυρίαρχης πολιτικής απόφασης και ενεργεί χωρίς καμία διάκριση του δικαίου (Agamben 2005: 263-264). Τα παραπάνω μπορούμε να τα διακρίνουμε από τις απαντήσεις κάποιων ερωτήσεων. Για παράδειγμα, στην ερώτηση «Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας» βλέπουμε τη βιοπολιτική. Ο Mohamen μας απάντησε «*Πρώτα δώσαμε τα ονόματά μας και μετά μας δώσανε κουβέρτες, φαγητό, σκηνή και χαρτιά (για να μείνουμε εδώ έξι μήνες)*». Ο Al Gabery μας απαντά «*Μας ζήτησαν χαρτιά, μας πήραν δακτυλικά αποτυπώματα, μας έβγαλαν φωτογραφίες*». Ο ανώνυμος μας είπε «*Έγινε καταγραφή, τα στοιχεία μου, από πού είμαι, πήραν το διαβατήριό που το είχα πάνω μου και δήλωσα σαν ανήλικος. Μετά με πήρε μια φρονιήστρια από το καμπ που είναι για τους ανήλικους και μου έδωσε*

κάποια πράγματα. Έδωσα δακτυλικά αποτυπώματα και ίριδα του ματιού. Εξέτασαν και τα δόντια μου για να δουν αν λέω αλήθεια για την ηλικία μου, γιατί μερικοί λένε ψέματα. Έβγαλα κάποιες ακτινογραφίες για τα πνευμόνια μου. Μου ζήτησαν να δώσω χαρτιά του αδερφού μου για επανένωση. Είναι στη Γερμανία». Ο Azdashir μας είπε «Έδωσα συνέντευξη, μου πήραν δακτυλικά αποτυπώματα και μου έβαλαν βραχιολάκι με νούμερο. Μετά περιμένεις να πας να γράψεις το όνομά σου και γιατί ήρθες στην Ελλάδα και πήγαμε γράψαμε και μετά κάναμε συνέντευξη». Η Islam μας είπε «Μας βάλανε μέσα και δεν μας ρώτησε κανείς τίποτα, δεν μας ζήτησαν τίποτα. Νομίζαμε ότι σε λίγο θα φεύγαμε για Γερμανία, χωρίς χαρτιά, χωρίς τίποτα. Μετά που ήρθαμε στην Ηλιακτίδα τότε φτιάζανε τα χαρτιά μας. Και με την Ηλιακτίδα κατάλαβα λίγο τι συμβαίνει». Ο Jabr απάντησε «Όταν φτάσαμε οι διαδικασίες ήταν να πάρουμε τα ονόματά μας, τα στοιχεία μας και μας βάλανε σε ένα καμπ που ήταν ξεχωριστό, για ανήλικους. Εκεί περιμέναμε μέχρι να μας πάρει η Ηλιακτίδα. Μας πήραν δακτυλικά αποτυπώματα και ίριδα ματιού. Μας δώσανε κάρτα υγείας από τους γιατρούς (για αρρώστιες, για ασθένειες) και μια απόφαση από την αστυνομία. Ήταν ένα χαρτί, δεν ξέρω τι ήτανε. Το χαρτί καταγραφής ξέρω πως είναι».

Ακολουθεί η ερώτηση «Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα)». Ο Mohamen μας ανέφερε «Αυτά μας τα έδιναν, αλλά δεν ήταν αρκετά. Αλλά εντάξει μείναμε για λίγες ώρες. Δικηγόρο δεν μας δώσανε. Πριν δέκα μήνες δεν είχε πολλούς μεταφραστές στη Χίο. Όταν πήγα η αστυνομία μου έδωσε χαρτιά και είχε μεταφραστή. Μέσα στο καμπ έχει ένα δωμάτιο, όπως στη Μόρια». Ο Al Gabery μας είπε «Το φαί ήταν πολύ χάλια. Μοιράζανε ρούχα. Δεν ήταν τόσο πολλοί οι μεταφραστές. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είχαν μεταφραστές. Είχε Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και Γιατρούς του Κόσμου. Τώρα έφυγαν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα από τα νησιά. Δεν ήταν αρκετά. Τρώγαμε πιο πολύ ψωμί και πορτοκάλι. Το φαί που μαγειρεύαν ήταν χάλια». Ο ανώνυμος μας είπε «Οι οργανώσεις και οι φρονιτήτριες που ήταν μέσα δεν ήταν πολλοί καλοί μαζί μας, δεν μας φερόντουσαν καλά. Δικαιούμασταν να πάρουμε οι ανήλικοι κάτι άμπαν και δεν μας τα έδιναν. Η αστυνομία και οι σεκιούριτι μας φέρθηκαν νορμάλ. Και οι οργανώσεις μας φέρθηκαν εντάξει». Η Islam μας ανέφερε «Υπήρχαν μεταφραστές. Για αυτό το φαγητό τι να σου πω, δεν ήταν φαγητό. Έμενα σε κοντέινερ και είχε μέσα τουαλέτα. Έχουν και κλιματιστικά, αλλά δεν λειτουργούν, γιατί θέλουνε ρεύμα».

Η ερώτηση «Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;» μας δίνει στοιχεία για τη γυμνή ζωή. Ο Mohamen μας αφηγείται

«Θέλω να φύγω. Κάθε μέρα θέλω να φύγω. Εντάξει, η Ελλάδα είναι ωραία χώρα, αλλά δεν έχουμε τα δικαιώματα που θέλουμε. Δεν μας δίνουνε τα δικαιώματα που θέλουμε. Σήμερα εγώ έχω έξι παιδιά, αν θα δουλεύω θα φτάνει; Το Κράτος δεν βοηθάει και δεν θα έχω όρεξη να μάθω αγγλικά και ελληνικά. Αν το Κράτος, μας δώσει σπίτι και δουλειά, θα σκεφτώ ότι το Κράτος βοηθάει, θα μείνω στην Ελλάδα και θα μάθω τη γλώσσα και μετά θα δουλέψω. Αλλά δεν δίνουνε στην Ελλάδα. Τώρα είμαι στην Ηλιακτίδα, μετά, αύριο μπορεί να σταματήσει αυτό. Όταν θα πάρω τα χαρτιά μου η Ηλιακτίδα θα πει «τόρα πήρες τα χαρτιά σου. Μέχρι τώρα είμαι εντάξει». Ο Al Gabery μας απάντησε «Δεν ξέρω πόσες μέρες θα κάτσουμε στην Ελλάδα. Εγώ τώρα ζητάω relocation. Αν ήταν στο χέρι μου θα έφευγα τώρα. Θέλω να δουλέψω, να μάθω γλώσσα, για τα παιδιά μου να πάνε σχολεία, τα μικρά στον παιδικό. Δέκα μήνες εδώ δεν δουλεύω καθόλου. Όταν ήμουν στη Συρία δούλευα από της 8 το πρωί μέχρι της 12 το βράδυ». Ο Amar μας αφηγήθηκε «Είχα σκεφτεί, επειδή μετά από οκτώ χρόνια πια δεν μπορούσα να μείνω μόνο με ροζ κάρτα, δηλαδή ντρεπόμουνα. Δεν μπορούσα να πάω εκτός Ελλάδας. Έπρεπε να είμαι μόνο Ελλάδα και να ανανεώνω την κάρτα κάθε έξι μήνες. Και σκεφτόμουνα να πάω σε άλλη χώρα μήπως έπαιρνα άσυλο, γιατί αυτό που είχα ήταν παραμονή άσυλο και έπρεπε να πάω κάπου να πάρω χαρτιά κανονικά για να μπορώ να ταξιδέψω και να δω έστω τους γονείς μου κάπου αλλού, εκτός Συρίας. Γιατί, δεν επιτρέπετε αν έχεις πάρει άσυλο σε Ευρωπαϊκές χώρες να πας στη χώρα σου. Τώρα οι γονείς μου είναι στην Τουρκία. Δεν μπορούν να πάνε στη Συρία.

Εγώ μια φορά έφυγα. Πήγα Γερμανία παράνομα, με διακινητές. Για εμένα ήταν πάρα πολύ δύσκολα. Μόνος μου προσπάθησα με κάποια χαρτιά που ήταν καθαρά, δεν ήταν πολύ πλαστά, απλά είχαν αλλάξει τη φωτογραφία και είχαν βάλει δικιά μου. Προσπάθησα και το κατάφερα, αλλά ήταν και εκεί πάρα πολύ δύσκολα. Ήμουν σε ένα μέρος που ήταν έξω από την πόλη, δυσκολευόμουνα πάρα πολύ». Ο Azdashir μας αφηγήθηκε «Νόμιζα την πρώτη ημέρα που ήρθα εδώ θα έφευγα, όπως οι άνθρωποι που πήραν χαρτί και έφυγαν, δεν σταμάτησαν εδώ. Τώρα δεν ξέρω ακριβώς πότε θα φύγω. Περιμένω τα χαρτιά μου. Είναι ο αδερφός μου στη Γερμανία, έκανα reunification, αλλά υπάρχει πρόβλημα. Δεν το δέχτηκαν και μου είπαν ότι μπορώ να κάνω μόνο relocation. Όταν ήρθα στη Μόρια με ρώτησαν αν θέλω να κάνω reunification ή relocation. Τους είπα ότι θέλω να κάνω reunification, έκανα τα χαρτιά μου και μετά από έξι μήνες απορρίφθηκε και μου είπαν ότι μπορώ να κάνω relocation. Τώρα περιμένω για την απάντηση. Πριν σκέφτηκα να πάω στον αδερφό μου στη Γερμανία, αλλά τα χαρτιά μου δεν ξέρω τι έγιναν, χαμός... και άλλαξα για άλλη χώρα.

Κάποια χώρα θα με διαλέξει, δεν ξέρω ακριβώς ποια, περιμένω για απάντηση. Η Ελλάδα είναι ωραία, μια χαρά, αλλά για δουλειά είναι δύσκολο. Η ζωή είναι δύσκολη, δεν υπάρχει μέλλον. Στην πραγματικότητα εδώ δεν υπάρχει μέλλον. Θα κάνεις χρόνια να βρεις δουλειά, δύσκολη κατάσταση. Το ξέρεις καλύτερα από εμένα». Η Islam μας είπε «Καταρχήν, θέλω να φύγω από την Ελλάδα για να προχωρήσω σε Πανεπιστήμιο. Στη Γερμανία θέλω να πάω και να προσπαθήσω να κάνω ότι μπορώ για να μαζέψω την οικογένειά μου. Η μαμά μου είναι ακόμα πίσω στη Συρία, με την αδερφή μου. Να τους βοηθήσω να έρθουν, να μαζευτούμε σαν μια καλή οικογένεια. Σκέφτομαι σε πέντε, σε έξι μήνες μπορεί να έχω τελειώσει. Με αεροπλάνο να φύγω».

Καταλήγοντας, βλέπουμε ένα Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα όπου από τη μια το Κράτος στοιβάξει ανθρώπους χωρίς να ενδιαφέρεται για τις συνθήκες διαβίωσης και από την άλλη οι εταιρείες της σίτισης για παράδειγμα αδιαφορούν για την ποιότητα και την ποσότητα του φαγητού. Όμως, το πρόβλημα έγκειται σε αυτό που είχε διακρίνει ο Μαρξ, δηλ το ότι ήταν πολύ σημαντικό οι άνθρωποι να είναι παραγωγικοί στη ζωή και στην εργασία τους. Αλλά στις βιομηχανικές καπιταλιστικές κοινωνίες, οι μεγάλοι αριθμοί των ανέργων και των υποαπασχολούμενων ανθρώπων καθίστανται μη-παραγωγικοί και αποθαρρύνονται.

Συνεπώς, οι εγκλωβισμένοι εγκληματίες στα κέντρα κράτησης δεν σχετίζονται με το έγκλημα ως μια ηθελημένη παραβίαση του κοινού καλού, αλλά ως «την πάλη των απομονωμένων ατόμων ενάντια στις κυρίαρχες συνθήκες» (Vold et al 2002: 251-253). Αλλά, η πάλη των τάξεων πρόκειται για έναν «εσωτερικό πόλεμο που διαιρεί κάθε λαό και θα τελειώσει μόνο όταν στην αταξική κοινωνία Λαός και λαός θα συμπέσουν και δεν θα υπάρχει πλέον κανένας λαός» (Agamben 2005: 273).

Οι παραπάνω πληροφορίες έγιναν αντιληπτές και στο χώρο, όπου πραγματοποιήθηκε συμμετοχική παρατήρηση. Οι ακατάλληλες συνθήκες, όπως οι συνθήκες υγιεινής, ο συνωστισμός, η ανεπαρκής παροχή θέρμανσης και ζεστού νερού, ο ανεπαρκής εξαερισμός, δημιουργούν επιπτώσεις στη σωματική υγεία των κρατούμενων, όπως με την εμφάνιση και μετάδοση νοσημάτων του αναπνευστικού, του γαστρεντερικού συστήματος και με δερματολογικές παθήσεις. Πέρα από τις επιπτώσεις στη σωματική υγεία υπάρχουν και επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των ανθρώπων. Πιο συγκεκριμένα, οι κακές συνθήκες διαβίωσης, ο συνωστισμός, ο θόρυβος, η απουσία δραστηριοτήτων, η αβεβαιότητα για το μέλλον, προκαλούν στους κρατούμενους άγχος, κατάθλιψη, ψυχοσωματικά προβλήματα. Αυτά τα προβλήματα έρχονται να ενισχύσουν η μη πληροφόρηση των προσφύγων για το τι μέλλει γενέσθαι, η ελλείψεις

ύπαρξη των μεταφραστών και των διερμηνέων, η άγνοια για τα δικαιώματά τους, η έλλειψη επικοινωνίας με μέλη της οικογένειάς τους, αλλά και με τον έξω κόσμο (Αθέατος Πόνος, Πρόγραμμα των MSF σε Κέντρα Κράτησης Μεταναστών στην Ελλάδα 2008-2014, σσ 9).

Καταλήγοντας, πρόκειται για μια κράτηση η οποία ανάγεται στην εξουσία επί της ζωής. Έχουμε μια *«διαχείριση του σώματος και την υπολογιστική διοίκηση της ζωής»* και από αυτό αναπτύσσονται διάφορες πειθαρχίες, όπως είναι και τα κέντρα κράτησης, και *«αναδύονται στο πεδίο των πολιτικών πρακτικών και των οικονομικών παρατηρήσεων»* τα προβλήματα της μετανάστευσης. Συνεπώς, στον μεταναστευτικό πληθυσμό εφαρμόζονται τεχνικές για την *«καθυπόταξη των σωμάτων και του ελέγχου του πληθυσμού»*, δηλαδή πρόκειται για βιοεξουσία (Foucault 2011: 163).

Πρόκειται για βιοπολιτική κατά την οποία ο προσφυγικός και μεταναστευτικός πληθυσμός αποτελεί πολιτικό πρόβλημα. Πρόκειται για ένα πληθυσμό, όπου φέρει μαζί του οικονομικές και πολιτικές συνέπειες και όλο αυτό εξετάζεται σε διάρκεια χρόνου, χωρίς να βλέπουμε να μεταβάλλεται κάτι. Κυρίως, βλέπουμε μια παρέμβαση όσον αφορά τη ρύθμιση του πληθυσμού (Foucault 2011: 301 - 302).

I.1.4. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

Η αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος ακολουθεί μια συγκεκριμένη διαδικασία η οποία είναι σχεδιασμένη και εφαρμόζεται από την ΕΕ. Η προσέγγιση διενεργείται σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο στο πλαίσιο της στρατηγικής παρέμβασης διάφορων υπηρεσιών (Λιμενικό, Αστυνομία, Ύπατη Αρμοστεία, Γιατροί Χωρίς Σύνορα, ΜΚΟ, Frontex) στο πεδίο της σίτισης, της υγιεινής, των κατάλληλων συνθηκών διαμονής, της ενημέρωσης για τα δικαιώματά τους, της σωστής καταγραφής. Οι στόχοι, που αποτελούν και τη λύση, προσδιορίζονται ανάλογα με το τι επιδιώκεται να επιτευχτεί σε κάθε φάση του έργου.

Όσον αφορά τις ΜΚΟ που ασχολούνται με το προσφυγικό ζήτημα, ενώ θα περιμέναμε να υπάρχει ορθή και τεκμηριωμένη εσωτερική οργάνωση όλων των οργανώσεων, όπου ο καθένας θα ξέρει ακριβώς ποιος είναι ο ρόλος του και ποια τα καθήκοντά του και οι πρόσφυγες θα έχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη και ικανοποίηση απέναντι στις ΜΚΟ, αλλά και οι ΜΚΟ να εμπιστεύονται μεταξύ τους και να

προβαίνουν σε συνεργασίες, ώστε να δίνουν τη σιγουριά του ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους, δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο.

Έχοντας την αίσθηση ότι οι ΜΚΟ έχουν «αντικαταστήσει» το κράτος, ελέγχουν την κατάσταση και τους πρόσφυγες, κινούν τις διαδικασίες, αλλά υπάρχει και μεγάλη καθυστέρηση και μη ενημέρωση. Αυτές οι αρνητικές πτυχές που πρέπει να τις τονίσουμε εμφανίζονται στα λόγια των αφηγητών. Για παράδειγμα, στην ερώτηση «Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε», ο Xalaf μας απάντησε *«Δεν είναι καλό σχέση, γιατί πολλά λεφτά, δεν κάνουν αυτά που πρέπει. Δεν είναι φίλοι, μόνο όλα λεφτά, τα περισσότερα είναι ψέματα. Για λεφτά έρχονται. Όχι έρχονται να βλέπουν ότι πρόσφυγες, μετανάστες, έρχονται από μακριά, χρειάζονται βοήθεια, έχουν ανάγκη, έχουν πόλεμο. Είμαστε άνθρωποι, πρέπει να βοηθήσουμε, όχι μόνο να κοιτάμε λεφτά, λεφτά κάθε μήνα. Τώρα η Ύπατη Αρμοστεία όλα τα λεφτά που έρχονται απ έξω μπαίνουν στο λογαριασμό της και τίποτα. Πολλά λεφτά χάθηκαν. Και η Ύπατη Αρμοστεία βάλανε άτομα, η Ύπατη Αρμοστεία είναι καλή οργάνωση, αλλά αυτοί που δουλεύουνε μέσα είναι πρόβλημα. Αυτοί που δουλεύουνε μέσα Ύπατη Αρμοστεία δεν κάνουν δουλειά σωστά. Και οι περισσότεροι, όχι όλοι, αλλά οι περισσότεροι κοιτάνε εαυτό τους. Πίνουν όλο βράδυ τσίπουρο και τρώνε, πολλά λεφτά πετάνε, τίποτα, πολύ καλά ξενοδοχεία. Οι γιατροί που έρχονται απ έξω 4.000 ευρώ. Έλληνες φεύγουν, αυτοί έρχονται»*. Ο Al Gabery μας είπε *«Δεν έχω σχέσεις...»*. Η Islam μας είπε *«Δεν αφήσαμε οργάνωση για οργάνωση. Καταρχήν, πηγαίναμε να ρωτήσουμε για τα χαρτιά μας, τι πρέπει να κάνουμε για να μάθουμε κάτι. Δεν απάνταγε κανείς. Μετά εγώ έκανα παρέα μαζί τους μήπως και κερδίσω κάτι, τελικά τίποτα. Μόλις έφενγαν οι άλλοι, η ζαδέρφη μου, εγώ έμενα και έκανα παρέα μαζί τους»*.

Αλλά και η ερώτηση «Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ» δείχνει κάποιες ελλείψεις ελλείψεις. Για παράδειγμα, η Islam μας είπε *«Κάθε μέρα πεθαίνουν άνθρωποι και κανείς δεν τους βοηθάει. Ότι μας δίνουν είναι λίγα, λίγο φαί, λίγα ρούχα, λίγες κουβέρτες. Τα λόγια τους είναι καλά, αλλά είναι ψέματα»*. Ο Mohamen μας λέει *«Μου προσφέρει όλα τα υλικά. Τώρα στο σπίτι δεν λείπει τίποτα. Κάτι άλλο όχι. Για παράδειγμα ο γιος μου είναι 18 χρονών και πρέπει να μάθει κάτι, να δουλέψει. Θα ήθελα να δουλέψει ο γιος μου και χωρίς λεφτά, να βοηθήσει, σαν εθελοντής αν θέλει ...»*. Ο Azdashir μας απάντησε *«Η UN, η PRAXIS, η ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ είχε μεταφραστές για Αραβικά και Ελληνικά. Τα φαγητά ήρθαν έτοιμα, δεν ξέρω από πού. Ήταν καλά. Στην Ελλάδα δεν ξέρουμε πως είναι, αλλά εντάξει ήταν*

καλά. Μας δώσανε ρούχα, πετσέτες. Δεν μου έδωσαν ότι ήθελα, τα βασικά. Αφρόλουτρο, σαμπουάν. Έκανα κάποιες δραστηριότητες με τις οργανώσεις, αλλά μέσα στη Μόρια, δεν μπορούσα να βγω έξω. Είχε γραφεία και για ότι ήθελες πήγαινες εκεί και ρώταγες την υπεύθυνη τι θέλεις. Αν έχει θα σου δώσει, αν δεν έχει θα περιμένεις. Είχε ένα room game και παίζαμε παιχνίδια».

Από τις απαντήσεις των αφηγητών βλέπουμε ελλείψεις και γίνεται φανερό ότι οι ανθρώπινες αξίες για την αρετή, την ηθική και τη δικαιοσύνη καλύπτονται από τον ανταγωνισμό για απόκτηση χρημάτων, κύρους και εξουσίας. Συνεπώς, τα συμφέροντα ουσιαστικά καθορίζουν τις αξίες και στο επίκεντρο μπαίνουν τα προσωπικά κέρδη και οι απώλειες, τα προσωπικά κόστη και τα οφέλη.

Βλέπουμε, ότι το οργανωμένο κράτος δεν εκπροσωπεί τα κοινά συμφέροντα, αλλά αντιθέτως εκπροσωπεί τα συμφέροντα εκείνων που διαθέτουν επαρκή εξουσία προκειμένου να ελέγξουν τη λειτουργία του. Επομένως, οι πιο ισχυροί άνθρωποι είναι νομικώς πιο ελεύθεροι να επιδιώξουν τα προσωπικά συμφέροντά τους, ενώ οι πιο αδύναμοι άνθρωποι οι οποίοι επιδιώκουν τα προσωπικά τους συμφέροντα είναι πιο πιθανό να οριστούν επισήμως και να κλητευθούν ως εγκληματίες.

Οι ελλείψεις που υπάρχουν είτε στα υλικά, είτε στα άυλα αγαθά, αλλά και η μη επαρκής ενημέρωση, εξυπηρέτηση, οι αργές διαδικασίες μαζί με τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης, θα μπορούσαμε να τις χαρακτηρίσουμε εγκληματικές. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για ένα Κρατικοεπιχειρηματικό έγκλημα, όπου από τη μια έχουμε ένα αόρατο οργανωμένο Κράτος και από την άλλη έχουμε ΜΚΟ, οι οποίες παίρνουν τη θέση του Κράτους.

Υπάρχει διασταύρωση Κράτους και ΜΚΟ και παρατηρούμε «*μορφές οργανωτικής παρέκκλισης που δημιουργούνται ή διευκολύνονται από τη διασταύρωση των πολιτικών και οικονομικών θεσμών*» και αυτό συμβαίνει διότι οι αλληλεπιδράσεις των οικονομικών και πολιτικών θεσμών μπορούν να δημιουργήσουν αποκλίνοντα οργανωτικά αποτελέσματα, μέσα από ευνοϊκές προϋποθέσεις. Το εταιρικό έγκλημα είναι μια μορφή οργανωτικής παρέκκλισης, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι οι εταιρίες δεν θα μπορούσαν να αναπτυχθούν, ούτε θα μπορούσαν να λειτουργήσουν χωρίς νομική, οικονομική και πολιτική βάση, η οποία παρέχεται από την κυβέρνηση. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι οι κυβερνήσεις έχουν μια εξάρτηση από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, γιατί έτσι είναι περισσότερο εφικτό να διευκολύνουν την «*κρατική νομιμότητα*» και την «*οικονομική σταθερότητα*». Με αυτόν τον τρόπο οι κυβερνήσεις ωφελούνται όσων αφορά την παροχή αγαθών και

υπηρεσιών, οι οποίες είναι αναγκαίες για τις δραστηριότητες της κυβέρνησης και καρπώνονται φορολογικά έσοδα (σελ.20).

Πιο αναλυτικά, οι οργανισμοί που έχουν παρεκκλίνουσες σχέσεις και οδηγούνται σε Κρατικοεπιχειρηματικά εγκλήματα μπορεί να γίνει με δυο τρόπους. Ο ένας τρόπος είναι το εταιρικό έγκλημα να ξεκινάει από το Κράτος και ο άλλος τρόπος είναι το εταιρικό έγκλημα να διευκολύνεται από το Κράτος. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε επιχειρήσεις που προσλαμβάνονται από το Κράτος και πορεύονται προς αυτήν την κατεύθυνση με την σιωπηρή έγκριση της Κυβέρνησης. Στη δεύτερη περίπτωση έχουμε κυβερνητικούς θεσμούς κοινωνικού ελέγχου που δεν έχουν καταφέρει ή δε θέλουν να καταφέρουν να δημιουργήσουν ρυθμιστικά όργανα τα οποία θα είναι σε θέση να περιορίζουν παρεκκλίνουσες δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Το «δεν θέλουν» έγκειται σε ενέργειες μεταξύ επιχειρήσεων και Κυβέρνησης οι οποίες αποβλέπουν σε συγκεκριμένους και κοινούς στόχους (σελ.21).

Τα παραπάνω διαφωτίζονται από τις απαντήσεις των αφηγητών μας της ερώτησης «Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν». Εδώ ο Xalaf μας απάντησε *«Πρέπει να δώσουνε ρούχα και πρέπει να μείνουν, τώρα έρχεται χειμώνας, πρέπει να μείνουν όσοι χρειάζονται, που έχουν ανάγκη, παππούδες, γιαγιάδες, γυναίκες που έχουνε παιδιά, ανάπηροι, αυτοί που έχουνε πρόβλημα, μωρά, παιδιά, αυτοί όλοι πρέπει να μείνουνε μέσα σπίτι. Να μην μένουνε στο κάμπ. Να ζεσταίνονται, γιατί ήρθε κρύο και να δώσουνε τρόφιμα και φάρμακα. Δεν τα προσφέρουν όλα αυτά, τίποτα. Δίνουνε λίγα»*. Ο Mohamen απάντησε *«Εγώ άκουσα στην Τουρκία, πριν έρθω ότι εδώ στην Ελλάδα οι ΜΚΟ βοηθάνε να φύγουμε έξω γρήγορα. Τώρα πιστεύω ότι βοηθάνε λίγο να στείλουν τον κόσμο έξω»*. Ο Al Gabery μας είπε *«Δεν περιμένω τίποτα. Δεν ξέρω. Εδώ στη Μυτιλήνη γνώρισα την οργάνωση. Δεν περιμένω τίποτα. Αυτά που δίνουν, δεν περιμένει κάτι άλλο»*. Ομοίως και ο Amar μας λέει *«Εγώ δεν ζητάω τίποτα, ούτε περίμενα, ούτε θα περιμένω νομίζω»*. Ο ανώνυμος μας λέει *«Δεν περίμενα κάτι. Πιο πολύ ανάγκη είχαμε ρούχα και τέτοια και όταν το λέγαμε σε κάποιον φροντιστή μας έλεγε ότι δεν έχουμε. Λεφτά δεν υπάρχουν, η οργάνωση δεν στέλνει χρήματα. Έχουμε ανάγκη από χρήματα. Έχουμε παράπονα, όπως ότι βάζουν παραπάνω άτομα στο σπίτι και γίνονται φασαρίες, δεν μπορείς να ξεκουραστείς. Υπάρχουν κάποια δωμάτια με κλιματιστικό και ανεμιστήρα και κάποια δεν έχουν. Αυτό δεν έπρεπε να είναι έτσι»*. Η Islam μας είπε *«Αυτό που με βοηθάει είναι ότι είμαι ανήλικη. Παιζει ρόλο που είμαι μικρή, γιατί πρέπει να με βοηθήσουν. Πίστευα ότι θα με βοηθούσαν με τα χαρτιά μου»*.

Στην πραγματικότητα βλέπουμε την εμφάνιση μιας πληθώρας ΜΚΟ που τάσσονται στο πλευρό των μεταναστών και προσφύγων για ανθρωπιστικούς λόγους. Το ζήτημα είναι ότι ενώ μέχρι τη δεκαετία του 1980 τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν ένα κομμάτι που ήταν αρμόδια των κυβερνήσεων και των διεθνών οργανισμών, από τη δεκαετία του 1990 και μετά αρμόδιες είναι και ΜΚΟ. Κάτι τέτοιο συμβαίνει, διότι υπάρχει «*συνοριακό καθεστώς*» και οι ΜΚΟ βρίσκουν την ευκαιρία να παρουσιαστούν για να προσφέρουν βοήθεια, όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών και προσφύγων και των ευάλωτων ομάδων που βρίσκονται ανάμεσα τους (Τρουμπέτα 2012: 205-205).

Οι ΜΚΟ έχουν καταστεί ως «*εμπειρογνώμονες με συμβουλευτικό ή διεκπεραιωτικό χαρακτήρα σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων*» και με αυτόν τον τρόπο για μια ακόμη φορά διαφαίνεται η γυμνή ζωή των ανθρώπων, αλλά υπάρχει και η αίσθηση ότι τελικά κάποιος θα αποφασίσει για το ποιες ζωές είναι άξιες να τους δοθεί η ευκαιρία να ασκήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα τους και ποιες όχι (Τρουμπέτα 2012: 205).

Καταλήγοντας, οι ΜΚΟ χρησιμοποιούν τα ανθρώπινα δικαιώματα «*ως εργαλείο για τη στήριξη των ανθρώπων που βρίσκονται εκτός της χώρας προέλευσής τους, επιδιώκοντας την κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου στην αντιμετώπισή τους*» (Τρουμπέτα 2012: 205). ΜΚΟ αναγνωρισμένες από το Κράτος.

1.2. Θεωρητικές Προσεγγίσεις (εγκληματολογικές θεωρίες)

Η κάθε σχολή και η κάθε θεωρία έχει να κάνει με την κοινωνική πραγματικότητα κάθε φορά, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ιστορικότητα που υπάρχει γύρω από αυτήν. Έτσι, η κάθε θεωρητική προσέγγιση έχει συγκεκριμένους σκοπούς και «υπηρετεί» διαφορετικές καταστάσεις. Ωστόσο, αποτελεί πρόκληση να κάνουμε έναν παραλληλισμό των εγκληματολογικών θεωριών με τα κέντρα κράτησης μεταναστών και προσφύγων. Όχι τόσο για να αποδείξουμε ότι όλες οι θεωρίες ισχύουν και διαφαίνονται μέσα στα κέντρα, όσο για να βρούμε ψήγματα θεωριών, τα οποία αν «καλλιεργηθούν» κατάλληλα θα προσφέρουν τα εργαλεία τους και θα δώσουν τα συμπεράσματά τους. Μπορούμε να παρατηρήσουμε αν υπάρχει διαχρονικότητα στις εκάστοτε θεωρίες, οι οποίες ίσως μετασχηματισμένες να εξυπηρετήσουν σημερινούς σκοπούς...

1.2.1. Σπιριτουαλιστική Προσέγγιση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως ένας διακρατικός θεσμός θεωρεί τους μετανάστες παραβάτες, «εγκληματίες», διότι έρχονται στη χώρα μας παράνομα από τη στιγμή που δεν έχουν επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα. Με λίγα λόγια, η ΕΕ, αποφασίζει και τιμωρεί τους *sans papiers*, που εισέρχονται στη χώρα μας, τοποθετώντας τους σε κέντρα κράτησης.

Υπό μια θεωρητική βάση, έγκλημα και αμαρτία ταυτίζονται, και ο εγκλεισμός φαντάζει ως ηθική περιφρούρηση της χώρας υποδοχής, σε μια επιχειρηματολογία περί καλού, ένας θεοκρατικός λόγος, «για καλό δικό μας και για καλό των μεταναστών». Η δικαιολογία του ότι νοιάζονται για όλους έχει να κάνει με το δόγμα μιας θρησκείας, που δεν αλλάζει και δεν αλλοιώνεται, όπου στην περίπτωση μας είναι η αγάπη (Χριστιανισμός). Σε αυτό το δόγμα αντιπαρατίθεται το δόγμα του Μουσουλμανισμού (ένας υπερβατικός Θεός που δεν επεμβαίνει ποτέ), οι οποίοι δαιμονοποιούνται, ως μολυσμένοι με ασθένειες, ως απορρίμματα και ως τρομοκράτες.

Μπορούμε να πούμε ότι και στην Ευρώπη, λύνουν τα προβλήματά τους με τη σπιριτουαλιστική προσέγγιση. Κάτι τέτοιο θα μπορούσαμε να το εξηγήσουμε με το σκεπτικό του δυνατού θρησκευτικού παρελθόντος. Παλαιότερα, η θρησκεία

οδηγούσε την κοινωνία και αυτό είναι ένα θρησκευτικό κατάλοιπο (Ελέω Θεού Μοναρχία), επιλύοντας πρώτα τα θρησκευτικά ζητήματα και δευτερευόντως τα υπόλοιπα. Αρκετά πολιτικά και οικονομικά ζητήματα (τρομοκρατία, ασφάλεια, ανεργία) προσεγγίζονται στη βάση θρησκευτικών ταυτοτήτων δομώντας ένα καθεστώς υπόπτου απέναντι στο θρησκευτικά διαφορετικό. Η πολιτική των κέντρων κράτησης, μέσω της έγκρισης χρηματικών ευρωπαϊκών κονδυλίων επιδιώκει μια αυτοπροβολή ως φιλανθρωπική αντίληψη των πραγμάτων, συχνά προβαλλόμενη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι λόγοι περί ποινικοποίησης της μετανάστευσης δεν εξετάζονται, καθώς συζητούνται κάτω από δύσκολα προσδιορισμένες έννοιες, όπως ασφάλεια και τρομοκρατία. Όμως, δεν πρέπει να ξεχνάμε στις ευρωπαϊκές πολιτικοοικονομικές κοινωνίες, η θρησκεία είναι ένα μέσο άλλοτε ελευθερίας και άλλοτε υποταγής.

Πέρα από τα προαναφερόμενα, πνευματικές εξηγήσεις του εγκλήματος δεν μπορούν να εξεταστούν μέσω της έρευνας, διότι περιλαμβάνουν φαινόμενα τα οποία δεν είναι παρατηρήσιμα.

I.2.2. Κλασικιστική Θεωρία

Στη περίπτωση της ΕΕ επιβάλλεται να τοποθετούνται οι μετανάστες στα κέντρα κράτησης σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο², για αόριστο χρόνο, σε άθλιες συνθήκες, με ελάχιστους μεταφραστές και διερμηνείς, για να τους ενημερώσουν για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους, αλλά πολύ περισσότερο το ότι αποφάσισαν την ποινικοποίηση του ερχομού τους και δεν τους εξασφαλίζουν την ασφαλή μεταφορά τους από την Τουρκία ή από οποιοδήποτε μέρος έρχονται, αφήνοντάς τους στη μοίρα τους, σε καμία περίπτωση δε γίνεται λόγος για την υιοθέτηση των αρχών που πρεσβεύει ο Κλασικισμός.

Υπάρχει παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα τολμούσαμε να χαρακτηρίσουμε το σύστημα ως βάρβαρο, αφού η ποινή είναι απάνθρωπη και άγρια. Καθίσταται σαφές ότι υπάρχει νόμος που απαγορεύει τη μετανάστευση χωρίς επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα και υπάρχουν ποινικές διώξεις.

² Ο νόμος 3907, (ΦΕΚ 7, αρ. 13, 26-1-2011) ορίζει ότι «Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που συλλαμβάνονται να εισέρχονται παράνομα στη Χώρα οδηγούνται άμεσα με ευθύνη της αρχής που διενέργησε τη σύλληψη στο Κέντρο ή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής στα όρια της τοπικής αρμοδιότητας των οποίων συνελήφθησαν».

Κατά δεύτερον, η ποινή δεν είναι ανάλογη με το βαθμό που το έγκλημα παραβιάζει την ευημερία του κράτους. Οι άνθρωποι ταλαιπωρημένοι και κατατρεγμένοι αναζητούν να σωθούν, ένα μέρος να κοιμηθούν, ζεστά ρούχα και να φάνε. Σε αυτό το σημείο υπάρχει και η αντίθετη άποψη ότι οι μετανάστες κλέβουν, παίρνουν τις δουλειές μας, επιτίθενται στον κόσμο, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας ή της ΕΕ. Όμως εδώ πρέπει να τονιστεί ότι τα εγκληματολογικά στατιστικά στοιχεία πολλές φορές είναι κατασκευασμένα για να παραπλανήσουν το κοινό. Άλλες φορές τα στοιχεία είναι ελλιπή και δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι υπάρχει και ο σκοτεινός αριθμός εγκληματικότητας, στοιχεία που δεν καταγράφηκαν και δεν θα καταγραφούν ποτέ, για συγκεκριμένους λόγους.

Κατά τρίτον, δε γίνεται λόγος για τις ειδικές περιστάσεις κάτω από τις οποίες έγινε το «έγκλημα» και η ποινή είναι προκαθορισμένη, είναι η κράτηση. Δεν εξετάζουν για ποιους λόγους οι άνθρωποι μετανάστευσαν, αν πρόκειται για οικονομικούς παράγοντες, εργασιακούς, λόγω πολιτικών αλλαγών, περιβαλλοντικών αλλαγών, εκπαίδευσης, λόγω κάποιας μορφής δίωξης, λόγω πολέμου. Επίσης, όταν εκδικάζεται κάθε υπόθεση παίρνονται απάνθρωπες και αυθαίρετες αποφάσεις, όπως το να μην δίνουν άσυλο σε ανθρώπους που το δικαιούνται, να καθυστερούν υπερβολικά να βγάλουν αποφάσεις με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να μένουν πολλούς μήνες έως και χρόνια στα κέντρα κράτησης, να ζητείται η απέλασή τους στη χώρα που εγκατέλειψαν, όταν κάτι τέτοιο είναι αδύνατον, λόγω πολέμου.

Κατά τέταρτον, στο σύστημα υπάρχουν ανισότητες μεταξύ των ανθρώπων, παρά το εξωτερικό περίβλημα της ισότητας που υπάρχει, λόγω της νομοθεσίας που είναι κοινή για όλους, η προκαθορισμένη ποινή, λόγω της μη αποδοχής των ειδικών περιστάσεων.

Ουσιαστικά, βλέπουμε ότι ο ωφελμισμός τώρα μεταφέρεται στην εξυπηρέτηση συμφερόντων της εξουσίας της ΕΕ έναντι ευπαθών ομάδων, όπως είναι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.

I.2.3. Μετάβαση στη Θετικιστική Θεωρία

Η εξουσία στην ΕΕ που αποφασίζει για την τύχη και την πορεία των μεταναστών και των προσφύγων καταλαβαίνουμε από διάφορα δημοσιεύματα ότι ζουν σε εύπορες περιοχές, έχουν οικονομική ευρωστία και είναι μορφωμένοι. Πρόκειται για άτομα που διαπράττουν έγκλημα στέλνοντας αθώους ανθρώπους σε κέντρα κράτησης, τύπου φυλακή.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτό που έχει σημασία να τονιστεί είναι ότι η τάση εμπλοκής στο έγκλημα είναι μια αντανάκλαση του ηθικού χαρακτήρα. Επομένως, για να αλλάξει αυτή η συμπεριφορά θα πρέπει να βελτιωθεί η ηθική παιδεία, κάτι το οποίο δεν είναι εφικτό, αφού οτιδήποτε σχετίζεται με την παιδεία διαμορφώνεται σε μικρή ηλικία.

Το έγκλημα που διαπράττει η εξουσία της ΕΕ έχει σχέση με την κοινωνική οργάνωση της χώρας της, όσο και της δικής μας. Αλλά η ουσία έγκειται στο γεγονός ότι η κοινωνία προετοιμάζει το έγκλημα, που στην προκειμένη περίπτωση είναι η μετανάστευση χωρίς επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα, και ένοχα είναι τα όργανα από τα οποία αυτό εκτελείται, οι μετανάστες. Μέσα από αυτήν την πρακτική το έγκλημα και η τιμωρία παραμένει σταθερό στην κοινωνία και μπορούμε να σκεφτούμε ότι αυτό δεν θα αλλάξει.

Για να οδηγηθούμε στην αλλαγή καθίσταται απαραίτητο οι εξουσίες να σταματήσουν «να βιάζουν τα χέρια τους με αίμα» και να πραγματοποιήσουν κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής των ανθρώπων.

Παρατηρούμε δηλαδή μια ντετερμινιστική και απαισιόδοξη κατάσταση, αφού οι κυβερνητικές πολιτικές δεν κάνουν και πολλά πράγματα, ώστε να αλλάξει η κατάσταση. Με λίγα λόγια θεωρούν ότι πάντα υπάρχει μια αιτία και ένα αποτέλεσμα, για το οποίο ευθύνεται το άτομο, χωρίς να συμπεριλαμβάνουν και άλλους παράγοντες. Άρα οι μετανάστες φτάνει που ταξιδεύουν και δεν μένουν στη χώρα τους είτε για να βρουν μια οικονομική λύση, είτε για να πολεμήσουν.

Πέρα από τα προαναφερόμενα, είναι δύσκολο να δοθεί εξήγηση για το έγκλημα είτε δίνοντας έμφαση σε παράγοντες που σχετίζονται με τα άτομα, είτε ψάχνοντας τα υψηλά ή τα χαμηλά ποσοστά εγκληματικότητας σε σχέση με παράγοντες που σχετίζονται με την κοινωνία, δηλ. μια σύνθεση στατιστικών. Ο λόγος είναι, διότι δεν υπάρχει απόλυτος διαχωρισμός, αλλά όπως έχουμε προαναφέρει πολλές φορές τα στατιστικά είναι μια κατασκευή, η οποία εξυπηρετεί διάφορα συμφέροντα.

Όμως το κυριότερο είναι να μην συζητάμε για προσωρινές λύσεις και η έννοια της εγκληματικότητας να διασπαστεί εξολοκλήρου από τις ιδιοτροπίες του δικαστικού σώματος, την ύπαρξη διαφορετικών ομάδων συμφερόντων στην κοινωνία και άλλες ιστορικές και πολιτισμικές επιπτώσεις στο περιεχόμενο του εγκλήματος.

I.2.4. Θετικιστικές Θεωρίες

I.2.4.1. Βιολογικοί παράγοντες

Η εξουσία της ΕΕ συναινεί και στηρίζει τους βιολογικούς παράγοντες και αυτό γίνεται φανερό με το ότι μόλις οι μετανάστες καταφτάνουν στο κέντρο κράτησης της Μόριας τους γίνεται μια σειρά από βιομετρικές αναλύσεις στο κέντρο καταγραφής και πιστοποίησης, όπως είναι η καταγραφή των δακτυλικών αποτυπωμάτων (Eurodac), η ίριδα του ματιού, η λήψη αίματος για ιατρικές εξετάσεις, αλλά και η λεπτομερής συνέντευξη για την αναλυτική καταγραφή των στοιχείων τους και το λόγο της μετανάστευσης. Επίσης, για να είναι βέβαιοι, εκείνοι που κάνουν τον έλεγχο στους μετανάστες, για τον τόπο καταγωγής τους ζητάνε να υποδείξουν ποια φωτογραφία απεικονίζει πινακίδα αυτοκινήτου της χώρας τους.

Για τις αρχές η εξακρίβωση της υπηκοότητας αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα, διότι από αυτό θα εξαρτηθεί η απόφαση για το μέλλον του μετανάστη. Το μέλλον είναι διαφορετικό αν είσαι μετανάστης για κάποιο συγκεκριμένο λόγο ή αν είσαι πρόσφυγας. Γι αυτόν το λόγο υπάρχει το profile screener.

Επιπλέον υπάρχει αξιωματικός της Europol, για να ταυτοποιεί τα δακτυλικά αποτυπώματα με τις βάσεις δεδομένων των μυστικών υπηρεσιών.

Καταλήγοντας, γίνετε λόγος για τρία στάδια καταγραφής και πιστοποίησης: α) λήψη φωτογραφίας και έκδοση υπηρεσιακού σημειώματος από την Ελληνικά Αστυνομία, β) έλεγχος γνησιότητας διαβατηρίων, screening, συνεντεύξεις, γ) λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Όλα τα παραπάνω γίνονται από ένα μηχανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη FRONTEX. Επίσης, όλα τα στοιχεία που συλλέγονται περνάνε σε μια κεντρική βάση, στην οποία έχουν πρόσβαση τα κράτη – μέλη της ΕΕ. Πρόκειται για μια ταυτοποίηση, πού τους συνοδεύει όπου και αν βρίσκονται. Ο συγκεκριμένος Ευρωπαϊκός Οργανισμός δρα και στη θάλασσα και στη στεριά, όπου ελέγχει την

αστυνόμευση των συνόρων και με κανονισμό³ έχει το δικαίωμα να δρα στην επικράτεια άλλων κρατών-μελών σε έκτακτες περιπτώσεις και προσδιορίζουν την πραγματική χώρα προέλευσης των κρατούμενων μεταναστών, αλλά υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες για τις μεθόδους ταυτοποίησης, ενώ δεν ξέρουμε ποιοι είναι, αφού δεν έχουν διαπιστευτήρια, καθορίζοντας τις ζωές των ανθρώπων.

Η επιχειρηματολογία της ΕΕ εστιάζει στην έννοια της ασφάλειας, κρίνοντας δόκιμες τις παραπάνω διαδικασίες, ειδικά μετά από την τρομοκρατική επίθεση στο Παρίσι από τζιχαντιστές, όπου ανάμεσά τους βρέθηκαν δυο με διαβατήρια καταγραμμένα στη Λέρο.

Όμως κρίνεται απαραίτητο να υπογραμμιστεί ότι ο «βιολογικός στιγματισμός» δεν μπορεί να αποτελέσει κριτήριο. Οι βιολογικοί παράγοντες, με όλα αυτά που προαναφέραμε στην ανάλυση της θεωρίας, κάθε άτομο μπορεί να είναι απόρροια των άθλιων συνθηκών που ζουν, της ταλαιπωρίας τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, αλλά και μετά, της κακής διατροφής, του άγχους για το μέλλον τους, του στρες, κα. Επίσης, τα έντονα σωματικά στίγματα έτσι και αλλιώς αξιολογούνται διαφορετικά.

1.2.4.2. Ψυχολογικοί παράγοντες

Η ΕΕ ανάμεσα στις διάφορες ειδικότητες που τοποθετεί στα κέντρα κράτησης είναι και οι ψυχολόγοι. Από την μια πλευρά μπορούμε να το εκλάβουμε ως ένα θετικό βήμα, καθώς μαρτυρίες από τους ίδιους τους μετανάστες αναφέρουν ότι η διαδικασία πριν και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού είναι πολύ ψυχοφθόρα και κατακλύζονται από συναισθήματα φόβου, άγχους και αγωνίας μέχρι την τελική έκβαση.

Από την άλλη πλευρά εγείρονται προβληματισμοί ως προς τη σκοπιμότητα των ψυχολόγων, όχι τόσο των ίδιων, αλλά των συμπερασμάτων που θα βγάλουν και θα είναι διαθέσιμα στην εξουσία της ΕΕ. Δεν αποτελεί απίθανο σενάριο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που έχουν κάποιοι άνθρωποι να τα θεωρήσουν αρνητικά και να τα συσχετίσουν με την πιθανότητα μελλοντικής εγκληματικής συμπεριφοράς, όπως για παράδειγμα με μια τρομοκρατική επίθεση.

Όμως με αυτόν τον τρόπο υπάρχει ο κίνδυνος μιας «φαντεζί ετικέτας». Μιας ετικέτας που πρόκειται για κατασκευή και λόγω αυτής ελλοχεύει ο κίνδυνος της

³ Κανονισμός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Νο.863/2007 (Φωτιάδης 2015: 100).

παρατεταμένης κράτησης μεταναστών με τη δικαιολογία της ασφάλειας των κοινωνιών. Αυτό ενισχύεται και με τις υποψίες ότι μαζί με τους μετανάστες ταξιδεύουν και άτομα φανατισμένα με τη θρησκεία τους που θα ήταν σε θέση να προβούν σε οποιαδήποτε καταστροφική ενέργεια. Ουσιαστικά, σε αυτήν την περίπτωση εισάγεται μια πολιτική κοινωνικής προστασίας, η οποία μπορεί να μεταδώσει ένα στίγμα.

Εδώ ακριβώς καταλαβαίνουμε το αρνητικό στοιχείο των ψυχολογικών θεωριών με την εγκληματικότητα και κυρίως με την αντεγκληματική πολιτική. Μπορεί να υποκρύπτονται κίνδυνοι. Έτσι δομείται ένας προβληματισμός αναφορικά της χρηματοδότησης ερευνητικών προσπαθειών σύνδεσης εγκληματικότητας και ψυχολογικών παραμέτρων. Τέτοια αποτελέσματα δίνουν στο Κράτος τη δυνατότητα χρησιμοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην διατήρηση των κέντρων κράτησης υπό την έννοια της παραμονής προεγκληματικά επικίνδυνων ατόμων, νομιμοποιώντας ευρύτερες μορφές ελέγχου και φυλάκισης.

Από τη στιγμή που υπάρχουν τέτοιες θεωρίες και μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να δουλέψουν με αυτές και μάλιστα με πρόσχημα την ασφάλεια της Ελλάδας και όλου του κόσμου, γίνεται ένας διαχωρισμός που έχει βάθος. Αυτός ο διαχωρισμός είναι αρνητικός, αλλά και γενικός, που παίρνει χαρακτηριστικά περί μυαλού, περί συμπεριφοράς, περί νοοτροπίας, τα οποία δεν είναι σε θέση να ερευνηθούν σε βάθος οι ψυχολόγοι στις συνθήκες που επικρατούν στο κέντρο κράτησης της Μόριας και οδηγεί στην γειννίαση με έναν κοινωνικό έλεγχο, όπου πιθανόν να συμπεραίνει ότι στα κέντρα κράτησης βρίσκονται εγκληματίες και αυτά τα άτομα εγκλωβίζονται σε έναν συγκεκριμένο κοινωνικό ρόλο.

Οι συγκεκριμένοι ρόλοι και το στίγμα ενδέχεται να οδηγήσουν σε αρνητικούς χαρακτηρισμούς σε κάθε μετανάστη που βρίσκεται μπροστά μας, όπως «τι δουλειά έχουν αυτοί εδώ;, γιατί μας παίρνουν τις δουλειές;».

Καταλήγοντας, βλέπουμε ότι υπάρχει μια ποινικοποιημένη συμπεριφορά, σύμφωνα με τον νόμο. Δηλαδή, το να μπαίνεις σε μια ξένη χώρα χωρίς επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα είναι έγκλημα. Είναι έγκλημα που οι άνθρωποι φεύγουν για να σωθούν από τον πόλεμο! Αν το πάρουμε αυτό ως δεδομένο σημαίνει ότι οι πρόσφυγες κάνουν συνειδητά το έγκλημα και ότι δεν πρόκειται για μια καταναγκαστική πράξη, αλλά για επιλογή. Μετά μπορεί να έρθει και η σύνδεση με την εγγενή ευχαρίστηση και η αιτιολογική αναζήτηση εφαρμόζει κατάλληλα με τη θεωρία.

1.2.5. Έγκλημα και Οικονομικές Συνθήκες

Οι μετανάστες, κυρίως οι πρόσφυγες, αφού εγκαταλείψουν τα κέντρα κράτησης και πάνε στη χώρα που επιθυμούν είναι άνεργοι και χρειάζονται μια δουλειά ώστε να επιβιώσουν. Αυτό που παρατηρείται είναι ότι ο συγκεκριμένος πληθυσμός εγκαθίσταται σε συγκεκριμένες περιοχές, έχουν περιορισμένη πρόσβαση στη νόμιμη εργασία, κάτι που μπορεί να τους οδηγήσει σε μειωμένες προσδοκίες για μια ικανοποιητική ζωή και θεωρείται ότι ανήκουν σε κατώτερη κοινωνική τάξη. Όταν δε βρουν δουλειά δεν θα πρόκειται για δουλειά με ίσους όρους, όπως οι δουλειές των μόνιμων κατοίκων. Δηλ. η νόμιμη εργασία θα έχει χαμηλό μισθό, ίσως και ανεπαρκή για να επιβιώσουν. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί μια μορφή στίγματος, αφού οι μετανάστες δεν μπορούν να μπουν σε καλύτερες δουλειές, ακόμα και δουλειές που έκαναν στη χώρα τους.

Συνεπώς, εδώ βλέπουμε το έγκλημα από μια διαφορετική οπτική γωνία που τελικά το διαπράττει η ΕΕ. Πρόκειται για μια μορφή βίας που ασκείται σε αυτούς τους ανθρώπους, με τις διάφορες καταστάσεις που βιώνουν, τις οποίες πρέπει να αποδεχτούν, διότι η άλλη λύση είναι η φυλάκιση. Η ίδια η ΕΕ δημιουργεί οικονομική ανισότητα ανάμεσα στους ανθρώπους.

Η συγκεκριμένη συμπεριφορά της ΕΕ που είναι άνιση και αποτελεί μείζον ζήτημα, γιατί πρόκειται για εκμετάλλευση ανθρώπων και καταπάτηση ανθρώπινων δικαιωμάτων και δεν προβάλλεται από τα ΜΜΕ. Αυτό που κάνει η ΕΕ είναι να χρησιμοποιήσει την ευκαιρία για να εγκληματήσει. Άρα ερχόμαστε στο συμπέρασμα του Guerry και του Quetelet, οι οποίοι βρήκαν ότι υπάρχει συσχετισμός μεταξύ των ευκαιριών και του εγκλήματος. Επίσης, ο Quetelet διαπίστωσε ότι κάποιοι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να διαπράξουν κάποιο έγκλημα σε σχέση με άλλους. Ακόμα, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η τάση εμπλοκής στο έγκλημα είναι στην πραγματικότητα μια αντανάκλαση του ηθικού χαρακτήρα.

Συνεπώς, η εξουσία της ΕΕ, είτε πρόκειται για την Γερμανία, είτε εμπλέκονται και άλλες χώρες, μπροστά στο κέρδος τους είναι ικανοί να εγκληματήσουν και τα κάνουν γιατί μπορούν, γιατί έχουν την ευκαιρία.

I.2.6. Durkheim, Ανομία και Εκσυγχρονισμός

Η ΕΕ βλέπει μπροστά της μια απότομη αλλαγή, αυτή της ραγδαίας εισροής μεταναστών, λόγω πολέμου, και καθιστά τους ανθρώπους που φεύγουν κυρίως από τη Συρία ανομικούς, διότι έρχονται χωρίς επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα και δεν μένουν στη χώρα τους για να πολεμήσουν. Το αποτέλεσμα είναι να τους βάζει η εξουσία της ΕΕ σε κέντρα κράτησης και το μήνυμά της είναι ότι δεν πρέπει να αντιδράνε οι πρόσφυγες, γιατί αυτή είναι η νέα κοινωνική πραγματικότητα. Αυτή η ανομία οροθετείται μέσα από επίσημους φορείς, κυρίως την Κρατική εξουσία.

Η συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για την μια οπτική της ανομίας, όπου οι άνθρωποι δεν πρέπει να αντιδράνε, γιατί έτσι και αλλιώς είναι ανομικοί και με την αντίδραση συνεχίζεται η ανομία. Η άλλη οπτική της ανομίας είναι ότι οι πρόσφυγες αντιδρούν με τη φυγή από τη Συρία για να σώσουν τις ζωές τους και να έχουν μια νέα ευκαιρία για καλύτερη ζωή. Αυτοί οι άνθρωποι καθίστανται ανομικοί, αλλά πρόκειται για το τίμημα που πρέπει να «πληρώσουν» οι κοινωνίες για την πιθανότητα της προόδου των προσφύγων. Πρόκειται για το εγχείρημα μιας κοινωνικής αλλαγής που έρχεται αντιμέτωπο με τους φραγμούς της συλλογικής συνείδησης των άλλων κοινωνιών, των Ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Συνεπώς, εδώ παρατηρούμε ότι αυτοί που καθίστανται εγκληματίες, οι πρόσφυγες, δεν είναι ακοινωνήτα όντα, δεν είναι παρασιτικά στοιχεία, δεν είναι παράξενα και αναφομοίωτα σώματα που εισάγονται στο μέσον της κοινωνίας. Αντιθέτως πρόκειται για εκσυγχρονιστές που θέλουν να φέρουν την αλλαγή στη ζωή τους, ενώ ανομικοί μπορεί να θεωρηθεί η ΕΕ που δεν θέλει αυτήν την αλλαγή, γιατί προτιμάει τη σήψη του παλιού.

I.2.7. Σχολή Σικάγο

Αν προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε τα ευρήματα από τις βιογραφίες των μεμονωμένων εγκληματιών του Shaw, μέσα από την πορεία των μεταναστών, θα δούμε ότι οι μετανάστες α) σε γενικές γραμμές, δεν διαφέρουν από μεγάλους αριθμούς ατόμων σε μια συμβατική κοινωνία αναφορικά με την ευφυΐα, τη φυσική κατάσταση και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας. Γνωρίζουμε ότι

στην περιοχή της Μυτιλήνης έφθασαν άνθρωποι μορφωμένοι και με οικονομική ευρωστία, β) ο ερχομός κυρίως των προσφύγων θεωρείται από εκείνους ως κάτι το φυσιολογικό και όχι παρέκκλιση, όπως το θεωρεί η ΕΕ, αφού ενεργούν έτσι για να σωθούν, γ) υπάρχει ευκαιρία και πράττουν έτσι μέσω των διακινητών, δ) θα μπορούσαν να το δουν και ως παράδοση, αφού η μετανάστευση, η προσφυγιά δεν είναι νέο φαινόμενο, έχει παλιές ρίζες και έγινε για τους ίδιους λόγους, ε) ο επίσημος κοινωνικός έλεγχος δεν μπορεί να επέμβει και να σταματήσει αυτή τη διαδικασία, ζ) θα μπορούσαν να αναγνωρίσουν τους εαυτούς τους ως «εγκληματίες» μόνο αν νιώσουν στιγματισμό, κάτι που πολύ πιθανόν να το νιώθουν.

Συνεπώς, το «έγκλημα» που απαντάται ως συνέπεια και όχι ως αίτιο, το αναγνωρίζει ο μετανάστης αναδρομικά, μέσω του στίγματος. Το στίγμα είναι η αιτία που αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως «εγκληματία» και φυσικά δεν υπάρχουν φυσιολογικά, βιολογικά ή κοινωνικά χαρακτηριστικά που τους ωθούν στην εγκληματικότητα, δεν είναι φυσική πράξη, δεν είναι απόφαση ζωής, είναι μάλλον μια απόφαση επιβίωσης.

Όμως το στίγμα είναι πολύ δυνατό και περιθωριοποιεί τους μετανάστες με τον εγκλεισμό τους στα κέντρα κράτησης. Και όταν βγουν από τα κέντρα κράτησης για να πάνε στη χώρα που επιθυμούν είναι ακόμα χειρότερο. Δεν τους δίνουν τη δυνατότητα να μείνουν σε όποια περιοχή θέλουν, δεν τους δίνεται η δυνατότητα να εργαστούν όπου θέλουν, να ασκήσουν το επάγγελμά τους, κα. Μια τέτοια συμπεριφορά απόκλισης μπορεί να τους οδηγήσει σε συγκεκριμένο δρόμο.

Η εξουσία της ΕΕ έχει συμφέροντα και βάζει στην άκρη τις οικουμενικές αξίες. Έχει διαφορετικά συμφέροντα από τους μετανάστες και διαλύει τις αξίες. Η πολιτική που ασκεί επηρεάζει το αξιακό σύστημα.

1.2.8. Robert Merton

Η εξουσία που ασκεί η ΕΕ θα μπορούσε να ενταχθεί σε αυτό που ανέφερε ο Merton ως Καινοτόμους. Οι συγκεκριμένοι επιθυμούν και έχουν ως στόχο να σταματήσουν οι μεταναστευτικές ροές. Ενώ μια τέτοια εξουσία θα μπορούσε να έχει στα χέρια της ποικίλα μέσα αποτελεί γεγονός ότι αυτές τις ροές δεν είναι ικανή να τις σταματήσει, διότι εμπλέκονται άλλες δυνάμεις, υπάρχει πόλεμος και οι άνθρωποι κάνουν τα πάντα για να σωθούν. Πρόκειται για μια εμπόλεμη κατάσταση που διαρκεί χρόνια και αναγκάζει τα άτομα να γίνουν πρόσφυγες. Ωστόσο, στην προσπάθεια της η ΕΕ να

κάνει κάτι για αυτό το φαινόμενο επιλέγει έναν νέο τρόπο που είναι τα κέντρα κράτησης μεταναστών. Φυσικά, αυτός ο νέος τρόπος είναι παράνομος, καθώς παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα με την κράτηση των ανθρώπων. Αυτό που πρέπει να τονιστεί εδώ, γιατί κάνει τη διαφορά, είναι ότι αν και πρόκειται για παράνομο μέσο είναι θεσμοθετημένο. Πρόκειται όμως για μια παράνομη θεσμοθέτηση.

Συνεπώς, μπορούμε να κάνουμε λόγο για αφύσικα και δεσποτικά άτομα που δεν υπακούνε στα έννομα μέσα. Θέλουν μια άλλη κοινωνία και προσπαθούν να το πετύχουν με παράνομα μέσα.

Ο λόγος που αναφερόμαστε σε «παράνομη θεσμοθέτηση» είναι γιατί η Διοικητική Κράτηση είναι ένα μέτρο στερητικό της ελευθερίας, το οποίο επιβάλλεται χωρίς δικαστική απόφαση, αλλά με απλή απόφαση της διοίκησης στα πλαίσια της διακριτικής τους ευχέρειας. Πρόκειται για κράτηση που επιβάλλεται σε ανθρώπους οι οποίοι δεν έχουν διαπράξει κάποιο αδίκημα που να έχει κριθεί ή να είναι υπό την κρίση δικαστηρίου (η διέλευση των συνόρων χωρίς τα έγγραφα που απαιτούνται, είναι αδίκημα για το Ελληνικό Δίκαιο, σε ελάχιστες όμως περιπτώσεις ασκείται δίωξη από τον εισαγγελέα). Στην συντριπτική πλειοψηφία ο εισαγγελέας απέχει από την ποινική δίωξη και συνεπώς αυτοί οι άνθρωποι κρατούνται διοικητικά για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου σκοπού. Στην περίπτωση των παράτυπων εισερχόμενων αλλοδαπών που δεν είναι αιτούντες άσυλο, ο μόνος νόμιμος λόγος κράτησης είναι η απομάκρυνση έξω από την Ελλάδα, δηλ. η απέλαση ή η αναγκαστική επιστροφή τους. Για την περίπτωση των αιτούντων άσυλο ο Νόμος απαιτεί να εξετάζονται εναλλακτικά τα μέτρα κράτησης και θέτει μια πολύ συγκεκριμένη σειρά μέτρων από προϋποθέσεις, οι οποίες επίσης στην πράξη δεν ελέγχονται ουσιαστικά, ούτε από τις Αστυνομικές αρχές, αλλά ούτε από την Υπηρεσία Ασύλου, η οποία είναι φορτισμένη να εισηγείται υπέρ ή κατά της κράτησης κάποιων αιτούντων.

Σε κάθε περίπτωση για να είναι νόμιμη η κράτηση πρέπει να ισχύει ο σκοπός για τον οποίο επιβάλλεται η κράτηση στους μη αιτούντες άσυλο. Για τις περισσότερες περιπτώσεις των μεταναστών είναι παντελώς ανέφικτη, καθώς δεν υπάρχουν ούτε οι κατάλληλες προξενικές υπηρεσίες, ούτε αναγκαίες συμφωνίες και συνεννοήσεις με χώρες προέλευσης, ώστε να μπορεί να πραγματοποιηθεί. Σήμερα δε, περισσότερο από ποτέ, λόγω των ανθρωπιστικών κρίσεων στη Μέση Ανατολή, στην Αφρική, στην Ασία και αλλού, οι άνθρωποι για τους οποίους εκδίδονται αποφάσεις απέλασης και κράτησης είναι *a priori* πρόσφυγες, όχι όλοι, αλλά μεγάλος αριθμός.

Η Ελληνική πολιτεία μέχρι σήμερα επιλέγει να εγκλείει, να κρατά ανθρώπους επικαλούμενη τυπικά την απέλασή τους, ενώ γνωρίζει ότι αυτή είναι εντελώς αδύνατη, επί των παρουσών συγκυριών και τελικά παραβιάζει η ίδια το Νομοθετικό πλαίσιο που έχει θέσει. Πρόκειται δηλ. για κράτηση που επιβάλλεται χωρίς να ερευνώνται οι συντρέχον λόγοι για τους οποίους προβλέπεται από το Νόμο, ιδίως μετά τον Αύγουστο του 2012 και την επιχείρηση Ξένιος Δίας⁴. Μετά από αυτήν την πρακτική του Ξένιος Δίας η διοικητική κράτηση απέκτησε ένα γενικευμένο και συστηματικό χαρακτήρα. Έγινε μια κράτηση καθολική, η οποία επιβάλλεται αδιακρίτως σε όλους τους χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα διαμένοντες μετανάστες και πρόσφυγες, χωρίς καμία εξατομικευμένη κρίση.

Καταλήγοντας, η κράτηση είναι μια πρακτική από την οποία προκύπτουν σοβαρές παραβιάσεις.

Ωστόσο, η Μερτονική θεωρία, η οποία εξηγεί το πέρασμα στην πράξη, είναι προβληματική, διότι α) θεωρεί ότι όλοι δεχόμαστε τις κυρίαρχες αξίες, ενώ δεν ισχύει κάτι τέτοιο, β) δεν παίρνει υπόψη της την ιστορικότητα, η οποία αποτελεί σημαντικό στοιχείο για να κατανοήσουμε και να νοηματοδοτήσουμε τις πράξεις που λαμβάνουν χώρα, γ) θεωρεί ότι όσοι υιοθετούν τις κυρίαρχες αξίες και έχουν τα μέσα δεν γίνονται εγκληματίες, αλλά αυτό δεν ισχύει και το βλέπουμε για παράδειγμα με τα εγκλήματα λευκού κολάρου.

⁴ Πρόκειται για μια σαρωτική επιχείρηση σκούπας μεταναστών από το Κέντρο της Αθήνας, αλλά και σε άλλα αστικά κέντρα, η οποία είχε σαν αποτέλεσμα την μαζική προσαρμογή και σύλληψη μεταναστών, μια καθαρά ρατσιστική πρακτική με τη μεταφορά τους σε κέντρα κράτησης μεταναστών.

I.2.9. Μαθησιακές Θεωρίες

I.2.9.1. Albert Cohen

Στην περίπτωση της ΕΕ ξεφεύγουμε από τις συμμορίες που ανέλυσε ο Cohen και βλέπουμε ένα οργανωμένο Διακρατικό έγκλημα. Με λίγα λόγια βλέπουμε το Κράτος ως συμμορία, ως οργανωμένο έγκλημα. Σε αυτήν την περίπτωση το έγκλημα που διαπράττεται δεν γίνεται λόγω αναζήτησης πλούτου (Merton) ή κύρους (Cohen). Το έγκλημα γίνεται μέσα από την αναζήτηση λύσης για το μεταναστευτικό πρόβλημα. Βλέπουμε την εξουσία της ΕΕ, η οποία αντιμετωπίζει το μεταναστευτικό πρόβλημα να δημιουργεί μια κοινή λύση σε αυτό το πρόβλημα. Μήπως όμως τελικά δεν πρόκειται για λύση;

Η κράτηση των μεταναστών και των προσφύγων σημαίνει τη φυσική και ψυχική εξόντωση, τόσο των κρατουμένων, των φυλακισμένων, όσο και εκείνων που εργάζονται για τη φύλαξή τους. Και οι δυο παιδεύονται σε μια δομή, η οποία δεν φαίνεται να εξυπηρετεί κάποιο σκοπό. Πρόκειται για έναν εγκλεισμό μάταιο, εφόσον η πολιτεία δεν έχει βρει έναν τρόπο να απελάσει όλους όσους κρατάει. Είναι επώδυνος, γιατί έχει μακροχρόνιες αρνητικές επιδράσεις, τόσο στους ίδιους τους κρατούμενους, όσο και στο προσωπικό φύλαξης, κάτι που πολλές φορές μπορεί να αγνοούμε, αλλά και φυσική εξόντωση, λόγω των συνθηκών κράτησης.

I.2.9.2. Gabriel Tarde

Σε επίπεδο ΕΕ, τα κέντρα κράτησης μεταναστών μπορούμε να τα παρομοιάσουμε ως συνοριακά στρατόπεδα. Ο όρος «στρατόπεδο» δεν αποτελεί ένα νέο φαινόμενο, αντιθέτως υπήρξε από πολύ παλιά, αλλά η μορφή του και η λειτουργία του είχε να κάνει με την κοινωνική πραγματικότητα και σχετιζόταν με την πολιτική που εφαρμοζόταν και με τους στόχους της κοινωνίας κάθε φορά. Η αναφορά παραδειγμάτων θα μας οδηγήσει στα μονοπάτια της μίμησης.

Στην εποχή του Μεσαίωνα, τον 14^ο αιώνα που ξέσπασε ο Μαύρος Θάνατος (1348 – 1350) και κατέκλισε ολόκληρη την Ευρώπη ήρθε να τον αντιμετωπίσει ένας κανονισμός στα τέλη του 17^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός στηριζόταν σε έναν αυστηρό διατετραγωνισμό του χώρου (Foucault 1975: 223), με αποτέλεσμα ολόκληρη η πόλη να είναι χωρισμένη, κλειστή από όλες τις πλευρές και να

επιτηρείται ολοκληρωτικά. Η πόλη ελεγχόταν από τους επόπτες, όπου ο κάθε επόπτης έλεγχε τη συνοικία που του αντιστοιχούσε, τους σύνδικους, όπου ο κάθε σύνδικος έλεγχε το δρόμο που του αντιστοιχούσε και από τους στρατιώτες της φρουράς, οι οποίοι υπήρχαν στις πύλες της πόλης, στο δημαρχείο, σε όλες τις συνοικίες και στην άκρη κάθε δρόμου. Όλοι καταγράφονταν και συνάμα επιτηρούνταν. Μέσα από τον έλεγχο της καταγραφής γίνεται δυνατό να εντοπιστεί ο καθένας, να εξεταστεί ο καθένας, αλλά και να κατανεμηθεί εκεί όπου του αρμόζει. Όλος αυτός ο έλεγχος και η καταγραφή, ουσιαστικά η ασταμάτητη επιθεώρηση (Foucault 2011: 224) στηρίζεται στην ανάγκη της υπακοής των κατοίκων της πόλης, ώστε οι ιθύνοντες να προλαβαίνουν οτιδήποτε ή οποιονδήποτε προσπαθήσει να ταραξεί, να κλέψει ή να λεηλατήσει.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και στην περίπτωση της λέπρας. Οι λεπροί αποκλείονται, ουσιαστικά εξορίζονται (π.χ. Σπιναλόγκα). Δηλαδή, έχουμε έναν εγκλεισμό. Τα άτομα υπόκεινται σε έναν δυαδικό διαχωρισμό, κανονικό – μη κανονικό.

Στην περίπτωση των σωφρονιστηρίων η αρχιτεκτονική του χώρου διαμορφωνόταν σύμφωνα με το Πανοπτικό του Bentham. Συγκεκριμένα η φυλακή είχε τη μορφή δακτυλίου, όπου εκεί βρίσκονταν τα κελιά, τα οποία είχαν από δυο παράθυρα. Το ένα έβλεπε στην εσωτερική πλευρά, δηλαδή στον πύργο και το άλλο προς τα έξω. Το παράθυρο των κελιών που έβλεπε προς τα έξω επέτρεπε να διαπερνά φως από τη μια άκρη του κελιού ως την άλλη (Foucault 1975: 228).

Στη μέση του οικοδομήματος υπήρχε ένας πύργος. Ο πύργος είχε μεγάλα παράθυρα, από όπου ο επιτηρητής παρατηρούσε. Στον πύργο υπήρχε ένας επιτηρητής, ο οποίος λόγω του φωτός που διαπερνούσε τα κελιά, είχε τη δυνατότητα να βλέπει όλα τα κελιά και τους κρατούμενους. Αλλά οι κρατούμενοι δεν είχαν τη δυνατότητα να βλέπουν τον επιτηρητή. Δεν μπορούσαν καν να γνωρίζουν αν υπήρχε ή όχι κάποιος στον πύργο. Στην περίπτωση των φυλακών σε κάθε κελί βρισκόταν ένα μόνο άτομο, ήταν εξατομικευμένο και ορατό ανά πάσα στιγμή.

Στη νοσοκομειακή αρχιτεκτονική του δεύτερου μισού του 18^{ου} αιώνα, σύμφωνα με τα αρχιτεκτονικά σχέδια η κεντρική αρχή ήταν «η ολοκληρωτική ορατότητα των σωμάτων, των ατόμων και των πραγμάτων, με την επιτήρηση ενός κεντρικού βλέμματος» (Foucault 1994: 117). Για να γίνει πραγματικότητα κάτι τέτοιο είχε μεγάλη σημασία η αρχιτεκτονική, κατά την οποία έπρεπε να υπάρχει ένας συγκεκριμένος διαχωρισμός του χώρου και να επιτηρούνται τα άτομα, τόσο ατομικά,

όσο και σαν σύνολο, με σκοπό να αποφευχθούν διάφορες μολύνσεις και μετάδοση ασθενειών από τον έναν ασθενή στον άλλον.

Κατά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο στη Γερμανία όπου επικρατούσε ο Ναζισμός υπήρχαν στρατόπεδα συγκέντρωσης. Στα στρατόπεδα στοίβαζαν Εβραίους, Πολωνούς, Τσιγγάνους, Μουσουλμάνους, ομοφυλόφιλους και αιχμάλωτους πολέμου. Κάποιους τους είχαν για εργασία και κάποιοι προορίζονταν για θάνατο. Αλλά και πολλοί από εκείνους που δούλευαν έχασαν τη ζωή τους από την υπερβολική εργασία, από την κακομεταχείριση και από ασθένειες. Σε αυτά τα στρατόπεδα υπήρχε πλήρης έλεγχος και αναφέρονται ως στρατόπεδα εξόντωσης ή θανάτου.

Σήμερα έχουμε τα κέντρα κράτησης μεταναστών. Το κέντρο κράτησης στη Μόρια έχει συγκεκριμένη αρχιτεκτονική και λειτουργίες και η περιγραφή του γίνεται στο β' κεφάλαιο.

Σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαμε να ταυτίσουμε τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης με τα κέντρα κράτησης μεταναστών και γενικά τα παραδείγματα δεν ταυτίζονται απόλυτα. Η ταύτιση έχει να κάνει με τις δομές, όπου μέσα από τα παραδείγματα καταδεικνύετε ότι κέντρα κράτησης, τύπου στρατοπέδου, υπήρχαν σε όλες τις εποχές, αλλά διέφερε η αρχιτεκτονική και η λειτουργία που επιτελούσαν.

I.2.9.3. Edwin Sutherland

Τα 9 σημεία θα προσπαθήσουμε να τα παρουσιάσουμε μέσω των ενεργειών της εξουσίας της ΕΕ, η οποία αποτελεί και μια ομάδα.

Α) Η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται: Η εξουσία της ΕΕ έμαθε να συμπεριφέρεται εγκληματικά από το ιστορικό παρελθόν της (π.χ. τα στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Ναζιστική Γερμανία).

Β) Η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται κατά την αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους σε μια διαδικασία επικοινωνίας: Στην ομάδα εξουσίας της ΕΕ τα άτομα αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους και κατά την επικοινωνία τους ανταλλάσσουν ιδέες, απόψεις και πιστεύω, οπότε ο καθένας επηρεάζεται από τους υπόλοιπους.

Γ) Το πρωταρχικό τμήμα μάθησης της εγκληματικής συμπεριφοράς λαμβάνει χώρα μέσα σε προσωπικές ομάδες που χαρακτηριστικό τους είναι η οικειότητα: Είναι γεγονός ότι η ομάδα εξουσίας της ΕΕ διακατέχεται από οικειότητα, διότι πρόκειται

για συνεργάτες, οι οποίοι καθημερινά δουλεύουν μαζί πολλές ώρες, ενώ κάποιοι συνεργάζονται για χρόνια.

Δ) Όταν η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται, η μάθηση περιλαμβάνει α) τις τεχνικές διάπραξης του εγκλήματος, οι οποίες μερικές φορές είναι εξαιρετικά πολύπλοκες, μερικές φορές πολύ απλές, β) τη συγκεκριμένη κατεύθυνση των κινήτρων, ορμών, ορθολογικών εξηγήσεων και συμπεριφορών: Όλα τα παραπάνω μαθαίνονται στην ομάδα και πρόκειται για γνωστικά στοιχεία. Δηλ. πρόκειται για τις ιδέες που υποστηρίζει και εκπροσωπεί η ομάδα και άρα κάθε μέλος της.

Ε) Οι συγκεκριμένες κατευθύνσεις των κινήτρων και των ορμών μαθαίνονται από ορισμούς του νομικού κώδικα ως ευνοϊκές ή δυσμενείς: Η ομάδα εξουσίας της ΕΕ θα μπορούσε να περικυκλωθεί από άτομα που θα όριζαν τους νομικούς κώδικες (π.χ. διεθνή προστασία των προσφύγων, εταιρική συνεργασία, διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων των ανθρώπων, διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, κρατική προστασία, κα.) ως κανόνες προς τήρηση, αλλά τελικά έχει περικυκλωθεί από άτομα των οποίων οι ορισμοί είναι ευνοϊκές στην παραβίαση του νομικού κώδικα. Πιο αναλυτικά πρόκειται για τα νοήματα των εγκληματικών πράξεων, τα οποία προκύπτουν από τα νοήματα που δόθηκαν σε εκείνες τις πράξεις από άλλους ανθρώπους με τους οποίους τα άτομα της ΕΕ σχετίζονται σε οικείες προσωπικές ομάδες.

Ζ) Ένα άτομο καθίσταται εγκληματίας εξαιτίας της υπερβολής των ευνοϊκών ορισμών στην παραβίαση του νόμου έναντι των δυσμενών ορισμών στην παραβίαση του νόμου: Σε αυτό το σημείο η ΕΕ συναντά ευνοϊκές συνθήκες που τις επιτρέπουν να παραβιάσει το νόμο. Πιο αναλυτικά, πρόκειται για μια ομάδα εντός μιας κοινωνίας που έχει διαφορετικές ιδέες σχετικά με τους κατάλληλους τρόπους συμπεριφοράς. Αυτή η κατάσταση μας φανερώνει ότι υπάρχει «διαφορική κοινωνική οργάνωση», που σημαίνει ότι αυτή η ομάδα έχει αποκλίνουσες συσχετίσεις οργανωμένες σε σχέση με ομάδες κοινωνικών συνόλων. Δηλ. έχει διαφορετικά συμφέροντα και διαφορετικούς σκοπούς, οι οποίοι σίγουρα δε συνάδουν με τα συμφέροντα και τους σκοπούς των μεταναστών. Το αποτέλεσμα είναι ότι η ΕΕ έχει ταχθεί και υποστηρίζει εγκληματικά μοτίβα συμπεριφοράς.

Η) Οι διαφορικές συσχετίσεις ενδέχεται να ποικίλλουν σε συχνότητα, διάρκεια, προτεραιότητα και ένταση: Εδώ οι συσχετίσεις με την εγκληματική συμπεριφορά ποικίλλουν και κάποιοι συσχετισμοί είναι σημαντικότεροι από κάποιους άλλους. Σε αυτό το σημείο η ΕΕ επιλέγει πρωτίστως να χτίσει τείχη και να δημιουργήσει κέντρα

κράτησης μεταναστών για να τους κρατήσει μακριά και εκτός κοινωνιών, κάτι που εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους.

Θ) Η διαδικασία μάθησης της εγκληματικής συμπεριφοράς από συσχετισμό με εγκληματικά και αντεγκληματικά μοτίβα περιλαμβάνει όλους τους μηχανισμούς που εμπλέκονται σε οποιαδήποτε άλλη μάθηση: Πέρα από την μάθηση μέσω της αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων υπάρχουν και άλλοι τρόποι μάθησης. Εδώ θα μπορούσαμε να αναφέρουμε, όπως έχει ξανά ειπωθεί, το ιστορικό παρελθόν της χώρας, αλλά και συμπεριφορές άλλων μεγάλων Χωρών από τις οποίες παραδειγματίζονται (π.χ. ΗΠΑ, Ρωσία).

Ι) Ενώ η εγκληματική συμπεριφορά είναι μια έκφραση των γενικών αναγκών και αξιών, αυτή δεν εξηγείται μέσω εκείνων των γενικών αναγκών και αξιών, εφόσον η μη-εγκληματική συμπεριφορά αποτελεί έκφραση των ίδιων αναγκών και αξιών: Για παράδειγμα η εξουσία της ΕΕ ενεργεί εγκληματικά, ώστε να απομακρύνει, να απωθήσει τους μετανάστες σε κέντρα κράτησης. Παρομοίως και οι «έντιμοι» εργαζόμενοι στο Λιμενικό και στην Αστυνομία ενεργούν, έτσι ώστε να υπάρξει το ίδιο αποτέλεσμα.

Η θεωρία που αναλύθηκε έχει τουλάχιστον ορισμένη, αν όχι συνολική, υπόσταση και σύμφωνα με τον Matsueda αυτό που έχει μεγάλη σημασία με τις αυξημένες τάσεις εμπλοκής σε εγκληματική και παραβατική συμπεριφορά είναι το περιεχόμενο των ευνοϊκών ορισμών προς την παραβίαση του νόμου. Από τέτοιους ορισμούς διαφαίνεται και η διαφωνία της ΕΕ με την μεγαλύτερη κουλτούρα με τις συγκεκριμένες καταστάσεις στις οποίες οι νόμοι θα πρέπει να εφαρμόζονται, όπως είναι οι νόμοι για την προστασία των μεταναστών και των προσφύγων.

1.2.9.4. Θεωρίες της Κουλτούρας και της Υποκουλτούρας

Σύμφωνα με τον Miller μπορούμε να θεωρήσουμε την εξουσία της ΕΕ ως συμμορία, η οποία έχει μια κυρίαρχη κουλτούρα, η οποία κουλτούρα διαθέτει μια παράδοση, που είναι παλιά. Διαθέτει διάφορες αξίες, όπως είναι τα επιτεύγματα και ίσως να θεωρεί επίτευγμα την παρεμπόδιση των μεταναστών με το να τους εγκλωβίζει σε κέντρα κράτησης. Επίσης, μπορεί να θεωρεί τους μετανάστες ως μια κατώτερη τάξη που έχει διαφορετική κουλτούρα, η οποία δεν ταιριάζει με την ευρωπαϊκή.

Σύμφωνα με τους Wolfgang & Ferracuti μπορούμε να θεωρήσουμε ότι η εξουσία της ΕΕ έχει μια υποκουλτούρα βίας, διότι διαπράττει «ανθρωποκτονίες», ενώ υπάρχουν

λύσεις για αναίμακτες εκβάσεις των μεταναστών, όπως είναι η μεταφορά τους από την Τουρκία στην Μυτιλήνη με τα καράβια της γραμμής, αλλά και η απαγόρευση των επαναπροωθήσεων. Προφανώς η συμπεριφορά τους έχει να κάνει με τις προσδοκίες τους απέναντι στους μετανάστες για το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται. Ειδικά για τους πρόσφυγες ίσως να αναμένουν να μείνουν στη χώρα τους και να πολεμήσουν.

Οι υποκουλτούρες έχουν συγκεκριμένες ιδέες και για να αλλάξουν τα πράγματα, ώστε να διαλυθούν οι υποκουλτούρες πρέπει να παρθούν δραστικά και νέα μέτρα.

Σύμφωνα με τον Anderson ίσως η εξουσία της ΕΕ να στερείται ηθικών αξιών, αλλά η ουσία για την απάντηση στο γιατί ωθούνται σε τέτοιες πράξεις θα πρέπει να την ψάξουμε στην κοινωνικό-οικονομική δομή της χώρας, αλλά και το ιστορικό κληροδότημα.

Καταλήγοντας, σύμφωνα με τον Matsueda, θα πρέπει όλες οι θεωρίες της υποκουλτούρας να περιλαμβάνουν μια αναφορά στις διαρθρωτικές συνθήκες, οι οποίες οδηγούν σε αυτές. Διότι, «η ανάδειξη των αξιών, είτε αυτές ανήκουν στην κουλτούρα, είτε στην υποκουλτούρα, είναι ένας σημαντικός σύνδεσμος μεταξύ της κοινωνικής δομής και της ατομικής συμπεριφοράς...».

1.2.10. Σύγχρονος Κλασικισμός

1.2.10.1. Αποτροπή

Ότι πραγματοποιείται από την ΕΕ οι υπόλοιπες χώρες τα δέχονται, διότι μια κατάσταση εκτάκτου ανάγκης δημιουργεί φόβο, αφού πρόκειται για κάτι μη ομαλό. Η αποτροπή γίνεται φανερή από τα μέτρα της αντεγκληματικής πολιτικής που χρησιμοποιεί και εφαρμόζει η ΕΕ, τόσο πρόσφατα, όσο και παλαιότερα. Ένα από αυτά είναι η υπογραφή του “Rabit”, όπου πρόκειται για τη λειτουργία ελέγχου συνόρων με τη χρήση όπλων και βίας, από τη Frontex, όπου πρόκειται για έναν μηχανισμό που δεν είναι Κυβερνητικός ή Διακυβερνητικός. Το “Rabit” εκτός του ότι το χρησιμοποιεί και το εφαρμόζει η ΕΕ, το δέχτηκε και η Ελλάδα, λόγω της απειλής της εξόδου από τη Συνθήκη της Σέγκεν. Άλλο μέτρο αντεγκληματικής πολιτικής είναι ο αναχαιτισμός των προσφύγων από πολεμικά πλοία του ΝΑΤΟ (πλοία του ΝΑΤΟ, Frontex, Τουρκικό και Ελληνικό λιμάνι) κατά την προσπάθειά τους να περάσουν από την Τουρκία στην Ελλάδα και με υποστήριξη από αεροπλάνα.

Ένα άλλο μέτρο είναι αυτό που ήδη εφαρμόζεται, τα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων, όπου οι άνθρωποι εγκλωβίζονται εκεί σε άθλιες συνθήκες, με παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παραβίαση του δικαιώματος στο άσυλο, κα.

Προσπάθεια αποτροπής γινόταν και από παλαιότερα μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής από την ΕΕ, όπως η επιχείρηση “*Mos Maiorum*”, όπου επρόκειτο για μια Ευρωπαϊκή επιχείρηση εκτεταμένων ελέγχων κατά των μεταναστών. Ήταν μια απόφαση μεταξύ του Συμβουλίου ΕΕ, των κρατών-μελών της Σέγκεν, του Europol και της Frontex, με σκοπό οι αστυνομικές αρχές να συλλάβουν μετανάστες χωρίς χαρτιά, να μάθουν τις διαδρομές μετανάστευσης και να συλλάβουν όσους περισσότερους μετανάστες μπορούν.

Ίσως όλα τα παραπάνω να οδηγήσουν κάποια στιγμή και στην στρατικοποίηση για μεγαλύτερα αποτελέσματα!

Μέσα από τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν βλέπουμε ότι η ΕΕ λειτουργεί στην Αντεγκληματική πολιτική Νεοκλασικιστικά και δίνει τη δυνατότητα σε άλλες χώρες να χρησιμοποιήσουν διάφορους μηχανισμούς για την αποτροπή του εγκλήματος, δηλ. τον ερχομό των μεταναστών. Θέλει να αποτρέψει, ώστε να μην έρχονται σωρηδόν οι μετανάστες, διότι αυτό, κατά την ΕΕ, ενέχει τον κίνδυνο να αλλάξει ο χαρακτήρας της μετανάστευσης και να καταφτάνουν και τζιχαντιστές.

Άρα, βλέπουμε μια αυστηροποίηση στα μέτρα της Αντεγκληματικής πολιτικής, δηλ. αλλάζει γιατί ναι μεν και παλαιότερα υπήρχαν μέτρα περί αποτροπής, αλλά τώρα εισέρχονται νέα με περισσότερη αυστηροποίηση, π.χ “Rabit”. Δηλαδή, εξαιτίας της έκτακτης ανάγκης παίρνει η ΕΕ μέτρα Αντεγκληματικής πολιτικής που περικλείονται από αυστηροποίηση και επιλύει τα προβλήματα. Με αυτόν τον τρόπο όμως χάνονται και κεκτημένα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ασύλου, την προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κα.

Στην πραγματικότητα, η ΕΕ δεν ενδιαφέρεται για το αν θα πετύχει την αποτροπή. Το επιχείρημα που χρησιμοποιεί τελικά είναι ότι γίνεται πιο αυστηρή για να αποτρέψει τους υπόλοιπους να οδηγηθούν στη μετανάστευση, μέσα από τον παραδειγματισμό, π.χ. της φυλάκισης (κέντρα κράτησης μεταναστών), της απώλειας ανθρωπίνων ζώων από τις αναχαιτίσεις και τη χρήση βίας.

Τελικά, όμως το καταφέρνει αυτό; Θα λέγαμε πως όχι, διότι οι άνθρωποι προκειμένου να σωθούν από τον πόλεμο ρισκάρουν, ακόμα και να χάσουν τη ζωή του (είτε από πνιγμό, είτε από άλλες ενέργειες). Τα μέτρα που παίρνονται δεν οδηγούν σε λιγότερο

έγκλημα, όπως αυτό φάνηκε και από τις έρευνες περί αποτροπής. Η στοχοποίηση συγκεκριμένου τύπου «εγκλήματος» (μετανάστευση) δεν λύνει το πρόβλημα. Το ερώτημα έγκειται στο γεγονός αν η «μεγαλύτερη εγκληματικότητα» προκαλεί μεγαλύτερη αστυνόμευση ή αν η μεγαλύτερη αστυνόμευση προκαλεί λιγότερη εγκληματικότητα.

Καταλήγοντας, μπορούμε να πούμε ότι ο Νεοκλασικισμός κατά ένα μέρος παίρνει στοιχεία του Θετικισμού. Αυτό συμβαίνει από την άποψη ότι φοβούνται τους συγκεκριμένους μετανάστες, λόγω των ψυχολογικών παραγόντων των μεταναστών. Ίσως θεωρούν ότι οι καταστάσεις που βιώνουν οι μετανάστες επιδρούν πάνω τους και οδηγούνται σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, όπου παίζουν ρόλο τα βιολογικά και ψυχολογικά χαρακτηριστικά του ατόμου. Για παράδειγμα, όλη αυτή η απειλή και ο φόβος που βιώνουν, τόσο στη χώρα τους, όσο και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, αλλά και της απαράδεκτης συμπεριφοράς της κάθε χώρας στην οποία αποβιβάζονται, είναι δυνατό να οδηγήσει κάποιους σε βίαιες συμπεριφορές, συμπεριφορές που μπορεί να είναι κληρονομικές ή ψυχολογικές. Επίσης, λόγω της θρησκείας τους θεωρούν ότι η συγκεκριμένη μεταναστευτική ροή ωθείται σε εγκληματικές συμπεριφορές (π.χ. τζιχαντιστές).

Καταλήγοντας, οι τρέχουσες πολιτικές δίνουν υπερβολική έμφαση στην αυστηρότητα των ποινών, αλλά οι πιο αυστηρές ποινές δεν φαίνεται να παρέχουν κανένα σημαντικότερο αποτρεπτικό αποτέλεσμα συγκριτικά με λιγότερο αυστηρές ποινές.

1.2.10.2. Ορθολογική Επιλογή και Αδικήματα

Η ΕΕ, υπό φυσιολογικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να διαπράττει τέτοιου είδους απαράδεκτες συμπεριφορές, αφού έχουν υπογραφεί συνθήκες για τη δικαιοσύνη, την ελευθερία, την ασφάλεια των ανθρώπινων δικαιωμάτων, την ελεύθερη κυκλοφορία ανθρώπων, εμπορίου, ιδεών, κ.τ.λ. όμως εμείς βλέπουμε μια ΕΕ η οποία εκμεταλλεύθηκε την καταστροφική κατάσταση χωρών, λόγω πολέμου και βρήκαν ευκαιρία, ώστε να τις διαπράξουν, μέσα από έναν ορθολογικό υπολογισμό.

Θεωρούν τον «στόχο» τους (μετανάστες, πρόσφυγες) εύκολο, καθώς βρίσκονται σε έκτακτη ανάγκη και αποφασίζουν για και εφαρμόζουν μέτρα, τα οποία θα τους προσφέρουν οφέλη. Για παράδειγμα, από τη στιγμή που δεν θέλουν τις συγκεκριμένες μεταναστευτικές ροές στη χώρας τους φτιάχνουν κέντρα κράτησης και τους στοιβάζουν εκεί μέσα. Επίσης, το κόστος για αυτά τα κέντρα είναι μικρό, αφού

οι συνθήκες διαμονής, σίτισης, υγιεινής, γενικά οι συνθήκες διαβίωσης είναι υποτυπώδης. Ακόμα, εφαρμόζουν βίαια μέσα, με κόστος την απώλεια ζωών, αφού υποτιμούν την αξία της ανθρώπινης ζωής για τους συγκεκριμένους ανθρώπους και δρουν με αποκτήνωση. Τέλος, ακόμα και όταν τους δέχονται τους εκμεταλλεύονται ως φτηνό εργατικό δυναμικό, που για εκείνες τις χώρες αποτελεί όφελος.

Όλα τα παραπάνω εγκλήματα είναι σκόπιμα και διαπράττονται από πρόθεση να ωφεληθεί η ΕΕ.

Μπορεί για τους πολίτες να αποτελούν παράλογες πρακτικές, αλλά πρέπει να σκεφτούμε από την άλλη ότι υπάρχει συγκεκριμένος σκοπός για όλα αυτά.

Σε κάθε περίπτωση η ΕΕ διαπράττει διαφορετικά εγκλήματα, ανάλογα με τα άτομα που αντιμετωπίζει, τις χώρες και τους σκοπούς που έχει.

Η συγκεκριμένη θεωρία ίσως να μπορέσει να φέρει αποτέλεσμα, αν αλλάξει η κατάσταση στην οποία βασίζονται οι πολιτικές της ΕΕ.

1.2.10.3. Δραστηριότητες ρουτίνας και Θυματοποίηση

Στην περίπτωσή μας, σύμφωνα με τον Hindelanf η ομάδα θυματοποίησης της ΕΕ είναι οι μετανάστες και δη οι πρόσφυγες. Ο λόγος που θυματοποιούνται είναι ο διαφορετικός τρόπος ζωής. Για εκείνους τους ανθρώπους οι καθημερινές δραστηριότητες ρουτίνας είναι οι βόμβες, οι απώλειες ζωών, η πείνα, ο πόλεμος. Όσοι μπορούν, ουσιαστικά όσοι έχουν πολλά χρήματα καταφέρνουν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους για να σωθούν. Επίσης, υπάρχει αυξημένος κίνδυνος περιουσιακής θυματοποίησης από χώρες της ΕΕ, όπως συμβαίνει στη Δανία, όπου ψηφίστηκε νόμος να κατάσχουν περιουσιακή αξία των προσφύγων για να καλύπτουν μέρος των εξόδων της υποδοχής τους.

Σύμφωνα με τους Cohen και Felson, ο νόμος που ψηφίστηκε στη Δανία δίνει τη δυνατότητα χρονικής και χωρικής σύγκλισης της χώρας – υποκινημένου παραβάτη – και των προσφύγων – στόχος - . Ο στόχος δεν μπορεί να προστατευθεί, ιδίως τη στιγμή που θεωρείται «εγκληματίας». Επίσης, στη σύγχρονη εποχή μας ο στόχος για κατάσχεση από χώρες ΕΕ είναι κατάλληλος, αφού πρόκειται είτε για χρήματα, είτε για αντικείμενα.

Η συγκεκριμένη θεωρία ίσως να μπορέσει να φέρει αποτέλεσμα, αν αλλάξουν οι περιστάσεις στις οποίες βασίζονται οι πολιτικές της ΕΕ.

1.2.11. Θεωρίες Ετικέτας

A) Θεωρία της Επισήμανσης (το νόημα του εγκλήματος προς το εγώ):

Στην περίπτωση της ΕΕ θα κλείνουμε προς τη θεωρία των Sykes και Matza και θα θεωρήσουμε ότι τα άτομα εξουσίας της ΕΕ δεν διαθέτουν ξεκάθαρη δέσμευση προς τις εγκληματικές αξίες και δεν θεωρούν τους αυτούς τους εγκληματίες και δικαιολογούνται για τις πράξεις τους. Για τη χρήση όπλων και την άσκηση βίας λένε πως το κάνουν για να ανταπεξέλθουν στο έργο τους με τους μετανάστες. Οι παράνομες δραστηριότητες προς τους μετανάστες, από την άποψη ότι παραβιάζονται νομοθεσίες για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της ασφάλειάς τους, κα. λένε πως το κάνουν για την εθνική ασφάλεια των μελών – κρατών της ΕΕ. Παρόλο που συνεχώς διαπράττουν παράνομες πράξεις λένε πως οι πραγματικοί εγκληματίες είναι οι λαθρέμποροι. Γενικά, δεν θεωρούν τις πράξεις τους εγκληματικές, καθώς δεν φταίνε εκείνοι για την κατάσταση της ραγδαίας αύξησης των μεταναστών, φταίνε οι μετανάστες που έρχονται και δεν μένουν στη χώρα τους να πολεμήσουν και ότι κάνουν το κάνουν σε ένδειξη ανώτερης αφοσίωσης, δηλ. το κάνουν για το καλό μας.

Με τα λεγόμενά τους προσπαθούν να διατηρήσουν μια μη-εγκληματική αυτοεικόνα που είναι πολύ σημαντική για την πλειοψηφία των ανθρώπων. Και προκειμένου να διατηρήσουν την μη-εγκληματική αυτοεικόνα ορίζουν έτσι την κατάσταση, ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν ότι οι πράξεις τους δεν συνιστούν στα αλήθεια κάποιο έγκλημα. Έτσι, έχουν την ελευθερία να συνεχίζουν τις εγκληματικές συμπεριφορές...

B) Το νόημα του εγκλήματος προς τον εγκληματία:

Σύμφωνα με τον Tittle, η ΕΕ θέλει να αποφύγει τον έλεγχο είτε από άτομα συγκεκριμένα, είτε από τις καταστάσεις. Θέλει να είναι κυρίαρχη εξουσία και θα κάνει ότι χρειαστεί για να μην χάσει τον έλεγχο, αλλά αντιθέτως να επιβάλει τον έλεγχο στους μετανάστες και στην κατάσταση που επικρατεί.

Όμως ο Katz είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν στα αλήθεια γενικές εξηγήσεις για το έγκλημα και την παρέκκλιση.

Γ) Παρέκκλιση και Κοινωνική Αντίδραση (το νόημα του εγκλήματος στην ευρύτερη κοινωνία):

Στην περίπτωση μας η ΕΕ, εγκληματοποίησε την παράτυπη μετανάστευση και με αυτόν τον τρόπο δημιούργησε μια τάξη εγκλήματος που δεν υπήρχε προηγουμένως. Δηλ. η ΕΕ όρισε την παρέκκλιση ανακηρύσσοντας επίσημα ότι αυτή η συμπεριφορά

είναι «κακή» και προσπάθησαν να ελαχιστοποιήσουν ή και να εξαλείψουν αυτή τη συμπεριφορά με μια σειρά μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής, όπως τείχη στα σύνορα, επαναπροωθήσεις, κέντρα κράτησης μεταναστών, κα.

Όταν η κοινωνία ορίζει τους παρεκκλίνοντες ως κακούς και κατώτερους υπονοείται ότι τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας είναι καλοί και ανώτεροι. Άρα δίνεται το μήνυμα ότι πρέπει να καταπολεμηθεί το κακό, η παρέκκλιση, κάτι που συνενώνει τα άτομα και καθιστά εφικτό να χρησιμοποιήσουν όλοι ακόμα και άτιμες μεθόδους, χωρίς να αντιμετωπίζουν προβλήματα ηθικής επιλογής, γιατί ακολουθούν ένα μονοπάτι που έχει χαράξει η ίδια η κοινωνία.

Στο δικό μας ζήτημα, επειδή το πρόβλημα είναι πιο συνολικό γίνεται λόγος για Ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Κάποιες φορές μπορεί οι παρεκκλίνουσες συμπεριφορές να είναι προϊόν φαντασίας και αποδίδονται σε συγκεκριμένα άτομα. Πως είναι δυνατόν να χαρακτηρίζουν εγκληματίες ανθρώπους που φεύγουν από τη χώρα τους για να γλυτώσουν από τον πόλεμο;

Όλη η «εκστρατεία» της ΕΕ για τον ορισμό και την καταστολή της παρέκκλισης των μεταναστών και προσφύγων έγινε στο όνομα της ωφέλειας ολόκληρης της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Το βασικό σημείο έγκειται στο γεγονός ότι όλα αυτά προάγονται και υποστηρίζονται από την εξουσία της ΕΕ που επωφελείται άμεσα. Μέσα από αυτήν την «εκστρατεία» η ΕΕ απόκτησε περισσότερη πολιτική και γραφειοκρατική εξουσία, στις οποίες στηρίζονται οι τύχες τόσων ανθρώπων.

Δ) Ελεγχιμότητα (Κρατική εξουσία και το νόημα του εγκλήματος):

Παίρνοντας ως παράδειγμα την εξουσία της ΕΕ είναι βέβαιο ότι συνεργάζεται με διάφορους μηχανισμούς επιβολής κοινωνικού ελέγχου, όπως είναι η ψυχική υγεία, από τη στιγμή που στέλνουν ψυχολόγους στα κέντρα κράτησης μεταναστών και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αφού βλέπουμε κατά καιρούς δημοσιεύματα υποστηρικτικά και με ενθαρρυντικό λόγο προς την ΕΕ, όπως και δημοσιεύματα αρνητικά για τους μετανάστες. Αυτά χρησιμοποιούνται από την ΕΕ με σκοπό τον έλεγχο των «προβληματικών πληθυσμών», δηλ. την ελεγχιμότητα (Ditton 1979).

Αν δανειστούμε τη θεωρία του Foucault από το έργο του «Παραφροσύνη και Πολιτισμός» θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα κέντρα κράτησης μεταναστών αντικατέστησαν τις φυλακές, όπου στοίβαζαν τους μετανάστες στην πόλη της Μυτιλήνης ως κεντρικό όργανο άσκησης κρατικού ελέγχου. Φυσικά, τα κέντρα κράτησης μεταναστών παρουσιάστηκαν από το Κράτος και από τα ΜΜΕ ως μια πιο

ανθρώπινη και λογική απάντηση στην παρέκκλιση, Αλλά αν σκεφτούμε παραπέρα θα δούμε ότι είναι ένας τρόπος επέκτασης της εμβέλειας του κρατικού ελέγχου και από τη δικιά μας μεριά και από την μεριά της ΕΕ, με έναν διακριτικό τρόπο.

Η ΕΕ ύψωσε τείχη και εκεί μέσα προσπαθεί να ερευνήσει τους μετανάστες και να αποφασίσει για εκείνους τι μέλλει γενέσθαι.

Σύμφωνα με τον Goode, η ΕΕ προσπαθεί πάντα να διατηρήσει τη νομιμότητα της εξουσίας της μέσω ενός «περιβλήματος» των προσπαθειών της για άσκηση ελέγχου, έτσι ώστε να εμφανίζονται λογικές, ανθρώπινες και αναγκαίες. Κάτι τέτοιο όμως δεν ισχύει, διότι ο στόχος της είναι να ελέγξει τους «προβληματικούς πληθυσμούς» κατ' εκείνη. Με λίγα λόγια η ΕΕ επιδιώκει τους δικούς τις οικονομικούς και πολιτικούς σκοπούς, στο πλαίσιο των λειτουργιών κοινωνικού ελέγχου, εις βάρος των ανίσχυρων μεταναστών. Ο λόγος που η ΕΕ χρησιμοποιεί μια ποικιλία από μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου είναι για να πετύχει έναν καθολικό έλεγχο σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία και όχι μόνο.

I.2.12. Θεωρία της Σύγκρουσης

Σήμερα, στην Ελλάδα του 2016, στην εποχή του Μνημονίου, το προφίλ της κοινωνίας παραπέμπει στην οικονομική κρίση, όπου λόγω αυτής άλλαξαν οι συνθήκες της ζωής μας σε όλους τους τομείς (βιοτικό επίπεδο, σπουδές, εργασία, διασκέδαση, κα), οι περισσότεροι λίγο πολύ είμαστε φτωχότεροι, υπάρχει οικονομική υπανάπτυξη, μεγάλη ανεργία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν πλούσιοι και ότι κάποιοι δεν κερδίζουν. Αυτό είναι που συμβαίνει στις κοινωνίες, δηλ. όσο περισσότερη ύφεση υπάρχει, τόσο μεγαλύτερες ταξικές διακρίσεις υπάρχουν και δημιουργούνται. Επιπλέον, υπάρχει ραγδαία ανάπτυξη του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος, για το οποίο πρέπει να παρθούν σημαντικές αποφάσεις για μια σωστή και δίκαιη μεταναστευτική πολιτική. Αυτές είναι καταστάσεις που μπορούν χώρες με οικονομική και πολιτική εξουσία να εκμεταλλευτούν και να ασκήσουν πίεση, βέτο, για διάφορες πρακτικές.

Αυτό ακριβώς συμβαίνει με την Ελλάδα και την πολιτική εξουσία της ΕΕ, τη Γερμανία και δη όσον αφορά το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα. Αυτός είναι και ο λόγος που επιλέχθηκε το συγκεκριμένο θέμα της εργασίας, ώστε να εξετάσουμε

πως μια μεγαλύτερη δύναμη, πολιτική και οικονομική, μας επιβάλλει πρακτικές και πως δεν μπορούμε να τις παρακάμψουμε.

Η σύγχρονη εποχή είναι πλουραλιστική και σύνθετη και για αυτόν το λόγο οι κοινωνίες δεν είναι ομοιόμορφες, αντιθέτως είναι διαφοροποιημένες. Υπάρχουν άνθρωποι που ανήκουν σε διαφορετικά κοινωνικά και οικονομικά στρώματα και αυτή η κατάσταση φέρνει τη διαφοροποίηση στις αξίες και τα συμφέροντα. Το κάθε άτομο, ανάλογα την κοινωνική και οικονομική του κατάσταση έχει διαφορετική άποψη επί του θέματος. Το βέβαιο είναι ότι στις σύγχρονες ταξικές κοινωνίες αυτό που κυριαρχεί είναι ότι τα συμφέροντα καθορίζουν τις αξίες και οι αξίες χάνονται μέσα στο χείμαρρο των συμφερόντων. Ακόμα και οι ειλικρινής άνθρωποι τείνουν να πιστευτούν ότι, αν κάτι τους ωφελεί σε προσωπικό επίπεδο, τότε αυτό πιθανώς είναι καλό, σωστό και δίκαιο. Ενώ αν κάτι τους βλάπτει προσωπικά, τότε πιθανώς είναι κακό, λάθος και άδικο. Αυτό συμβαίνει, διότι τα άτομα προσπαθούν συνεχώς να βελτιώσουν τις συνθήκες της ζωής τους, οικονομικές και κοινωνικές και κάποιοι χρησιμοποιούν κάθε μέσο για να το επιτύχουν αυτό. Με λίγα λόγια μεγαλύτερη αξία έχουν τα κέρδη και τα οφέλη των ατόμων. Οι αξίες που επικρατούν τελικά είναι αυτές των ισχυρότερων κοινωνικών ομάδων, της κυρίαρχης εξουσίας, όπου είναι και οι ομάδες οι οποίες εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους με τη βοήθεια και του Κράτους. Τέτοιες συμπεριφορές τείνουν να οδηγούν τα άτομα στη σκέψη ότι ενεργούν σωστά από τη στιγμή που επωφελούνται και όταν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ αξιών και συμφερόντων, τότε οι αξίες προσαρμόζονται στα συμφέροντα, ώστε τα άτομα να επωφελούνται και πρόκειται για μια σταθερή δράση, γιατί οι συνθήκες ζωής των ατόμων είναι σχετικά σταθερές, όπως είναι οι αξίες και τα συμφέροντα και μάλιστα πιστεύουν τελικά ότι ενεργούν σωστά και καλά.

Το οργανωμένο Κράτος εξυπηρετεί τα συμφέροντα εκείνων που διαθέτουν επαρκή εξουσία προκειμένου να ελέγξουν τη λειτουργία του, ενώ αδιαφορεί για τα κοινά συμφέροντα. Μια τέτοια συμπεριφορά ρόλου του οργανωμένου Κράτους έχει επιπτώσεις και στη λειτουργία της ποινικής δικαιοσύνης. Και αυτό, διότι η θέσπιση των ποινικών νόμων γίνεται από ομάδες κυρίως και άτομα που έχουν πολιτική και οικονομική δύναμη, με σκοπό να προάγουν και να εξυπηρετήσουν τις αξίες και τα συμφέροντά τους. Σε κάθε περίπτωση που υπάρχει σύγκρουση αξιών και συμφερόντων μεταξύ των διάφορων κοινωνικών ομάδων επικρατούν πανηγυρικά οι έχοντες εξουσία οποιασδήποτε μορφής που μπορεί να ασκήσει πίεση και να ελέγξει το Κράτος. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι δυνατές ομάδες να εφαρμόζουν τους

νόμους, αφού είναι κομμένοι και ραμμένοι για εκείνους, ενώ οι αδύναμες ομάδες το πιθανότερο είναι να παραβιάσουν τον νόμο, αφού δεν ικανοποιούνται και δεν εξυπηρετούνται.

Όταν ομάδες και άτομα προσπαθούν με διάφορες ενέργειες να ικανοποιήσουν, πρωτίστως τα συμφέροντά τους, έχουν προβάδισμα, όπως προαναφέραμε, εκείνοι που έχουν πολιτική και οικονομική εξουσία. Οι υπόλοιποι όταν προσπαθήσουν να κάνουν το ίδιο το πιθανότερο είναι η κλήτευσή τους από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου καλούν ανθρώπους που δεν έχουν εξουσία, γιατί είναι ευκολότερο για εκείνους. Αντιθέτως, αποτελούν δύσκολες υποθέσεις αυτές οι οποίες έχουν αντίκτυπο σε άτομα με εξουσία και δεν τις επεξεργάζονται (γραφειοκρατία). Οι παραπάνω διαδικασίες έχουν σαν αποτέλεσμα μια αντίστροφη σχέση μεταξύ της εξουσίας και των επίσημων ποσοστών εγκληματικότητας. Όσο περισσότερη εξουσία διαθέτουν οι άνθρωποι, τόσο πιο απίθανη καθίσταται η σύλληψη, η καταδίκη, η φυλάκιση, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς τους και το αντίστροφο.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί, εφόσον γίνεται λόγος για συμπεριφορά, ότι κανένα έγκλημα δεν είναι μόνο βιολογικό ή μόνο ψυχολογικό, αντιθέτως πρόκειται για συνδυασμό περιβάλλοντος και διάφορων παραγόντων. Συνεπώς, πρέπει να καταρριφθούν οι συναινετικές θεωρίες και όχι να χρησιμοποιούνται και να δουλεύουν με αυτές.

Η θεατότητα του επίσημου κοινωνικού ελέγχου είναι ελλιπείς και μονόπλευρη και αυτό συμβαίνει γιατί πρόκειται για ένα ταξικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, αφού εκείνος που έχει τη δυνατότητα, λόγω πολιτικής ή οικονομικής δύναμης ή και των δυο μπορεί να ξεφύγει. Για να κατανοηθεί αυτό είναι αρκετό να αναφέρουμε ότι ποινικοποιούνται ορισμένα εγκλήματα, ενώ πάρα πολλά μένουν απ' έξω, π.χ. μνημόνια, παιδική εργασία, εγκλήματα λευκού κολάρου. Αυτά που ποινικοποιούνται όταν διαπραχθούν από άτομα, θα συλληφθεί ένα μέρος το οποίο θα πάει στην αστυνομία. Εκεί θα γίνει η διαλογή, δηλ. θα αποφασιστεί ποιες υποθέσεις θα πάνε στον εισαγγελέα και ποιες θα μπουν στο συρτάρι. Ο εισαγγελέας με τη σειρά του θα αποφασίσει ποιες υποθέσεις θα προχωρήσουν (από αυτές που πήγαν στα χέρια του) και θα τις ερευνήσει για να πάνε στο δικαστήριο ή θα μπουν στο συρτάρι και στη συνέχεια θα επιβληθεί η ποινή, η οποία προκαλεί κοινωνική βλάβη. Άρα, πάρα πολλές υποθέσεις παραμένουν στο σύστημα και είναι εκείνες που αναφέρονται σε ανθρώπους με εξουσία. Βλέπουμε ότι σε κάθε επίπεδο της διαδικασίας υπάρχουν

«τρύπες» που ξεκινάνε από το πρώτο επίπεδο πράξης κιόλας, δηλ. την επιλογή των εγκλημάτων, ανάλογα με το ποιος είσαι και τι πράξη έκανες, αλλά και όταν φτάσει κάποιος στη δίωξη υπάρχουν «τρύπες», σε σχέση με το ποιος είσαι και όχι σε σχέση με το έγκλημα.

Μέσα από την παραπάνω ανάλυση καθίσταται σαφές ότι η ΕΕ που διαθέτει οικονομική και πολιτική δύναμη, είναι μια κυρίαρχη ομάδα που εξυπηρετεί τις αξίες και τα συμφέροντά της και μάλιστα οι αξίες τις καθοδηγούνται από τα συμφέροντά της, παρόλο που κάθε δράση της, κάθε πρακτική της γίνεται εις το όνομα του κοινού καλού. Μια τέτοια δύναμη έχει λόγο στην ποινική νομοθεσία, αφού αποφασίζει και ψηφίζει και στη συνέχεια καθιστά ποιοι είναι οι εγκληματίες (μετανάστες, πρόσφυγες) και ποια θα είναι η ποινή τους (κέντρα κράτησης μεταναστών και προσφύγων). Οι πρακτικές της εξουσίας της ΕΕ, αντί να προστατέψουν τις ανθρώπινες ζωές, τα δικαιώματά τους (π.χ. άσυλο) τους θέτουν σε μια διαδικασία που θα πρέπει να αποφασίσουν αν θα μείνουν στη χώρα τους να πεθάνουν από τις βόμβες ή αν θα ταξιδέψουν και θα πνιγούν. Ενώ υπάρχουν πρακτικές πολύ καλύτερες, σωστότερες και δικαιότερες (να δοθεί άσυλο στους πρόσφυγες, να ταξιδεύουν από την Τουρκία με τα πλοία της γραμμής, κα), τις παρακάμπτουν και όταν τελικά αυτοί οι άνθρωποι έρχονται στη χώρα μας ή πάνε αλλού, εγκλωβίζονται σε κέντρα κράτησης με άθλιες συνθήκες.

Τα κέντρα κράτησης είναι το μικρότερο έγκλημα που διαπράττουν σε σχέση με τα τείχη που χτίζουν στα σύνορα, τις επαναπροωθήσεις, τη χρήση όπλων και την άσκηση βίας που έχουν ως αποτέλεσμα να χαθούν χιλιάδες ανθρώπινες ζωές (Λέσβος, Φαρμακονήσι, Λαμπεντούζα, κα).

Και όμως αυτά τα εγκλήματα δεν δικάστηκαν ποτέ, από καμία νομοθεσία, από κανένα ποινικό δίκαιο, από καμία αρχή. Το Κράτος και το Ποινικό του Σύστημα συναινούν ή τουλάχιστον δεν απαγορεύουν τις όποιες πρακτικές απέναντι στο μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα της κυρίαρχης εξουσίας.

Βλέπουμε μια ορατή σύγκρουση μιας κυρίαρχης ομάδας (ΕΕ) με μια ανίσχυρη ομάδα (μετανάστες, πρόσφυγες) όπου αυτή η σύγκρουση έχει αντίκτυπο και στη νομοθετική πολιτική. Οι ομάδες ζητάνε τη συνδρομή του Κράτους και την εξεύρεση πρακτικών συμβιβαστικών λύσεων ανάμεσα στα συγκρουόμενα συμφέροντα, αλλά στην δική μας περίπτωση η κυρίαρχη ομάδα είναι το ίδιο το Κράτος. Άρα, για ποια λύση συζητάμε; Η αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής, είτε έμμεση, είτε άμεση, δεν πρέπει να τιμωρηθεί;

Το έγκλημα αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή και εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ή της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας, δηλ. της ομάδας που έχει οικονομική και πολιτική εξουσία.

Ο στόχος των κέντρων κράτησης είναι να εγκλωβίσουν τους «εγκληματίες», δηλ. τους μετανάστες και τους πρόσφυγες και για αυτόν το λόγο συνεργάζονται η Αστυνομία, το Λιμενικό, η Frontex και η ΕΕ. Όσο διατηρούνται τα κέντρα κράτησης είτε γιατί εξυπηρετούν συμφέροντα, είτε γιατί δεν μπορούν να τα καταργήσουν, γιατί δεν έχουν τη δύναμη, την εξουσία, βλέπουμε μια συναίνεση στα θέλω της κυρίαρχης εξουσίας. Πέρα από την κοινωνία που βλέπουμε κατά καιρούς αντιδράσεις και κινητοποιήσεις που δεν συμφωνούν με τα κέντρα κράτησης, το Κράτος, όπου αποτελεί επίσημο φορέα κοινωνικού ελέγχου συναινεί με αυτές τις πρακτικές, άρα εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ισχυρών ομάδων και συμφωνεί στον ορισμό του εγκληματία και της εγκληματικής δράσης, όπου το έγκλημα είναι ένας ορισμός συμπεριφοράς και ο εγκληματίας είναι αυτός που του έχει δοθεί η ετικέτα του εγκληματία.

Αυτή η κατάσταση μπορεί να αλλάξει μόνο με κοινωνικές κινητοποιήσεις, όπου θα έρθουν άλλες ποινικοποιήσεις (εμφάνιση, κατάργηση ποινικοποιήσεων). Για να λυθεί το πρόβλημα υπάρχουν δυο προοπτικές: α) να αλλάξουμε τη ρίζα των κοινωνικών σχέσεων, β) να συμμετέχουμε στα πολιτικά δρώμενα για δημιουργία συγκεκριμένων θεσμών (όμως γίνονται με συγκεκριμένα οφέλη).

1.2.13. Marx και Μαρξιστικές Θεωρίες

1.2.13.1. Marx

Με τις πρακτικές που εφαρμόζει η ΕΕ απέναντι στους μετανάστες και στους πρόσφυγες τους αποκόπτει από την κοινωνία, συνεπώς και από την παραγωγική διαδικασία, ενώ όταν τους δέχεται στην κοινωνία μετέχουν εν μέρει (υποαπασχόληση ή ανεργία) στην παραγωγική διαδικασία. Και στις δυο περιπτώσεις οι άνθρωποι δεν είναι παραγωγικοί ούτε στη ζωή, ούτε στην εργασία τους και αποθαρρύνονται. Κάτι τέτοιο είναι δυνατόν να τους οδηγήσει σε όλες τις μορφές εγκληματικότητας και εξαχρείωσης (Λούμπεν προλεταριάτο).

Επιπλέον, η ΕΕ έχει παράξει ένα έγκλημα (ποινικοποίηση μεταναστών χωρίς επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα), γιατί λόγω της εξουσίας που έχουν (οικονομική, πολιτική) μπορούν να το κάνουν, κάτι που εναπόκειται στην άνιση κατανομή της εξουσίας. Αλλά αυτό που συμβαίνει πραγματικά με την διαδικασία της ποινικοποίησης είναι ότι ποινικοποιήσαν κεκτημένα δικαιώματα των ανθρώπων και ξαφνικά τα έχασαν. Ο λόγος γίνεται για τα δικαιώματα της διεθνούς προστασίας των προσφύγων και μεταναστών (ευθύνη παροχής διεθνούς προστασίας από τα Κράτη και την UNHCR, διεθνή προστασία προσφύγων που αιτούνται άσυλο, κα), δικαιώματα για τα οποία υπάρχει νομικό πλαίσιο.

Αυτός είναι και ο λόγος που έπρεπε να ερευνηθεί το συγκεκριμένο θέμα και να αναδειχτεί πως κάποιιοι που έχουν εξουσία ποινικοποιούν και από-ποινικοποιούν «εγκλήματα» και γιατί γίνεται η συγκεκριμένη επιλογή και όχι κάποια άλλη. Για παράδειγμα υπάρχουν εγκλήματα που δεν ποινικοποιούνται, εγκλήματα για τα οποία υπάρχει σιωπή. Θεωρώ ότι το ζήτημα της αντεγκληματικής πολιτικής της ΕΕ αποτελεί ένα έγκλημα, όπου λίγοι το θίγουν. Ίσως από την ανάλυση που έγινε σε σχέση με τις εγκληματολογικές θεωρίες να φτάσαμε στα άκρα, αλλά ήταν και αναγκαίο! Δε γίνεται να εθελουφλούμε σε μια κατάσταση τόσο σοβαρή που εγείρει ποικίλα κοινωνικά φαινόμενα, όπως βία, ρατσισμός, ξενοφοβία, κα.

Αυτό που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι η οικονομική βάση του καπιταλισμού έχει εδραιωθεί από μια κλοπή στη μεγαλύτερη έκταση που μπορεί να φανταστεί κάποιος. Μια κλοπή που πραγματοποιήθηκε δια μέσω της καταναγκαστικής εξουσίας του ποινικού δικαίου.

Η ιστορία όμως δεν σταματά εδώ. Η παραγωγή του εγκληματικού φαινομένου δημιουργήθηκε με τον καπιταλισμό, γιατί πριν από το καπιταλιστικό σύστημα, το έγκλημα, δεν είχε ρόλο στην παραγωγική διαδικασία. Αυτό σημαίνει ότι ο εγκληματίας παράγει το νόμο, την αστυνομία, τους δικαστές, τον καθηγητή, τα βιβλία, τις κλειδαριές ασφαλείας, την τέχνη, κα. Άρα το έγκλημα είναι παραγωγικό και έχει το ρόλο του στην κοινωνία.

Κάποιο έχουν συμφέρον από το έγκλημα και θέλουν να το εξελίξουν, με διάφορους τρόπους. Ένας τρόπος είναι η μετατόπιση του εγκλήματος, ένας άλλος τρόπος είναι η ανακάλυψη νέων εγκλημάτων, κα, διότι στην αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή το έγκλημα παρεμποδιζόταν πραγματικά, τότε θα εξαλείφαμε όλα αυτά που παράγει το έγκλημα.

Ακριβώς σε μια τέτοια καπιταλιστική κοινωνία έρχονται οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, όπου χαρακτηρίζεται από άνισες οικονομικές σχέσεις, φτώχεια για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, συγκρούσεις και ανισότητες σε όλους τους τομείς, σχέσεις εκμετάλλευσης, όπου κυριαρχούν οι ισχυροί. Δεν θα μπορούσαμε να μην ισχυριστούμε ότι και για την ΕΕ το έγκλημα είναι παραγωγικό και εξυπηρετεί συμφέροντα.

I.2.13.2. Bonger

Όλες οι χώρες της ΕΕ έχουν τα χαρακτηριστικά που αναφέρει ο Bonger, αλλά αυτά που συνάδουν περισσότερο με την εξουσία της ΕΕ είναι ο εγωισμός και η απληστία. Μέσα στο απόλυτο καπιταλιστικό σύστημα της ΕΕ οι περισσότεροι δεν ενδιαφέρονται για τους συνανθρώπους τους, παρά μόνο για τους εαυτούς τους και για αυτό το λόγο δεν υπάρχει καθολική αλληλοβοήθεια. Έτσι και η ΕΕ δεν ενδιαφέρεται για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Τους τοποθετούν σε κέντρα κράτησης και οι διαδικασίες τις περισσότερες φορές είναι υπερβολικά αργές. Γρήγορες γίνονται όταν υπάρχει λόγος, π.χ. υποδοχή και έλεγχος ανώτερου πολιτικού προσώπου.

Παρόλο που υπάρχει αυξημένη παραγωγή και περίσσεια δεν φροντίζουν οι μετανάστες να έχουν πρόσβαση σε πλήρη και σωστή διατροφή, ανάγκες υγιεινής, γενικά κέντρα με πλήρη εξοπλισμό, αλλά όλα είναι υποτυπώδη.

Η ΕΕ κάνει τα πολιτικά της εγκλήματα, χωρίς φόβο και σίγουρα οι μετανάστες δεν μπορούν να εμποδίσουν κάτι τέτοιο.

Γενικά, οι πρακτικές που ακολουθεί η ΕΕ δεν ορίζονται ως εγκληματικές, αλλά ακόμα και αν κάποιες από αυτές οριστούν ως εγκληματικές, δεν νομίζω να επιβληθούν οι νόμοι, αλλά και να επιβληθούν νόμοι θα είναι προφανώς οι ελάχιστοι δυνατοί σε σχέση με αυτούς που επιβάλλονται σε απλούς πολίτες.

1.2.14. Μεταμοντέρνα Εγκληματολογία

Αν συλλογιστούμε τις πρακτικές που χρησιμοποιεί η εξουσία της ΕΕ απέναντι στους μετανάστες, όλες ανεξαιρέτως αποτελούν βίαιες πρακτικές. Εκτός από τα κέντρα κράτησης, που ουσιαστικά τους φυλακίζουν και αποτελεί μια βίαιη πράξη και τα διάφορα νομοσχέδια που ψηφίζονται μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε βίαια (π.χ. Rabbit).

Όλη αυτή η χρήση της βίας δεν επέφερε και ούτε θα επιφέρει κάποια αλλαγή. Υπάρχει συγκεκριμένος λόγος για αύξηση της μεταναστευτικής ροής.

Αλλά αυτό που μπορούμε να επισημάνουμε είναι ότι η εξουσία της ΕΕ φέρεται όπως ένα πραγματικό έγκλημα. Φέρεται βίαια, όπως βίαιο είναι και το έγκλημα. Αυτό το κάνουν γιατί πιθανότατα πιστεύουν ότι η βία λειτουργεί, αλλά και ότι η κυριαρχία μέσω της βίας είναι απαραίτητη. Πρέπει όμως κάποια στιγμή να συνειδητοποιήσουν ότι είναι αναγκαίο να αλλάξουν τακτική, να αλλάξουν τις πολιτικές τους και να είναι περισσότερο ανθρώπινοι, γιατί αν εξαλειφθεί η βία οι ανθρώπινες σχέσεις θα είναι καλύτερες και οι κοινωνίες πιο ειρηνικές.

Όσον αφορά τη γλώσσα αποτελεί γεγονός ότι δεν πρόκειται για ουδέτερο εκφραστικό μέσο. Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται για να χαρακτηρίσουν ανθρώπους έχουν υπόβαθρο, είτε κοινωνικό, είτε πολιτικό, είτε ψυχολογικό, κα, που άλλοτε χρησιμοποιούνται για να υποβιβάσουν και άλλοτε για να ανεβάσουν είτε μεμονωμένα άτομα, είτε κοινωνικά σύνολα. Για παράδειγμα στις αναφορές για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες από τα ΜΜΕ σπάνια εμφανίζονται ονοματεπώνυμα ή δηλώσεις των ανθρώπων που πλήττονται. Επιπλέον, η μεταφορική χρήση εννοιών όπως «πλημμύρες», «εισροές», «κύματα», «ροές» μεταναστών που είναι κυρίαρχες στο μιντιακό λόγο, θέλουν να παραλληλίσουν τους μετανάστες με τις φοβερές, ανεξέλεγκτες ιδιότητες του ρευστού στοιχείου. Η μαζική εξεικόνιση μεταναστών και προσφύγων ακόμα θέλει να τους διαχωρίσει από ότι στο δυτικό πολιτισμικό πλαίσιο συνιστά μια δομημένη και αποδεκτή κοινωνική ταύτιση (όνομα, οικογένεια, φιλία, εργασία) (Τοπάλη 2012: 105-106).

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Συμπεράσματα

Φτάνοντας στο τέλος θα επαναλάβουμε για μια ακόμη φορά ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, όπως αποφασίστηκε από τους κυρίαρχους της ΕΕ, σε σχέση με το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα. Όμως το ερώτημα που μας ταλαντεύει είναι κατά πόσο μια τέτοια απόφαση είναι νόμιμη και δίνεται η δυνατότητα να παρθούν μέτρα και ποια είναι τα όρια αυτών των μέτρων; Σύμφωνα με συγγραφείς που έχουν ασχοληθεί με την κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, πάνω στην οποία βασίζεται η εξαίρεση, θεωρούν ότι η εξαίρεση δεν δύναται να πάρει νομική μορφή, ενώ υπάρχει ανισορροπία ανάμεσα στο δημόσιο δίκαιο και στο πολιτικό γεγονός και τελικά *«η κατάσταση εξαίρεσης παίρνει μια νόμιμη μορφή αυτού που δεν δύναται να έχει νόμιμη μορφή»* (Agamben 2015: 11-12).

Όσων αφορά το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα βλέπουμε ότι έχουν αποφασιστεί πολιτικές και έχουν παρθεί μέτρα, εξαιτίας της έκτακτης ανάγκης, τα οποία τείνουν να παραμείνουν μόνιμα και κάτι τέτοιο οδηγεί σε μια βασική πρακτική των κρατών. Συνεπώς, η κατάσταση εξαίρεσης, τείνει να εμφανίζεται ως το κυρίαρχο παράδειγμα διακυβέρνησης, κάτι που μπορεί να οδηγήσει στο μετασχηματισμό της δομής και της έννοιας των συνταγματικών μορφών (Agamben 2015: 13-14).

Ένα παράδειγμα μια τέτοιας διακυβέρνησης αποτελούν τα κέντρα κράτησης μεταναστών και προσφύγων, όπου ασκείται μια βιοπολιτική πάνω στα έμβια όντα, τα οποία τίθενται σε αόριστη κράτηση. Μια πρακτική που φαίνεται νομιμοποιημένη, γιατί ο σκοπός της θεωρείται ότι έχει να κάνει με την ασφάλεια και την προστασία των πολιτών των Κρατών από τους «μη πολίτες». Μια κράτηση που είναι πέρα και πάνω του νόμου και του νομικού ελέγχου. Με αυτόν τον τρόπο, όπως αναφέρει και η Butler, *«η γυμνή ζωή αγγίζει τη μέγιστη απροσδιοριστία της»* (Agamben 2015: 16).

Τελικά, φτάνουμε στο σημείο να διερωτηθούμε, μήπως τέτοιες τεχνικές διακυβέρνησης είναι δυνατόν να καταλύσουν τη δημοκρατία και να οδηγήσουν σε απολυταρχικά συστήματα, όταν το ευνοήσουν οι συνθήκες; Αυτή η διερώτηση ανατείλει όταν η κατάσταση εξαίρεσης γίνεται κανόνας. Η κατάσταση εξαίρεσης *«δημιουργεί μια ζώνη ανομίας που δεν είναι ανεξάρτητη από την έννομη τάξη»*. Αυτή η ανομία καθίσταται θεμιτή και δικαιολογημένη, λόγω της ειδικής περίπτωσης, λόγω της εξαίρεσης (Agamben 2015: 45-37).

Η κατάσταση εξαίρεσης έφτιαξε κέντρα κράτησης μεταναστών και προσφύγων, οδήγησε σε θανάτους, οδήγησε στην καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη

θυματοποίηση, στην εκμετάλλευση των ανθρώπων και όλα αυτά απαντώνται στο ταξίδι, στους διακινητές, στην κράτηση και στις ΜΚΟ, κάτι που βλέπουμε στις αφηγηματικές ιστορίες μας, αλλά και μέσα από το κέντρο κράτησης στη Μόρια. Η κατάσταση εξαίρεσης οδήγησε σε εγκλήματα των εξουσιών που ποτέ δεν θεωρήθηκαν εγκλήματα και που ποτέ κανείς δεν κλητεύθηκε ως εγκληματίας.

Όλα τα παραπάνω γίνονται για το καλό των πολιτών της ΕΕ, αλλά και για το καλό των μεταναστών και των προσφύγων, όπως υποστηρίζουν οι εξουσίες της ΕΕ. Στο όνομα του ανθρωπισμού δημιουργούνται κέντρα κράτησης για να εξεταστούν όλες οι υποθέσεις και να δουν ποιοι δικαιούνται άσυλο και ποιοι όχι, αδιαφορώντας για τις πολιτικές των χωρών που τους οδήγησαν σε αυτήν την κατάσταση και αδιαφορώντας για τη διαδρομή που ακολουθούν για να σωθούν, ενώ τους αφήνουν τελικά στα χέρια της UNHCR, ώστε να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες.

Η τωρινή μεταναστευτική πολιτική οδηγεί στο κλείσιμο των συνόρων, το κλείσιμο των νόμιμων οδών προς την Ευρώπη και κάτι τέτοιο αποτελεί *«τον κύριο λόγο για τον οποίο εντείνεται η παρανομοποίηση της μετανάστευσης και η συνέχιση της στρατικοποίησης των συνοριακών ελέγχων»* (Φωτιάδης 2015: 74).

Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η νομοθεσία έχει κενά και αποτυγχάνει να ανταποκριθεί σε ότι προβλέπεται στο Διεθνές Δίκαιο: στο Προσφυγικό Δίκαιο, στην τήρηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Ευρωπαϊκών νόμων. Συνεπώς, το δόγμα της ασφάλειας πέφτει εν κενό.

Ακόμα και η διάκριση μεταξύ μεταναστών και προσφύγων, σε θεσμικό επίπεδο, είναι *«ρευστά και διάτρητα»*, ενώ ήδη από το 1990 η *«προσωρινή προστασία για ανθρωπιστικούς λόγους κερδίζει έδαφος έναντι του καθεστώτος αναγνωρισμένων προσφύγων»*, αλλά με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να παραβιαστούν ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ αγνοούνται οι οικονομικοί, οι πολιτικοί και οι κοινωνικοί λόγοι που οι άνθρωποι παίρνουν το δρόμο της προσφυγιάς (Τρουμπέτα 2012: 185-186).

Ακόμα και στη Συνθήκη της Γενεύης του 1951 και στο Πρωτόκολλο της ΝΥ του 1967 παρόλο που υφίσταται ο προσδιορισμός του πρόσφυγα στην πράξη υπάρχει απόσταση, λόγω των διαφορετικών ερμηνειών, είτε από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, είτε από τα Δυτικά κράτη, τα οποία αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες ως *«περάτες συνόρων χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα και γι' αυτό ως παράτυπα εισερχόμενους μετανάστες»* (Τρουμπέτα 2012: 187-188).

Καταλήγοντας, το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα εμφανίζεται σαν μια φυσική καταστροφή και τις συνέπειες έρχεται να τις αντιμετωπίσει η ανθρωπιστική

βοήθεια, ενώ το υποκείμενο της ανθρωπιστικής βοήθειας αντιμετωπίζεται περισσότερο ως φυσικό υποκείμενο, παρά κοινωνικό και τελικά δίνεται έμφαση περισσότερο στις φυσικές του ανάγκες και τη σωματική του ακεραιότητα, παρά στα δικαιώματα που έχει. Η συγκεκριμένη κατάσταση για να αλλάξει απαιτείται το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα να αντιμετωπίζεται σύμφωνα με τα συμφραζόμενα μέσα στα οποία δημιουργείται, αλλά και να επαναπροσδιοριστεί η προσφυγική συνθήκη (Τρουμπέτα 2012: 189-190).

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

📖 Αθέατος Πόνος, Πρόγραμμα των MSF σε Κέντρα Κράτησης Μεταναστών στην Ελλάδα 2008-2014.

📖 Βεντούρα, Λ. (1994), *Μετανάστευση και Έθνος. Μετασχηματισμοί στις συλλογικότητες και τις κοινωνικές θέσεις: Θεωρίες και Μελέτες Ιστορίας*, Αθήνα: Εταιρία Μελέτης Νέου Ελληνισμού.

📖 Βιδάλη, Σ. (2013), *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Group.

📖 Γκλας, Τ. (2016), *Η Συρία Φλέγεται*, Αθήνα: Διάμετρος.

📖 Δασκαλάκης, Η. (1985), *Η Εγκληματολογία της Κοινωνικής Αντίδρασης*, Αθήνα: Σάκκουλα.

📖 Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας (1987), *Ανθρώπινα Δικαιώματα*, Αθήνα.

📖 Κάλλας Γ. (2014), *Θεωρία, Μεθοδολογία & Ερευνητικές Υποδομές στις Κοινωνικές Επιστήμες*.

📖 Καλφόπουλος Κ. (επιμ.) (2003), *Η Ποιοτική παράδοση στις κοινωνικές Επιστήμες*, Αθήνα: Νήσος.

📖 *Λεξικό κοινωνικών επιστημών* (1959), Αθήνα: Παπαϊωάννου.

📖 Λυγερός, Σ. (2016), *Η Ισλαμική Τρομοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης.

- 📖 Μακρής, Γ. (2004), *Ισλάμ: Πεποιθήσεις, πρακτικές και τάσεις*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- 📖 Νάσκου – Περράκη, Π. (2013), *Δικαιώματα του Ανθρώπου: Ερωτήσεις και Απαντήσεις*, Αθήνα: Δημοσιεύματα Έδρας Unesco Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- 📖 Ναξάκης, Χ. & Χλέτσος, Μ. (2001), *Μετανάστες και Μετανάστευση: Οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές πτυχές*, Αθήνα: Πατάκη.
- 📖 ΟΗΕ Ύπατη Αρμοστεία, (1996), *Οι πρόσφυγες του κόσμου 1995-1996*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- 📖 Παπαγιάννης, Δ. (2007), *Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, Αθήνα: Σάκκουλα.
- 📖 Περράκης, Σ. (2013), *Ευρωπαϊκό Δίκαιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Σιδέρης.
- 📖 Πουλοπούλου, Η. (2007), *Η Μεταναστευτική Πρόκληση*, Αθήνα: Παπαζήση.
- 📖 Σαββάκης Μ. (2013), *Μικροκοινωνιολογία και Ποιοτική Έρευνα: Θεωρητικά Παραδείγματα και Εμπειρικές Εφαρμογές*, Αθήνα: Κριτική.
- 📖 Τρουμπέτα, Σ. (2012), *Το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- 📖 Φίλιας Β. (1998), *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*, Αθήνα: Gutenberg.
- 📖 Φουκώ, Μ. (2008), *Το μάτι της εξουσίας*, Αθήνα: Πεσματζόγλου.

📖 Φωτιάδης, Α. (2015), *Έμποροι των Συνόρων: Η νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική επιτήρησης*, Αθήνα: Ποταμός.

📖 Agamben, G. (2003), *Κατάσταση Εξαιρέσεως*, Αθήνα: Πατάκης.

📖 Agamben, G. (2016), *Homo Sacer: Κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, Αθήνα: Scripta.

📖 Goldin, I. Et al (2013), *Αυτοί δεν είναι σαν εμάς: Το παρελθόν το παρόν και το μέλλον της μετανάστευσης*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης.

📖 Mason J. (2011), *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Αθήνα: Πεδίο. Ή 2002

📖 Ishay, M. (2008), *Η Ιστορία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Σαββάλας.

📖 UNHCR (2005), *Καθορισμός του Καθεστώτος του Πρόσφυγα*, Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

📖 UNHCR (2005), *Εισαγωγή στη Διεθνή Προστασία*, Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

📖 Foucault, M. (2011), *Ιστορία της Σεξουαλικότητας: I. Η βούληση για γνώση*, Αθήνα: Πλέθρον.

📖 Foucault, M. (2002), *Για την Υπεράσπιση της Κοινωνίας*, Αθήνα: Ψυχογιός.

📖 Foucault, M. (2011), *Επιτήρηση και Τιμωρία: Η Γέννηση της Φυλακής*, Αθήνα: Πλέθρον.

📖 Robson C. (2007), *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και ερευνητές*, Αθήνα: Gutenberg.

Ξενογλώσση

- 📖 Anderson, T. (2016), *The Dirty War on Syria*, Canada: Global Research.
- 📖 Crow, I., & Semmens, N. (2008), *Researching Criminology*, England: McGraw-Hill, Open University Press.
- 📖 Erp, J., Huisman, W., & Walle G., (2015) *The Routledge Handbook of White – Collar and Corporate Crime in Europe*, Oxon & New York: Routledge.
- 📖 Geddes A. (2005), *The policy of Migration and Immigration in Europe*, California: SAGE Publications Ltd. 5.
- 📖 Keith, L., Manieri, M., & LeVoy, M., (2014) *Συστάσεις προς την Ευρωπαϊκή Ένωση να αντιμετωπίσει επείγοντως την Ποινικοποίηση και τη Βία κατά των Μεταναστών στην Ελλάδα*, Βρυξέλες, Πλατφόρμα για τη Διεθνή Συνεργασία Μεταναστών χωρίς Ταξιδιωτικά Έγγραφα.
- 📖 Michalowski, R., & Kramer, R., (2016) *State – Corporate Crime: Wrongdoing at the Intersection of Business & Government*, USA: Rutgers University.
- 📖 Taylor, I., Walton, P., & Young, J. (2009) *The New Criminology for a Social Theory of Deviance*, New York, International Library of Sociology.
- 📖 Vold, G., Bernard, T., & Snipes, J. (2002), *Theoretical Criminology*, New York Oxford: Oxford University Press.

Διαδίκτυο

ΔΟΜ - Στις 2.876 οι αφίξεις μεταναστών και προσφύγων στη Μεσόγειο το 2017
Retrieved 20/01/2017 from

<https://greece.iom.int/el/news/%CE%B4%CE%BF%CE%BC-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-2876-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%8D%CE%B3%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B5%CF%83%CF%8C%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF-2017>

Γραφείο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα Retrieved 12/02/2017 from
<https://www.facebook.com/EPHellas/videos/903636003029089/?fref=nf>

EUR – Lex - Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Retrieved 20/02/2017 from
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A133501>

News Bomb - Το ΙΚ διαπράττει γενοκτονία των Γιαζίντι σε Ιράκ και Συρία σύμφωνα με μια ανεξάρτητη επιτροπή Retrieved 10/01/2017 from
<http://www.newsbomb.gr/kosmos/news/story/705712/to-ik-diaprattei-genoktonia-ton-giazinti-se-irak-kai-syria-symfona-me-mia-anexartiti-epitropi>

Foreign Affairs – The Hellenic Edition - Πώς η εξέγερση στη Συρία μετατρέπεται σε εμφύλιο πόλεμο Retrieved 05/01/2017 from
<http://foreignaffairs.gr/articles/68981/markellos-linaios/pos-i-eksegersi-sti-syria-metatrepetai-se-emfylio-polemo?page=show>

FRA – Council of Europe - Εγχειρίδιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης Retrieved 28/02/2017 from
[Ευρωπαϊκό%20Δίκαιο/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf](#)

UNHCR Greece – The UN Refugee Agency Retrieved 19/02/2017 from
<https://www.unhcr.gr/nea/artikel/a5f62546adf8f6aab7e4271b7416ef12/i-ya-anisychei-gia-t.html?L=0prosfyga.html%3Fcid%3D724%26did%3D784%26sechash%3Da1fac816>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ι. ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Κοινωνιολογίας

ΜΠΣ: Έρευνα για τη τοπική κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή

Διπλωματική: «Εγκλήματα Κράτους και Προσφυγικό Ζήτημα: Αναπαραστάσεις φυγής και ταξιδιού»

Επιβλέπων καθηγητής: Γεωργούλας Στράτος

Επιμέλεια Εργασίας: Τσακάλογλου Αναστασία

Εγκλήματα Κράτους και Προσφυγικό Ζήτημα: Αναπαραστάσεις φυγής και ταξιδιού.

Οδηγός συνέντευξης

Ο οδηγός συνέντευξης συντάχτηκε στην βάση του θεωρητικού μέρους της εργασίας, καθώς και κάποιων θεματικών που δημιουργήθηκαν από αυτό και περιλαμβάνουν ερωτήσεις. Η κάθε θεματική δηλαδή έχει συγκεκριμένες ερωτήσεις που αφορούν συγκεκριμένα ζητήματα. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου απορρέουν και εξυπηρετούν τους σκοπούς της έρευνας που τέθηκαν. Οι θεματικές με τις συμπεριλαμβανόμενες ερωτήσεις είναι οι εξής:

1^η Θεματική ενότητα

Γενικές Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;
2. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.
3. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;
4. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να σκιαγραφήσουμε τις συνθήκες και την κατάσταση που επικρατεί στη Συρία, ώστε να καταλάβουμε τι οδήγησε τον κόσμο στη φυγή.

2^η Θεματική ενότητα

Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.
6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;
7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;
8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας;
9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;
10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).
11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η ανάδειξη της κατάστασης που επικρατεί στην Τουρκία σε σχέση με το προσφυγικό ζήτημα και συγκεκριμένα πως αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες, ποια μέτρα υπάρχουν και ποιες πολιτικές ακολουθούν.

3^η Θεματική ενότητα

Διακινητές

12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;
13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.
14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.
15. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;
16. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;
17. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.
18. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να διερευνηθεί πως βιώνουν οι πρόσφυγες την μετακίνηση τους από την αρχή έως τον προορισμό τους, πως βλέπουν τους διακινητές και πως αντιμετωπίζονται από αυτούς.

4^η Θεματική ενότητα

Ελλάδα

19. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.
20. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;
21. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.
22. Αναφέρετέ μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.
23. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.
24. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).
25. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξετάσουμε την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα σε σχέση με το προσφυγικό ζήτημα και συγκεκριμένα πως αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες, ποια μέτρα υπάρχουν και ποιες πολιτικές ακολουθούν.

5^η Θεματική ενότητα

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

26. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.
27. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

28. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.
29. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.
30. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;
31. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αναδειχθεί η διάσταση της αντιμετώπισης των προσφύγων από μέλη των ΜΚΟ.

6^η Θεματική ενότητα

Ευρώπη

32. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.
33. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.
34. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.
35. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).
36. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.
37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.
38. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξετάσουμε τις προσδοκίες των ανθρώπων σε σχέση με την Ευρώπη, αλλά και έμμεσα την κατάσταση που επικρατεί στην Ευρώπη

σε σχέση με το προσφυγικό ζήτημα και συγκεκριμένα πως αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες, ποια μέτρα υπάρχουν και ποιες πολιτικές ακολουθούν.

II. ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΦΗΓΗΤΩΝ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ	ΗΛΙΚΙΑ	ΦΥΛΛΟ	ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	ΛΟΓΟΣ ΦΥΓΗΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
1	Xalaf	34	Άρρεν	Συρία	Οικονομικός Μετανάστης	Απόφοιτος Γυμνασίου	Κατασκευαστής Παπουτσιών
2	Mohamen	36	Άρρεν	Συρία	Πόλεμος	Απόφοιτος Γυμνασίου	Ράφτης Ρούχων
3	Al Gabery	40	Άρρεν	Συρία	Πόλεμος	Απόφοιτος Γυμνασίου	Είχε μαγαζί με ξυρούς καρπούς (φιστίκια, αμύγδαλα, παξιμάδια) και μηχανήματα που τα φτιάχνουν
4	Amar	35	Άρρεν	Κούρδος από τη Συρία	Αντιπαλότητα Κούρδων & Αράβων	Απόφοιτος Γυμνασίου	Κομμωτής
5	Ανώνυμος	18	Άρρεν	Συρία	Πόλεμος	Απόφοιτος Γυμνασίου	
6	Azdashir	18	Άρρεν	Κούρδος από τη Συρία	Πόλεμος	Απόφοιτος Γυμνασίου	
7	Jabr	17	Άρρεν	Συρία	Πόλεμος	Απόφοιτος Δημοτικού	
8	Islam	17	Θύλη	Συρία	Πόλεμος	Δευτέρα Λυκείου	

III. ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΩΦΩΝΗΣΕΙΣ ΑΦΗΓΗΤΩΝ

III.1. ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΤΕΣ

1^η Συνέντευξη, 4/12/16

Όνομα: Χαλάφ

Ετών: 34

Εκπαίδευση: Απόφοιτος Γυμνασίου

Επάγγελμα: Κατασκευαστής παπουτσιών

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

1. **Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;**
Έφυγα από εκεί για την οικονομική κρίση, όχι για τον πόλεμο. Και ήμουν μικρό παιδί και ήθελα να βρω ζωή καλύτερα. Περίπου έφυγα 2007, περίπου αρχές 2008.

2. **Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.**

Δουλεύω και λεφτά που δουλεύω δεν μου φτάνουν και μικρό παιδί και βλέπω τους άλλους που δουλεύουν, γίνονται 30-35 χρονών, 40 και δεν κάνουν τίποτα. Η ζωή είναι κάθε φορά πίσω όχι μπροστά και εγώ όταν το κατάλαβα αυτό θέλω να φύγω να πάχνω καλύτερα ζωή, πιο καλύτερη από αυτή. Δουλεύω από 13 χρονών.

3. **Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;**

Έχω κάποιους φίλους πριν από εμένα, από το 2000 ήρθαν εδώ, στην Ελλάδα, δουλεύουν οικοδομή και δουλεύουν μαφία, χαρτιά πλαστά. Εγώ δεν ξέρω ότι δουλεύουν χαρτιά πλαστά. Γιατί είμαι στη Συρία και αυτοί είναι στην Ελλάδα, δεν ξέρω τι κάνουν, αλλά πολλά λεφτά έχουνε. Ήρθε ένας στο σπίτι, μου λέει η Ελλάδα είναι πολύ ωραία, πολύ λεφτά. Όχι φίλος, είναι γνωστός. Του είπα θέλω να έρθω, μου λέει μπορούμε να σε πάρουμε. Έδωσα 3.000 ευρώ, στο χέρι. Πήρα δάνειο από την τράπεζα, ένας αδερφός μου και μου τα έδωσε, μεταξύ μας. Ήμουν στη Συρία, αυτός

ήρθε ταξίδι στη Συρία, είχε χαρτιά και είμαστε γνωστός και ο αδερφός μου είπε είσαι μικρός, αν θέλεις να φύγεις, εμείς θα βοηθήσουμε και βοήθησαν.

4. Αν καλυτέρευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Όλοι θα γυρίσουν, όχι μόνο εγώ. Εγώ θα είμαι ο πρώτος που θα γυρίσει. Όλοι θα γυρίσουν, δεν θα μείνει κανένας, γιατί δεν θέλουν Ευρώπη, no good Ευρώπη.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Εγώ πήγα στην Τουρκία, στην Ισταμπούλ. Δεν ξέρω κανέναν εκεί και μου δώσανε ένα όνομα στο ληξιαρχείο και έδωσα ταξί και πήγε στο ξενοδοχείο. Έκατσα εκεί έξι μέρες και μετά μου δώσανε, στείλανε ένα διαβατήριο πλαστό, βάλανε τη φωτογραφία μου πάνω στο διαβατήριο και σημαίνει ότι είναι δικό μου. Το έκανε ο γνωστός μου από Συρία, αυτός που μιλήσαμε. Μου είπε εμένα δεν θα πας στο αεροδρόμιο, γιατί αεροδρόμιο είναι πολύ δύσκολα. Θα ξέρουν αμέσως ότι είναι πλαστό. Του είπα τι θα κάνω; Μου λέει μπήκα στο τρένο, έχει τρένο, έρχεται από Ισταμπούλ μέχρι Σαλονίκη. Εγώ δεν ξέρω τι είναι Σαλονίκη, ξέρω Ισταμπούλ. Και μετά ήρθε ένα παιδί, μου έδωσα διεύθυνση που είναι σταθμό τρένου. Πήγα εκεί, ρώτησα τι ώρα θα φύγει τρένο προς Ελλάδα. Μου λένε αύριο 9 η ώρα το πρωί. Να είσαι 8 η ώρα εδώ. Και μετά πήγα 8, έκοψα εισιτήριο, πήγα μέσα. Δεν κατάλαβαν ότι ήταν πλαστό.

6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Δεν με περίμενε κανένας. Έφτασα στην Ισταμπούλ. Μιλάμε στο τηλέφωνο μαζί με τον γνωστό, μου λέει, αυτή χαρτί μαζί σου με όνομα ξενοδοχείο δώσε σε ταξί, θα πάρεις ταξί. Συναντήθηκα με τον γνωστό μου. Από την Συρία στην Τουρκία πήγα νόμιμα, με το δικό μου διαβατήριο. Έχω άλλο δικό μου. Πήγα με αμάξι, ήταν σαν βαν, όχι μόνο εγώ, είχε και άλλο κόσμο. Ήταν όταν έμεινα τις 6 ημέρες. Αλλά πολλά λεφτά έδωσα. Έξι μέρες πληρώνω εγώ ξενοδοχείο και φαγητό. Μου λέει έτσι: εμείς δεν μπορούμε να έρθουμε στην Ευρώπη χωρίς βίζα και βίζα δεν δίνουνε, η Ελλάδα. Κατάλαβες; Για αυτό μου έβγαλε μετά πλαστό διαβατήριο. Πλαστό να είναι πιο εύκολα.

7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

Δεν με συλλάβανε, ήμουν νόμιμος και πήγα στο ξενοδοχείο. Είπαν μια μέρα θα κάτσω και έκατσα έξι.

8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας;

Καλά. Έρχονται πολλοί δουλέμποροι εκεί, αυτοί που ψάχνουν και στέλνουν κόσμο εδώ. Γιατί εκεί στην Ιστανμπούλ, πως το λέτε (Κωνσταντινούπολη) εκεί είναι όλοι δουλέμποροι, μαφία. Γυρνάνε σε κάθε ξενοδοχεία, ψάχνουν αν θέλουν κόσμος να έρθουν εδώ.

- Θέλεις να πας Ελλάδα;
- Ναι. Πόσα λεφτά;
- Έτσι... Έλα.

9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

Μίλησα με τον γνωστό μου, μου έφτιαξε τα χαρτιά, έφυγα.

10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Εγώ τα πλήρωνα όλα. Ξενοδοχείο, φαγητά. Μίλαγαν Αραβικά αυτοί που δούλευαν εκεί. Έχει πολλούς Σύριους.

11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Έφυγα με το πλαστό μου διαβατήριο. Δεν ήθελα να μείνω Τουρκία. Αν είναι να μείνω Τουρκία να μείνω Συρία καλύτερα, γιατί Τουρκία δεν ξέρω καλά πράγματα εκεί. Εντάξει έφυγα από Συρία, πήρα τον δρόμο μου, ότι θα πάω Ελλάδα. Αν ξέρω κόσμο στην Τουρκία και βοηθάνε θα είναι καλύτερα. Στην Τουρκία έχει δουλειά, αλλά πρέπει να ψάχνω.

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;

Με τον γνωστό μου που ήταν δουλέμπορος. Δεν ξέρω άλλα. Μου λέει θα βοηθήσουμε. Πήρε 3.000 ευρώ μπροστά. Μιλάει μαζί μου, θα κάνεις αυτό, αυτό, αλλά εγώ που κατάλαβα, που κανόνισα μαζί του ότι βοηθάει για μένα, ότι θα μου βρει δουλειά. Όταν έφτασα μετά Ελλάδα κατάλαβα ότι αυτός κάνει αυτή την δουλειά.

13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.

Εδώ όχι. Ψέματα έλεγε πολλά. Πολλά ψέματα. Στη Συρία έλεγε ψέματα. Έκανα Ελλάδα όνειρα. Όλα είναι λεφτά, θα βρεις λεφτά, ου, γυναίκες, πολλά πράγματα. Πολλά λεφτά, πολλά. Ήρθα εδώ, όλα ψέματα. Είπε θα μείνεις μόνος σου στο σπίτι, θα δώσω σπίτι για σένα, θα μείνεις μόνος σου και ήρθα και βρήκα 12 άτομα μέσα. Βρήκα 12 άτομα, λέω παιδιά τι κάνετε εδώ; Λέει ήρθαμε πριν λίγες μέρες. Ποιος σας έφερε; Αυτός ο γνωστός σου, ο ίδιος. Ακόμα είναι εδώ, στην Αθήνα, δουλεύει, την ίδια δουλειά κάνει.

14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.

Δεν έγινε, μου έλεγε ψέματα.

15. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;

Όχι, τίποτα. Μόνο στο τηλέφωνο, θα κάνεις αυτό, αυτό. Μόνο στο τηλέφωνο. Βρήκα ταξί, πήρα ταξί, πήγα στο ξενοδοχείο. Μου είπε εμένα, αν σε πιάσουν και βρήκαν το πλαστό βιβλιάριο μην λες το όνομά μου.

16. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;

Δεν θέλω, αλλά δύσκολα ήταν. Είναι ένα βήμα μπροστά, δέκα πίσω. Δεν θέλω να φύγω από τη χώρα μου. Αλλά εγώ εκεί στη Συρία έκανα αυτό για καλό, ότι θα φύγω να δουλέψω, θα κάνω τη ζωή μου καλό, δυο χρόνια, τρία χρόνια, θα γυρίσω πίσω.

17. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.

-

18. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Μαφία. Γιατί είναι ψεύτες, κλέφτες. Μας λένε ψέματα, παίρνουν πολλά λεφτά και λένε θα πάρουμε 1.000 και μετά ου δεν είναι καλά δρόμος πρέπει να πληρώσεις περισσότερο. Μπορεί να δώσεις λεφτά και μετά να σου ζητήσουν περισσότερα. Αν δεν έχεις δεν δίνουν τα 1.000 πίσω και σε αφήνουν εκεί. Λένε ψέματα, λένε η Ελλάδα έχει πολύ δουλειά, ήρθα και δεν είχε τίποτα.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

19. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

Ήρθα, έφτασα σύνορα Ελλάδας και ήρθε αστυνομία Ελλάδας. Έδωσα το διαβατήριο, κοιτάνε έτσι, δώσανε πίσω και πήγα μέσα. Δεν κατάλαβαν ότι ήταν πλαστό. Και με άφησαν να περάσω, έφτασα στην Αθήνα. Μπορούσα να πάω όπου ήθελα.

20. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Με υποδέχτηκε η αστυνομία. Ήταν δυο κορίτσια. Δεν είπαν τίποτα, καλά. Είδαν το διαβατήριο, πήγαν μέσα, βάλανε σφραγίδα.

21. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.

Δεν με συλλάβανε στην Αθήνα. Έφτασα στον σταθμό Λαρίσης και ήρθε αυτός με μηχανάκι, όχι ο γνωστός μου, ένα άλλο παιδί που δουλεύουν μαζί. Κάνουμε δουλειά, γιατί είναι ομάδα αυτοί. Ήρθε με μηχανάκι.

- Είσαι Χαλάφ;
- Ναι.
- Έλα μαζί μου. Εγώ ο φίλος σου Μουσταφά.

Και μετά ήρθα εδώ. Με πήγε σε ένα σπίτι. Του είπα που είναι σπίτι; Μου είπε. Πήγα σπίτι, άνοιξα σπίτι και βρήκα να κοιμούνται 12 άτομα. Αυτά τα σπίτια είναι παράνομα. Φέρνουν κόσμο από άλλες χώρες και τους βάλουνε μέσα. Νοικιάζουν σπίτι ας πούμε 200 ευρώ, βάζουμε 20 άτομα μέσα, πληρώνει κάθε άτομο 50 ευρώ. Όλα λεφτά, μπίζνες.

22. Αναφέρετε μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Μας πήγαιναν εκεί οι διακινητές και μέναμε όλοι μαζί.

23. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.

Πήγα εκεί, έκατσα, πρώτη μέρα, δυο μέρες και μετά μου είπανε τι δουλειά κάνεις, είπα παπούτσια. Του είπα που είναι ο γνωστός μου, πήρα τηλέφωνο, μου είπε συνέχεια έχω δουλειά, δεν μπορώ. Μετά ήρθε, μου είπε πρέπει να ψάχνεις μόνος σου δουλειά. Που να βρω μόνος μου; Δεν ξέρω να πάω στο περίπτερο, δεν ξέρω να πάω να φέρω αυγά από σούπερ μάρκετ, ζάχαρη, δεν ξέρω, δεν μιλάω ελληνικά. Φαγητά

εκεί μαγειρεύουν, φέρνουνε. Μετά τρεις μέρες μου είπαν αν τρως, αν θα μείνεις εδώ θα πληρώνεις ενοίκιο.

24. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Ποια δικηγόρους; Ποια μεταφραστές; Εκεί μιλάνε ελληνικά κάποιοι, αυτοί οι δουλέμποροι. Το φαγητό για να μαγειρέψουμε το έφερναν αυτοί οι δουλέμποροι.

25. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Αυτήν τη στιγμή δεν θέλω να φύγω από την Ελλάδα, τώρα όχι. Πιο μετά δεν ξέρω.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

26. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Δεν είναι καλό σχέση, γιατί πολλά λεφτά, δεν κάνουν αυτά που πρέπει. Δεν είναι φίλοι, μόνο όλα λεφτά, τα περισσότερα είναι ψέματα. Για λεφτά έρχονται. Όχι έρχονται να βλέπουν ότι πρόσφυγες, μετανάστες, έρχονται από μακριά, χρειάζονται βοήθεια, έχουν ανάγκη, έχουν πόλεμο. Είμαστε άνθρωποι, πρέπει να βοηθήσουμε, όχι μόνο να κοιτάμε λεφτά, λεφτά κάθε μήνα. Τώρα η Ύπατη Αρμοστεία όλα τα λεφτά που έρχονται απ' έξω μπαίνουν στο λογαριασμό της και τίποτα. Πολλά λεφτά χάθηκαν. Και η Ύπατη Αρμοστεία βάλανε άτομα, η Ύπατη Αρμοστεία είναι καλή οργάνωση, αλλά αυτοί που δουλεύουνε μέσα είναι πρόβλημα. Αυτοί που δουλεύουνε μέσα Ύπατη Αρμοστεία δεν κάνουν δουλειά σωστά. Και οι περισσότεροι, όχι όλοι, αλλά οι περισσότεροι κοιτάνε εαυτό τους. Πίνουν όλο βράδυ τσίπουρο και τρώνε, πολλά λεφτά πετάνε, τίποτα, πολύ καλά ξενοδοχεία. Οι γιατροί που έρχονται απ' έξω 4.000 ευρώ. Έλληνες φεύγουν, αυτοί έρχονται.

27. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Όταν ήρθα εγώ δεν είχε οργανώσεις, τίποτα. Οργανώσεις ξεκίνησαν 2013, 2012 στην Ελλάδα. Πριν δεν είχε. Όταν ήρθα εγώ δεν είχε ΜΚΟ.

28. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

Θα έχουμε πρόβλημα, μεγάλο πρόβλημα. Αλλά πρέπει να είναι πιο καλύτερα, πιο δύναμη, να βοηθήσουμε σαν άνθρωποι.

29. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν ξέρω αυτό. Κοίτα να δεις, έρχονται πολλοί ΜΚΟ απ έξω, από Ευρώπη. Έρχονται λίγα άτομα, πολύ λίγα άτομα και βοηθάνε, εθελοντές, αλλά πολλοί λίγοι. Όταν έρχονται ΜΚΟ από Ευρώπη εδώ λένε ψέματα. Παίρνουν πολλά λεφτά και αυτοί λένε είναι εθελοντές.

30. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Δεν ξέρω.

31. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Πρέπει να δώσουνε ρούχα και πρέπει να μείνουν, τώρα έρχεται χειμώνας, πρέπει να μείνουν όσοι χρειάζονται, που έχουν ανάγκη, παπούδες, γιαγιάδες, γυναίκες που έχουνε παιδιά, ανάπηροι, αυτοί που έχουνε πρόβλημα, μωρά, παιδιά, αυτοί όλοι πρέπει να μείνουνε μέσα σπίτι. Να μην μένουνε στο κάμπ. Να ζεσταίνονται, γιατί ήρθε κρύο και να δώσουνε τρόφιμα και φάρμακα. Δεν τα προσφέρουν όλα αυτά, τίποτα. Δίνουνε λίγα.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

32. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Δεν θέλω. Προτιμώ εδώ Ελλάδα, δεν ξέρω γιατί. Δεν θέλω να πάω αλλού, γιατί έμαθα τη γλώσσα, γνώρισα πολύ κόσμος και μου αρέσει εδώ.

33. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν ξέρω.

34. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Μου λένε ότι από την αρχή είναι δύσκολα, μέχρι να πάρουνε χαρτιά, μέχρι να δίνουνε άσυλο, να μάθουνε γλώσσα. Μετά σιγά σιγά θα γίνουν εύκολα. Στην αρχή μένουν σε κάμπ. Πρώτοι μήνες σε κάμπ, μετά όταν παίρνουν χαρτιά δίνουν σπίτι, δίνουν λεφτά, σχολεία, όλα.

35. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Τα δίνουν όλα. Εκεί είναι καλύτερα.

36. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Δίνουν όλα αυτά. Κάνει κρύο, έχει χιόνι, λένε Ελλάδα καλύτερα, αλλά δεν μπορούμε στην Ελλάδα. Τα σπίτια είναι ζεστά, δίνουν όλα τα πράγματα για σπίτι, όλα καινούρια, δίνουν τρόφιμα. Λεφτά, χαρτιά, όλα κομπλέ.

37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.

Πάνε πρώτα σε κάμπ.

38. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

Πρώτοι μήνες σε κάμπ, μετά όταν παίρνουν χαρτιά δίνουν σπίτια, δίνουν λεφτά, σχολεία, όλα.

Στην Ευρώπη πρώτα δίνουν το τρίπτυχο, όχι κατευθείαν. Πρώτα πρέπει να κάνουν αίτηση, γιατί ήρθες εδώ, να ξέρουν από πού είναι, δίνουν τρεις, τέσσερις φορές συνέντευξη, να ξέρουν όπως εδώ, όπως κάνουν εδώ, ίδιο. Όταν πάρουν το τρίπτυχο μετά από έξι μήνες ή ένα χρόνο πάνε σε σπίτι. Αυτό είναι για όλους, από όλες τις χώρες.

Όνομα: Mohamen

Ετών: 36

Εκπαίδευση: Απόφοιτος Γυμνασίου

Επάγγελμα: Ράφτης Ρούχων

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;

Λόγω πολέμου. Έφυγα το 2013.

2. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.

Εγώ έζησα στον πόλεμο δυο χρόνια. Φοβόμουν και κάθε μέρα αλλάζαμε σπίτι. Εδώ έχει πρόβλημα, πόλεμος, κάθε μέρα βόμβες. Πέφτανε βροχή. Στον πόλεμο ούτε δουλειά, ούτε σχολείο μπορούμε να πηγαίνουμε. Ζούσαμε στο σπίτι με τον φόβο.

3. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;

Δεν είχα δουλειά, σχολεία δεν είχε, βόμβες, βόμβες κάθε μέρα πάνω μας. Ήμουν στη Δαμασκό, μετά πήγα Χαλέπι. Μετά από το Χαλέπι πήγα σε άλλη πόλη Μπέμβις, είναι πόλη στη Συρία. Όλη μέρα και βράδυ είχε πολεμικά αεροπλάνα και δεν είχα ασφάλεια για τα παιδιά μου και έπρεπε να φύγω.

4. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Θα γύριζα.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Με το ζόρι μπήκαμε στην Τουρκία, στα σύνορα Συρία – Τουρκία. Δεν ήταν εύκολο. Η αστυνομία στην Τουρκία δεν αφήνουν να περνάμε και πόλεμος από την άλλη μεριά. Με το ζόρι, με τα πόδια. Περπατήσαμε και πήγαμε μέσα στην Τουρκία παράνομα, γιατί όποιος δεν έχει χαρτιά και διαβατήριο δεν μπορεί να μπει μέσα. Περπατήσαμε μιάμιση ώρα.

6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Όταν πήγαμε στην Τουρκία δεν ήταν κανείς εκεί. Οι σχέσεις μας με τους Τούρκους δεν είναι καλές. Δεν βοηθάνε καθόλου.

7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

Στα σύνορα δεν ήταν κανείς, αλλά όταν μπήκαμε μέσα μέσα ήταν κάποιοι καλοί Τούρκοι που μας βοήθησαν.

8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας

Πήγαμε στην πόλη Άγανα και κάποιοι Τούρκοι μας βοήθησαν. Μείναμε σε σπίτι και τους πρώτους μήνες δεν πληρώναμε, μέχρι να φτιάξουμε την κατάσταση. Μας βοήθησαν και μας φέρθηκαν καλά. Δεν είναι όμως όλοι έτσι, λίγοι είναι αυτοί που βοηθάνε.

9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

Κάτσαμε σε ένα σπίτι, δεν θέλαμε να έρχονται βόμβες και να πολεμάνε αεροπλάνα και θέλαμε τοίχος για να μας προστατεύει. Βγαίναμε και στην πόλη, κάναμε βόλτα.

10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Μετά πληρώναμε το σπίτι. Δεν είχαμε τίποτα. Γρήγορα βρήκα δουλειά. Ράφτης. Με τα λεφτά που έβγαζα παίρναμε αυτά που θέλαμε. Πληρώναμε ενοίκιο, τρώγαμε.

11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Πήγα στην Τουρκία το 2013 και έφυγα το 2016. Μετά δεν είχε πολύ δουλειά και εκεί που έμενα είχε Κούρδους, δεν έχουμε καλές σχέσεις μαζί τους. Συνέχεια πόλεμος, σαν εδώ. Φωνάζουν, κάνουν φασαρία. Άκουσα πολύ κόσμο που φεύγουν και έρχονται εδώ και ρώτησα και βρήκα. Με βάρκα. Από Τουρκία πήγαμε Χίο, μετά Αθήνα και μετά Μυτιλήνη.

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;

Από την Συρία ήρθαμε στην Τουρκία μόνοι μας, κάτσαμε στην Τουρκία τρία χρόνια. Ήρθαμε ελεύθερα, με αυτοκίνητο κοντά στα σύνορα και μετά περπατήσαμε, περπατήσαμε μιάμιση ώρα, μετά πήγαμε στη Σμύρνη. Εκεί έχει πολλούς Άραβες και πολύ δουλεύουν έτσι (δουλέμποροι). Έχει και Τούρκους και Άραβες και από διάφορες χώρες, έχει πολλούς. Άκουσα από τον κόσμο για τους διακινητές. Αν φτάσεις στη Σμύρνη και δουν ότι είσαι καινούριος Σύριος εδώ έρχονται και ρωτάνε «Που θέλεις να πας:». Έχει πούλμαν, έρχονται αφήνουν τον κόσμο και εκεί περιμένουν και άλλοι και τους ρωτάνε «Που θέλετε να πάτε; Ελλάδα; Αθήνα:». Πληρώσαμε 3.500 χιλιάδες ευρώ, για οκτώ άτομα.

13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.

Στην αρχή μιλάνε καλά, πολύ καλά. Όταν πάμε στη βάρκα, μακριά από την πόλη φωνάζουν και κάνουν φασαρία. Μιλάνε πολύ σκληρά. Ας πούμε στην πόλη είναι πολύ καλά, όταν πηγαίνουμε στην παραλία απέναντι είναι κακά. Ενώ μιλάνε από την αρχή καλά, μας λένε ότι θα βάλουν λίγα άτομα στη βάρκα, θα είμαστε ασφαλής. Όταν πάμε κοντά στην βάρκα, ας πούμε ότι έχουμε κάνει συμφωνία 40 άτομα και βάζουν 80 και ο κόσμος βουλιάζει. Φοβούνται. Έχουν όπλα, αλλά εγώ δεν είδα. Οποιος δεν μπαίνει στη βάρκα θα γυρίσει πίσω, αλλά δεν έχει λεφτά. Ξέρω άλλο κόσμο που τους έβγαλαν όπλο.

14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.

Όχι, Λένε πολλά ψέματα. Μας είπαν λίγα άτομα, έβαλαν πιο πολλούς. Είπαν η βάρκα θα είναι πολύ ωραία, θα έχει μηχανή, σε μια ώρα θα είμαστε στη Χίο. Φτάσαμε σε έξι ώρες. Η μηχανή της βάρκας ήταν χαλασμένη, παλιό μοντέλο.

15. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;

Όχι. Οι διακινητές δεν μπήκαν στη βάρκα μαζί μας και μας άφησαν ή να φτάσουμε ή να πεθάνουμε.

16. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;

Όταν έφτασα στην Ελλάδα, στην παραλία, στη Χίο εκείνη τη στιγμή είπα «γιατί ήρθα;». Γιατί είδα τα παιδιά μου πως ήταν και τι περάσανε στο ταξίδι. Αν δεν δούλευε η μηχανή θα πεθαίναμε.

17. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.

-

18. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Μαφία, γιατί είμαστε άνθρωποι και δεν τους νοιάζει αν θα φτάσουμε, αν θα πάθουμε κακό. Δεν δίνουν σημασία.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

19. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

Ήρθε κάποια οργάνωση, πήγαμε στο καμπ, στη Χίο, μας δώσανε κουβέρτες και φαγητό, γράψανε τα ονόματά μας, μας δώσανε κάτι δωμάτια, σαν σκηνές. Μετά δώσανε τα χαρτιά που έλεγαν ότι μπορούμε να μείνουμε έξι μήνες.

20. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Ήταν από οργάνωση. Ήταν ωραία, εντάξει. Δεν ήταν τόσο δύσκολο. Δεν ξέρω από πού ήταν η οργάνωση.

21. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.

Πήγαμε στο καμπ. Ήταν εντάξει το καμπ. Κάθε σκηνή έχει μια οικογένεια. Πήγα για λίγες ώρες και μπήκα κατευθείαν σε σπίτι.

22. Αναφέρετε μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Είχε άτομα από οργανώσεις και εθελοντές. Μας φέρθηκαν καλά.

23. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.

Πρώτα δώσαμε τα ονόματά μας και μετά μας δώσανε κουβέρτες, φαγητό, σκηνή και χαρτιά (για να μείνουμε εδώ έξι μήνες).

24. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Αυτά μας τα έδιναν, αλλά δεν ήταν αρκετά. Αλλά εντάξει μείναμε για λίγες ώρες. Δικηγόρο δεν μας δώσανε. Πριν δέκα μήνες δεν είχε πολλούς μεταφραστές στη Χίο. Όταν πήγα η αστυνομία μου έδωσε χαρτιά και είχε μεταφραστή. Μέσα στο καμπ έχει ένα δωμάτιο, όπως στη Μόρια.

25. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Θέλω να φύγω. Κάθε μέρα θέλω να φύγω. Εντάξει, η Ελλάδα είναι ωραία χώρα, αλλά δεν έχουμε τα δικαιώματα που θέλουμε. Δεν μας δίνουνε τα δικαιώματα που θέλουμε. Σήμερα εγώ έχω έξι παιδιά, αν θα δουλεύω θα φτάνει; Το Κράτος δεν βοηθάει και δεν θα έχω όρεξη να μάθω αγγλικά και ελληνικά. Αν το Κράτος, μας δώσει σπίτι και δουλειά, θα σκεφτώ ότι το Κράτος βοηθάει, θα μείνω στην Ελλάδα και θα μάθω τη γλώσσα και μετά θα δουλέψω. Αλλά δεν δίνουνε στην Ελλάδα. Τώρα είμαι στην Ηλιακτίδα, μετά, αύριο μπορεί να σταματήσει αυτό. Όταν θα πάρω τα χαρτιά μου η Ηλιακτίδα θα πει «τώρα πήρες τα χαρτιά σου. Μέχρι τώρα είμαι εντάξει.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

26. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Στην Ηλιακτίδα πολύ καλά. Δεν έχω συνεργαστεί με άλλους οργανισμούς. Η Ηλιακτίδα με έχει βοηθήσει πάρα πολύ. Αν δεν ήταν η Ηλιακτίδα.

27. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Μου προσφέρει όλα τα υλικά. Τώρα στο σπίτι δεν λείπει τίποτα. Κάτι άλλο όχι. Για παράδειγμα ο γιος μου είναι 18 χρονών και πρέπει να μάθει κάτι, να δουλέψει. Θα ήθελα να δουλέψει ο γιος μου και χωρίς λεφτά, να βοηθήσει, σαν εθελοντής αν θέλει η Ηλιακτίδα, γιατί εμένα με βοηθάει πάρα πολύ. Θα ήθελα ο γιος μου να μάθει αγγλικά και ελληνικά (κάνει ήδη μαθήματα).

28. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

Θα ήταν μαύρα.

29. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν ξέρω. Έχω δυο αδέρφια στο εξωτερικό, στη Γερμανία, αλλά τους βοηθάει το Κράτος, η κυβέρνηση, όχι οι ΜΚΟ.

30. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Δεν ξέρω, γιατί δεν ψάχνω.

31. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Εγώ άκουσα στην Τουρκία, πριν έρθω ότι εδώ στην Ελλάδα οι ΜΚΟ βοηθάνε να φύγουμε έξω γρήγορα. Τώρα πιστεύω ότι βοηθάνε λίγο να στείλουν τον κόσμο έξω.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

32. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Θέλω τα παιδιά μου να μάθουνε γλώσσες, να πάνε στα σχολεία, να έχουμε σπίτι, φαγητό. Θα μάθουμε τη γλώσσα και μετά θα βρούμε δουλειά να δουλέψουμε. Κάποια στιγμή θα γυρίσουμε στη χώρα μας.

33. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Θα είναι καλύτερα από την Ελλάδα. Θα δουλέψω. Θα μάθουμε γλώσσες, θα μάθουμε να διαβάζουμε και να γράφουμε. Όταν μεγαλώσουνε τα παιδιά μου θα μάθουνε κάποια τέχνη, σαν δουλειά. Μετά θα μάθουνε πολλά πράγματα. Θα μπορούν να δουλέψουνε, να μείνουν μόνοι τους. Καλύτερα.

34. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Έχω δυο αδέρφισα στην Γερμανία και όταν έφτασαν εκεί πήγαν σε καμπ. Τώρα μένουν σε σπίτι. Στο καμπ δεν είχε σκηνές, ήταν σαν ξενοδοχεία. Όταν φτάνουν στη Γερμανία έρχεται η αστυνομία, τους πηγαίνουν στο καμπ. Μετά πηγαίνει αστυνομικός και μεταφραστής και θα ρωτήσει από πού είσαι, γιατί ήρθες, τι θέλεις, έχεις παιδιά, όλα. Θα ρωτήσει για δυο μέρες. Συνέντευξη, αλλά παίρνει πολύ καιρό. Πόσο χρονών είσαι; Που έμενες στη Συρία, σε ποια πόλη; Μετά βγάζουν δακτυλικά αποτυπώματα, βλέπουν κάποια άτομα το χρώμα από τα μάτια τους, μαλλιά, πρόσωπο,

πόσο ψηλός ή χαμηλός είσαι, κοντός, πόσα κιλά, όλα. Τους δίνουν χαρτιά, τρίπτυχο, άδεια διαμονής. Μετά σχολεία και όποιος δεν πάει σχολείο έχει πρόστιμο. Στο καμπ κάθονται περίπου έξι μήνες. Μετά τους δίνουν σπίτι. Πηγαίνουν στο σχολείο δυο χρόνια για να μάθουν τη γλώσσα. Όσο πάνε σχολείο τους δίνουν λεφτά. Κάθε μήνα 400 ευρώ το άτομο, χωρίς ενοίκιο, χωρίς τίποτα

35. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Μου έχουν πει ότι τους τα δίνουν και πολύ φαί. Όταν πάνε στο σπίτι τους δίνουν τα 400 ευρώ.

36. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Σιγά σιγά η ζωή τους γίνεται καλύτερη. Είναι καλά.

37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.

Πρώτα σε καμπ και μετά σε σπίτι και αρχίζει η ζωή.

38. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

Όνομα: Al Gabery

Ετών: 40

Εκπαίδευση: Απόφοιτος Γυμνασίου

Επάγγελμα: Είχε μαγαζί με ξυρούς καρπούς (φιστίκια, αμύγδαλα, παξιμάδια) και μηχανήματα που τα φτιάχνουν

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας; Για τον πόλεμο.

2. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.

Ήταν πολύ δύσκολη η κατάσταση στην πόλη μου. Ήρθαν πρώτα αντάρτες, μετά ήρθανε τζιχαντιστές (ISIS) από την Ράκα, από το Ιράκ μπήκαν στην Ράκα (η πόλη μου). Σκοτώσανε τον κόσμο στο δρόμο. Οι τζιχαντιστές κοιτάνε έτσι τον άνθρωπο (στα μάτια), αν δεν του αρέσουν τον σκοτώνουν, χωρίς λόγο. Και εγώ έχω συναντήσει πολλές φορές τέτοιο πράγμα. Μετά έπρεπε να φύγω από εκεί, να πάω Τουρκία. Εμείς έχουμε δυο προβλήματα. Έχουμε πρόβλημα ότι η κυβέρνηση (Άσαντ) χτυπάει αεροπλάνα, χτυπάει τζιχαντιστές. Όταν χτυπάει αεροπλάνα πάνε στον κόσμο, πεθαίνουν παιδιά, γυναίκες, πολλοί. Έφυγα με την οικογένεια μου, την γυναίκα μου και τα παιδιά μου.

3. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;

Ήμουνα Ράκα, μετά πήγα Χαλέπι και μετά Τουρκία. Ήταν δύσκολα. Ο δρόμος που πήρα, το ταξίδι ήταν δύσκολα. Παράνομα. Από το Χαλέπι περπατήσαμε περίπου οκτώ ώρες. Η γυναίκα μου η Γιασμίν κράταγε την μικρή και εγώ κράταγα το αγόρι και 2 βαλίτσες. Περπατήσαμε από 5 η ώρα μέχρι 12.Μας κράτησαν στα σύνορα μια εβδομάδα, δεν μπορούσαμε να περάσουμε.

4. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Θα γυρίζα.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Είπανε ψέματα η αστυνομία στα σύνορα. Πήρανε λεφτά, η αστυνομία και μαζί οι δουλέμποροι. Η αστυνομία έστειλε τους δουλεμπόρους να πάρουνε λεφτά. Εμείς όταν ήρθαμε ήμασταν μεγάλο γκρουπ, οι μισοί γυρίσανε πίσω στη Συρία. Από την αστυνομία χάθηκαν λεφτά και κινητά τηλέφωνα και τσάντες. Έδωσα 400 ευρώ για όλη την οικογένεια στους δουλεμπόρους. Αν είχα πιο πολλά θα τα έπαιρναν. Μας κράτησαν μια εβδομάδα και μέναμε σε ένα χωριό, εκεί στα σύνορα, σε σκηνές.

6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Αστυνομία και δουλέμποροι. Κλέφτες. Έρχονται φοράνε ρούχα σαν εμάς, ζητάνε λεφτά. Ελάτε, δώστε μου λεφτά για να περάσετε τα σύνορα. Παίρνουν λεφτά, αλλά δεν κάνουν τίποτα. Έρχεται η αστυνομία και μας γυρίζουν πίσω. Αλλά είναι μαζί η αστυνομία και οι δουλέμποροι. Οι δουλέμποροι παίρνουν τα λεφτά και η αστυνομία μας γυρίζει πίσω. Συνεργάζονται. Μπροστά μου, η αστυνομία χτύπησε ένα παιδί στο κεφάλι με σφαίρα. Γιατί, δεν σταμάτησε, έτρεχε. Και βλέπει η αστυνομία ότι είμαστε πολλοί, γυναίκες, παιδιά και φωνάζουνε.

7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

Μας υποδέχτηκαν με σφαίρα σε ένα παιδί. Εμείς δεν μπορούμε να μιλήσουμε. Εκεί κανένας δεν μπορεί να κάνει φασαρία. Μετά μπήκαμε μέσα στην Τουρκία. Εκεί ήταν ο αδερφός του πατέρα του και έμειναν στο σπίτι του. Περάσαμε παράνομα, δεν μας είδε η αστυνομία. Όποιους είδανε τους γυρίσανε πίσω, όποιους δεν είδανε περάσανε μέσα.

8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας.

Στο σπίτι του αδερφού του πατέρα μου. Καλά.

9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

Μπορούσαμε να βγαίνουμε έξω, να κάνουμε βόλτα, να φάμε και να γυρίσουμε πίσω στο σπίτι.

10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Δεν υπήρχε δωρεάν. Εμείς αγοράζαμε φαγητό και ρούχα. Δεν είχε τίποτα. Ούτε οργανισμό, ούτε μεταφραστές, ούτε δικηγόρους. Όταν εγώ πήγα εκεί και έμενα στην Τουρκία οι περισσότεροι ήταν Άραβες από την Συρία. Όλοι έρχονται σαν εμένα. Και κάποιοι Τούρκοι μιλάνε Αραβικά.

11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Η Τουρκία δεν είναι καλή χώρα για εμάς, γιατί είναι δύσκολο τα πράγματα και δεν έχει δουλειά, δεν μπορώ να βρω δουλειά και δύσκολα για τα παιδιά μου να ζούνε εκεί. Δεν έχει πολύ βοήθεια. Οι Τούρκοι δεν βοηθάνε τόσο πολύ. Δούλευα τέσσερις μήνες σε ένα μαγαζί. Κάτσαμε στην Τουρκία έξι μήνες. Δούλευα σε ένα μαγαζί που πούλαγε γιαούρτια, γάλα και τέτοια. Όταν δούλευα δεν μου έδινε όλα τα λεφτά. Μου έδινε λεφτά που με το ζόρι μπορούσα να τρώω, με το ζόρι να φτάνουν για τα τρόφιμα. Μετά του είπα «δώσε μου όλα τα λεφτά», μετά μου είπε δεν έχω να σου δώσω, εσύ να μου δώσεις! (γέλια) Αλήθεια, ορκίζομαι. Έφυγα με βάρκα (λέγεται μπάλαν).

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;

Όταν έφτασα στη Σμύρνη είχε πολλούς δουλεμπόρους στο δρόμο. Όταν έφτασα στην πλατεία με το πούλμαν (σταθμός πούλμαν) περίμεναν όλοι οι δουλέμποροι. Όταν κατεβήκαμε «έλα εδώ, που θέλεις να πας;». Τους πληρώσαμε. Κάθε άτομο 800 ευρώ, κάθε παιδί 400 ευρώ. Αλλά εγώ δεν είχα λεφτά, πήρα δάνειο. Δάνειο πήρα από τρεις φίλους μου που είναι στη Γερμανία και από φίλους από το Κατάρ. Τα πήρα μέσω ενός φίλου στο χέρι.

13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.

Ήταν πολύ δύσκολα. Είπαν ψέματα. Μετά όταν ήρθαμε στη βάρκα ήτανε πολλά ψέματα εκεί. Αλλάζανε και βγάλανε όπλα. Είπαν 35 - 40 άτομα και όταν φτάσαμε εκεί ήταν 80 άτομα, ήταν μικρή η βάρκα. Κάποια άτομα είπαν δεν γίνεται είναι πολλά άτομα και βγάλανε όπλα για να μπουν με το ζόρι.

14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.

Δεν έκαναν τίποτα από αυτά που υποσχέθηκαν. Τίποτα, ψέματα. Είπαν θα βάλουμε λίγα άτομα, θα είσαστε ασφαλείς και όταν πήγαμε ήταν όλα ψέματα.

15. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;

Όχι, τίποτα ασφάλεια.

16. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;

Ναι. Εγώ πιο πολύ ήθελα για τα παιδιά μου να βρω καλύτερη ζωή και για την γυναίκα μου. Για αυτό ήθελα να έρθω. Αλλά νιώθω λίγο να «Γιατί έκανα αυτό; Γιατί ήρθα;», αλλά πιο πολύ ήθελα να έρθω για τα παιδιά μου και τη γυναίκα μου. Αν δεν φτάναμε στη Μυτιλήνη θα πέθαινα με.

17. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.

Δεν το είπα.

18. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Πως είναι αυτοί που έχουν πολλά λεφτά και πουλάνε άτομα με λεφτά.... Σαν ζώα. Σαν να είμαστε ζώα και μας πουλάνε. Κάνουν εμπόριο, λαθρέμποροι. Όταν βλέπεις έτσι.... βάζουν 80 άτομα μέσα και θα ζούνε, δεν ζούνε, τι θέλεις να τα πω τέτοια άτομα....; (μπαζάρ). Ο Ερντογάν τους πουλάει. Ή να δίνετε λεφτά ή να ανοίξετε σύνορα.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

19. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

Όταν φτάσαμε ήρθε το λιμενικό. Νιώσαμε πολύ καλύτερα. Ότι τώρα θα έχουμε πολύ ασφάλεια. Και το λιμενικό φώναζε. Είπαν στη βάρκα να πάνε στο καράβι, να πάνε

στο λιμενικό, ελάτε σε εμάς. Δεν πήγαμε, γιατί φοβόμασταν, μπορεί να μας στείλουν πίσω πάλι. Και είπαμε όχι δεν θα έρθουμε. Μετά φτάσαμε στην παραλία εδώ, Μυτιλήνη, στο αεροδρόμιο. Ήρθε οργάνωση.

20. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Όταν εμείς ήρθαμε ήταν 19 Μαρτίου 2016. Το λιμενικό ήρθε κοντά στη βάρκα, αλλά όχι πολύ κοντά και είπε να μην πάμε από αυτήν την μεριά, αλλά να έρθουμε στο κέντρο και ήρθαν δυο βάρκες μικρές με αστυνομία μέσα και πήγαιναν από πίσω μας για να μην πάθει κανένας τίποτα. Τους βοήθησαν. Ήταν καλοί. Έλληνες ήταν, όχι Τούρκοι.

21. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο

Στην παραλία ήρθαν 2 -3 οργανώσεις, ΜΚΟ. Είχε και δημοσιογράφους με κάμερα. Τα ρούχα μας ήταν πολύ βρεγμένα και μας δώσανε ρούχα και παπούτσια και χυμό και φαγητό. Μετά ήρθανε λεωφορεία και μας πήραν. Μας πήγαν στη Μόρια. Εκεί ο Ερυθρός Σταυρός μας έδωσε βραχιολάκια. Πήγαμε μέσα και φώναζαν από το μικρόφωνο «όποιος έχει χαρτιά να έρθει κάτω πριν από αυτούς που ήρθαν με λεωφορείο. Πήγαμε πρώτη μέρα στη Μόρια και την δεύτερη γράψανε τα ονόματά μας. Όταν πήγαμε είχε άλλα άτομα μέσα, άλλος κόσμος και είχαν χαρτιά και για να μην μπερδευτούν η αστυνομία μας είπε να έρθουμε άκρη και φώναζαν στο μικρόφωνο. Την δεύτερη μέρα μας πήραν δακτυλικά αποτυπώματα. Το καμπ ήταν κλειστό. Αυτοί που ζουν στη Μόρια να μην βγουν έξω. Μας βγάλανε φωτογραφίες. Ρώτησαν ποιος έχει χαρτιά από Συρία μαζί του σαν ταυτότητα, σαν διαβατήριο και κοίταζαν στο σώμα μας αν έχουμε κάποιο τατουάζ, αν κάποιος είναι άρρωστος και μετά ήρθε η αστυνομία. Μέσα στη Μόρια είναι σαν στρατόπεδα, κλειστό. Μας έβαλαν εκεί. Δεν μπορούμε να βγούμε έξω καθόλου. Και έβαλαν αστυνομία. Δεν μας δώσανε μπουκάλια νερό, πίνουμε από τη βρύση της τουαλέτας. Δεν έχει καπνό να καπνίσουμε. Αν θέλουμε να αγοράσουμε κάτι να φάμε δεν έχει, ούτε πατάτες, ούτε τίποτα. Μοιράζανε κάτι να φάμε. Κάναμε απεργία πείνας μια μέρα. Μετά άνοιξαν την πόρτα για να κάνουμε βόλτα στη Μόρια μόνο. Και μετά εγώ όταν έψαχνα δικηγόρο στη Μόρια βρήκα και ρώτησα για αυτούς που ήρθαν πριν 21 και αυτούς που ήρθαν μετά 21 Μαρτίου 2016 και είπαν αν κάποιος ήρθε πριν 20 Μαρτίου θα ζητήσει άσυλο

στην Ελλάδα. Ήρθαμε 19 Μαρτίου. Μείναμε στη Μόρια 15 ημέρες. Ήταν πολύ δύσκολα.

22. Αναφέρετε μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Εκεί ήταν μόνο αστυνομία, δεν είχε οργάνωση. Η αστυνομία έβγαλε όλες τις οργανώσεις έξω από τη Μόρια και έμεινε μόνο η αστυνομία μέσα. Δεν μας φερθήκαν τόσο άσχημα, ήταν καλοί μαζί μας.

23. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.

Μας ζήτησαν χαρτιά, μας πήραν δακτυλικά αποτυπώματα, μας έβγαλαν φωτογραφίες.

24. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Το φαί ήταν πολύ χάλια. Μοιράζανε ρούχα. Δεν ήταν τόσο πολλοί οι μεταφραστές. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είχαν μεταφραστές. Είχε Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και Γιατρούς του Κόσμου. Τώρα έφυγαν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα από τα νησιά. Δεν ήταν αρκετά. Τρώγαμε πιο πολύ ψωμί και πορτοκάλι. Το φαί που μαγειρεύαν ήταν χάλια.

25. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Δεν ξέρω πόσες μέρες θα κάτσουμε στην Ελλάδα. Εγώ τώρα ζητάω relocation. Αν ήταν στο χέρι μου θα έφευγα τώρα. Θέλω να δουλέψω, να μάθω γλώσσα, για τα παιδιά μου να πάνε σχολεία, τα μικρά στον παιδικό. Δέκα μήνες εδώ δεν δουλεύω καθόλου. Όταν ήμουν στη Συρία δούλευα από της 8 το πρωί μέχρι της 12 το βράδυ.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

26. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Δεν έχω σχέσεις. Μόνο με την Ηλιακτίδα. Η σχέση μου με την Ηλιακτίδα εντάξει, καλά.

27. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Αυτά που προσφέρει η Ηλιακτίδα.

28. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

Θα ήταν πολύ άσχημα. Τι να κάτσω στη Μόρια χωρίς οργάνωση; Τι θα κάνω;

29. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Έχω στην Ολλανδία, στη Γερμανία, στην Αυστρία και στη Σουηδία. Δεν έχουν οργανώσεις. Μου έχουν πει ότι δεν έχουν οργανώσεις, απαγορεύετε. Εκεί βοηθά το Κράτος.

30. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Όχι. Έτσι νιώθω.

31. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Δεν περιμένω τίποτα. Δεν ξέρω. Εδώ στη Μυτιλήνη γνώρισα την οργάνωση. Δεν περιμένω τίποτα. Αυτά που δίνουν, δεν περιμένω κάτι άλλο.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

32. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Στην Ελλάδα έχει κρίση, θέλω να πάω στην Ευρώπη.

33. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν ξέρω. Δεν πιστεύω πολύ σε κάτι. Εγώ φοβάμαι να μου δώσουν χώρα που δεν θα μου αρέσει. Γιατί όταν ζητάς relocation σε στέλνουν όπου θέλουν. Θα ήθελα να πάω στην Ολλανδία, στη Γερμανία, στη Νορβηγία, σε κάποια χώρα να δουλέψω. Θέλω τα παιδιά μου να μάθουν γλώσσα και κάποια τέχνη. Να δουλεύω εγώ. Θέλω ζωή σαν αυτούς τους κόσμους που ζούνε.

34. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Τους πήγαν σε καμπ, αλλά δεν μου έχουν πει πως ήταν στο καμπ.

35. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Τους δίνουν, αλλά δεν ξέρω αν είναι αρκετά.

36. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Στο καμπ δεν ήταν ωραία, αλλά μετά το καμπ ήταν πολύ ωραία. Έφυγαν από το καμπ.

37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.

Τους πηγαίνουν σε καμπ.

38. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

Πρώτα τους πηγαίνουν σε καμπ και μετά σε σπίτι. Όταν πάνε σε σπίτι κάθε μήνα τους δίνουν μισθό, το Κράτος. Ξέρω ένα φίλο μου που έχει γυναίκα και παιδιά και όταν πήραν χαρτιά τους έδιναν περισσότερα λεφτά από πριν και μαθαίνουμε γλώσσα και μετά όταν θα μάθουν την γλώσσα εκεί θα ψάξουν για δουλειά. Το Κράτος τους βρίσκει δουλειά.

Όνομα: Αμάρ

Ετών: 35

Εκπαίδευση: 3^η Γυμνασίου

Επάγγελμα: Κομμωτής

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;

Πρώτα από όλα επειδή είμαι Κούρδος, αναγκάστηκα να φύγω από τη χώρα μου. Υπάρχει αντιπαλότητα ανάμεσα στους Κούρδους και στους Σύριους. Έχω φύγει πριν πολλά χρόνια όταν είχε γίνει επεισόδιο μεγάλο μεταξύ Κούρδων και Αράβων στη Συρία. Δηλαδή, σκορπίστηκε σε όλες τις περιοχές που υπάρχουν Κούρδοι. Έφυγα από τη Συρία για Ελλάδα το 2007, απλά είχα ξανά φύγει πριν το 2007 προς Ιορδανία, προς Λίβανο.

2. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.

Στη Συρία υπήρχε πολύ έλεγχος για τους ανθρώπους που ήταν νέοι, για την νεολαία. Κυνηγούσαν τη νεολαία και ειδικά αν ήταν Κούρδοι. Η ζωή μου πριν γίνουν αυτά ήταν καλή. Αλλά με τους ελέγχους ήταν δύσκολα.

3. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;

Ο πατέρας μου κατάγεται από την Τουρκία, μεριά Κουρδιστάν. Είχαμε πάει εκεί και στην Κωνσταντινούπολη συνεννοηθήκαμε να με περάσουν από τη θάλασσα. Ο πατέρας μου δεν ανακατεύθηκε καθόλου, απλά πήγαινε στην Τουρκία κάθε μήνα, γιατί οι συγγενείς του είναι όλοι εκεί.

4. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Εννοείται. Αν μπορούσα θα ήμουν ο πρώτος που θα γύριζε.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Πέρασα, μπήκα στην Τουρκία και είχε πάρα πολύ έλεγχο ενδιάμεσα Συρία Τουρκία από την αστυνομία.

6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Είχε αστυνομία, αλλά εντάξει. Εγώ πέρασα νόμιμα, απλά έπρεπε να είχα γυρίσει Συρία ξανά. Το τράβηξα και έμεινα παρά πάνω από ότι επιτρεπόταν. Οι Τούρκοι, η αστυνομία είναι άσχημοι. Το καταλαβαίνεις, είναι άσχημοι, ειδικά η αστυνομία.

7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

Δεν με συλλάβανε, γιατί πήγα νόμιμα.

8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας;

Με τον μπαμπά μου πήγαμε να μείνουμε σε συγγενείς, στη Νέζιπ, μια περιοχή. Ήταν καλά τα πράγματα.

9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

Δεν πέρασα κάποια ιδιαίτερη διαδικασία. Έμεινα σε σπίτι.

10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Είχα το φαγητό μου, τα ρούχα. Δεν χρειάστηκα δικηγόρους και διερμηνείς.

11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Έκατσα στην Τουρκία από τον Ιούνιο μέχρι τον Αύγουστο. Μέσα στο Αύγουστο έφτασα στην Ελλάδα, δηλαδή, 14 Αυγούστου το 2007. Έφυγα με ένα ταχύπλοο. Ξεκινήσαμε από τη Σμύρνη, από εξοχή, όχι κοντά στην πόλη και φτάσαμε κοντά στην Αθήνα, αλλά δεν ξέρω που ακριβώς. Με βάρκες πήγαιναν στα νησιά, εγώ πήγα με ταχύπλοο. Συνεννοηθήκαμε με κάποιους να μας περάσουν στην Αθήνα. Τους βρήκα στα ξενοδοχεία στη Σμύρνη, γιατί υπήρξαν κάποιοι εκεί, Αραβικά μιλούσαν. Φαινόταν ότι έμειναν χρόνια στην Τουρκία και είχαμε σχέση με κάποιους είτε μπάτσοι Τούρκοι, είτε Έλληνες, δηλαδή, μαζικοί κύκλοι. Αυτοί που μεταφέρουν

κόσμο τα βρίσκουν με την αστυνομία. Θυμάμαι πολύ καλά ήταν βράδυ καλοκαίρι, δεν ήταν και τόσο σκοτεινά, όλο και κάτι έβλεπες και ξεκινήσαμε 21:00. Αυτοί που οδηγούσαν πως θα ήξεραν ότι ήταν Έλληνες; Επειδή ένας από το γκρουπ που ερχόμασταν στην Ελλάδα ήταν πριν στην Ελλάδα. Είχε πάει Συρία ξανά ξεκίνησε, οπότε μιλούσε. Του λέω «φίλε μια ερώτηση να κάνω», μου λέει «ορίστε», του λέω «σε ποια γλώσσα μιλάτε;», μου λέει στα Ελληνικά», του λέω «εσύ ξέρεις ελληνικά;», μου λέει «ναι, εγώ ήμουν στην Ελλάδα και γύρισα και ξανά πάω» και μιλούσαν με αυτόν που οδηγούσε, δυο ήταν και ήταν κλειστοί από πάνω μέχρι κάτω και μιλούσαν ελληνικά. Φαντάζεσαι; Καλοκαίρι από πάνω μέχρι κάτω με αδιάβροχο και δεν φαινόταν ποιοι είναι. Αυτοί που μεταφέρουν δίνουν λεφτά στην αστυνομία για να τους δώσουν το πράσινο φως. Θυμάμαι μια εικόνα. Είχαμε φτάσει στην περιοχή που είναι όλο βράχους, έξω από τη Σμύρνη, επειδή είχαμε ξεκινήσει από το ξενοδοχείο στην εξοχή για να πάμε στο μέρος που ξεκινάει, ένας από αυτούς που μας οδήγησε σε αυτήν την περιοχή κρατούσε ένα φακό, οπότε απέναντι είχε παρκάρει το ταχύπλοο και με συνεννόηση, με σήματα μορς μεταξύ τους, εκεί ήρθε και έλεγε να είμαστε γρήγοροι. Σε πέντε δευτερόλεπτα 45 άτομα είχαμε μπει μέσα και ξεκινήσαμε. Είχε και αστυνομία που πηγαινοερχόταν εκεί. Το είχα δει.

Έφυγα, γιατί δεν μπορούσα να μείνω πάνω από 15 ημέρες, δεν επιτρεπόταν. Γιατί, άμα σε πιάνουν και ειδικά αν είσαι Κούρδος θεωρούν ότι κάνεις παρανομία ή δουλεύεις με οργάνωση με Κούρδους με το ΠΕΚΕΚΕ. Μπορούν να σε προσβάλουν κιάλας. Και το άλλο θέμα με τους γονείς μου, ο πατέρας μου αρνήθηκε να πάρει Τούρκικη υπηκοότητα, που κατάγεται από εκεί και εκείνος και ο μπαμπάς του και η μαμά του και το χωριό μας είναι εκεί. Θα μπορούσαν να με βάλουν και φυλακή.

Στην Τουρκία είναι άσχημα. Και ειδικά για τους Κούρδους είναι ότι χειρότερο. Δεν μας θεωρούν σαν μια εθνικότητα.

Η αντιπαλότητα υπάρχει από τη Συνθήκη της Λοζάνης που πρόλαβαν οι Τούρκοι και έφυγαν με την Ευρωπαϊκή συμφωνία, αναγγελία σε χώρες, τότε οι Κούρδοι έπρεπε να μείνουν έτσι. Από τότε είναι, δηλαδή, οι Έλληνες με τους Πόντιους. Διακαιόταν κάθε εθνικότητα να έχει χώρους, αλλά οι Κούρδοι δεν είχαν, δεν ήταν μέσα στη συμφωνία. Γιατί, είναι ένας από τους λόγους που δεν θέλουν τους Κούρδους να είναι ενωμένοι, γιατί εκεί που είναι οι Κούρδοι είναι όλα πετρέλαιο, δηλαδή, πάνω στα πετρέλαια είναι. Είμαστε κομμένοι στα τέσσερα, ένα μικρό κομμάτι είναι στη Ρωσία, Σοβιετική Ένωση παλιά. Είναι συμφέρον και μας έχουν χωρίσει στα τέσσερα, έχουμε σύνορα μεταξύ μας. Οι Κούρδοι είναι οι πιο παλιοί που προέρχονται από Άραβες.

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;

Τους βρήκα στα ξενοδοχεία. Ερχόταν και εκεί και στα καφενεία που καθόσουν και πετάγονταν με τα Αραβικά. Ρε φίλε άμα θέλεις να φύγεις έλα... Την πρώτη φορά πλήρωσα 3.500,000 ευρώ για να φύγω από Τουρκία και να πάω Ελλάδα. Πολλά λεφτά για να μην περάσεις από τα νησιά.

13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.

Δεν τους βλέπαμε. Είχαν δικούς τους ανθρώπους οι οποίοι καθόντουσαν μέσα στο ξενοδοχείο. Δηλαδή, ο τύπος που καθόταν μέσα στο ξενοδοχείο συνενωνόταν μαζί τους. Ένας μας έβαλε στη βάρκα και έφυγε. Αυτοί που οδηγούσαν, δυο, ήταν Έλληνες. Μας έκαναν με το χέρι νοήματα, δεν μιλούσαν, δεν φώναζαν. Αυτοί που μας κανόνιζαν με τους διακινητές μας φερθήκαν άσχημα. Μας έλεγαν δεν πρέπει να μιλάμε και τέτοια.

14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.

Δεν μας υποσχέθηκαν τίποτα. Αυτοί φαινόταν ότι ήταν σε πολύ υψηλό χάρη λάιτ. Δηλαδή, αν έλεγες «εγώ δεν πάω μαζί σου» θα σου έλεγε φύγε.

15. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;

Όχι, δεν ενδιαφέρθηκαν καθόλου. Ήμασταν 45 άτομα καθόμασταν έτσι κολλητά στο ταχύπλοο, ήταν μικρό για πιο λίγα άτομα. Και όταν φτάσαμε είχε σκιστεί πίσω το δέρμα μου. Χτυπιόταν με τα κύματα, ήταν πλαστικό και είχαμε πολύ φόβο.

16. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;

Εννοείται, ναι. Μετάνιωσα ακόμα και αυτή τη στιγμή που ζω. Ήθελα να μείνω στη Συρία παρά να ήμουν εδώ. Αν είναι να πεθάνεις, όπου και να είσαι αν έχεις να ζήσεις θα ζήσεις. Εγώ έτσι πιστεύω. Αν η ώρα σου τελειώνει... Μπορεί να μην είναι η ώρα σου να πεθάνεις εκείνη τη στιγμή. Μπορεί να πέσει βόμβα και να τραυματιστώ, αλλά να μην πεθάνω

17. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.

Δεν το είπα στους διακινητές.

18. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Είναι πάρα πολύ άσχημοι άνθρωποι, γιατί ενδιαφέρονται μόνο και μόνο, όχι για τον πόνο των άλλων, μόνο λεφτά, να κάνουν μόνο λεφτά. Αν είχα άλλη επιλογή δεν θα έβαζα τον εαυτό μου να κάνω τέτοιο.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

19. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

20. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Μας περίμεναν ένας που οδηγούσε, εκτός από τον οδηγό ήταν τρία άτομα, σε ένα μέρος που ήταν παραλία. Αυτό που ξέρω θεωρητικά, από το φορητό που μας βάλανε και μας πήγαν Αθήνα, κατεβήκαμε κάπου στην Αθήνα, ήταν μια ώρα και είκοσι λεπτά, δεν ξέρω σε ποια παραλία μας άφησαν. Μας περίμενα αυτοί που ήταν συνεννοημένοι. Ήταν κλειστοί για να μην τους αναγνωρίζουμε, ήτανε λίγο σκληροί και μας είπαν να μην κάνουμε φασαρία, να μην μιλάμε, ούτε τίποτα να μην ακουστεί, γιατί σε περίπτωση που σταματήσει σε φανάρι το φορητό ας πούμε, σε κόκκινο φανάρι να μην ακουστόμε. Δηλαδή, ήτανε 45 άτομα. Άμα χτυπιόμασταν μέσα ή άμα μιλούσαμε... θα έπρεπε να ήμασταν τίποτα.

21. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.

Εγώ αυτό που θυμάμαι ήταν ότι έλεγαν Νέος Κόσμος. Ακόμα το θυμάμαι, ήταν χαράματα, πρωί. Εκεί ήταν ένας φίλος μου, τώρα βρίσκετε στην Αγγλία, παντρεύτηκε με μια Πολωνέζα και είναι στην Αγγλία, αυτός είχε βρει κάποιον να αφήσουμε κάποια χρήματα κάπου και όταν φτάνουμε να τους πάρω τηλέφωνο να τους πω πάρτε αυτά τα χρήματα, γιατί αν δεν πληρώνουμε δεν μας αφήνουν ελεύθεροι. Όταν πληρώσαμε μας άφησαν ελεύθερους. Εκεί με φιλοξένησε ο φίλος μου για ένα μήνα.

22. Αναφέρετε μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Έμενα στον φίλο μου και ήταν όλα εντάξει.

23. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.

Έτρεχα στο αλλοδαπών για τα χαρτιά μου και να βγάλω την ροζ κάρτα, το τρίπτυχο. Με αυτήν την κάρτα θα μπορούσα να μείνω στην Αθήνα χωρίς προβλήματα.

24. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Δεν χρειάστηκα δικηγόρους και διερμηνείς, τα έκανα όλα μόνος μου.

25. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Είχα σκεφτεί, επειδή μετά από οκτώ χρόνια πια δεν μπορούσα να μείνω μόνο με ροζ κάρτα, δηλαδή ντρεπόμουνα. Δεν μπορούσα να πάω εκτός Ελλάδας. Έπρεπε να είμαι μόνο Ελλάδα και να ανανεώνω την κάρτα κάθε έξι μήνες. Και σκεφτόμουνα να πάω σε άλλη χώρα μήπως έπαιρνα άσυλο, γιατί αυτό που είχα ήταν παραμονή άσυλο και έπρεπε να πάω κάπου να πάρω χαρτιά κανονικά για να μπορώ να ταξιδέψω και να δω έστω τους γονείς μου κάπου αλλού, εκτός Συρίας. Γιατί, δεν επιτρέπετε αν έχεις πάρει άσυλο σε Ευρωπαϊκές χώρες να πας στη χώρα σου. Τώρα οι γονείς μου είναι στην Τουρκία. Δεν μπορούν να πάνε στη Συρία.

Εγώ μια φορά έφυγα. Πήγα Γερμανία παράνομα, με διακινητές. Για εμένα ήταν πάρα πολύ δύσκολα. Μόνος μου προσπάθησα με κάποια χαρτιά που ήταν καθαρά, δεν ήταν πολύ πλαστά, απλά είχαν αλλάξει τη φωτογραφία και είχαν βάλει δικιά μου. Προσπάθησα και το κατάφερα, αλλά ήταν και εκεί πάρα πολύ δύσκολα. Ήμουν σε ένα μέρος που ήταν έξω από την πόλη, δυσκολευόμουνα πάρα πολύ.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

26. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Η σχέση μου είναι απλή σχέση. Δεν θα σου έλεγα ότι ενδιαφερόμουνα πολύ να έρθω εδώ να ασχοληθώ με το μεταναστευτικό. Υπήρξε ένας λόγος που οι φίλοι μου που ήμασταν μαζί στην Αθήνα βαρέθηκα πια και ήθελε να έρθει εδώ, όλο μου το έλεγε να έρθω εδώ, υπάρχει μια δουλειά να δουλέψω. Εγώ έφυγα από κομμωτήριο και ήρθα εδώ να δουλέψω και η σχέση μου εδώ είναι απλή σχέση, επαγγελματική.

27. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Από τότε που μπήκα στην Ελλάδα δουλεύω μέχρι αυτήν τη στιγμή.

28. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

Θα ήταν πάρα πολύ πιο άσχημα και ένα πράγμα θέλω να πω. Ότι υπάρχουν και είναι υπερβολικό να υπάρχουν τόσες πολλές διάφορες οργανώσεις. Μπορούσε να ήταν λιγότερες και να έκαναν πολύ πιο ενδιαφέροντα πράγματα για τους μετανάστες, εδώ στη Μυτιλήνη.

29. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Έχω ανθρώπους στην Ευρώπη, αλλά δεν έχουν πάει οργανισμοί να τους βοηθήσουν. Τα δυο τελευταία άτομα που πέρασαν από Ελλάδα και πήγαν έξω απλά γραφτήκαν στο Πανεπιστήμιο για να σπουδάσουν.

30. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Συνεργάζονται και μεταξύ τους και με το Κράτος.

31. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Εγώ δεν ζητάω τίποτα, ούτε περίμενα, ούτε θα περιμένω νομίζω.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

32. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Τώρα πια άμα θα πάω θα πάω για επίσκεψη, όχι για κάτι άλλο. Για ταξίδι, για να δω άλλο μέρος της Ευρώπης. Πια νομίζω ότι θα είναι δύσκολο μετά από αυτήν την ηλικία, είμαι 10 χρόνια στην Ελλάδα και δεν υπάρχει λόγος να φύγω.

33. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν πιστεύω ότι θα έχω προοπτική.

34. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Δεν έχω άτομα που να πέρασαν από συγκεκριμένες διαδικασίες, όπως κέντρα κράτησης.

35. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

36. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Είναι ο ξάδερφός μου εδώ και πολλά χρόνια στη Γερμανία. Μου έχει πει ότι είναι πολύ δύσκολα. Πρέπει να είσαι προετοιμασμένος για όλα, τουλάχιστον να ξέρεις ότι η Γερμανία δεν είναι χώρα να έρθεις να χτίζεις τα όνειρά σου, είναι τελείως διαφορετικό. Αυτός έχει πάει από το 88 – 89. Είναι παντρεμένος με Γερμανίδα, από την Ρωσία παντρευτήκαν.

37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.

38. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

III.2. ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΑΦΗΓΗΤΕΣ

5^η Συνέντευξη, 18/01/18

Όνομα: Ανώνυμος

Ετών: 18

Εκπαίδευση: Απόφοιτος Γυμνασίου

Επάγγελμα: -

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;

Για τον πόλεμο.

2. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.

Πολύ δύσκολα. Εκεί που ήμασταν είχε πολύ αστυνομία. Από τις ταυτότητες μπορούσαν να σε πιάσουν και να σε πάνε να πολεμήσεις. Εγώ πάντα ήμουν με τους γονείς μου και γλύτωσα. Για αυτόν το λόγο έφυγα από την χώρα μου. Αλλάζαμε σπίτι λόγω ασφάλειας.

3. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;

Οι γονείς μου δεν με αφήνανε να φύγω εκτός Συρίας για να τελειώσω το σχολείο και αυτό μου ήταν σαν να είμαι φυλακισμένος και δεν μπορούσα να βλέπω τη ζωή μου όπως την ήξερα από όλες τις πλευρές. Σκέφτηκα να φύγω για το λόγο να ζήσω σε μια χώρα που να έχει ασφάλεια και να μην κινδυνεύει η ζωή μου. Επειδή δεν μπορούσα να φύγω χωρίς να ενημερώσω το μπαμπά και τη μαμά μου. Ακόμα και για μισή ώρα να έφευγα έπρεπε να τους ενημερώσω, τότε θα φύγω και για ποιο λόγο θα πάω έξω. Πριν κλείσουν τα σύνορα, πριν γίνει ο χαμός έφυγα από τη Συρία στο Λίβανο και από το Λίβανο πήγα Τουρκία με βίζα, κανονικά. Πήγα στο αεροδρόμιο της Συρίας προς Λίβανο και από Λίβανο Τουρκία.

4. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Εννοείται ότι θα γύριζα, αλλά θα πρέπει να δω τι νόμος υπάρχει για τους ανθρώπους που δεν έχουν πάει στρατό.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Τις πρώτες τρεις μέρες που έφτασα στην Τουρκία ήμουνα χαρούμενος, γιατί είδα άλλη μια χώρα, άλλο κόσμο. Μετά από τρεις μέρες αισθανόμουν μόνος και δεν ήμουν τόσο χαρούμενος.

6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Έφτασα στο αεροδρόμιο και δεν με περίμενε κανένας.

7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας;

Στην Κωνσταντινούπολη, στην περιοχή Σαχίρ Καρασλί. Έμεινα σε ένα υπόγειο μαζί με άλλα άτομα (ήταν σαν ξενώνας). Υπήρξαν κάποια προβλήματα. Κλέβανε πολλοί αυτοί που ερχόντουσαν στον ξενώνα. Ένας φίλος μου από τη Γερμανία μου είχε εξηγήσει να μην πάω σε ξενοδοχεία και να χαλάω λεφτά, να πάω σε ξενώνα. Ρώτησε τη διεύθυνση και πήγα εκεί.

Οι Τούρκοι δεν μου φέρθηκαν άσχημα, γιατί δούλευα εκεί. Έπρεπε να είσαι τσαμπουκάς και να δουλεύεις. Υπήρξαν κάποιοι που δεν ήταν καλοί με τους Σύριους και κάποιοι που δεν ανακατεύονταν.

9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Δεν μας έδιναν τίποτα.

11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Στην Τουρκία έμεινα έξι μήνες και έφυγα χειμώνα. Ο λόγος που έφυγα από Τουρκία ήταν ότι δεν υπήρχε μια άλλη ευκαιρία για τους ανθρώπους για δουλειά, δεν είχε μέλλον. Η δουλειά ήταν πολύ κουραστική, πολλές ώρες. Δούλευα σαν εργάτης, δεν

είχα ένα επάγγελμα. Δούλευα στα εργαστήρια που έφτιαχναν παπούτσια, ράφτης, φουλ. Έφυγα από την Τουρκία παράνομα, με βάρκα.

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

- 12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;**

Για να φύγω από την Τουρκία είχαν ζητήσει 500 δολάρια και εγώ δεν τα έδωσα αυτά τα χρήματα στο χέρι. Τα έδωσα σε ένα τρίτο πρόσωπο που ήταν φίλος μου και τους είπα αν δεν φτάσω στην Ελλάδα, αν δεν με πάτε εκεί που πρέπει δεν θα πληρωθείτε. Τα λεφτά τα κράταγε ο φίλος μου και όταν έφτασα στην Ελλάδα πήρε τηλέφωνο τον φίλο μου και τους έδωσε τα λεφτά. Δίπλα στον ξενώνα που έμενα ήταν ένα μαγαζί, μια ταβέρνα, που το είχε Σύριος και οι διακινητές πήγαιναν εκεί και τρώγανε, πίνανε και έτσι τους γνώρισα.

- 13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.**

- 14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.**

Όχι.

- 15. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;**

Στην βάρκα έπρεπε να ήταν 30 άτομα, όπως μας είχαν πει, αλλά έβαλαν 70 άτομα και δεν μας δώσανε σωσίβια, εμείς αγοράσαμε.

- 16. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;**

Όχι.

- 17. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.**

- 18. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;**

Τους βλέπω ψεύτες, που σου λένε κάτι και δεν το κάνουν, για παράδειγμα σου λένε θα σε πάνε κάπου και πριν μας βάλουν στη βάρκα θα σας ταΐζουμε, θα σας φροντίζουμε και τίποτα δεν γίνεται.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

19. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

Όταν φτάσαμε στη Μυτιλήνη μας μάζεψε η αστυνομία, μας συλλάβανε οι λιμενικοί και μας ψάξανε, τι έχουμε πάνω μας, τι χαρτιά και τι άλλο υπήρξε μαζί μας, μαχαίρι και αυτά. Τα πήρανε. Όταν φτάσαμε έκανα προσευχή που φτάσαμε και είμαστε καλά.

20. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Οι λιμενικοί μας έδωσαν στην αστυνομία και μας φέρθηκαν καλά.

21. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.

Μας βάλανε σε βαν και μας πήγαν στη Μόρια. Κάποια πράγματα ήτανε καλά, γιατί ήμασταν ανήλικοι. Μας φροντίσανε, φαί μας δώσανε. Ήτανε δύσκολα, γιατί μόλις φτάσαμε εκεί μας κλειδώσανε μέσα και δεν μπορούσαμε να είμαστε ελεύθεροι. Είχε μια φορά την εβδομάδα βόλτα, σαν εκδρομή. Είχαμε κάποια επεισόδια με τους Πακιστανούς. Τσακωθήκαμε και πλακωθήκαμε με Πακιστανούς, ήταν πολλά άτομα αυτοί.

22. Αναφέρετε μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Οι οργανώσεις και οι φροντίστριες που ήταν μέσα δεν ήταν πολλοί καλοί μαζί μας, δεν μας φερόντουσαν καλά. Δικαιούμασταν να πάρουμε οι ανήλικοι κάτι άμπαν και δεν μας τα έδιναν. Η αστυνομία και οι σεκιούριτι μας φέρθηκαν νορμάλ. Και οι οργανώσεις μας φέρθηκαν εντάξει.

23. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.

Έγινε καταγραφή, τα στοιχεία μου, από πού είμαι, πήραν το διαβατήριο που το είχα πάνω μου και δήλωσα σαν ανήλικος. Μετά με πήρε μια φροντίστρια από το καμπ που είναι για τους ανήλικους και μου έδωσε κάποια πράγματα. Έδωσα δακτυλικά αποτυπώματα και ίριδα του ματιού. Εξέτασαν και τα δόντια μου για να δουν αν λέω αλήθεια για την ηλικία μου, γιατί μερικοί λένε ψέματα. Έβγαλα κάποιες ακτινογραφίες για τα πνευμόνια μου. Μου ζήτησαν να δώσω χαρτιά του αδερφού μου για επανένωση. Είναι στη Γερμανία.

24. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

25. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Σκέφτομαι να πάω στη Γερμανία. Θέλω να φύγω νόμιμα. Ο λόγος που θέλω να φύγω είναι γιατί δεν έχω κανένα συγγενή στην Ελλάδα.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

26. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Έχω καλές σχέσεις. Δεν είχα τίποτα, πρόβλημα με τις οργανώσεις.

27. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Στην αρχή όταν φτάσαμε μετά από μερικές μέρες, ούτε ένα μήνα μια οργάνωση, η Ηλιακτίδα, μας έδωσε ρούχα, φαί και μας πήγαν να μείνουμε σε ξενώνα. Μας έκαναν κάποια δρομολόγια, εκδρομές, εκτός ξενώνα.

28. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

29. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν ξέρω, δεν μου έχει πει ο αδερφός μου.

30. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Έχω φίλους στις οργανώσεις, παίζουμε σκάκι, αλλά δεν ξέρω αν συνεργάζονται με το Κράτος.

31. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Δεν περίμενα κάτι. Πιο πολύ ανάγκη είχαμε ρούχα και τέτοια και όταν το λέγαμε σε κάποιον φροντιστή μας έλεγε ότι δεν έχουμε. Λεφτά δεν υπάρχουν, η οργάνωση δεν στέλνει χρήματα. Έχουμε ανάγκη από χρήματα. Έχουμε παράπονα, όπως ότι βάζουν παραπάνω άτομα στο σπίτι και γίνονται φασαρίες, δεν μπορείς να ξεκουραστείς.

Υπάρχουν κάποια δωμάτια με κλιματιστικό και ανεμιστήρα και κάποια δεν έχουν. Αυτό δεν έπρεπε να είναι έτσι.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

32. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Θέλω να πάω στη Γερμανία που είναι ο αδερφός μου για να είμαι κοντά του, να τελειώσω το σχολείο και να σπουδάσω.

33. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Εκεί που θα πάω σκέφτομαι ότι δεν θα έχω πολύ ελεύθερο χρόνο. Θα έχω διάβασμα, δραστηριότητες. Πιστεύω ότι θα είναι πιο ευχάριστα, αλλά δεν ξέρω ακόμα, δεν μπορώ να πω σίγουρα.

34. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Μου έχει πει ο αδερφός μου ότι όταν πας νόμιμα σε κρατάνε για μια εβδομάδα σε καμπ ή σε ξενώνα και μετά από μια εβδομάδα δικαιούσαι να πας στον αδερφό σου.

35. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

36. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Δεν μου έχουν πει τίποτα.

37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.

38. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

Όνομα: Azdashir

Ετών: 18

Εκπαίδευση: Απόφοιτος Γυμνασίου

Επάγγελμα: -

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;

Πρώτα από όλα επειδή άρχισε ο πόλεμος. Δεν μπορούσα να πάω σχολείο. Δεν μπορούσα να μείνω, ήταν πολύ δύσκολη η κατάσταση. Ήθελα να δω το μέλλον μου, να συνεχίσω το σχολείο.

2. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.

Συνέχεια μάχες, βόμβες. Ήμουνα με μαμά και μπαμπά, με την οικογένειά μου. Όλοι φοβόμασταν, αλλά έβγαινα έξω.

3. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;

Επειδή είδα ότι δεν μπορούσα να συνεχίσω το σχολείο, επειδή με τον πόλεμο σταμάτησε, σκέφτηκα να πάω στην Τουρκία να δουλέψω και να βοηθήσω την οικογένειά μου, μίλησα με ένα φίλο μου που δούλευα στο λιμάνι για να πάω Τουρκία και με πήγε στο λιμάνι. Περιμέναμε δυο ώρες και πήγα παράνομα, επειδή το λιμάνι είχε κλείσει και δεν μπορούσαμε να βγούμε από τη Συρία. Ο φίλος μου το έκανε παράνομα. Όλοι πήγαν στην Τουρκία παράνομα με τα πόδια.

4. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Θα δούμε. Δεν ξέρω ακριβώς.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Είμαι Κούρδος από τη Συρία. Ξέρεις τι γίνεται με Τούρκους και Κούρδους, δεν μου αρέσουν αυτοί και δεν μου αρέσουν αυτοί, έχει φασαρία. Όταν έφτασα είχε αστυνομία και έπρεπε να προσέχω, είχε πολύ κόσμο. Στην Τουρκία πήγα σε ένα μαγαζί και πήρα εισιτήριο για Ισταμπούλ και περίμενα τρεις ώρες μέχρι να έρθει το λεωφορείο να με πάρει. Όταν περνάς παράνομα στην Τουρκία από το λιμάνι μπαίνεις σε κάτι χωριά και είσαι εντάξει, δεν σε πιάνει η αστυνομία. Αλλά στο λιμάνι πρέπει να προσέχεις, γιατί αν σε πιάσουν μπορεί να σε πάνε φυλακή.

6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Δεν ήταν κανέναν. Πέρασα παράνομα και προχώρησα.

7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας;

Πήγα στην Ισταμπούλ. Πήγα σε ένα κτήριο που δεν ήταν ολοκληρωμένο και ο υπεύθυνος ήθελε κάποιον για σκειούριτι για το κτήριο. Και κοιμόμουν εκεί, ήταν ένα δωμάτιο και έμενα εκεί. Δεν μου φερόταν καλά, ήταν δύσκολο και δούλευα έτσι 4 – 5 μήνες. Δεν μπορούσα να κάτσω εκεί, γιατί δούλευα και είχα μόνο για χαρτζιλίκι, δεν μπορούσα να στείλω λεφτά στους γονείς μου στη Συρία. Δεν μπορούσα να μαζέψω, είχα για το φαγητό μου.

9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Δεν μου έδωσε τίποτα.

11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Έκατσα στην Τουρκία πέντε μήνες. Στην Τουρκία ήταν ένας φίλος μου που δούλευε παράνομα και μετέφερε κόσμο στην Ελλάδα. Εγώ μάζεψα λίγα λεφτά και ήρθα εδώ.

Ο πρώτος λόγος που έφυγα είναι, γιατί δεν μπορούσα να μαζέψω λεφτά και ο δεύτερος λόγος επειδή είμαι Κούρδος δεν μου φερόντουσαν καλά.

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;

Ο φίλος μου με βοήθησε να έρθω στην Ελλάδα. Πήγα στην Τουρκία και είδα τον φίλο μου. Πλήρωσα 500 δολάρια. Είναι παραπάνω, αλλά επειδή είμαστε φίλοι πλήρωσα τόσα.

13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.

Μου φέρθηκε καλά, γιατί είναι φίλος μου.

14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.

Μου είπε ότι όταν θα πας στην Ελλάδα θα πάρεις ένα χαρτί και μετά θα μπορείς να πας όπου θέλεις στην Ευρώπη. Αλλά μια εβδομάδα πριν να έρθω έκλεισαν τα σύνορα. Αλλά πριν ήταν έτσι. Όταν αυτός έστειλε κόσμο εδώ στην Ελλάδα έφυγαν στην Ευρώπη.

15. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;

Ήταν δύσκολο. Δεν είναι εύκολο όταν ταξιδεύεις με βάρκα από την Τουρκία. Μέσα στη βάρκα ήταν πάνω από 30 άτομα. Το βράδυ που πήγαινα από την Ινσταμπούλ σε ένα χωριό στη θάλασσα όταν φτάσαμε ήρθε ένα βαν. Το βαν πήγαινε γρήγορα, ήταν γρηγορότερο από το λεωφορείο που ήταν από πίσω μας, 500 μέτρα μακριά από εμάς και υπήρχε traffic police και μας σταμάτησαν για να δουν αν ήμασταν μετανάστες από την Τουρκία, αλλά μας έχασαν και φτάσαμε στο χωριό. Δεν μας έπιασε η αστυνομία.

16. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;

Το ήθελα το ταξίδι, γιατί στη Συρία δεν μπορείς, οι μάχες είναι πολλές, ο πόλεμος μεγαλύτερος.

17. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.

18. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Είναι μαφία. Είναι περίεργοι άνθρωποι. Δεν είναι ακριβώς μαφία. Είναι δουλειά. Και στην Τουρκία και στη Συρία και εδώ είναι ίδιοι. Η μαφία είναι κάτι διαφορετικό. Κάνουν τι δουλειά τους. Αν συγκρίνεις τη δουλειά με τη μαφία είναι διαφορετικά, γιατί η μαφία κάνουν πολλές δουλειές παράνομα, δεν είναι σωστό. Και οι διακινητές είναι παράνομοι, αλλά είναι διαφορετικά από τη μαφία.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

19. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

Ήμουν με τον κόσμο που ταξιδέψαμε.

20. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Στη θάλασσα ήρθε το λιμενικό, μας έβαλαν σε ένα μεγάλο πλοίο και για μια με δυο ώρες μάζευε κόσμο εδώ και εκεί για να τους προστατέψουν και μας έβγαλαν στη στεριά, στη Μυτιλήνη. Ήταν έτσι και έτσι, δεν ήταν ούτε καλοί, ούτε κακοί. Αλλά ήταν κακοί, γιατί μας φώναζαν.

21. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.

Μας πήγαν στη Μόρια και έκατσα δυόμιση μήνες και μετά πήγα στην Ηλιακτίδα. Την πρώτη μέρα ο υπεύθυνος του καμπ μας είπε ότι πρέπει να μείνουμε εκεί, γιατί κανείς δεν μπορεί να σε προστατέψει και μετά από 50 ημέρες, ένα μήνα ή δυο μήνες, όταν βρούμε μια οργάνωση θα σε πάμε σε σπίτι. Και μας πήγαν στη Ηλιακτίδα. Στη Μόρια ήταν δύσκολη κατάσταση. Μόνο φαγητό και μετά έπρεπε να πλένεις τα ρούχα σου μόνος.

22. Αναφέρετε μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Ήταν καλά εκεί, οι οργανώσεις μας φέρονταν καλά.

23. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

Έδωσα συνέντευξη, μου πήραν δακτυλικά αποτυπώματα και μου έβαλαν βραχιολάκι με νούμερο. Μετά περιμένεις να πας να γράψεις το όνομά σου και γιατί ήρθες στην Ελλάδα και πήγαμε γράψαμε και μετά κάναμε συνέντευξη.

24. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Φαγητό ήταν εκεί, μεταφραστές ήταν εκεί, δικηγόροι ήταν εκεί. Τα ρούχα δεν ήταν καινούρια, ήταν έτσι και έτσι, αλλά εντάξει.

25. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Νόμιζα την πρώτη ημέρα που ήρθα εδώ θα έφευγα, όπως οι άνθρωποι που πήραν χαρτί και έφυγαν, δεν σταμάτησαν εδώ. Τώρα δεν ξέρω ακριβώς πότε θα φύγω. Περιμένω τα χαρτιά μου. Είναι ο αδερφός μου στη Γερμανία, έκανα reunification, αλλά υπάρχει πρόβλημα. Δεν το δέχτηκαν και μου είπαν ότι μπορώ να κάνω μόνο relocation. Όταν ήρθα στη Μόρια με ρώτησαν αν θέλω να κάνω reunification ή relocation. Τους είπα ότι θέλω να κάνω reunification, έκανα τα χαρτιά μου και μετά από έξι μήνες απορρίφθηκε και μου είπαν ότι μπορώ να κάνω relocation. Τώρα περιμένω για την απάντηση. Πριν σκέφτηκα να πάω στον αδερφό μου στη Γερμανία, αλλά τα χαρτιά μου δεν ξέρω τι έγιναν, χαμός... και άλλαξα για άλλη χώρα. Κάποια χώρα θα με διαλέξει, δεν ξέρω ακριβώς ποια, περιμένω για απάντηση. Η Ελλάδα είναι ωραία, μια χαρά, αλλά για δουλειά είναι δύσκολο. Η ζωή είναι δύσκολη, δεν υπάρχει μέλλον. Στην πραγματικότητα εδώ δεν υπάρχει μέλλον. Θα κάνεις χρόνια να βρεις δουλειά, δύσκολη κατάσταση. Το ξέρεις καλύτερα από εμένα.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

26. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Στη Μόρια είχα καλές σχέσεις με τους οργανισμούς. Ξέρω και κόσμο από PRAXIS, ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ. Ήξερα μεταφραστές, σεκιούριτι.

27. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Η UN, η PRAXIS, η ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ είχε μεταφραστές για Αραβικά και Ελληνικά. Τα φαγητά ήρθαν έτοιμα, δεν ξέρω από πού. Ήταν καλά. Στην Ελλάδα δεν ξέρουμε πως είναι, αλλά εντάξει ήταν καλά. Μας δώσανε ρούχα, πετσέτες. Δεν μου έδωσαν ότι ήθελα, τα βασικά. Αφρόλουτρο, σαμπουάν.

Έκανα κάποιες δραστηριότητες με τις οργανώσεις, αλλά μέσα στη Μόρια, δεν μπορούσα να βγω έξω.

Είχε γραφεία και για ότι ήθελες πήγαινες εκεί και ρώταγες την υπεύθυνη τι θέλεις. Αν έχει θα σου δώσει, αν δεν έχει θα περιμένεις.

Είχε ένα room game και παίζαμε παιχνίδια.

28. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

Δεν θα ήταν καλά. Τώρα είναι καλύτερα, γιατί είναι καμπ, δεν είναι σπίτι.

29. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν μου έχει πει.

30. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Ναι. Συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος.

31. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Τίποτα, δεν σκέφτηκα.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

32. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Θέλω να πάω στην Ευρώπη για ένα καλύτερο μέλλον. Να βρω δουλειά, να τελειώσω το σχολείο.

33. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Δεν ξέρω ακόμα, γιατί είναι πρώτη φορά που κάνω έτσι. Θα δω τότε. Αλλά κοίτα να δεις θα είναι λίγο καλύτερα.

34. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Πήγε σε καμπ. Πρέπει να πάει σε καμπ και όταν πάρει τα χαρτιά του μπορεί να πάει σε σπίτι.

35. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Έτσι είναι, τους δίνουν.

36. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Δεν μου έχει πει. Δεν ρώτησα.

37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.

Σε καμπ.

38. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

Τους παίρνουν, τους πηγαίνουν σε καμπ, όπως εδώ και όταν πάρουν τα χαρτιά τους πάνε σε σπίτι.

Όνομα: Jabr Saada

Ετών: 17

Εκπαίδευση: Απόφοιτος Δημοτικού

Επάγγελμα: -

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

39. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;

Ο λόγος είναι ξέρετε, ο πόλεμος.

40. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.

Ήταν πολύ τρομερό, πολύ δύσκολο. Εγώ αυτά που έζησα, αυτά που είδα δεν ήταν όπως την αρχή. Δεν είχε ασφάλεια. Δεν πολεμούσαν μέτωπο με μέτωπο, αλλά δεν ήξερες που θα σκοτωθείς. Έχουν βάλει βόμβες στα αυτοκίνητα, παντού. Ήταν επικίνδυνα, κινδύνευε η ζωή μας. Στην αρχή που ξεκίνησε ο πόλεμος, στη Χουμ, η πόλη το 2011, ένα μήνα περίπου δεν έβγαινα από το σπίτι, δεν μπορούσα να κυκλοφορήσω. Δεν πήγαινα πουθενά. Τα σχολεία είχαν κλείσει.

41. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;

Οι γονείς μου είχαν κανονίσει. Μας είπαν ότι επειδή έχουν κάποιους συγγενείς στη Μάλτα, είχαν πει στον πατέρα μου να μας στείλει τα παιδιά. Από την πόλη Χουμς μετακινηθήκαμε και πήγαμε στη Λιβύη, σύνορα με Τουρκία, άμα βλέπεις το χάρτη. Εκεί προσπαθούσαμε δυο τρεις φορές. Πάντα υπάρχουν οι Τούρκοι, μας πυροβολήσανε με όπλα για να μην μπορούμε να περάσουμε τα σύνορα. Τα έζησα αυτά με φόβο, αλλά ο στόχος μας ήταν να περάσουμε τα σύνορα.

42. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Ναι. Εννοείται ότι θα πάω.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

43. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Μόλις φτάσαμε εκεί μας βάλανε σε ένα σπίτι, ίδιο με αυτό (σε αυτό που μένουμε τώρα), ήμασταν πολλά άτομα, μαζέψαμε κάποια χρήματα, για μένα και την αδερφή μου 200 δολάρια πήρανε για να μας μετακινήσουνε κάπου αλλού. Εκτός από τα 100 δολάρια που έδωσε ο καθένας είχαμε δώσει και πριν, για να περάσουμε τα σύνορα, να μας βάλουν στην Τουρκία. Μας σταματήσανε κάπου πριν. Φτάσαμε σε ένα σπίτι για να μείνουμε και μας είπαν αν δεν πληρώσετε δεν θα μείνετε σε ένα σπίτι. Εκεί πληρώσαμε αναγκαστικά για να μείνουμε κάπου.

44. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Βέβαια περίμεναν κάποιοι σε αυτό το σπίτι, απλά πριν έμενε ένας θεός μου στην Τουρκία και είχε μάθει ότι θα ερχόμασταν και θα παράλαβε από αυτούς. Περιμέναμε ώρες.

45. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

Μας περίμεναν και μας πήγαν στο σπίτι.

46. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας;

Αυτοί που μας έβαλαν στο σπίτι μας φέρονταν πολύ άσχημα. Μόνο κάποιοι που οδηγούσαν ήταν καλοί οι άλλοι όχι.

47. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας;

Μείναμε στο σπίτι μια ώρα και φύγαμε, γιατί είχαμε τον θείο μας.

48. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Όχι. Αυτοί ήταν διακινητές και δεν μας έδωσαν τίποτα.

49. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Φύγαμε πέρσι 26 Οκτωβρίου έφυγα από τη Συρία και 3 Δεκεμβρίου έφυγα από την Τουρκία και 4 Δεκεμβρίου ήμουνα στην Ελλάδα. Στην Τουρκία έζησα ενάμιση μήνα.

Ήμασταν πολλά άτομα και φύγαμε με μια βάρκα που ήταν ξύλινη, δεν ήταν από αυτά τα φουσκωτά και μετά 7 ώρες μείναμε μέσα στη θάλασσα. Μετά είδαμε ένα πλοίο που ήταν αστυνομία, μάλλον διασώστες, λιμενικοί από την Ελλάδα. Μας συλλάβανε. Στην Τουρκία δεν αισθανόμασταν καλά με τους Τούρκους, οι Τούρκοι δεν μας θέλουν. Δεν ήθελα να μείνω στην Τουρκία.

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

50. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;

Το κανόνισε η μαμά μου και δώσαμε στην αρχή 100 δολάρια και μετά άλλα 100 για να μας πάνε σε αυτό το μέρος, στο σπίτι στην Τουρκία.

51. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.

Ήταν διαφορετικοί διακινητές. Από τη Συρία ήταν νορμάλ άνθρωποι, είχαν ανάγκη για κάποια χρήματα, εντάξει δεν μας πείραξαν. Στην Τουρκία άλλαξε η κατάσταση. Τα μάτια τους ήταν στα λεφτά, να πάρουνε λεφτά.

52. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.

Όχι, δεν ήταν, καμία σχέση με αυτά που είπανε. Για παράδειγμα, είχαμε πάνω μας κάποια διαβατήρια, εγώ και η αδερφή μου και μας είπανε αν δουν αυτά τα διαβατήρια οι έλληνες θα σας χτυπήσουνε και δεν ήταν έτσι.

53. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;

Αισθανόμουν ασφάλεια επειδή ο διακινητής μιλούσε, επικοινωνούσε με έναν άλλον διακινητή στο τηλέφωνο για αν συμβεί κάτι να μας εξηγήσει πως θα πάμε στους λιμενικούς να μας διασώσουν.

54. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;

Όχι.

55. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.

56. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Τους χαρακτηρίζω σαν μαφία. Δεν τους νοιάζει τίποτα, οι ζωές των ανθρώπων, να σκοτωθείς, μόνο και μόνο για να πάρει χρήματα. Να πληρώσεις τη ζωή σου για το στόχο που έχει, τα λεφτά.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

57. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

Σαν να ήμουν θάνατος και ξανά έζησα. Η Ελλάδα δεν μας πρόσφερε τίποτα.

58. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Όταν φτάσαμε στην Ελλάδα μετά από λίγες ημέρες ήταν αυτός ο τύπος, ένας συγγενής από τη Μάλτα και έφυγε. Υπήρχε αστυνομία στα σύνορα και μας βάλανε στα κλούβα. Καλά μας φερθήκανε.

59. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.

Στη Μόρια. Ότι και να είχα δει στη Μόρια ήταν καλύτερα από την Τουρκία. Κάναμε κάποιες δραστηριότητες με τις οργανώσεις, παίζαμε μπάλα, κάναμε κάποια μαθήματα, ενδιαφέροντα. Ότι και να ήτανε ήταν καλύτερα από την Τουρκία.

60. Αναφέρετε μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Αστυνομία, security, αυτοί που δουλεύουν εκεί. Καλά ήταν, από όλες τις πλευρές.

61. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.

Όταν φτάσαμε οι διαδικασίες ήταν να πάρουμε τα ονόματά μας, τα στοιχεία μας και μας βάλανε σε ένα καμπ που ήταν ξεχωριστό, για ανήλικους. Εκεί περιμέναμε μέχρι να μας πάρει η Ηλιαχτίδα. Μας πήραν δακτυλικά αποτυπώματα και ίριδα ματιού. Μας δώσανε κάρτα υγείας από τους γιατρούς (για αρρώστιες, για ασθένειες) και μια

απόφαση από την αστυνομία. Ήταν ένα χαρτί, δεν ξέρω τι ήτανε. Το χαρτί καταγραφής ξέρω πως είναι.

62. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Μας δώσανε όλα αυτά. Καλά ήτανε.

63. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Έχω κάνει επανένωση και περιμένω τώρα, είμαι στην αναμονή για το εισιτήριο για να φύγω στη Γερμανία.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

64. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Καλά είναι.

65. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Η γνώμη μου είναι ότι εργάζονται από την ψυχή τους. Μου δώσανε φαγητό, ρούχα, παπούτσια. Κάνω μαθήματα αγγλικά και ελληνικά και ζωγραφική.

66. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

Δεν ξέρω.

67. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Ο φίλος μου είναι εκεί εδώ και ένα μήνα και δεν έχει καμία σχέση με οργανισμούς, στη Γερμανία. Η θεία μου έχει καλή σχέση με τις οργανώσεις.

68. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Ναι.

69. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν;

Πίστευα ότι δεν θα είναι όπως τα άλλα, όταν πριν έρθω εδώ. Νόμιζα πως θα ήταν όπως μας έχουν περιγράψει, όπως στην Τουρκία, σε ένα καμπ που δεν θα υπάρχει καμία βοήθεια μέχρι να πάρεις το άσυλο. Αλλά ήταν καλύτερα.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

70. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Σκέφτομαι να πάω να τελειώσω το σχολείο, να σπουδάσω. Έχω και συγγενείς. Εκεί είναι ο αδερφός μου και η θεία μου.

71. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Θα είναι το ίδιο, δεν θα είναι πολύ διαφορετικό από την Ελλάδα. Άμα πάρω άσυλο και εκεί και εδώ θα δουλέψω, θα σπουδάσω, απλά εκεί είναι μάλλον λόγω συγγενείς που υπάρχουν εκεί.

72. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Δεν ξέρω που θα βρίσκομαι εκεί, απλά ξέρω ότι μετά από κάποιους μήνες θα βρεθώ με τη θεία μου. Επειδή η θεία μου πήγε παράνομα όταν ήταν ανοιχτά τα σύνορα καμία σχέση με τις διαδικασίες που θα πάω εγώ νόμιμα. Κάποιες υπηρεσίες από τη Γερμανία κάνουν επανένωση, έχει διαφορά. Η θεία μου πήγε πρώτα σε καμπ, όπως εδώ.

73. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Η θεία μου δεν μου τα έχει πει όλα αυτά, αλλά έχω έναν φίλο μου και μου έχει πει ότι είναι το ίδιο περίπου με την Ελλάδα.

74. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Δεν μου λένε τι μπορεί να ζήσω και πως είναι η ζωή στην Ευρώπη, αλλά το έχω στο μυαλό ότι θα μου είναι χαρά να φτάσω εκεί. Και οι άλλοι που έφτασαν δεν έλεγαν τίποτα, απλά ήταν χαρούμενοι που έφτασαν εκεί.

Όνομα: Islam

Ετών: 17

Εκπαίδευση: Δευτέρα Λυκείου

Επάγγελμα: -

1^η Θεματική ενότητα: Γενικές Ερωτήσεις

1. Μπορείτε να μας περιγράψετε τους λόγους που φύγατε από τη χώρα σας;

Για τον πόλεμο.

2. Περιγράψτε μας την κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα σας και πως ήταν η ζωή σας.

Σταμάτησα το σχολείο, πήγα σε άλλο σπίτι, κάθε μέρα αλλάζαμε σπίτι. Η γιαγιά μου πέθανε. Πολλά άτομα από τν οικογένεια μου από τον φόβο έχουν ψυχολογικά προβλήματα. Εγώ που ήμουνα στη Συρία από το φόβο έχω ψυχολογικά.

3. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε όλα όσα συνέβησαν μέχρι να φτάσετε σε άλλον προορισμό και ποιος ήταν αυτός;

Ήταν πάρα πολύ δύσκολο το ταξίδι. Από την Συρία πήγα στην Τουρκία. Μίλησα με τα άτομα αυτά που τα κάνουν κρυφά. Πλήρωσα λεφτά για να φύγω. Πιο πριν έφυγε η θεία μου και ήξερα ότι αυτός ο άνθρωπος παίρνει λεφτά στα κρυφά και μπορεί να μας βοηθάει και εμείς πήραμε το κινητό του και κανονίσαμε μαζί του, γιατί θέλαμε να φύγουμε. Αυτός μας έστειλε από τη Δαμασκό μέχρι το Καρμεσλί και από εκεί και πέρα δώσαμε τα λεφτά και ξεκινήσαμε να ξέρουμε όλη την ομάδα, πως δουλεύουν, κρυφά.

4. Αν καλύτερευαν τα πράγματα θα επιστρέφατε στην πατρίδα σας;

Βεβαίως.

2^η Θεματική ενότητα: Τουρκία

5. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Τουρκίας.

Καταρχήν, εγώ ήμουν το μόνο κοριτσάκι μέσα σε επτά άτομα, άντρες και άλλοι πέντε ακόμα. Εγώ ήμουν με τον αδερφό μου και ξέρεις οι Ταλιμπάν... επειδή ήμουν μόνο εγώ κορίτσι τους είπα περιμένετε λίγο, όταν φτάσουμε. Στα σύνορα ήταν 12 άντρες και όλοι με κοιτάζαν και ήθελαν να με βιάσουν. Και τους είπα περιμένετε λίγο θα το κάνω, περιμένετε. Από το φόβο το είπα. Στο δρόμο έστειλα μήνυμα στον μεγάλο άνθρωπο που μας έφερε και του είπα τι μου ζητούσαν και αυτός ήταν καλός μαζί μου. Από εκεί και πέρα μίλησε αυτός ο μεγάλος με τα παιδιά που ήρθαν μαζί και τους είπε να προσέχετε ή κάτι τους είπε και είπε να στείλουν αυτά τα παιδιά σε ένα σπιτάκι μεγάλο. Πήγαν όλοι για να πάνε σε αυτό το σπιτάκι και εγώ είπα δεν θα μπω μέσα μαζί σας. Έμεινα έξω και μετά ο μεγάλος τους έπαιρνε τηλέφωνο και τους είπε ότι θα στείλει αυτοκίνητο να πάρει εμένα, το κορίτσι. Όλο αυτό που έγινε δεν το είχε καταλάβει ο αδερφός μου, τι ήτανε και τι είχα. Εγώ φοβόμουν πάρα πολύ μέσα μου και δεν μπορούσα να το πω στον αδερφό μου, γιατί αν θα ήξερε κάτι ο αδερφός μου θα είχε πεθάνει, θα γινόταν πόλεμος με τα αγόρια.

6. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Στα σύνορα ήταν και άλλα παιδιά και διακινητές.

7. Περιγράψτε μας αν αντιμετωπίσατε μόνο υποδοχή ή και σύλληψη. Αν σας συνέλαβαν που σας μετέφεραν;

Οι διακινητές μας πήγαν σε σπίτι. Σε ένα σπίτι πολύ μακριά και μόνοι τους. Εκεί στα σύνορα είχε πολλούς Κούρδους που είχαν βόμβες και όπλα για να τα πάνε στην Τουρκία. Όπως στέλνουν ανθρώπους στέλνουν και όπλα. Έχουν τσάντες στην πλάτη και είναι γεμάτες με όπλα και βόμβες.

8. Περιγράψτε μας τον χώρο παραμονής και την συμπεριφορά των ατόμων απέναντί σας;

Πήγα σε ένα μικρό χωριό, στο Ρεζεταλμπε (Gazlatabe), είναι πολύ κοντά στα σύνορα. Μείναμε μια εβδομάδα και μετά φύγαμε για Σμύρνη. Ήταν ένα μοντέρνο σπίτι και πριν έμενε εκεί ο διακινητής με την οικογένειά του και είχε τα πάντα μέσα. Έμεινα εγώ, ο αδερφός μου, η ξαδέρφη μου και ο γαμπρός μου. Πολύ καλό σπίτι. Ήταν καλές οι σχέσεις, γιατί είμαστε συγγενείς. Είμαι αρραβωνιασμένη και ο γαμπρός είναι

στη Γερμανία και μου είπε να πάω σε άλλη ομάδα, με έστειλε στην ομάδα που είναι στη Σμύρνη. Αλλά σε αυτό το σπίτι ήταν και ο διακινητής με την οικογένειά του. Πήρε πολλά λεφτά από εμάς και προσπάθησε να μας κλέψει, αλλά δεν τα κατάφερε.

9. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονής σας;

Απλά μας πήγαν στο σπίτι και μας άφησαν.

10. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Είχαμε λίγα ρούχα, δεν τα χάσαμε στο ταξίδι. Είχαμε λεφτά και αγοράζαμε φαγητό. Δεν είχαμε δικηγόρους και διερμηνείς, ήμασταν μόνοι μας.

11. Αναλύστε μας πότε και πως φύγατε από την Τουρκία και γιατί;

Έμεινα μια εβδομάδα και μετά έφυγα για Σμύρνη. Πήγαμε στη στάση που είναι τα λεωφορεία και βγάλαμε εισιτήριο για Σμύρνη και έφυγα. Έφυγα γιατί μου το είπε ο γαμπρός, ότι έχει άλλους στην Σμύρνη. Μετά πήγα στην Ελλάδα, στη Μυτιλήνη, γιατί πρέπει να πάω στη Γερμανία. Δεν ήξερα ότι ήταν κλειστά τα σύνορα και δεν θα μπορώ να φύγω.

3^η Θεματική ενότητα: Διακινητές

12. Περιγράψτε μας πως ήρθατε σε επικοινωνία με άτομα που μπορούσαν να σας μεταφέρουν σε άλλον τόπο και ποια ήταν αυτά τα άτομα. Υπήρχε χρηματικό κόστος;

Η θεία μου με βοήθησε. Όταν έκανα δυο βήματα κάποιος ήρθε και μου είπε δώσε χρήματα. Για ένα άτομο ζήτησαν 700 δολάρια για να πάω στα σύνορα της Τουρκίας και μετά πλήρωσα άλλα 100 δολάρια για μεταφορικά που μας πήγανε, αλλά πλήρωσα και στη Συρία πριν να φύγω πολλά, γιατί από τη Δαμασκό μέχρι το Κάμεσλη έφυγα με αεροπλάνο, 2.000 ευρώ έδωσα για αεροπλάνο και διακινητές. Αυτά πριν φτάσω στην Τουρκία. Μετά έδωσα τα άλλα 800 ευρώ.

13. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές από την αρχή και μέχρι τον προορισμό σας.

Οι διακινητές μιλούσαν δυο γλώσσες, Αραβικά και Κουρδικά. Όταν θέλουν να πουν κάτι μεταξύ τους μιλάνε Κουρδικά για να μην καταλαβαίνουμε εμείς. Εγώ τους είδα

καταρχήν ότι είναι για να τρώνε λεφτά και μια στιγμή τους είδα ότι μας κοιτούσαν με καλό μάτι, «κρίμα αυτά τα παιδιά, γιατί είναι μικρά». Στην αρχή είναι καλοί για να μας τραβάνε. Μετά ξεκίνησαν στο δρόμο που περπατούσαμε με κοιτούσαν πολύ άγρια και φοβήθηκα.

14. Αναλύστε μας αν ότι σας υποσχέθηκαν οι διακινητές πραγματοποιήθηκε.

Δεν μας υποσχέθηκαν τίποτα.

14. Οι διακινητές φρόντισαν για την ασφάλειά του ταξιδιού;

Επειδή πληρώσαμε παραπάνω λεφτά μας προσέχανε. Για άλλους μπορεί να μην προσέχανε.

15. Συναντήσατε περίπτωση κατά την οποία μετανιώσατε για το ταξίδι και γιατί;

Όχι. Από την αρχή ήθελα να φύγω, γιατί έχω τον αρραβωνιαστικό μου στη Γερμανία. Αλλά από την άλλη δεν ήθελα να φύγω λόγω της μαμάς που έμεινε εκεί. Στα αλήθεια μόλις έφτασα στην Τουρκία έκλαιγα. Πιο πριν δεν με έπιασε αυτό, απλά μόλις έφτασα στην Τουρκία έκλαιγα και είπα «θέλω να γυρίσω πίσω».

16. Περιγράψτε μας πως σας αντιμετώπισαν οι διακινητές όταν τους ανακοινώσατε ότι μετανιώσατε για το ταξίδι.

Δεν είπα τίποτα.

17. Πως θα χαρακτηρίζατε τους διακινητές και γιατί;

Πεινάνε για λεφτά. Είναι μαφία. Όλοι πεινάνε για λεφτά. Είναι μερικοί που είναι καλοί από μέσα τους, αλλά θέλουν λεφτά και κάνουν αυτήν τη δουλειά. Όλοι για λεφτά. Μπορούν να βρουν άλλη δουλειά για να μαζέψουν λεφτά, αλλά εδώ βγάζουν πιο πολλά.

4^η Θεματική ενότητα: Ελλάδα

18. Περιγράψτε μας τι συνέβη όταν φτάσατε στα σύνορα της Ελλάδας.

Αυτή είναι άλλη ιστορία. Πως δεν πέθανα. Ήρθα με βάρκα. Ήρθαμε νύχτα και παρά λίγο να σπάσει η βάρκα και να πεθάνουμε. Έφευγα και άναψα ένα φακό και ήρθε η αστυνομία και εμείς σκεφτήκαμε ότι είναι από την Τουρκία και τρέχαμε όσο μπορούσαμε γρήγορα για να μην μας πιάσουν και μας γυρίσουν πίσω στην Τουρκία και μετά καταλάβαμε ότι ήταν ελληνική αστυνομία. Αυτό έγινε μέσα στη θάλασσα

και τρέξαμε πάρα πολύ γρήγορα για να μην μας πιάσουν, γιατί αν γυρίσεις πίσω θα πληρώσεις από την αρχή. Επειδή παραλίγο να σπάσει η βάρκα και να πεθάνουμε άνοιξα τον φακό για να μας δουν ότι είμαστε άνθρωποι, γιατί τώρα που φτάσαμε να πεθάνουμε; Ας μας πάρουν όποιοι είναι, ελληνική αστυνομία, τούρκικη αστυνομία.

19. Περιγράψτε μας με ποιο τρόπο σας συμπεριφέρθηκαν τα άτομα που σας υποδεχτήκαν και ποια ήταν αυτά τα άτομα;

Μας υποδέχτηκε η ελληνική αστυνομία. Οι αστυνομικοί είχαν πολλά νεύρα. Μια αστυνομική έδειρε την ξαδέρφη μου στη βάρκα, γιατί αυτή φοβήθηκε πάρα πολύ ενώ καθόταν σηκώθηκε και φώναζε «βοήθεια, βοήθεια» και η αστυνομικός την χτύπησε για να σταματήσει.

20. Πείτε μας που σας μετέφεραν όταν σας συνέλαβαν και περιγράψτε μας αυτόν τον χώρο.

Στη Μόρια. Μόλις φτάσαμε κοιμηθήκαμε. Φτάσαμε 2:00 η ώρα τη νύχτα. Ήταν φυλακή. Από την κούραση κοιμηθήκαμε στο πάτωμα και μετά που σηκωθήκαμε ήρθαν άλλοι από τη Συρία και μας είπαν ελάτε να κοιμηθείτε μέσα στη σκηνή. Όταν έφτασα εγώ δεν ήταν πολλοί κόσμος, έφτασα 29 Μαρτίου.

21. Αναφέρετέ μας ποιο ήταν το προσωπικό στο χώρο παραμονή σας και περιγράψτε μας την συμπεριφορά τους απέναντί σας.

Είχε μέσα αστυνομία, Ύπατη Αρμοστεία και Ερυθρό Σταυρό. Δεν μας έκαναν τίποτα. Σε αφήνουν μόνη σου και εσύ να ψάχνεις για τα χαρτιά σου. Η αστυνομία μας έλεγε μην βγαίνετε έξω από εδώ που σας έχουμε (ο χώρος για συνέντευξη, αποτυπώματα, κτλ), να προσέχετε. Και εγώ στα αλήθεια είχα πολλά νεύρα. Κάθε μέρα, δυο τρεις φορές μαλώναμε με την αστυνομία.

22. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περάσατε μέσα στο χώρο παραμονή σας.

Μας βάλανε μέσα και δεν μας ρώτησε κανείς τίποτα, δεν μας ζήτησαν τίποτα. Νομίζαμε ότι σε λίγο θα φεύγαμε για Γερμανία, χωρίς χαρτιά, χωρίς τίποτα. Μετά που ήρθαμε στην Ηλιακτίδα τότε φτιάξαν τα χαρτιά μας. Και με την Ηλιακτίδα κατάλαβα λίγο τι συμβαίνει.

23. Αναλύστε μας ποιες παροχές σας πρόσφεραν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Υπήρχαν μεταφραστές. Για αυτό το φαγητό τι να σου πω, δεν ήταν φαγητό. Έμενα σε κοντέινερ και είχε μέσα τουαλέτα. Έχουν και κλιματιστικά, αλλά δεν λειτουργούν, γιατί θέλουνε ρεύμα.

24. Αναλύστε μας τι σκέφτεστε για το πότε και πως θα φύγατε από την Ελλάδα και γιατί;

Καταρχήν, θέλω να φύγω από την Ελλάδα για να προχωρήσω σε Πανεπιστήμιο. Στη Γερμανία θέλω να πάω και να προσπαθήσω να κάνω ότι μπορώ για να μαζέψω την οικογένειά μου. Η μαμά μου είναι ακόμα πίσω στη Συρία, με την αδερφή μου. Να τους βοηθήσω να έρθουν, να μαζευτούμε σαν μια καλή οικογένεια. Σκέφτομαι σε πέντε, σε έξι μήνες μπορεί να έχω τελειώσει. Με αεροπλάνο να φύγω.

5^η Θεματική ενότητα: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

25. Περιγράψτε μας τη σχέση σας με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφεστε.

Δεν αφήσαμε οργάνωση για οργάνωση. Καταρχήν, πηγαίναμε να ρωτήσουμε για τα χαρτιά μας, τι πρέπει να κάνουμε για να μάθουμε κάτι. Δεν απάνταγε κανείς. Μετά εγώ έκανα παρέα μαζί τους μήπως και κερδίσω κάτι, τελικά τίποτα. Μόλις έφευγαν οι άλλοι, η ξαδέρφη μου, εγώ έμενα και έκανα παρέα μαζί τους.

26. Περιγράψτε μας τις υλικές και μη υλικές παροχές που σας προσφέρουν οι ΜΚΟ.

Κάθε μέρα πεθαίνουν άνθρωποι και κανείς δεν τους βοηθάει. Ότι μας δίνουν είναι λίγα, λίγο φαί, λίγα ρούχα, λίγες κουβέρτες. Τα λόγια τους είναι καλά, αλλά είναι ψέματα.

27. Περιγράψτε μας πως πιστεύετε ότι θα ήταν η κατάσταση χωρίς την παρουσία των ΜΚΟ.

Τα πράγματα θα ήταν ίδια.

28. Αναλύστε μας τη σχέση με τους διάφορους οργανισμούς που συναναστρέφονται άνθρωποι που γνωρίζετε στις χώρες της Ευρώπης.

Αυτούς που ξέρω δεν είναι ευχαριστημένοι με τις ΜΚΟ.

29. Πιστεύετε ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Κράτος στο οποίο δρουν;

Όχι, δεν το πιστεύω.

30. Αναλύστε μας τι περιμένετε να σας προσφέρουν οι ΜΚΟ και τι τελικά σας προσφέρουν.

Αυτό που με βοηθάει είναι ότι είμαι ανήλικη. Παίζει ρόλο που είμαι μικρή, γιατί πρέπει να με βοηθήσουν. Πίστευα ότι θα με βοηθούσαν με τα χαρτιά μου.

6^η Θεματική ενότητα: Ευρώπη

31. Περιγράψτε μας γιατί θέλετε να πάτε σε χώρα της Ευρώπης.

Δεν θέλω Ευρώπη, ήθελα να ξεφύγω από τον πόλεμο. Αλλά τώρα που είμαι εδώ θέλω να πάω στην Ευρώπη για να σπουδάσω. Έχω όνειρα. Θέλω να βοηθήσω την οικογένειά μου. Στην Ελλάδα δεν μπορώ να τα κάνω αυτά.

32. Αναλύστε μας τι προοπτική πιστεύετε ότι θα έχετε στις χώρες της Ευρώπης.

Θα είναι ωραία ζωή. Θα είναι καλύτερα εκεί. Έχω τέσσερις θείους εκεί στη Γερμανία. Θα βρω δουλειά, θα μάθω τη γλώσσα.

33. Περιγράψτε μας τις διαδικασίες από τις οποίες περνάνε συγγενικά ή φιλικά σας άτομα όταν φτάνουν στην Ευρώπη.

Αυτό που ξέρω είναι ότι πήγαν σε καμπ. Κάποιοι που ήταν παντρεμένοι πήγαν στους συζύγους, σε σπίτι. Από το καμπ μπορούν να φύγουν όταν φτιάξουν τα χαρτιά τους και πάρουν άδεια παραμονής.

34. Αναλύστε μας ποιες παροχές τους προσφέρουν (σίτιση, ρουχισμό, δικηγόρους, διερμηνείς, κα).

Εκεί η κατάσταση είναι πιο καλή, τους δίνουν. Μένουν σε ξενοδοχεία στη Γερμανία. Επειδή είναι καλά δεν θέλουν να φύγουν.

35. Περιγράψτε μας την εμπειρία των προσώπων που γνωρίζετε από τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Είναι όλοι σε καλή κατάσταση, αξίζει το ταξίδι.

36. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, που μεταφέρονται όταν φτάνουν σε χώρες της Ευρώπης.

Στη Γερμανία πάνε σε ξενοδοχείο ή σε σπίτι αν έχουν εκεί συζύγους.

37. Περιγράψτε μας, αν γνωρίζετε, από συγγενικά ή φιλικά άτομα, από ποιες διαδικασίες περνάνε στις χώρες της Ευρώπης.

Ομοίως με 36.

IV. Πρακτικά Συμμετοχικής Παρατήρησης

Στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών και Προσφύγων στη Μόρια το μόνο που αλλάζει είναι ο καιρός. Άλλοτε έχει ασφυκτική ζέστη, σε καίει ο ήλιος και αναμένεις στην ουρά ατέλειωτες ώρες, μήπως και διεκπεραιωθεί η υπόθεσή σου. Άλλοτε έχει αφόρητο κρύο, ενώ κάποιες φορές βρέχει ακατάπαυτα και περιμένεις στην τη σειρά σου, έχοντας γίνει μούσκεμα, χωρίς να ξέρεις αν τελικά θα εξυπηρετηθείς. Όταν είχε πολύ ζέστη οι άνθρωποι έβαζαν βρεγμένες πετσέτες στα κεφάλια τους.

Όλα συμβαίνουν στο όνομα της ασφάλειας και της προστασίας των υπαλλήλων και έτσι δεν ξεκλειδώνουν τις διπλές καγκελένιες πόρτες για να περάσουν οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, αλλά και όσοι τους συνοδεύουν σε χώρους όπου υπάρχουν παγκάκια για να καθίσουν και σκέπαστρα για να προστατεύονται από τον ήλιο ή την βροχή. Όποιοι είναι τυχεροί και ακούσουν το όνομά τους θα τους επιτρέψουν να περάσουν σε κάποιο γραφείο και καθώς διεκπεραιώνεται η υπόθεσή τους θα απολαμβάνουν τη δροσιά ή τη ζέστη του air condition.

Άνθρωποι φτάνουν εκεί από τις 6:30 το πρωί, γιατί πρέπει να παραβρίσκονται νωρίς και να πάρουν σειρά, παρόλο που οι διαδικασίες ξεκινάνε 9:00 το πρωί και οι υποθέσεις που επιλέγονται να προχωρήσουν δεν ολοκληρώνονται πριν από της 15:00 το μεσημέρι, ενώ άλλες υποθέσεις ολοκληρώνονται εν μέρει για να ξανά πάνε οι άνθρωποι στη Μόρια και άλλες παίρνουν αναβολή.

Το θέαμα που αντίκρισα ήταν το Κέντρο γύρω γύρω κλειστό με συρματοπλέγματα και στην είσοδο τρεις αστυνομικοί. Οι δυο είχαν καλή συμπεριφορά και ήταν ευγενικοί, ενώ ο άλλος ήταν απότομος, φώναζε και δεν ήταν καθόλου ευγενικός. Φώναζε και έλεγε ότι όποιος δεν φοράει το διακριτικό της οργάνωσης στην οποία ανήκει θα «τρώει πόρτα».

Μπήκα και προχώρησα μέσα στον καυτό ήλιο μέχρι να φτάσω στα γραφεία του Ασύλου. Καθώς προχωρούσα έβλεπα ότι μέσα στο χώρο είχε σκηνές που είχαν φτιάξει στο Κέντρο και σκηνές σαν αυτές που χρησιμοποιούν στο κάμπινγκ. Όλα τα γραφεία που υπάρχουν στο χώρο είναι περικλειστα με χωριστά συρματοπλέγματα και είναι κλειδωμένα. Για να μπει σε κάποιο γραφείο πρέπει να σου ξεκλειδώσουν οι σεκιούριτι και αφού μπεις ξανά κλειδώνουν. Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες μπαίνουν μέσα με τη συνοδεία του δικηγόρου και

του εκπροσώπου του οργανισμού. Αφήνουν τα στοιχεία τους και περιμένουν τη σειρά τους.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που μπορώ να αναφέρω είναι για τις δυο αδερφές από τη Συρία. Όταν ήρθε η σειρά τους τις είπαν, από το γραφείο του ασύλου, να πάνε σε ένα άλλο γραφείο για να δώσουν συνέντευξη. Οι σεκιούριτι ξεκλείδωσαν για να βγουν.

Καθώς, διέσχιζα το χώρο έβλεπα αυτοσχέδιους χώρους, όπου γύρω γύρω υπήρχαν πανιά από πάνω, σαν τέντα, για τον ήλιο και μέσα λεπτές κουβέρτες για να κάθονται οι άνθρωποι. Επίσης, είδα πολλά παιδιά να τριγυρίζουν, ενώ παρατήρησα τα κουβούκλια – φυλάκια και τις κάμερες.

Έφτασα στο συγκεκριμένο γραφείο για τη συνέντευξη μαζί με τις δυο αδερφές, το οποίο ήταν, όπως και τα υπόλοιπα, κλειστό και κλειδωμένο με συρματοπλέγματα γύρω γύρω και μέσα υπήρχαν τρεις σεκιούριτι, δυο άντρες και μια γυναίκα, οι οποίοι φορούσαν άσπρο πουκάμισο κοντομάνικο, μπλε παντελόνι, μπλε γιλέκο αλεξίσφαιρο, όπου στην πλάτη του γιλέκου αναγραφόταν το διακριτικό σήμα της εταιρείας, μαύρα παπούτσια και είχαν πάνω τους ένα καρτελάκι με το ονοματεπώνυμο τους. Στην πόρτα είχε μικρά τετραγωνάκια, σαν μικρά παράθυρα και από εκεί μιλάγαμε με τους σεκιούριτι για να τους εξηγήσουμε το σκοπό μας.

Τράβηξαν το σύρτη για να ανοίξει η πόρτα και να μπω μέσα μαζί με τις γυναίκες. Ο σύρτης έκανε πολύ θόρυβο και όταν άνοιξε και όταν έκλεισε.

Περιμέναμε αρκετή ώρα καθισμένες σε παγκάκια. Οι πρόσφυγες μιλούσαν αραβικά μεταξύ τους, η δικηγόρος και εγώ ελληνικά. Κάποια στιγμή, μετά από πολλές ώρες αναμονής, ήρθε η σειρά των κοριτσιών και μπήκαν μέσα στο γραφείο για να δώσουν τη συνέντευξη. Όταν βγήκαν κρατούσαν ένα χαρτάκι, εκτυπωμένο από υπολογιστή που έγραφε στα αγγλικά να ξανά πάει η μια κοπέλα την Πέμπτη, την ώρα και της είπαν όταν πάει να δείξει το χαρτί στον άνθρωπο που θα βρίσκεται στην είσοδο του γραφείου. Η διαδικασία παρατείνεται, ένα συχνό και επαναλαμβανόμενο φαινόμενο.

Έξω από τη Μόρια έχει τέσσερις καντίνες και τραπέζια με καρέκλες. Κάποια στον ήλιο, κάποια στη σκιά. Έκατσα εκεί με τις γυναίκες μέχρι να έρθει το βαν της εταιρίας για να μας πάρει. Τα τραπέζια ήταν γεμάτα με πρόσφυγες, με μετανάστες και συνοδούς από διάφορες ΜΚΟ. Άκουγα συνέχεια Αραβικά. Εκείνη την ώρα τα μόνα άτομα που μιλούσαν Ελληνικά ήταν η γυναίκα που είχε την καντίνα, ένας μεταφραστής και εγώ. Ανταλλάξαμε μερικές κουβέντες με τον

μεταφραστή και σε λίγο ήρθε το βαν. Είχα προλάβει να βγάλω αρκετές φωτογραφίες!

Κάθε φορά που πήγαινα στη Μόρια είχε διαφορετικούς αστυνομικούς, κάποιοι ήταν ευγενικοί και κάποιοι αγενής. Ένα πρωινό που είχα πάει και συνόδευα μια γυναίκα ήταν στην είσοδο ένας αστυνομικός με μουστάκι και κοίταζε την γυναίκα περίεργα και επίμονα. Στην είσοδο εξηγούσα πάντα τον λόγο επίσκεψης και στη συνέχεια μου επέτρεπαν την είσοδο. Πάντα κοίταζα τα κουβούκλια και τις κάμερες. Όταν έφτανα με τους ανθρώπους που συνόδευα για τις συνεντεύξεις έπρεπε να περιμένουμε να έρθουν τα άτομα με τις λίστες για να φωνάξουν τα ονόματα.

Τους καλοκαιρινούς μήνες προσπαθούσα να βρω μια σκιά για να καθίσω και κάποιες μέρες πρόσφυγες και μετανάστες που έμεναν στη Μόρια τύχαινε να γνωρίζουν τους ανθρώπους που συνόδευα και μας έλεγαν να καθίσουμε μαζί τους στη σκιά, ενώ απλώνανε λεπτές κουβέρτες για να κάτσουμε. Όπου και να καθόμασταν προσπαθούσαμε να έχουμε θέα τα γραφεία για να βλέπουμε. Όταν ερχόντουσαν τα άτομα με τις λίστες πήγαιναν όλοι οι πρόσφυγες, οι μετανάστες και εγώ στα συρματοπλέγματα και περιμέναμε να ακούσουμε τα ονόματα. Τα συγκεκριμένα άτομα ανήκαν στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και όλοι τους φορούσαν το διακριτικό γιλέκο, χρώματος μπλε. Μιλούσαν Αγγλικά και δίπλα τους είχαν τους μεταφραστές για τις διάφορες γλώσσες.

Όποιος άκουγε το όνομά του έδινε τα χαρτιά του από μια χαραμάδα των συρματοπλεγμάτων για να δουν το όνομα τους γραμμένο και στη συνέχεια ξεκλείδωναν τα κάγκελα για να περάσουν μέσα. Εμένα άλλοτε μου επέτρεπαν να περάσω μέσα σαν συνοδός και άλλοτε όχι. Όταν δεν μου επέτρεπαν να περάσω έκανα βόλτα σε όλο το καμπ, παρατηρούσα και έβγαζα φωτογραφίες. Μια φορά σχολίασα το ότι κάποιες μέρες μου επιτρέπουν την είσοδο και κάποιες όχι σε έναν μεταφραστή και σε έναν σεκιούριτι. Ο σεκιούριτι μου είπε «κάτσε έξω, γιατί μπερδέψαμε τα μπούτια μας».

Ποτέ δεν ήξερα τι ώρα θα τελείωνε η διαδικασία, ωστόσο περίμενα, παρατηρούσα αναλυτικά το χώρο και έβγαζα φωτογραφίες και βίντεο. Υπήρχε ένας χώρος, όπου υπήρχαν βρύσες για να πλένονται οι άνθρωποι και πιο μέσα ήταν οι τουαλέτες. Σε έναν άλλο χώρο υπήρχαν τουαλέτες και ντους. Υπήρχαν πινακίδες με Αγγλικά και Αραβικά. Σε κάποια σημεία μυρίζει άσχημα, λόγω

σκουπιδιών και λυμάτων και υπάρχουν νερά πράσινα. Κάποιες φορές έβλεπα ότι ερχόταν το βυτίο, αλλά τα λήμματα και τα πράσινα νερά υπήρχαν πάντα.

Η αναμονή ήταν πάντοτε μεγάλη! Πολλές φορές έβλεπα ανθρώπους να προσεύχονται και ανήλικα παιδιά να τριγυρίζουν. Τα παιδιά κρατάνε μπανάνες και κρουασάν. Κόσμος ανεβοκατεβαίνει, χωρίς να έχουν κάποια δραστηριότητα να κάνουν. Συζητάνε και κάνουν βόλτες πάνω κάτω. Ο χώρος άχαρος, χωρίς καλή δομή. Όσοι έχουν πάρει χαρτί και αναμένουν την απόφαση για το μέλλον τους μπορούν να βγαίνουν από το κέντρο και να πηγαίνουν μέχρι την Μυτιλήνη. Υπάρχει δάσος με δένδρα, αλλά το καμπ είναι σαν φυλακή.

Ο χώρος είναι γεμάτος χώματα και χαλίκια, τα πράσινα λύματα πάντα εκεί και οι άσχημες μυρωδιές, δίπλα σε σκηνές όπου μένει κόσμος.

Πολύ συχνά η μεγάλη αναμονή οφειλόταν στο ότι έπεφτε το σύστημα. Άλλοτε δεν έχουν ρεύμα, άλλοτε δεν λειτουργούν οι υπολογιστές και οι διαδικασίες διακόπτονται.

Υπήρχαν φορές που έβλεπα αστυνομικούς να κρατάνε πρόσφυγες από τα χέρια, να τους τραβάνε και να τους οδηγούν κάπου. Ήταν πρόσφυγες που πουλούσαν τσιγάρα μέσα στο καμπ, κάτι που απαγορεύεται.

Η πόρτα για την είσοδο στα γραφεία, όπου γίνονται οι συνεντεύξεις έχουν δυο μεγάλους σύρτες και κάθε φορά ανοίγουν και κλείνουν και τους δυο σύρτες. Όταν έμπαινα μέσα στο χώρο συναντούσα πολλούς Σύριους και όποιοι ήξεραν Αγγλικά ή λίγα Ελληνικά μου έλεγαν «Τι κάνεις; Καλά;». Συζητούσα πάντα μαζί τους, καθώς η αναμονή ήταν μεγάλη. Οι υπεύθυνοι έλεγαν στους ανθρώπους ότι πρέπει να περιμένουν και δεν τους εξηγούσαν τίποτα περισσότερο.

Οι σκηνές είναι πολύ κοντά η μια στην άλλη και ανάμεσά τους υπάρχει ένας ελάχιστος χώρος, ένας στενός διάδρομος. Κάτω από τις σκηνές υπάρχει δρόμος μεγάλος, χωρίς να είναι κατάλληλα διαμορφωμένος.

Κάποιες φορές ρωτούσα προς τι η μεγάλη αναμονή και οι σεκιούριτι μου απαντούσαν ότι οι συνεντεύξεις διαρκούν αρκετά, οι άνθρωποι είναι πολλοί, οπότε πρέπει να περιμένουμε. Πάντα μου ζητούσαν να δείξω την ταυτότητά μου. Κάποιοι σεκιούριτι έλεγαν ότι πρέπει να μπω μέσα στο χώρο αναμονής, αφού συνοδεύω κόσμο, ενώ άλλοι δεν ήξεραν αν έπρεπε να μπω ή όχι. Κάποιες φορές μου έπιαναν συζήτηση ως προς την ιδιότητά μου και τη δουλειά μου και τους εξηγούσα. Ίσως να ήταν συζητήσεις για να περάσει η ώρα, ωστόσο απέκτησα γνωστούς και όταν ήθελα να μάθω κάποιες πληροφορίες με εξυπηρετούσαν.

Κάθε φορά έβλεπα να έρχονται βανάκια catering δυο φορές την ημέρα και να μοιράζουν φαγητό. Κάποιοι έτρωγαν το φαγητό, κάποιοι όχι και προτιμούσαν να ψωνίσουν από το σούπερ μάρκετ και να μαγειρέψουν και κάποιοι έτρωγαν κάτι από τις καντίνες. Μου είχαν πει ότι το φαγητό δεν είναι νόστιμο και ότι συνέχεια τρώνε τα ίδια. Επίσης, το μενού δεν ήταν κατάλληλο για μικρά παιδιά.

Υπήρξαν ημέρες που επισκέφτηκα σκηνές, έκατσα μέσα και μίλησα με ανθρώπους στα αγγλικά. Μου είπαν ότι πολλές φορές δεν είχαν ρεύμα και δεν μπορούσαν ούτε να δουν, ούτε να ζεσταθούν. Επίσης, μου είπαν ότι επειδή οι τουαλέτες και τα μπάνια ήταν πολύ βρόμικα αγοράζανε μεγάλες κατσαρόλες για να κάνουν εκεί μέσα μπάνιο τα παιδιά τους.

Κάποιες ημέρες που περιμέναμε στην ουρά στο τμήμα ασύλου έγινα μάρτυρας επεισοδίων. Ο κόσμος αγανακτισμένος φώναζε και ούρλιαζε και μάλωναν οι πρόσφυγες και οι μετανάστες με τους σεκιούριτι, με τους μεταφραστές, με τους ανθρώπους της Ύπατης Αρμοστείας. Κάποιοι χτυπούσαν τα κάγκελα με τα χέρια τους και οι σεκιούριτι φωνάζανε “go back”, ενώ στα ελληνικά τους έβριζαν και μίλαγαν με πολύ αρνητικά σχόλια για εκείνους. Όταν υπήρχαν τέτοιες καταστάσεις απομακρυνόμουνα από την ουρά.

Όταν οι σεκιούριτι άκουγαν ελληνικά από τους ανθρώπους των ΜΚΟ που συνόδευαν πρόσφυγες και μετανάστες ήταν πιο διαλλακτικοί, αλλά αυτό δεν άλλαζε την κατάσταση. Οι κανονισμοί ήταν σταθεροί. Θα έμπαινες μέσα στους χώρους όταν θα άκουγες το όνομα του ανθρώπου που συνόδευες και όχι πάντα, αλλά όταν θα το έκριναν. Πήγαινα έγκυος και ακόμα και τότε, ενώ το γνώριζαν, με άφηναν να περιμένω στην ουρά μέσα στο πλήθος και στις δυσμενής καιρικές συνθήκες, ενώ μια γυναίκα σεκιούριτι που είπε «τι έρχεσαι αφού είσαι έγκυος;» και της αποκρίθηκα ότι είναι η δουλειά μου.

Πολλές φορές έμπαινα στα γραφεία με τους ανθρώπους που συνόδευα για να γίνει η καταγραφή τους. Έπαιρναν τα χαρτιά τους και συμπλήρωναν μια φόρμα στον υπολογιστή, ενώ υπήρχε μεταφραστής για να τους κάνει επιπρόσθετες ερωτήσεις. Στη συνέχεια τους έβγαζαν φωτογραφία για να την περάσουν στην ηλεκτρονική φόρμα και μετά πήγαιναν σε ένα άλλο γραφείο για να τους πάρουν δακτυλικά αποτυπώματα. Είχε τύχει μια γυναίκα που συνόδευα να έχει μεγάλη ηλικία και τα δακτυλικά αποτυπώματα να μην μπορούν να τα πάρουν καθαρά. Τότε έπρεπε να την πάω στην αστυνομία με τα χαρτιά της για να μας δώσουν ένα έγγραφο που βεβαίωνε ότι πρόκειται για το ίδιο άτομο. Μετά από αυτές τις διαδικασίες

περιμέναμε αρκετές ώρες για να βγουν τα τρίπτυχα και φυσικά με γεωγραφικό περιορισμό (κόκκινη σφραγίδα). Για να βγάλουν τρίπτυχα χωρίς γεωγραφικό περιορισμό θα έπρεπε να υπάρχει πολύ σοβαρός λόγος. Κάτι τέτοιο είχε συμβεί για μια οικογένεια που όλα τα μέλη είχαν ψυχιατρικά προβλήματα, είχαν ιατρική γνωμάτευση και έπαιρναν αγωγή.

Με το πέρασμα του χρόνου τα πράγματα δυσκόλεψαν. Για να εισέλθουμε στο κάντρο έπρεπε το όνομά μας να υπάρχει στη λίστα του οργανισμού που δουλεύαμε, να δείχνουμε την ταυτότητα μας, να εξηγούμε αναλυτικά τον λόγο της επίσκεψής μας, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες να δείχνουν τα χαρτιά τους κατά την είσοδο. Στρατιωτικοί ή αστυνομικοί μας σταματούσαν μέσα στο καμπ για να δουν τις ταυτότητες μας ή το καρτελάκι όπου αναγραφόταν το ονοματεπώνυμό μας, ο οργανισμός στον οποίο ανήκουμε και η θέση μας. Τα τρίπτυχα έβγαιναν όλα με γεωγραφικό περιορισμό και για τις υποθέσεις που υπήρχε σοβαρό πρόβλημα τους έκλειναν ραντεβού για να ξανά πάνε και όχι σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Μια κοπέλα που είχα γνωρίσει κατά την διάρκεια μιας καταγραφής (registration) και συζητήσαμε, καθώς είχε πέσει το σύστημα και περιμέναμε να επανέλθει, μου είχε πει ότι το 90% των συναδέλφων της δεν ολοκλήρωναν την καταγραφή της κάθε υπόθεσης σε μια ημέρα, ενώ ήταν εφικτό. Πραγματοποιούσαν τις μισές διαδικασίες για διάφορες υποθέσεις (κάθε οικογένεια ή κάθε άτομο μόνο του έχει συγκεκριμένο και διαφορετικό αριθμό υπόθεσης) και τους έκλειναν ραντεβού για να ξανά πάνε και να ολοκληρώσουν την καταγραφή. Όμως, εκείνη η κοπέλα όποια υπόθεση αναλάμβανε ολοκλήρωνε την καταγραφή και την έκδοση τριπτύχων και οι συνάδελφοί της σχολίαζαν «τόσο πολύ αγάπησες την οικογένεια και τους τέλειωσες σε μια ημέρα;».

Αρκετά συχνά κατά την επίσκεψή μου στη Μόρια συναντούσα διμοιρίες των ΜΑΤ στην είσοδο του καμπ.

VI. Φοτογραφικό Υλικό (CD)